

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

MUDr. Mgr. Daniel Mališ, LL.M.

Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví

Disertační práce

Školitel: Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.

Studijní program: Teoretické právní vědy – Občanské právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 3. 7. 2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 573 679 znaků včetně mezer.

MUDr. Mgr. Daniel Mališ, LL.M.

V Praze dne 3. 7. 2020

Poděkování

Chtěl bych tímto vyjádřit velký dík mému školiteli prof. JUDr. Janu Dvořákovi, CSc., za jeho cenné rady při psaní této práce, ochotu vždy pomoci, rychlé reakce na mé dotazy a vůbec velkou přístupnost i přes jeho časově náročný program. Děkuji též za jeho trpělivost i občasné laskavé „pošouchnutí“ k tomu, abych svoji disertační práci včas vypracoval.

Děkuji i své rodině za veškerou podporu při mém studiu a v posledních měsících též za velkou toleranci toho, že jsem prakticky veškerý volný čas věnoval finalizaci této práce.

Obsah

ÚVOD	1
1. VZNIK METODIKY	8
1.1. Proč vůbec vznikla potřeba Metodiky?	8
1.2. Jak se rodila Metodika?	12
1.3. Problematické aspekty vzniku Metodiky	15
1.3.1. Složení tzv. hlavní pracovní skupiny autorů Metodiky	15
1.3.2. Zaštitění Metodiky Nejvyšším soudem	17
1.3.3. „Doporučení“ vs. „vzetí na vědomí“ ze strany Občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu	23
1.3.4. Nedostatečný časový prostor pro přípravu Metodiky	26
1.3.5. Neujasněnost otázky autorství Metodiky	29
1.4. Závaznost Metodiky	38
1.5. S Metodikou paralelní pracovněprávní úprava	41
2. NÁHRADA BOLESTÍ DLE METODIKY	45
2.1. Pojem „bolesti v širším smyslu“	45
2.2. Zvýšení hodnoty bodu	47
2.3. Nový přehled bodového ohodnocení bolesti	48
2.3.1. Změny na úrovni skupinových kódů, resp. skupinových názvů poškození zdraví	49
2.3.2. Změny na úrovni individuálních kódů, resp. individuálních názvů poškození zdraví	50
2.3.3. Změny bodového ohodnocení jednotlivých poškození zdraví	53
2.4. Pravidla pro hodnocení bolesti	60
2.5. Porovnání bodového ohodnocení bolesti dle Metodiky a dle náhradového nařízení vlády ..	66
2.6. Návrh nového způsobu bodového ohodnocení bolesti	70
2.6.1. Nové nastavení relací mezi jednotlivými bolestivými stavy	70
2.6.2. Nové nastavení hladiny částek bolestného	82
2.6.3. Zpřehlednění a zjednodušení systému položek v přehledu bolesti	83

3.	NÁHRADA DALŠÍCH NEMAJETKOVÝCH ÚJEM DLE METODIKY.....	86
3.1.	Normativní zakotvení DNÚ v kontextu bolestí a ZSU	86
3.2.	Co patří pod pojem „další nemajetkové újmy“?	88
3.2.1.	„Dočasné následky“ (objektivní kategorie)	89
3.2.2.	Negativní emoční stavy (subjektivní kategorie)	92
3.3.	Komentářové výklady pojmu DNÚ	97
3.4.	Výklad pojmu DNÚ v Metodice	101
3.5.	Pojem DNÚ v judikatuře Nejvyššího soudu	105
3.6.	Návrh kompenzačního rámce pro DNÚ	117
3.6.1.	Obtíže a omezení způsobené leteckou přepravou.....	119
3.6.2.	Ztráta radosti z dovolené	120
3.6.3.	Omezení osobní svobody v důsledku vazby.....	122
3.6.4.	Denní sazby kompenzace DNÚ.....	124
3.6.5.	Vysoká předvídatelnost částek kompenzace DNÚ pro pojišťovny	126
3.7.	Porovnání způsobu kompenzace DNÚ dle Metodiky a dle pracovněprávní úpravy	130
4.	NÁHRADA ZTÍŽENÍ SPOLEČENSKÉHO UPLATNĚNÍ DLE METODIKY	133
4.1.	Pojem „ztížení společenského uplatnění“ dle Metodiky	135
4.2.	Domény jako položky jednotlivých aktivit a participací	136
4.3.	Stupnice omezení (obtíží) dle Metodiky	144
4.4.	Stanovení procenta omezení funkčních schopností u jednotlivých domén.....	148
4.5.	Nastavení vah jednotlivých domén	152
4.6.	Určení výše náhrady ztížení společenského uplatnění	159
4.7.	Důsledky výpočtu dle pravidel Metodiky na výši náhrady ZSU i náhrad obecně	167
4.8.	Znalecké hodnocení ztížení společenského uplatnění.....	170
4.9.	Porovnání způsobu kompenzace ZSU dle Metodiky a dle náhradového nařízení vlády	177
4.10.	Návrh nového způsobu ohodnocení ZSU.....	186
4.10.1.	Nový systém hodnocených domén	187
4.10.2.	Odstranění vnitřní asymetrie stupňů obtíží a aproximovaných procent	192
4.10.3.	Nové nastavení vah hodnocených domén.....	198
4.10.4.	Další postup v rámci navrhovaného způsobu ohodnocení ZSU.....	201

ZÁVĚR.....	204
SEZNAM ZKRATEK.....	211
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	214
SEZNAM PŘÍLOH.....	220
ABSTRAKT.....	221
ABSTRACT	222

Úvod

Úprava náhrad nemajetkových újem na zdraví představuje v každém právním řádu nelehký úkol, neboť jde o újmy obsahově značně diverzifikované a již z podstaty obtížně kvantifikovatelné. Jejich finanční kompenzace je proto nejen problematikou právní, ale též otázkou společenského konsensu, v jakém rozsahu tyto nikdy ne zcela kompenzovatelné újmy nahrazovat. Dále též většinou platí, že čím svobodnější (demokratičtější) společnost, tím výše v ní jsou nemateriální hodnoty typu zdraví či život hodnoceny, což současně znamená, že v méně demokratických či autokratických režimech na hodnotě lidského zdraví či života – laicky řečeno – až tolik nesejde.

Zákon č. 89/2012 Sb. (dále též jen „**nový občanských zákoník**“ či „**NOZ**“) měl ambici vnést i do oblasti náhrady nemajetkových újem na zdraví nový étos, neovlivněný historickou zátěží předchozího občanskoprávního kodexu č. 40/1964 (dále též jen „**starý občanský zákoník**“ či „**SOZ**“), který vznikl v době, kdy pro tehdejší společnost bylo zásadní vypořádávat se s problematickým plněním úkolů třetí pětiletky, a nikoliv řádně kompenzovat nemateriální újmy na zdraví.

V ustanovení § 2958 NOZ zákonodárce normoval, že nemateriální újmy vzniklé při ublížení na zdraví musí být peněžitou náhradou plně vyváženy a nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti. V důvodové zprávě pak zákonodárce jako osu právní úpravy stanovil „člověka a jeho zájmy“ a apeloval na odpovědnost soudců za spravedlivá rozhodnutí v konkrétních případech újem na zdraví, bez spoléhání na prováděcí předpisy ze strany moci výkonné. Od tohoto étosu nového občanského zákoníku se pak odvíjela též pozitivní očekávání odborné i laické veřejnosti ohledně výše náhrad nemateriálních újem na zdraví, když náhrady stanovované na základě starého občanského zákoníku byly většinou vnímány jako nedostatečné.

Roli, kterou za účelem stanovení konkrétních částek náhrad plnily za předchozí právní úpravy prováděcí předpisy, byla s ohledem na novou koncepci NOZ do značné míry nucena převzít Metodika k náhradě nemajetkových újem na zdraví (dále též jen „**Metodika**“). Jde o metodický dokument vypracovaný ze strany specializovaných soudců zejména Nejvyššího soudu, dalších zástupců odborné veřejnosti a zástupců pojišťoven, který byl v dubnu 2014 publikován na internetových stránkách Nejvyššího soudu a v červenci 2014 též zveřejněn ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu. V návaznosti na to se podle pravidel obsažených v Metodice začaly odškodňovat a nadále odškodňují veškeré újmy, které vznikly v roce 2014 či kdykoliv později.

Cílem této práce je proto a) zodpovězení otázky, do jaké míry současná pravidla Metodiky naplňují požadavek § 2958 NOZ a jeho důvodové zprávy na spravedlivou kompenzaci nemajetkových újem na zdraví, a to i s ohledem na očekávání odborné i laické veřejnosti v tomto směru, jakož i b) navržení konkrétních (dostatečně komplexních a propracovaných) změn těchto pravidel tam, kde budou identifikovány takové vady a nedostatky Metodiky, které adekvátní kompenzaci poškozených brání. Souběžným cílem je mé práce je též c) bližší rozpracování občanskoprávní teorie náhrady nemajetkových újem na zdraví ve světle nového občanského zákoníku, zejména pak ve vztahu ke zcela novému institutu dalších nemajetkových újem. Ve všech třech ohledech jde o problematiku v hlubší analytické rovině doposud nezpracovanou, čemuž odpovídá i praktická absence odborné literatury v tomto směru.

Způsob, jakým se Metodika vypořádává se stanovováním konkrétní výše náhrad nemajetkových újem na zdraví, je vhodné analyzovat i v kontextu ostatních evropských přístupů k této problematice, jakkoliv půjde pouze o rámcovou referenci, neboť v této oblasti existuje v Evropě mnohem větší diverzifikace, než ve většině jiných oblastí soukromého práva. *Doležal* a *Melzer* možné přístupy rozdělují na dvě hlavní kategorie – tzv. precedenční přístup, založený na srovnávání výše odškodnění v obdobných, již rozhodnutých případech, kam řadí mj. Anglii a Německo, a dále tzv. bodový přístup, který spíše vychází z lékařského ohodnocení újmy s tím, že této újmě je pak přiřazen určitý počet bodů, které se pak promítnou do stanovení výše náhrady (do tohoto systému řadí zmiňovaní autoři mj. Francii a Itálii).¹

Osobně se domnívám, že jde spíše o kontinuum, kdy v rámci všech systémů jsou zohledňovány jak předchozí rozhodnutí v obdobných věcech, tak i různé sazebníky (které nemusí být nutně založeny na bodech), přičemž oba tyto přístupy se vzájemně ovlivňují, tj. soudní rozhodnutí se promítají do sazebníků a výše náhrad vyplývající z průběžně aktualizovaných sazebníků se odrážejí v následných soudních rozhodnutích. Rozdíl je samozřejmě v tom, co v tomto interdependentním systému je (či původně bylo) dominantní hybnou silou, a v míře této dominance.

Jiným pohledem na zahraniční úpravy může být kritérium, zda jednotlivé země při stanovování náhrady nemajetkových újem na zdraví zohledňují spíše *příčinu* kompenzované újmy – tzv. etiologický přístup, nebo primárně *následek*, tj. konkrétní újmu (její rozsah, intenzitu

---

¹ DOLEŽAL, Tomáš; MELZER, Filip in MELZER, Filip; TÉGL, Petr, a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894 – 3081*. Praha: Leges, 2018, komentář k § 2958, m. č. 81 a 82, s. 1007. ISBN 978-80-7502-199-1.

a komplikovanost) – tento přístup nazývám konsekvenční přístup, neboť jde o přístup vycházející z následků (tj. konsekvencí) příslušného ublížení na zdraví.²

Přímá komparace jednotlivých zahraničních úprav je pak ztížena též terminologickými odlišnostmi – např. německé či rakouské „bolestné“ (*Schmerzensgeld*) má mnohem širší význam, než je bolestné v českém právu, když v sobě vedle náhrady bolesti v zásadě zahrnuje též náhradu ztížení společenského uplatnění a dalších nemajetkových újem, jak jsou v ČR chápány v novém občanském zákoníku. V anglickém právu zase to, co v české právní terminologii nazýváme nemateriální újmou, spadá pod poněkud odtažitě znějící institut „obecných škod“ (*general damages*), zatímco materiální újmě odpovídá institut „zvláštních škod“ (*special damages*).³ Pojdme se ale podívat na mnou zmiňované kontinuum v rámci vybraných evropských úprav.

V Německu praxe vychází z tzv. *Schmerzensgeldtabelle* („tabulek bolestného“), které mají asi nejbližší k respektování soudních „precedentů“, neboť jde v principu o jakousi databázi soudně přiznaných náhrad nemajetkových újem s možností vyhledávání podle různých kritérií, resp. skutkových okolností, které vedly k příslušné újmě.^{4,5} Jde tedy zároveň primárně o etiologický přístup.

Byť je vše činěno s německou důkladností, není ani tento systém zcela ideální, protože skutkové okolnosti každého případu jsou jedinečné a je těžké v konkrétním případě nalézt kauzu, která je zcela shodná; navíc částky přiznaných náhrad postupně zastarávají a „databázový“ systém nijak neřeší zohlednění vývoje hodnoty peněz po vynesení příslušných rozsudků.

V Anglii se taktéž vychází ze soudních rozhodnutí, což je systému *common law* ostatně vlastní, nicméně tato rozhodnutí jsou pak pro účely praxe více zevšeobecňována prostřednictvím pravidelně vydávané publikace *Guidelines for the Assessment of General Damages in Personal Injury Cases* („Vodítko pro ohodnocení nemateriálních újem při ublížení na zdraví“). Jednotlivé újmy na zdraví jsou v této publikaci etiologicky členěny dle oblastí těla (např. mozek a hlava, interní orgány či kůže), případně dle lékařských oborů (psychiatrie, ortopedie) s tím, že každé ublížení na zdraví má stanoveno určité rozpětí – např. ztráta sleziny způsobující riziko infekce v důsledku narušení imunitního systému má stanoveno kompenzační rozpětí 18 240 až 23 050

---

² Blíže se rozlišení etiologického a konsekvenčního přístupu při stanovování náhrad nemajetkových újem na zdraví věnuji v úvodu kapitoly 4 (Náhrada ztížení společenského uplatnění dle Metodiky) na s. 133.

³ Viz např. JF Law Limited. *Difference Between General And Special Damages*. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.accidentclaimsadvice.org.uk/difference-between-general-and-special-damages>.

⁴ Tato sbírka je k dispozici online na <https://www.schmerzensgeld.info>, knižně pak jakožto pravidelně vydávaná publikace Beck'sche Schmerzensgeldtabelle v rámci nakladatelství C. H. Beck.

⁵ I výraz „tabulky“ je tedy pro českého čtenáře poněkud zavádějící, protože indikuje spíše existenci nějakého obecnějšího sazebníku, než databázi založenou přímo na soudních rozhodnutích.

britských liber⁶ (cca 540 až 680 000,- Kč). Předmětná publikace je pravidelně aktualizována jak s ohledem na ekonomický vývoj (konkrétně index maloobchodních cen), tak na vývoj judikatury.

Rakousko stejně jako Německo vychází z konceptu *Schmerzensgeld*, ovšem výpočet tohoto široce pojímaného „bolestného“ (viz výše) je založen na denních sazbách (*Schmerzensgeldsätze*), jejichž výše je odstupňována podle intenzity bolesti v daném dni. Tyto sazby se v různých soudních oblastech mírně liší, nicméně nejčastěji je to 110 euro za den u lehké bolesti, 220 euro za den u středně těžké bolesti a 330 euro za den u těžké bolesti.⁷ Jde tedy o přístup konsekvenci, kdy rozhodující je následek (intenzita bolesti).

Tento způsob logicky vyžaduje též bližší definici jednotlivých stupňů bolesti. Ty jsou popsány tak, že lehkou bolest je postižený schopen ovládnout, je jí však rozptylován a snižuje jeho schopnost koncentrace, středně těžká bolest je dána tehdy, dokáže-li se od ní postižený částečně odpoutat a již je schopen některých činností, a těžká bolest znamená, že bolest postiženého zcela ovládá, není schopen se od ní odpoutat.⁸ Jakkoliv může být v individuálních případech náročně stanovit (a prokázat) časový profil bolesti, je tento přístup způsobitelný adekvátně kompenzovat dočasné následky ublížení na zdraví; pro kompenzaci trvalých následků se však jeví jako nevhodný, a to jak z důvodu časové neohraničenosti těchto následků, tak i z toho důvodu, že ne všechny tyto následky spočívají v bolestivých stavech, i kdybychom bolest definovali sebešířeji.

Ve Francii je kompenzační rámec pro nemateriální újmy vytvářen zejména rozhodnutími odvolacích soudů, nicméně i tyto soudy při svých rozhodnutích vycházejí z průběžně modifikovaných kompenzačních tabulek (*barèmes d'indemnisation*).^{9,10} Princip těchto tabulek spočívá v tom, že u trvalých újem zohledňují primárně znalecky stanovované procento funkčního deficitu (1 až 100 %) a dále věk (0 až 81+ let); procenta funkčních deficitů jsou rozdělena do 20 pásem po 5 procentních bodech (např. 26 až 30 %), poškození pak do 9 skupin dle jednotlivých věkových dekád (např. 21 až 30 let). Vznikne tak 180 (20 × 9) kombinací, z nichž každé je

⁶ Judicial College: *Guidelines for the Assessment of General Damages in Personal Injury Cases*. 14th Edition. Oxford: Oxford University Press, 2017, s. 35. ISBN 978-0-19-881452-8.

⁷ Denní sazby aktuální k únoru 2020 jsou k dispozici např. na <http://www.unterweger.co.at/e3s0201.html>.

⁸ BEZOUŠKA, Petr in HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, komentář k § 2958, m. č. 16, s. 1707-1708. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁹ Přehledné shrnutí francouzských kompenzačních tabulek je k dispozici např. z: <https://www.hello-victimes.fr/les-bar%C3%A8mes-d-indemnisation/les-bar%C3%A8mes-d-indemnisation-et-r%C3%A9f%C3%A9rentiel-des-cours-d-appel>.

¹⁰ Ke komplexnějšímu pohledu na pojetí újmy ve francouzském právu viz ELISCHER, David. Citová újma, ztráta naděje, reflexní újma, újma na kráse, budoucí škoda aneb pojetí újmy ve francouzském právu. *Zdravotnické fórum. Pravidelná příloha časopisu Právní fórum*. 2012, č. 4, s. 21–30. ISSN 1804-9664.

přiřazena určitá částka náhrady za 1 procentní bod funkčních poškození – tím vyšší, čím vyšší je procentní pásmo funkčního deficitu. Za účelem zjištění konečné částky odškodnění je třeba tuto částku ještě vynásobit konkrétním procentem funkčního deficitu, čímž se od sebe odliší též funkční deficit v rámci téhož procentního pásma. Např. 25letému poškozenému s 30% funkčním deficitem odpovídá náhrada 3 130 euro za 1 procentní bod, po vynásobení číslem 30 je to tedy částka 93 900 euro (cca 2,5 miliónu Kč). Samozřejmě jde pouze o indikativní částku, když soudy vždy přihlížejí též ke konkrétním okolnostem daného případu. Zkoumání funkčních deficitů znamená, že jde primárně o konsekvenční přístup.

Inspirativní je skutečnost, že v souladu se všeobecně přijímaným Dintilhacovým tříděním újem při ublížení na zdraví (*nomenclature Dintilhac*) odškodňují francouzské soudy též „dočasné nemajetkové újmy“ (*préjudices extra-patrimoniaux temporaires*), kam kromě bolestí (*souffrances endurées*) patří též nemajetková újma způsobená dočasnou pracovní neschopností (*déficit fonctionnel temporaire*) a dočasnými vadami vzhledu (*préjudice esthétique temporaire*).¹¹ Tyto dočasné újmy jsou kompenzovány prostřednictvím denních sazeb ve výši poloviny průměrné denní mzdy, tedy aktuálně ve výši cca 27 euro (cca 700,- Kč) denně v případě úplné pracovní neschopnosti, přičemž tato sazba se v případě nižšího rozsahu pracovní neschopnosti (např. 75, 50, 25 a 10 %) poměrně snižuje, což opět indikuje konsekvenční přístup.

V Itálii odškodňovací praxi dominují tabulky, z nichž nejznámější jsou tzv. Milánské tabulky (*Le Tabelle di Milano*), pravidelně vydávané Monitorovacím střediskem civilního soudnictví v Miláně (*L'Osservatorio sulla Giustizia civile di Milano*).^{12,13} Tyto tabulky kalkulují nemajetkovou újmu (*danno non patrimoniale*) v závislosti na stupni invalidity, posuzované soudními znalci v rozsahu 1 až 100 (procent), a dále v závislosti věku, a to taktéž v rozsahu 1 až 100 (let). Vznikne tak 10 000 (100 × 100) různých kombinací, z nichž každé je přidělena určitá konkrétní částka, např. 40% invaliditě u 40letého postiženého odpovídá částka 254 319 euro (cca 14 miliónů Kč), 100% invaliditě u stejně starého postiženého pak částka 981 581 euro (cca

---

¹¹ Groupe de travail dirigé par Jean-Pierre Dintilhac. *Rapport du groupe de travail chargé d'élaborer une nomenclature des préjudices corporels*, s. 37-38. Červenec 2005 [cit. 2020-06-30]. K dispozici z: https://solidarites-sante.gouv.fr/IMG/pdf/Rapport_groupe_de_travail_nomenclature_des_prejudices_corporels_de_Jean-Pierre_Dintilhac.pdf. Stručný přehled jednotlivých újem při ublížení na zdraví je k dispozici na <https://solidarites-sante.gouv.fr/ministere/acteurs/partenaires/article/nomenclature-des-postes-de-prejudices-rapport-de-m-dintilhac>.

¹² Zatím poslední verze Milánských tabulek byla vydána v roce 2018 a její oficiální znění je k dispozici z: <http://milanosservatorio.it/wp-content/uploads/2018/03/OSSMI-TABELLE-MILANO-EDIZIONE-2018.pdf>. Neoficiální, ale uživatelsky přívětivější verze Milánských tabulek je k dispozici z: https://www.avvocatoandrea.it/servizi/tabelle_danno_biologico_macropermanenti.php (různých neoficiálních verzí je samozřejmě více).

¹³ Ohledně podrobnějších informací k Milánským tabulkám viz např. VISMARA, Lorenzo. *The Court of Milan Tables – Bodily Injury Compensation in Italy*. Červenec 2018 [cit. 2020-06-30]. K dispozici z: <https://media.genre.com/documents/cfpc1807-en.pdf>.

26 miliónů Kč). V rámci individualizace každého případu pak může soud příslušnou částku navýšit o dalších maximálně 25 až 50 %.¹⁴

I dle Milánských tabulek je kompenzována též nemajetková újma v podobně dočasných následků, konkrétně ve formě „dočasné nezpůsobilosti/neschopnosti“ (*inabilità temporanea*), a to prostřednictvím denních sazeb v částce 98 euro, tj. cca 2 600,- Kč (+ až 50% navýšení v rámci individualizace) v případě 100% dočasné nezpůsobilosti s tím, že v případě nižšího rozsahu této nezpůsobilosti (např. 75, 50 či 25 %) se tato částka poměrně snižuje. Jak vyplývá z výše uvedeného, i Itálie vychází při odškodňování nemateriálních újem z konsekvenciho přístupu.

Tolik k zahraničněprávnímu kontextu náhrad nemajetkových újem na zdraví. Pokud jde o strukturu práce, ta po expozici okolností vzniku Metodiky v úvodní kapitole v principu odpovídá pořadí, v jakém jsou jednotlivé nemateriální újmy na zdraví seřazeny v § 2958 NOZ, a je tedy následující:

V první kapitole se věnuji procesu vzniku Metodiky, včetně jeho problematických aspektů, jako je např. nedostatečně reprezentativní složení tzv. hlavní pracovní skupiny autorů Metodiky, sporné institucionální zaštitění Metodiky a její „doporučování“ k aplikaci ze strany Nejvyššího soudu či doposud trvající nejasnost otázky autorství Metodiky, kde současně předkládám vhodné autorskoprávní řešení. Pozornost též věnuji otázce závaznosti Metodiky a dále „konkurenční“ pracovněprávní úpravě náhrad nemajetkových újem na zdraví; ta je zajímavá zejména z komparativního hlediska, proto je jí věnována pozornost i specifitěji v rámci každé z navazujících kapitol.

Druhá kapitola se zabývá náhradou bolestí dle Metodiky, která v tomto ohledu zavádí nový pojem „bolesti v širším smyslu“, zvyšuje hodnotu bodu, upravuje přehled bodového hodnocení bolesti (v rámci systematiky jednotlivých položek i na úrovni jednotlivých položek) a mění některá pravidla pro hodnocení bolesti. V předmětné kapitole popisují hlavní problémy stanovování bolestného dle Metodiky a navrhuji podstatně upravený systém hodnocení bolesti, který by tyto problémy odstranil.

Ve třetí kapitole je pozornost věnována novému institutu dalších nemajetkových újem (dále též jen „DNÚ“). Nejprve analyzuji obsahovou náplň této kategorie nemajetkových újem a prezentuji v tomto směru podrobné třídění DNÚ, a to i v rámci „diferenciální diagnostiky“ oproti bolestem a ztížení společenského uplatnění (dále též jen „ZSU“), a to zejména s ohledem na nutnost dodržovat požadavek kauzality. Vzhledem k novosti tohoto institutu se věnuji též

---

¹⁴ U nižších stupňů invalidity (1 až 9 %) jde o navýšení až o 50 %, od 34% invalidity lze tabulkovou náhradu navýšit maximálně o 25 % – blíže viz sloupec „individuální zvýšení“ (*aumento personalizzato*) Milánských tabulek.

komentářovým výkladům pojmu DNÚ, na což navazují pojetím DNÚ v Metodice a navazující judikatuře Nejvyššího soudu. Vzhledem ke kritice tohoto pojetí prezentuji následně též zcela nový rámec pro kompenzace DNÚ.

Ve čtvrté kapitole se věnuji ztížení společenského uplatnění v novém pojetí Metodiky, která v tomto ohledu opustila dříve používaný etiologický přístup. V úvodu této kapitoly analyzuji pojem ZSU jako takový, a to jak ve vztahu k Metodice, tak v celkovém kontextu nového občanského zákoníku. Následně se již zabývám samotným novým systémem zavedeným Metodikou, který spočívá v hodnocení dopadu ublížení na zdraví prostřednictvím stanovení stupňů obtíží v celkem 74 oblastech lidského života, tzv. doménách. V rámci analýzy postupných kroků procesu hodnocení ZSU identifikuji též jednotlivé vady a nedostatky Metodiky v tomto směru, a s ohledem na jejich závažnost předkládám návrh výrazně upraveného postupu určování náhrad ZSU tak, aby tyto problémy byly odstraněny či alespoň podstatně zmírněny.

Z metodologického hlediska bude v práci využita zejména metoda analytická, deskriptivní, komparativní a dílem též historická. Pro právní text netypicky pracuji též se statistickými údaji, jejichž přidanou hodnotu spatřuji v tom, že jsou schopny závěry a predikce vyslovené na základě právní analýzy Metodiky potvrdit či vyvrátit. Tím se odborná diskuse ohledně Metodiky dostává z „klasického“ střetu různých právních názorů též na úroveň konfrontace těchto názorů s exaktně měřitelnou realitou, což nebývá v právním diskursu běžně dostupné.

1. Vznik Metodiky

Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví je z právního hlediska značně netypickým dokumentem, který se vymyká standardním kritériím, což je do značné míry zapříčiněno specifickými okolnostmi jeho vzniku. Před analýzou obsahu Metodiky jako takové je proto vhodné zanalyzovat důvody potřebnosti tohoto dokumentu, jakož i proces vzniku Metodiky a s tím související problematické aspekty, neboť příčiny v dalších kapitolách analyzovaných vad a nedostatků Metodiky leží do značné míry právě v procesu jejího vzniku. Prostor bude v této kapitole věnován též otázce závaznosti Metodiky a vhodnosti paralelní existence občanskoprávní a pracovněprávní úpravy, a to opět v pojetí základny pro hlubší analýzu této problematiky v dalších kapitolách. S trochou nadsázky lze říci, že klíč k pochopení Metodiky (jejího obsahu, ale též jejích vad a nedostatků) leží právě v této kapitole.

1.1. Proč vůbec vznikla potřeba Metodiky?

Náhrada nemajetkové újmy na zdraví byla za účinnosti starého občanského zákoníku řešena primárně prostřednictvím § 444 odst. 1 SOZ, podle které se při „škodě na zdraví“ jednorázově odškodňovaly bolesti poškozeného a ztížení jeho společenského uplatnění. Navazující § 444 odst. 2 SOZ ohledně výše této náhrady a jejího určování odkazoval na vyhlášku Ministerstva zdravotnictví stanovenou v dohodě s Ministerstvem práce a sociálních věcí, když předmětná vyhláška byla uplatňována též pro kompenzaci újem na zdraví v pracovněprávních vztazích.¹⁵ Touto prováděcí vyhláškou byla s účinností od 1. 1. 2002 vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění (dále též jen „náhradová vyhláška“), která fungovala na poněkud schématickém přístupu, kdy každému v jejích přílohách uvedenému „úrazu“¹⁶ odpovídala určitá bodová hodnota jak ve vztahu k bolestem, tak ke ztížení společenského uplatnění. Šlo o tzv. etiologický přístup, kdy pro bodovou hodnotu (a tedy i výši kompenzace) byla rozhodující příčina, nikoliv intenzita či charakter bolestí, resp. trvalých následků. Bodové ohodnocení

---

¹⁵ Viz § 394 odst. 1 ZP, který na tuto prováděcí vyhlášku odkazoval dokonce až do 30. 9. 2015, tedy téměř 2 roky po účinnosti nového občanského zákoníku, který náhradovou vyhlášku zrušil; obdobně na „v dohodě stanovenou“ prováděcí vyhlášku odkazoval i starý zákoník práce (§ 196 ve spojení s § 203 SZP).

¹⁶ Náhradová vyhláška skutečně jako jednotlivé „škody na zdraví“ v občanskoprávních vztazích vyjmenovávala pouze úrazy, když příloha č. 1 obsahovala „Sazby bodového hodnocení za bolest u úrazů“ a příloha č. 2 „Sazby bodového hodnocení za ztížení společenského uplatnění u úrazů“. Újmy na zdraví způsobené např. v důsledku postupu *non lege artis* tak byly posuzovány podle bodových hodnocení úrazů, s nimiž bylo možno posuzovanou újmu po stránce bolesti, resp. ZSU „nejspíše srovnávat“ (§ 2 odst. 2, resp. § 3 odst. 3 náhradové vyhlášky). Pro účely pracovněprávních vztahů pak náhradová vyhláška stanovovala bodové hodnocení bolestí a ZSU též pro jednotlivé nemoci z povolání (příloha č. 3, resp. příloha č. 4).

stanovené v lékařském posudku se pak vynásobilo hodnotou bodu, která činila 120,- Kč (§ 7 odst. 2 náhradové vyhlášky), s možností dalšího navýšení ze strany soudu podle § 7 odst. 3 náhradové vyhlášky „*ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele*“.¹⁷

Nový občanský zákoník výše popsanou právní úpravu nahradil koncepčně značně odlišnou úpravou, když náhradovou vyhlášku zcela záměrně zrušil, aniž by (opět záměrně) pro stanovení výše náhrad bolestí a ztížení společenského uplatnění stanovil jiná než obecná pravidla stanovená v jediném ustanovení zákona, konkrétně v § 2958 NOZ. Svůj záměr v tomto směru vysvětlil zákonodárce v důvodové zprávě následovně:

*„Pokud jde o nemajetkové újmy na zdraví nebo náhrady při usmrcení, opouští se pojetí § 444 odst. 2 a 3 platného občanského zákoníku a vůbec **myšlenka, že by sazebník výše náhrad měl a priori stanovit zákon nebo dokonce podzákonný předpis, aby se tak zjednodušilo rozhodování soudů. Nehledě k tomu, že obdobný přístup standardní zákonné úpravy nevolí ... je třeba hlavně poukázat, že rozhodnutí jednotlivého právního případu náleží jen soudci a zákonodárná moc, natož moc výkonná nemá v působnosti nařizovat soudu, jak má jednotlivý případ rozhodnout. Soukromý život je nekonečně variabilní a snaha po jeho nivelizaci v záležitostech tak navýsost individuálních jako jsou bolest, důsledky újmy na zdraví pro další budoucnost postiženého nebo ztráta blízkého člověka není důvodná. ... Odpovědnost za spravedlivé rozhodnutí v konkrétním případě nemůže ze soudce nikdo sejmout a snaha o nivelizaci soukromého života v jeho rozmanitostech nevyvolá nic jiného, než rigor nesrovnávající se s povahou jednotlivých případů. Náhrada nemajetkových újem v souvislosti s jinými zásahy do osobní sféry (jméno, čest, pověst, soukromí) nebo např. poskytnutí zadostiučinění za újmy způsobené nekalou soutěží nebo delikty proti obchodní firmě nejsou ani v současné právní úpravě co do výše konkrétně stanovovány, aniž to vyvolává v rozhodovací praxi obtíže. Podobné je to např. s výší výživného a v řadě dalších případů. Pociťují-li někteří představitelé soudní moci potřebu tabulek, vzorců nebo klíčů speciálně pro tyto účely, nic nebrání tomu, aby se soudní praxe sama shodla na zásadách, podle nichž bude postupováno.“***
(zvýraznění doplněno)

---

¹⁷ Toto ustanovení se v praxi stalo možností, jak výši kompenzace v rámci široké míry uvážení navýšovat, což byla judikatorní reakce na značně nízké nastavení základních částek kompenzace dle náhradové vyhlášky. Pokud soudy chtěly žalobci přiznat adekvátní odškodnění, byly tak víceméně nuceny „zvlášť výjimečné případy hodné mimořádného zřetele“ spatřovat ve významném procentu případů, jakkoliv to neodpovídalo přísně formulované hypotéze § 7 odst. 3 náhradové vyhlášky. Na druhou stranu šlo o omezení obsažené v podzákonném předpisu, a tento postup soudů tedy bylo možné ospravedlnit jakožto posouzení souladu tohoto omezení se zákonem či mezinárodní smlouvou (čl. 95 odst. 1 Ústavy) nikoliv formou neaplikování předmětného ustanovení (či náhradového nařízení) jako celku, ale formou jeho vůči poškozeným vstřícnější interpretace.

Shora již zmiňované ustanovení § 2958 NOZ zní následovně: „*Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, **vyvažující plně** vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se **podle zásad slušnosti.***“ (zvýraznění doplněno)

K bližší analýze jednotlivých částí citovaného ustanovení se v dalších částech této práce ještě dostaneme, již v této fázi je však zřejmé, že jedinými dvěma kritérii pro stanovení výše náhrad při ublížení na zdraví v něm jsou „plně vyvážení“ vzniklé nemajetkové újmy, resp. „zásady slušnosti“. Při absenci konkrétnějších zákonných kritérií či prováděcího předpisu bylo zřejmé, že vznešeně znějící záměr zákonodárce pro praxi představoval nejméně tři zásadní problémy:

Prvním problémem byla hrozící nejednotnost soudní praxe. Lze sice v obecné rovině souhlasit s důvodovou zprávou v tom, že „*rozhodnutí jednotlivého právního případu náleží jen soudci*“ a že „*odpovědnost za spravedlivé rozhodnutí v konkrétním případě nemůže ze soudce nikdo sejmout*“, při absenci bližších pravidel však bylo zjevné, že tato až bezbřehá šíře soudcovského uvážení povede k přiznávání značně odlišných náhrad v jinak obdobných případech, což by zakládalo rozpor s právem na ochranu legitimního očekávání, které přitom bylo zakomponováno do § 13 NOZ jakožto jedna ze základních zásad nového občanského zákoníku.¹⁸ Alternativně hrozilo, že soudy budou v rámci snahy o předvídatelnost jejich rozhodnutí jako pomůcku pro rozhodování neformálně používat náhradovou vyhlášku, což by ovšem zase bylo ve zjevném rozporu se záměrem zákonodárce.

Druhý problém způsobený „beznáhradovým“ zrušením náhradové vyhlášky byl ještě palčivější. Autoři nového občanského zákoníku si zjevně neuvědomili, že většina nemajetkových újem na zdraví je kompenzována mimosoudně, a to v rámci pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla (tzv. povinného ručení) ve smyslu zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Uveďme konkrétní příklad:

---

¹⁸ Právo na ochranu legitimního očekávání bylo i před přijetím nového občanského zákoníku samozřejmě chráněno též (zejména též) ústavním právem – k legitimnímu očekávání ve smyslu principu rovnosti (tedy očekávání, že obdobné případy budou rozhodovány obdobně) viz např. již nálezy sp. zn. III. ÚS 252/04 ze dne 25. 1. 2005 či nálezy sp. zn. II. ÚS 566/05 ze dne 20. 9. 2006. Právo na ochranu legitimního očekávání však není v ústavních předpisech výslovně zmíněno a Ústavní soud jej dovozuje na základě obecnějších ustanovení, jako čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož má každý právo na právní ochranu. Autoři nového občanského zákoníku proto považovali za vhodné přímo v normativním textu výslovně stanovit, že „*každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích*“ (§ 13 NOZ, část věty před středníkem, která reflektuje zásadu *stare decisis*, tedy setrvat na rozhodnutém); z důvodu reflexe možného judikatorního vývoje v čase je toto právo modifikováno pravidlem, podle kterého „*byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky*“ (§ 13 NOZ, část věty za středníkem).

v roce 2014, tedy v prvním roce účinnosti nového občanského zákoníku, šetřila Policie České republiky 85 859 dopravních nehod, při kterých bylo 23 655 osob zraněno lehce 2 762 osob zraněno těžce.¹⁹ To představuje – jenom v rámci dopravních úrazů – celkem 26 417 zraněných osob, které v roce 2014 utrpěly určitou újmu na zdraví. Ne všem těmto osobám bylo třeba tuto újmu z povinného ručení kompenzovat, neboť pojištění odpovědnosti se nevztahuje na újmu utrpěnou řidičem vozidla, který nehodu zaviniil,²⁰ navíc mnohá lehká zranění evidovaná Policií ČR jsou tak mírného rázu, že se poškození ani náhrady nedomáhají (zejména jde-li o spolucestující řidiče, který nehodu způsobil). I tak však v roce 2014 pojišťovny evidovaly celkem 4 658 pojistných událostí s nenulovým bolestným,^{21,22} které tedy bylo třeba v rámci povinného ručení kompenzovat.²³

Pro lepší představu to znamená cca 390 kompenzačních kauz měsíčně, resp. cca 18 těchto případů na každý pracovní den uvedeného roku. Absence jakéhokoliv kompenzačního rámce pro tyto a jiné obdobné případy, které se do té doby z podstatné části řešily mimosoudně, představovalo zejména pro pojišťovny zásadní problém. V tomto světle se poukazování autorů nového občanského zákoníku na skutečnost, že náhrada jiných než „zdravotních“ nemajetkových újem také není právní úpravou konkrétně stanovována, jeví jako nepřipadné teoretizování bez dostatečného zohlednění potřeb praxe, když nároků na kompenzaci zásahů do jména, cti, soukromí, obchodní firmy či do dobrých mravů soutěže je v praxi – v porovnání s dopravními úrazy a jinými ublíženými na zdraví – naprosté minimum.

Konečně třetím problémem spojeným s novou právní úpravou kompenzace nemajetkových újem na zdraví byla nemožnost poškozených či jejich právních zástupců odhadnout reálnou výši odškodnění v daném konkrétním případě. Náhradová vyhláška

---

¹⁹ Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky. *Přehled o nehodovosti na pozemních komunikacích v České republice za rok 2014*. Praha květen 2015, s. 5. Dostupné z: <https://www.policie.cz/soubor/prehled-nehodovosti-za-rok-2014-pdf.aspx>.

²⁰ K tomu viz § 7 odst. 1 písm. a) citovaného zákona č. 168/1999 Sb., podle kterého pojistitel nehradí újmu, kterou utrpěl řidič vozidla, jehož provozem byla újma způsobena.

²¹ Jde o statistické údaje poskytnuté na moji žádost Českou kanceláří pojistitelů, resp. její dceřinou servisní společností SUPIN.

²² Jedna pojistná událost s nenulovým bolestným samozřejmě nutně neznamená pouze jednoho poškozeného odškodňovaného v rámci povinného ručení, když poškozených v rámci jedné události přirozeně může být i více; v *průměru* však nelze očekávat více než 2 poškozené na jednu pojistnou událost. Pro úplnost lze dodat, že za stejný rok bylo evidováno 803 pojistných událostí s nenulovou náhradou ZSU, ty je však možno považovat za podмноžinu pojistných událostí s nenulovým bolestným, neboť případy újmy s trvalými následky, ale bez předchozích bolestí se prakticky nevyskytují, byť teoreticky si je představit lze (např. poškozený bolestně nepožadoval a nárokoval až náhradu ZSU).

²³ Je zřejmé, že ne všechny úrazy vzniklé v roce 2014 bylo nutné (či vůbec možné) kompenzovat v témže roce, neboť následky jako bolest či ZSU vznikají, resp. je možné je hodnotit až s určitým odstupem, to však nic nemění na počtech případů, které bylo nutno dle úpravy nového občanského zákoníku odškodňovat, ať již v roce 2014 či v letech následujících.

umožňovala utvořit si poměrně reálnou představu o výši kompenzace, zatímco vágně formulované ustanovení § 2958 NOZ nikoliv, jakkoliv očekávání většiny odborné i laické veřejnosti byla taková, že částky náhrad nemajetkových újem budou podle nového občanského zákoníku podstatně vyšší, než tomu bylo dle náhradové vyhlášky.

Tato očekávání byla založena na několika faktorech. Prvním z nich byla dlouhodobá nespokojenost advokátní i justiční praxe s nízkým nastavením kompenzací dle náhradové vyhlášky. Tento stav Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 3122/15 ze dne 2. 2. 2016 retrospektivně (a velmi výstižně) popsal jako „*zjevnou a dlouhodobou disproporci mezi základními sazbami odškodnění podle vyhlášky č. 440/2001 Sb. a skutečným rozsahem újmy poškozených*“. Nespokojenost praxe s „vyhláškovými“ kompenzacemi ostatně ve svém textu reflektovala i Metodika, když v bodě VII. (Ztížení společenského uplatnění) své Preambule zmiňuje „*kritiku nedostatečnosti výše náhrad*“ dle náhradové vyhlášky. Dalším zásadním faktorem pro očekávání podstatně vyšších náhrad byl samozřejmě též vlastní text nového občanského zákoníku, který mezi své základní zásady zařadil mj. ochranu života a zdraví (§ 3 odst. 2 písm. a) NOZ), když navíc jeho důvodová zpráva uvádí, že „*osu celé úpravy představuje člověk a jeho zájmy*“. V neposlední řadě k těmto očekáváním přispěla široká vysvětlovací kampaň k novému občanskému zákoníku v českých médiích, v rámci které byly podstatně vyšší náhrady nemajetkových újem na zdraví taktéž často zmiňovány.

Ovšem právě nemožnost tato pozitivní očekávání v konkrétních případech kvantifikovat stavěla poškozené do pozice, že namísto „slušného“ odškodnění (i ve smyslu zásad slušnosti dle § 2958 NOZ) mohli očekávat spíše perspektivu dlouhého soudního sporu s nejistým výsledkem.

Jakkoliv dotčených třetím shora uvedeným problémem (tedy poškozených) bylo samozřejmě nejvíce, problémy s absencí bližších pravidel pro náhrady nemajetkových újem na zdraví by se nejvíce kumulovaly u pojišťoven a soudů. Je proto logické, že největší aktivitu ve směru vytvoření konkrétnějšího metodického návodu pro tyto případy vyvíjeli právě zástupci pojišťoven a justice. Bylo v zájmu všech zúčastněných (včetně poškozených), aby takový dokument vzniknul, byť nelze nevidět, že zájem pojišťoven nespočíval pouze v řešení shora naznačených praktických problémů, ale též v omezení realizace očekávání, která ohledně výše náhrad nemajetkových újem na zdraví měla většina odborné i laické veřejnosti.

1.2. Jak se rodila Metodika?

S ohledem na koncepci nového občanského zákoníku, jehož autoři v důvodové zprávě *výslovně* odmítli myšlenku, aby sazebník výše náhrad stanovil zákon či podzákoný předpis, bylo již dopředu očekávatelné, že zvažovaný metodický návod nebude mít formálně závazný

charakter. Z téhož důvodu však bylo zároveň zřejmé, že pokud tento dokument nebude nějakým způsobem zaštitěn Nejvyšším soudem (jakožto vrcholným soudním orgánem rozhodujících o dovoláních právě též ve věcech náhrady nemajetkové újmy na zdraví), bude autorita a potažmo použitelnost jakéhokoliv takového dokumentu velmi omezená. I sebestižnější odborná společnost by u prvoinstančních či odvolacích soudů jistě nepožívala takové autority jako Nejvyšší soud, a to kromě odborné autority dovolacího soudu též z důvodů hierarchických a čistě praktických, když právě Nejvyšší soud má v rámci obecných soudů jako jediný pravomoc rušit či měnit již pravomocná rozhodnutí nižších soudů.

Bylo tedy logické, že na vypracování Metodiky se významnou měrou podíleli soudci Nejvyššího soudu, konkrétně JUDr. Petr Vojtek, JUDr. Robert Waltr a JUDr. Marta Škárová jakožto soudci senátu č. 25, který v rámci Nejvyššího soudu měl (a stále má) rozhodování ve věcech náhrady nemajetkové újmy na zdraví na starosti.^{24,25} Další zástupkyní justice byla JUDr. Hana Tichá z Krajského soudu v Praze, která je však v současné době taktéž členkou senátu č. 25 Nejvyššího soudu, když v něm od 1. 1. 2019 nahradila JUDr. Škárovou, které po dosažení věku 70 let zanikla k 31. 12. 2018 funkce soudce.^{25,26} Účast zástupců justice byla logická též z důvodu, že právě justice by v případě absence Metodiky byla zavalena soudními případy, které by kapacitně obtížně zvládala, navíc s rizikem nejednotného rozhodování do dobu mnoha let, protože klasická cesta sjednocování judikatury prostřednictvím rozhodnutí či stanovisek Nejvyššího soudu je velmi dlouhodobý proces.

Druhou nejvíce početně zastoupenou skupinou byli zástupci pojistitelů, konkrétně Mgr. Daniel Míka za Českou kancelář pojistitelů, Mgr. Lucie Jandová za Českou asociaci pojišťoven a JUDr. Václav Voženílek za Allianz pojišťovnu. I jejich účast v hlavní pracovní skupině tvůrců Metodiky byla přirozená, protože pojišťoven se absence metodického návodu pro mimosoudní řešení pojistných událostí bezprostředně dotýkala ještě více, než soudů. Jak však již bylo naznačeno výše, motivace aktivního přístupu pojišťoven v této věci byla

---

²⁴ K personálnímu obsazení tzv. hlavní pracovní skupiny, která se podílela na vypracování Metodiky, viz část XI. (Závěr) Preambule Metodiky. Tam je uvedeno, že Metodiku „vypracovali představitelé justice ve spolupráci se Společností medicínského práva, se zástupci pojistitelů a dalších odborníků z oblasti práva a medicíny pod odbornou garancí 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze“ s tím, že následuje výčet jednotlivých členů této pracovní skupiny, ze kterého je čerpáno i dále v textu této kapitoly.

²⁵ Ohledně soudní agendy připadající dle rozvrhu práce senátu č. 25, resp. soudního oddělení 25 Nejvyššího soudu viz např. rozvrh práce Nejvyššího soudu ve znění od 1. 1. 2014, dostupný z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/4D86290A83016E9DC1257F6C004A88F1/\\$file/Rozvrh%20pr%C3%A1ce%202014-01.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/4D86290A83016E9DC1257F6C004A88F1/$file/Rozvrh%20pr%C3%A1ce%202014-01.pdf), nebo rozvrh práce Nejvyššího soudu ve znění od 1. 6. 2020, dostupný z: [http://www.nsoud.cz/judikatura/ns\\_web.nsf/0/B5BC66C31F75E0B7C1258577002D6952/\\$file/Rozvrh%20pr%C3%A1ce%20k%201.6.2020.pdf](http://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/B5BC66C31F75E0B7C1258577002D6952/$file/Rozvrh%20pr%C3%A1ce%20k%201.6.2020.pdf).

²⁶ TOMÍČEK, Petr. S přelomem roku odchází osm soudců Nejvyššího soudu, je to více než desetina z celkového počtu. *Aequitas. Čtvrtletník Nejvyššího soudu*. 2018, č. 4, s. 2. ISSN 2570-57. Dostupné z: [http://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/AAF1D674DAB5AB95C125836A00325187/\\$file/AEQUITAS4.pdf](http://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/AAF1D674DAB5AB95C125836A00325187/$file/AEQUITAS4.pdf).

bezpochyby vícerozměrná, z logických důvodů formovaná nikoliv pouze logistickými či metodickými hledisky, nýbrž též hledisky obchodními.

Třetí významnou skupinu spoluautorů Metodiky tvořili MUDr. Mgr. Jolana Těšinová a JUDr. MUDr. Roman Žďárek, Ph.D., jakožto představitelé Společnosti medicínského práva, která na základě smlouvy s Ministerstvem spravedlnosti přípravu Metodiky koordinovala a podílela se na její přípravě.²⁷ Kromě odborného vkladu obou zástupců Společnosti medicínského práva bylo předmětem jejich činnosti zejména zprostředkování kontaktu mezi právníky a odbornými lékařskými společnostmi, které se vyjadřovaly zejména k systému bodového ohodnocení bolesti.^{28,29}

Konečně čtvrtou skupinou spoluautorů Metodiky byli zástupci soudních znalců, konkrétně doc. MUDr. Evžen Hrnčíř, CSc., MBA, z Kliniky pracovního a cestovního lékařství Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, a JUDr. Martin Mikyska, který je současně advokátem. Zrušením náhradové vyhlášky totiž odpadl institut lékařského posudku za účelem stanovení výše odškodnění bolesti a ZSU (§ 8 náhradové vyhlášky), které zpracovával primárně ošetřující lékař poškozeného, a bylo proto zjevné, že minimálně v rozsahu, v jakém bude v rámci Metodiky upuštěno od původního čistě etiologického hodnocení následků újmy na zdraví, budou muset „posudkovou“ roli ošetřujících lékařů převzít právě soudní znalci.

Na Metodice pracovala hlavní pracovní skupina autorů s přestávkami přibližně 1 rok (od dubna 2013 do dubna 2014), byť v rámci justice byla problematika metodického návodu k aplikaci § 2958 NOZ diskutována již od konce roku 2012, ať již neformálně nebo v rámci pracovních porad soudců či přednášek pořádaných Justiční akademií.³⁰

Metodiku dne 12. 3. 2014 projednalo též Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu, v návaznosti na což byla dne 14. 4. 2014 Metodika zveřejněna

---

²⁷ Šlo o smlouvu o koordinaci expertní činnosti a zpracování metodiky mezi Ministerstvem spravedlnosti ČR a Společností medicínského práva o. s. ze dne 30. 12. 2013 – k tomu viz např. Protokol o předání a převzetí předmětu smlouvy ze dne 31. 3. 2014, dostupný z: https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/Attachments/1891/MSP-66_2019-OSV-OSV%20-%20p%C5%99%C3%ADloha%2002.pdf.

²⁸ VOJTEK, Petr. Jak vznikala Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (§ 2958 obč. zák.). *epravo.cz digital*. 2015, č. 3. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://tablet.epravo.cz/3-2015/tema-vydani-komentare-jak-vznikala-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-2958-obc-zak>.

²⁹ Jak vyplývá z části XI. (Závěru) Preambule Metodiky, podněty a doporučení k hodnocení bolesti konkrétně dodaly Česká chirurgická společnost, Česká společnost kardiovaskulární chirurgie, Česká neurologická společnost, Česká neurochirurgická společnost, Česká společnost otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku, Ortopedicko-protetická společnost, Česká pneumologická a fizeologická společnost, Česká urologická společnost a Česká společnost pro úrazovou chirurgii.

³⁰ První jednání hlavní pracovní skupiny se uskutečnilo dne 19. 4. 2013 ve Faustově domě v Praze, poslední jednání hlavní pracovní skupiny pak 7. 4. 2014 v České kanceláři pojistitelů v Praze; datumové údaje o ostatních jednáních této skupiny, jakož i jednotlivých poradách a přednáškách v rámci justice, jsou uvedeny v části XI. (Závěru) Preambule Metodiky. Nový občanský zákoník byl ve Sbírce zákonů publikován dne 22. 3. 2012.

na internetových stránkách Nejvyššího soudu³¹ a dne 21. 7. 2014 též zveřejněna ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu (dále též jen „Sbírka“), a to pod číslem 63/2014.

1.3. Problematické aspekty vzniku Metodiky

Mimořádné situace si žádají mimořádná řešení. Moudrá poučka říká, že v podobných situacích je nejlepším řešením přijít se správným řešením, druhým nejlepším řešením je přijít se špatným řešením, a nejhorším řešením je neudělat nic. Autoři Metodiky svojí aktivitou bezpochyby zabránili tomu nejhoršímu, tedy bezprostředně hrozícímu kolapsu v oblasti kompenzací nemajetkové újmy na zdraví, které by bez Metodiky bezpochyby nastalo. Bylo by laciným a neférovým bonmotem tvrdit, že dospěli k druhému nejlepšímu řešení ve smyslu výše uvedené poučky, na druhou stranu je nepochybné, že nejde o řešení ideální. Níže v této kapitole budou v tomto ohledu rozebrány sporné otázky, které souvisejí s procesem vzniku Metodiky, přičemž vlastní obsahové vady a nedokonalosti Metodiky budou rozebrány až v dalších částech této práce. Jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, jde o propojené nádoby, protože kořeny vad a nedokonalostí Metodiky z významné části spočívají právě v procesu jejího vzniku.

1.3.1. Složení tzv. hlavní pracovní skupiny autorů Metodiky

Začnu aspektem, který v dosavadních odborných diskusích téměř vůbec nerezonoval, nicméně osobně jej považuji za jeden z nejdůležitějších, zejména z hlediska jeho praktických důsledků. Pokud se podíváme na shora popsané složení hlavní pracovní skupiny autorů Metodiky, tvořili jej čtyři zástupci justice, tři zástupci pojišťoven, dva zástupci Společnosti medicínského práva a dva zástupci soudních znalců. Jinými slovy naprosto absentovali zástupci těch, kterých se v konečném důsledku Metodika týká nejvíce, tedy poškozených.

Jednotliví autoři Metodiky jistě měli – stejně jako poškození – shodný zájem na tom, aby vznikla v praxi použitelná náhrada za zrušenou náhradovou vyhlášku, a v tomto ohledu byly nepochybně zájmy poškozených uspokojeny. Na druhou stranu naprosto zásadním aspektem Metodiky bylo a je konkrétní nastavení výše kompenzace za jednotlivé bolesti, resp. ztížení společenského uplatnění, přičemž v tomto směru zcela přirozeně mají zejména pojišťovny a poškození zcela odlišné zájmy. A zatímco pojišťovny měly v hlavní pracovní skupině hned tři zástupce, navíc vybavené informačním a servisním zázemím celého pojišťovacího segmentu, zájmy poškozených nehájl žádný „jejich“ reprezentant. Výše uvedeným není myšleno, že by

---

³¹ Poslední odstavec bodu XI. (Závěru) Preambule Metodiky.

snad zástupci justice, Společnosti medicínského práva či soudních znalců zájmy poškozených ignorovali, přirozeně však hájili primárně své vlastní zájmy, ať již šlo o zabránění přehlcenosti či nejednotnosti justice, zohlednění názorů odborných lékařských společností, splnění závazku vůči Ministerstvu spravedlnosti či nastavení systému, který by byl aplikovatelný též pro soudní znalce.

K roli pojišťoven při tvorbě Metodiky se JUDr. Vojtek, jeden ze spoluautorů Metodiky, vyjádřil v rozhovoru pro Mladou frontu Dnes následovně: *„Pojišťovny na tom s námi pracovaly a říkaly, že zaplatí cokoli, jen musí vědět, kolik to má být. ... Pojistitelé mají velké zkušenosti s vyčíslováním náhrad újmy, na metodice se s námi podíleli skuteční experti, kteří přispěli ohromnými poznatky a znalostmi. Deklarovali, že jim nejde o nastavení na co nejnižší částku, což by bylo logické, ale přišli s tím, že částky mohou být v podstatě jakékoli, ale musí být průhledné a předvídatelné.“*³² (zvýraznění doplněno)

Je otázkou, s jakou důvěrou k těmto deklarácím pojišťoven přistupovali (či měli přistupovat) zástupci justice či další spoluautoři Metodiky, je však racionální uvažovat, že zástupci poškozených by k takovým proklamacím měli velmi rezervovaný přístup. Role pojišťoven je v rámci fungování každé společnosti zcela nezastupitelná, což platí významnou měrou též pro oblast kompenzace újem na zdraví, jejich činnost je však zcela regulérním způsobem podnikání, jehož principem je (zjednodušeně řečeno) vybrat co nejvíce na pojistném a vyplatit co nejméně na pojistném plnění.

S tímto principem však byly citované deklarace pojišťoven ve zjevném rozporu. Skutečně jsou pojišťovny na trhu ochotné „zaplatit cokoli“, pokud vědí, kolik to má být? Opravdu ke svému podnikání přistupují tak, že částky pojistného plnění „*mohou být v podstatě jakékoli*“, pokud jsou „*průhledné a předvídatelné*“? Je sice pravdou, že případné v důsledku Metodiky významněji navýšené náhrady by pojišťovny mohly promítnout do výše pojistného, to by však bylo možné učinit až *ex post*, v reakci na Metodikou zvýšené náhrady, zatímco kompenzovány dle Metodiky by musely být škodné události nastalé již od 1. 1. 2014. Hlavně by však pojišťovny v rámci konkurenčního boje nemohly zvýšení náhrad promítnout to výše pojistného plně, což by se logicky projevilo na snížení jejich zisku.³³ Jestliže v obecné rovině platí, že jakékoliv zvýšení

---

³² FARYOVÁ, Ivana. Kvůli odškodnění se zjišťuje i to, jestli se lidé měli rádi, říká soudce. *iDnes.cz* [online]. 19. 5. 2018 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/soud-odškodneni-smrt-ujma-na-zdravi-db0-/domaci.aspx?c=A180517_401785_domaci_skr.

³³ Typickým a v oblasti kompenzace nemajetkové újmy na zdraví dominantním příkladem povinného pojištění je shora již zmíněné pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla (tzv. povinné ručení) ve smyslu zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Vzhledem k tomu, že smyslem povinného ručení je náhrada újmy poškozeným, nikoliv (jako např. u havarijního pojištění) náhrada újmy vzniklá vlastníku, resp. řidiči vozidla, je v praxi často jediným hlediskem vlastníků vozidel při výběru povinného ručení co nejnižší cena povinného ručení. Tu lze velmi snadno zjistit prostřednictvím různých

ceny produktu (i pojistného produktu) způsobí pokles poptávky, u *povinného* pojištění, kde je poptávka stabilizována zákonem, se zvýšení ceny projeví větší snahou poptávajících o nalezení cenově nejvýhodnější nabídky.

Je proto na místě konstatování, že proklamace pojišťoven byly spíše součástí jejich taktiky získat co největší vliv na konečnou podobu Metodiky, a to právě za účelem „moderace“ navyšování náhrad podle nového občanského zákoníku. Jak vyplývá i ze závěrů této práce, je nutné říci, že v tomto svém snažení byly úspěšné, kdy oproti částkám na základě všeobecně kritizované náhradové vyhlášky z roku 2001(!) došlo v reálu k *pouze* cca dvojnásobnému navýšení bolestného a pouze cca 60procentnímu navýšení náhrad ZSU.³⁴ Jsem přesvědčen, že pokud by tyto snahy pojišťoven (z obchodního hlediska zcela legitimní) byly v rámci autorského týmu vybalancovány argumentační protiváhou zástupců poškozených, odpovídaly by částky náhrad nemajetkových újem předchozím očekáváním odborné i laické veřejnosti významně více, než je tomu v aktuálním znění Metodiky.

1.3.2. Zaštítění Metodiky Nejvyšším soudem

Ze zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích (dále též jen „ZSS“) vyplývá, že Nejvyšší soud jako vrcholný soudní orgán zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování v občanském soudním řízení a v trestním řízení tím, že rozhoduje o mimořádných opravných prostředcích (§ 14 odst. 1 písm. a) ZSS) a dále že sleduje a vyhodnocuje pravomocná občanskoprávní a trestněprávní rozhodnutí soudů a na jejich základě zaujímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu (§ 14 odst. 3 ZSS).³⁵ S touto činností souvisí Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek, kterou Nejvyšší soud vydává a uveřejňuje v ní jednak právě zmíněná stanoviska (§ 24 odst. 1 písm. a) ZSS), jednak vybraná rozhodnutí Nejvyššího soudu a ostatních soudů (§ 24 odst. 1 písm. b) ZSS).

Rozhodování o mimořádných opravných prostředcích (v občanském soudním řízení o dovoláních) je zcela nepochybně těžištěm činnosti Nejvyššího soudu, v rámci které přezkoumávána již pravomocná rozhodnutí odvolacích soudů, pokud to zákon připouští (§ 236

---

internetových srovnávačů, jako je např. <https://www.porovnej24.cz/povinne-ruceni>. „Klasické“ pojišťovací ústavy jsou tak zejména právě v oblasti povinného ručení pod silným konkurenčním tlakem „bezejmenných“ pojišťoven, a proto je argument o plném promítnutí případného zvýšení náhrad do výše pojistného zavádějící.

³⁴ V podrobnostech viz ohledně bolestného výklad na s. 62 až 64 v rámci kapitoly 2.4 (Pravidla pro hodnocení bolesti) a ohledně náhrad ZSU kapitolu 4.7 (Důsledky výpočtu dle pravidel Metodiky na výši náhrady ZSU i náhrad obecně) na s. 167 a násl. níže.

³⁵ Nejvyšší soud má pravomoc rozhodovat též v jiných případech, pokud to umožňují či vyžadují zvláštní právní předpisy či mezinárodní smlouvy (§ 14 odst. 1 písm. b) a § 14 odst. 2 ZSS), tato pravomoc však není pro účely této práce relevantní.

odst. 1 OSŘ). Jde o výkon spravedlnosti ve vztahu *k individuálním* účastníkům řízení, které se děje z jejich iniciativy.

Zaujímání stanovisek k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu je naproti tomu *zobecnující* činností, kdy Nejvyšší soud retrospektivně (jinak to ani nejde) sleduje a vyhodnocuje jednotlivá pravomocná rozhodnutí soudů v určité právní oblasti a následně příslušné kolegium (občanskoprávní a obchodní kolegium, resp. trestní kolegium)³⁶ zaujme k dané problematice stanovisko, které je pak vodíkem pro rozhodovací činnost nižších soudů, resp. též pro rozhodovací činnost jednotlivých senátů Nejvyššího soudu.

Z výše uvedeného právního rámce je patrné, že z hlediska svých pravomocí nebyl Nejvyšší soud k vytvoření Metodiky, ani k jejímu publikování ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek oprávněn. Metodika totiž nebyla stanoviskem Nejvyššího soudu ve smyslu § 14 odst. 3 ZSS, a to už proto, že nešlo o výsledek *retrospektivního* vyhodnocení judikatury nižších soudů, ale naopak o materiál *prospektivního* charakteru, jehož cílem bylo stanovení pravidel pro rozhodování nároků uplatněných v budoucnosti. A zcela nepochybně nebyla Metodika ani soudním rozhodnutím, ať již Nejvyššího soudu či jakéhokoliv jiného soudu. Podle čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod lze přitom státní moc uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví (obdobně viz též čl. 2 odst. 3 Ústavy).

Na argument, že Nejvyšší soud nebyl oprávněn Metodiku vytvořit, lze namítnout, že z formálního hlediska ji Nejvyšší soud ani nevytvořil – jejími významnými autory byli sice též tři soudci Nejvyššího soudu, kteří byli (nikoliv shodou okolností) zároveň členy senátu, který má danou problematiku dle rozvrhu práce na starosti, avšak na základě toho nelze autorství Metodiky připisovat Nejvyššímu soudu jako takovému.

Tato námitka je formálně vzato zcela korektní, avšak v celkovém kontextu je poněkud zavádějící až pokrytecká, neboť Metodika byla ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek (kterou podle § 24 odst. 1 ZSS vydává právě Nejvyšší soud) publikována jako „Metodika **Nejvyššího soudu** k náhradě nemajetkové újmy na zdraví“ (zvýraznění doplněno) a spojení „Metodika Nejvyššího soudu“ je používán i samotném v textu Metodiky.³⁷

---

³⁶ Stanovisko může podle § 14 odst. 3 ZSS může zaujmout též plénum Nejvyššího soudu (srov. § 24 odst. 1 písm. a) ZSS), to je však spíše výjimečné – např. od účinnosti ZSS (tj. od 1. 4. 2002) přijalo plénum Nejvyššího soudu pouze dvě stanoviska, z nichž jedno se týkalo výkladu rozložení rozhodovací pravomoci mezi tříčlennými senáty a velkým senátem příslušného kolegia Nejvyššího soudu (stanovisko sp. zn. Plsn 1/2011 ze dne 14. 9. 2011) a druhé elektronické komunikace mezi soudy a účastníky řízení (stanovisko sp. zn. Plsn 1/2015 ze dne 5. 1. 2017).

³⁷ Konkrétně je v publikovaném textu Metodiky (č. 63/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) uvedeno, že „Metodika Nejvyššího soudu nemá a nemůže mít závazný charakter“ (předposlední odstavec první strany úvodního textu Metodiky), že „Metodika Nejvyššího soudu sestává ze čtyř částí“ (první odstavec druhé strany úvodního textu Metodiky), že „Metodiku Nejvyššího soudu vypracovali představitelé justice ve spolupráci se Společností medicínského práva, se zástupci pojistitelů a dalších odborníků“ (první odstavec bodu XI. (Závěru)

V této souvislosti je vhodné uvést, že dne 10. 2. 2015 byla ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 1/2015 publikována tzv. redakční oprava Metodiky, která v rámci „*odstranění technických chyb a nepřesností*“ mj. odstranila z názvu Metodiky přívlastek „Nejvyššího soudu“, oficiálně tedy jde „pouze“ o „Metodiku k náhradě nemajetkové újmy na zdraví“. Touto redakční opravou však došlo pouze ke změně názvu Metodiky, aniž by současně bylo odstraněno spojení „Metodika Nejvyššího soudu“ z vlastního textu Metodiky. Navíc i doposud je na internetových stránkách Nejvyššího soudu pod odkazem „Metodika k § 2958 o.z.“³⁸ k dispozici znění Metodiky, které (ač samo uvádí, že jde o stav ke dni 1. 11. 2016) obsahuje původní název „Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví“.³⁹

Spojení „Metodika Nejvyššího soudu“ používají v rozhovorech s médii i soudci Nejvyššího soudu,⁴⁰ kteří byli jejím spoluautory, objevuje se i v názvech seminářů pořádaných v prostorách Nejvyššího soudu,⁴¹ jakož i ve vlastních rozhodnutích Nejvyššího soudu.⁴² Dokonce i Ústavní soud ve svých rozhodnutích spojení „Metodika Nejvyššího soudu“ užívá,⁴³ když v nálezu sp. zn. IV. ÚS 3122/15 ze dne 2. 2. 2016 je navíc uvedeno, že Metodika byla jako vodítko k náhradě nemajetkové újmy na zdraví Nejvyšším soudem „*vydána*“ (viz bod 24 citovaného nálezu). Není proto divu, že spojení „Metodika Nejvyššího soudu“ používá jako jakýsi právnícký *epiteton constans* i většina odborné veřejnosti.

Preambule Metodiky), že „*Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu přijalo dne 12. 3. 2014 doporučení, aby při aplikaci § 2958 o. z. byla používána Metodika Nejvyššího soudu*“ (poslední odstavec bodu XI. (Závěru) Preambule Metodiky); část C Metodiky je pak uvozena jako „*Dvoustupňová klasifikace upravená pro účely Metodiky Nejvyššího soudu*“.

³⁸ Nejvyšší soud. *Metodika k § 2958 o.z.* Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovaci_cinnost~Metodikak%3F2958o.z. [cit 2020-06-30], zachyceno k tomuto datu na <http://archive.vn/4Le0M>.

³⁹ Toto znění Metodiky je k dispozici z [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/\\$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf) [cit 2020-06-30].

⁴⁰ Viz např. JUDr. Petr Vojtek in LÉKO, Kristián. Petr Vojtek: Újma na zdraví je velmi subjektivní. *Lidové noviny* [online]. 26. 1. 2016 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: https://ceskapozice.lidovky.cz/tema/petr-vojtek-ujma-na-zdravi-je-velmi-subjektivni.A160125_144058_pozice-tema_lube, kde JUDr. Vojtek uvádí např. „*Vím zatím o jediném rozhodnutí, kde trestní soudce v adhezním výroku řešil bolestně podle Metodiky Nejvyššího soudu ...*“ (zvýraznění doplněno).

⁴¹ Viz např. Seminář „Metodika Nejvyššího soudu od A do Z - k výkladu § 2958 o.z.“, dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Sympozia.seminare~Dalsiakcepro odbornouverejnost~Seminar_Metodika_Nejvyššího_soudu_od_A_do_Z_k_vykladu_2958_o_z_~ [cit 2020-06-18].

⁴² Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 986/2015 ze dne 23. 9. 2015, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015 ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 3 Tdo 594/2016 ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 6 Tdo 1791/2016 ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 7 Tdo 176/2018 ze dne 11. 7. 2018, sp. zn. 25 Cdo 2596/2018 ze dne 30. 5. 2019, sp. zn. 6 Tdo 1309/2019 ze dne 31. 10. 2019 a sp. zn. 25 Cdo 2109/2018 ze dne 28. 11. 2019; nadto v případě rozhodnutí sp. zn. 8 Tdo 190/2017 ze dne 20. 9. 2017 se spojení „Metodika Nejvyššího soudu“ dostalo dokonce do právní věty v rámci publikace tohoto rozhodnutí pod č. 39/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, přičemž v bodě 47 tohoto rozhodnutí je ohledně Metodiky výslovně uvedeno, že „*se jedná o materiál vypracovaný Nejvyšším soudem ve spolupráci se Společností medicínského práva, zástupci pojistitelů a dalších právníckých a lékařských profesí*“ (zvýraznění doplněno).

⁴³ Např. např. nálezu sp. zn. IV. ÚS 3122/15 ze dne 2. 2. 2016 či unesení sp. zn. IV. ÚS 4156/18 ze dne 23. 4. 2019.

Vznikla tedy situace, že ač Nejvyšší soud Metodiku formálně nevydal a ani ji vydat dle platných právních předpisů nemohl, byl i díky její publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu a vytrvalému používání spojení „Metodika Nejvyššího soudu“ ze strany všech zúčastněných vytvořen v odborné i laické veřejnosti dojem, že jde o Metodiku „vydanou“ Nejvyšším soudem. Tím byla Metodice *de facto* propůjčena institucionální autorita Nejvyššího soudu, aniž by ovšem Nejvyšší soud jakožto instituce měl s autorstvím Metodiky *de iure* cokoliv společného. Autorům Metodiky se tak v tomto ohledu úspěšně podařila určitá forma právnické kvadratury kruhu, neboť bez alespoň faktického „posvěcení“ Metodiky ze strany Nejvyššího soudu by její použitelnost značně omezená.

Existence výše popsaného rozporu mezi formální a faktickým stavem však nezůstala nepovšimnuta ze strany části odborné veřejnosti, přičemž nejhlasitější kritika přišla (paradoxně či naopak logicky) zevnitř Nejvyššího soudu, konkrétně ze strany jeho soudce JUDr. Petra Vrchy. Ten v jednom ze svých článků uvedl mj. následující: „**Nejvyšší soud nevypracoval Metodiku, nýbrž tři jeho soudci v rámci své mimoprofesionální činnosti spolupracovali se SMP a dalšími subjekty na vypracování této Metodiky. ... Připomínám notorietu, že NS nemohl ani žádného ze svých soudců „pověřit“ vypracováním či „pověřit“ spoluúčastí na vypracování Metodiky, neboť zákon o soudech a soudcích ... ale ani jiný právní předpis takovou participaci soudců na soukromém projektu pochopitelně neumožňuje**“⁴⁴ (zvýraznění doplněno).

Na svých osobních internetových stránkách pak JUDr. Vrcha publikoval příspěvek s všeříkajícím názvem „Metodiku k náhradě nemajetkové újmy na zdraví dle NOZ nevypracoval Nejvyšší soud; opačným tvrzením je odborná i laická veřejnost matena“, kde k důsledkům připisování autorství Metodiky Nejvyššímu soudu mj. uvádí: „**Nejde přitom o nijak nevýznamnou informaci, poněvadž pokud se každému nesprávně předkládá, že jde o materiál, jenž vypracoval Nejvyšší soud, přistupuje k němu odborná i laická veřejnost zcela jinak, než pokud by bylo uvedeno, že jde o materiál soukromého charakteru**“ (zvýraznění doplněno).

Jak již bylo zmíněno výše, pokud by Metodika nebyla nějakým způsobem zaštitěna Nejvyšším soudem, byla by její použitelnost velmi omezená. Pokud se silou fakticity podařilo autorům Metodiky jimi vypracovaný materiál odborné i laické veřejnosti „prodat“ jako „Metodiku Nejvyššího soudu“, byť o *de iure* je toto označení nesprávné, bylo to v souladu s hlavním účelem Metodiky, jímž bylo vytvoření v praxi skutečně využitelných bližších pravidel pro stanovení náhrad nemajetkových újem na zdraví. Domnívám se, že kritika v tomto směru

---

⁴⁴ VRCHA, Pavel. Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví podle § 2958 občanského zákoníku. *Tempus Medicorum*. 2014, č. 12, s. 34-35. ISSN 1214-7524. Dostupné též z: https://www.lkr.cz/doc/tempus_file/tempus_medicorum_12_2014-100.pdf.

přehlíží zcela zásadní skutečnost, že bez existence Metodiky by situace na poli odškodňování nemajetkových újem na zdraví byla naprosto neudržitelná, s reálnými dopady na všechny zúčastněné, v porovnání s čímž je formální nesprávnost spojení „Metodika Nejvyššího soudu“ spíše marginálním problémem.

Ostatně proti „Metodice Nejvyššího soudu“ by šlo namítnout i to, že autoři nového občanského zákoníku v důvodové zprávě navrhovali pro případ ze strany justice pocíťované potřeby „*tabulek, vzorců nebo klíčů*“ pro účely kompenzace nemajetkových újem na zdraví, „*aby se soudní praxe sama shodla na zásadách, podle nichž bude postupováno*“, což v případě Metodiky, zejména pak ve faktické verzi „Metodiky Nejvyššího soudu“ nebylo splněno. Nešlo totiž o shodu soudní praxe, ale o stanovení pravidel *ex ante* ze strany „Nejvyššího soudu“, resp. tří soudců Nejvyššího soudu a jedné soudkyně Krajského soudu v Praze ve spolupráci s mimojustičními subjekty. Ovšem i ve vztahu k této námitce lze uvést totéž, co bylo uvedeno o odstavec výše, a znovu připomenout, že za dané situace bylo nejhorším řešením neudělat nic, jakkoliv *de iure* by takové řešení bylo zcela v pořádku.

Domnívám se však, že za dané situace nebylo nutné ani vhodné publikovat Metodiku ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, neboť v tomto případě šlo o zcela zjevný rozpor s § 24 odst. 1 ZSS, podle kterého se ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek uveřejňují (pouze) stanoviska Nejvyššího soudu zaujatá kolegií nebo plénem a vybraná rozhodnutí Nejvyššího soudu a ostatních soudů. Je zřejmé, že motivací pro publikaci Metodiky ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek bylo dodat jí vážnosti podobné, jaké se těší stanoviska a rozhodnutí v ní regulérně uveřejněná; zde se však dostáváme na poněkud šikmou plochu, protože Metodika je *de iure* právním dokumentem soukromého charakteru a vzniká otázka, jaké další takové dokumenty hodlá Nejvyšší soud ve své oficiální publikaci obdobným způsobem „propagovat“.

S tím nepřímo souvisí též otázka, kdo o publikaci Metodiky ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek vlastně rozhodl. Stanoviska Nejvyššího soudu zaujatá kolegií nebo plénem se ve Sbírce uveřejňují automaticky podle § 24 odst. 1 písm. a) ZSS, výběr jednotlivých rozhodnutí Nejvyššího soudu a ostatních soudů pak provádí příslušné kolegium nadpoloviční většinou všech svých členů (§ 24 odst. 2 ZSS). V případě Metodiky však nejde ani o automaticky zveřejňované stanovisko kolegia nebo pléna Nejvyššího soudu, ani o soudní rozhodnutí, o jehož zařazení do Sbírký rozhoduje příslušné kolegium.

Odpověď na výše uvedenou otázku je taková, že o uveřejnění Metodiky ve Sbírce rozhodlo někdejší vedení soudu v čele s JUDr. Ivou Brožovou, a to ve spolupráci s redakční

radou Sbírkou rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu.⁴⁵ K tomu lze doplnit, že členem této redakční rady byl v době publikace Metodiky ve Sbírce též JUDr. Robert Waltr, jeden ze spoluautorů Metodiky.⁴⁶ Podobně bylo zřejmě rozhodnuto o publikaci tzv. redakční opravy Metodiky ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 1/2015.⁴⁷

Jakkoliv u jiných publikací je rozhodování o jejich obsahu na úrovni vydavatele a redakční rady standardem, u Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek tomu tak ovšem není, neboť jde o publikaci povinně vydávanou na základě zákona, který též v § 24 odst. 1 a 2 ZSS stanoví, co je *nutné* a co je *možné* ve Sbírce publikovat a kdo v případě volitelného zařazení určitého materiálu do Sbírkou rozhoduje o jejím obsahu (nadpoloviční většina členů příslušného kolegia, nikoliv vedení soudu či redakční rada Sbírkou). Jakkoliv byly zúčastněné osoby bezpochyby vedeny toliko dobrým úmyslem, z formálního hlediska šlo o (zbytečné) porušení zákona.

Domnívám se, že k efektu „zaštítění“ Metodiky ze strany Nejvyššího soudu (a nikoliv pouze ze strany jeho soudců, kteří byli jejími spoluautory) postačilo jeho projednání většinou Občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu bez výhrad v kombinaci s jejím uveřejněním na internetových stránkách Nejvyššího soudu. K obojímu ostatně došlo, když předmětné kolegium Metodiku projednalo dne 12. 3. 2014 a dne 14. 4. 2014 pak byla i uveřejněna na stránkách Nejvyššího soudu.⁴⁸ Již během následujícího čtvrtletí, tedy ještě před publikací Metodiky ve Sbírce č. 6/2014 dne 21. 7. 2014, došlo k poměrně masivní veřejné prezentaci Metodiky, která se tak úspěšně pro odbornou i laickou veřejnost stala „Metodikou Nejvyššího soudu“, aniž bylo nutné jednat mimo rámec zákona a Metodiku publikovat též ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

Při striktním pohledu by jistě bylo možné činit námitky též vůči samotnému projednání Metodiky Občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu, v tomto ohledu však zákon o soudech a soudcích tak jednoznačný není, navíc nebylo vyloučeno ani neformální projednání Metodiky předmětným kolegiem, když ostatně sama Metodika uvádí, že nemá

---

⁴⁵ Odpověď Nejvyššího soudu na žádost žadatele „D. K.“ o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., evidovanou pod sp. zn. Zin 47/2019, dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~Poskytnuteinformace~Odpoved_na_zadost_o_poskytnuti_informace_ve_smyslu_zakona_c_106_1999_Sb_evidovanou_pod_sp_zn_Zin_47_2019~.

⁴⁶ Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek č. 6/2014 (ročník LXVI) ze dne 21. 7. 2014, Wolters Kluwer, tiráž na zadní straně přebalu. Redakční radu v tu dobu tvořili JUDr. Roman Fiala (předseda), JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Věra Kůrková, JUDr. Zdeněk Krčmář a JUDr. Robert Waltr.

⁴⁷ I tehdy bylo složení redakční rady Sbírkou shodné jako v případě Sbírkou č. 6/2014 – viz Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek č. 1/2015 (ročník LXVII) ze dne 10. 2. 2015, Wolters Kluwer, tiráž na zadní straně přebalu.

⁴⁸ Poslední odstavec bodu XI. (Závěru) Preambule Metodiky.

a nemůže mít závazný charakter.⁴⁹ Tím spíše to pak platí pro případné výhrady proti uveřejnění Metodiky na internetových stránkách Metodiky, když je obsah internetových stránek je primárně záležitostí každé instituce.

1.3.3. „Doporučení“ vs. „vzetí na vědomí“ ze strany Občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu

S publikací Metodiky ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek částečně souvisí další problematický aspekt Metodiky, a sice „doporučení“ Občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu, aby při aplikaci § 2958 NOZ byla používána právě Metodika. Konkrétně Metodika publikovaná ve Sbírce pod č. 63/2014 obsahovala hned pod svým názvem v závorce sdělení, že „*Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu přijalo dne 12. 3. 2014 doporučení k aplikaci § 2958 o. z.*“, přičemž v posledním odstavci Preambule Metodiky bylo tučným písmem uvedeno, že „*Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu přijalo dne 12. 3. 2014 doporučení, aby při aplikaci § 2958 o. z. byla používána Metodika Nejvyššího soudu*“ (obě zvýraznění doplněna).

Uvedené kolegium bylo jistě oprávněno Metodiku minimálně neoficiálně projednat a vzít ji (s výhradami či bez výhrad) na vědomí, k vydávání „doporučení“ z jeho strany však opět chybí jakýkoliv zákonný podklad, a to tím spíše ve vztahu k problematice, která se v době jejího projednávání kolegiem před soudy ještě ani nedostala. Připomeňme znovu, že úlohou Nejvyššího soudu je zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování jednak tím, že v individuálních případech rozhoduje o dovoláních jednotlivých účastníků řízení (§ 14 odst. 1 písm. a) ZSS), a dále v zobecňující rovině tím, že zaujímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu (§ 14 odst. 3 ZSS) a že vydává Sbírku soudních rozhodnutí a stanovisek, kam kromě jeho zmíněných stanovisek zařazuje též kvalifikovaným způsobem vybraná rozhodnutí Nejvyššího soudu a ostatních soudů (§ 24 odst. 1 ZSS). Jinými slovy Nejvyšší soud, ani jeho kolegia či jednotlivé senáty nejsou zákonem oprávněny „preemptivně“ doporučovat, jak mají nižší soudy rozhodovat, pokud je zákonodárcem přijata nová právní úprava.

Znovu se tím dostáváme na šikmou plochu, neboť „doporučením“ kolegia vznikl určitý precedens a i v budoucnu by mohlo kolegium Nejvyššího soudu, byť opět s dobrými úmysly, mít tendenci dopředu soudům nižší instance „doporučovat“, jak mají rozhodovat. A bohužel už nejde jenom o oblast teorie – nově jmenovaný předseda Nejvyššího soudu JUDr. Petr Angyalossy v médiích opakovaně navrhoval, aby Nejvyšší soud – právě po vzoru Metodiky – vydal „jakousi

---

⁴⁹ Předposlední odstavec první strany úvodního textu Metodiky (před Preambulí), jakož i první a jediný odstavec bodu IV. (Povaha Metodiky) Preambule Metodiky.

kuchařku“, jak by měly soudy rozhodovat ohledně žalob na vůči státu na odškodnění v důsledku opatření proti koronaviru.

Na tomto svém názoru setrval i po logické kritice mj. ze strany bývalého soudce Ústavního soudu JUDr. Stanislava Balíka, že judikatura má vznikat zdola, tedy že soudci na různých stupních mají postupně a svobodně říci, jak případ vidí. Konkrétně v reakci na slova JUDr. Balíka uvedl současný předseda Nejvyššího soudu následující: „*Ale ta metodika náhrady nemajetkových újem také vznikla shora. A díky ní se soudní praxe sjednotila. Dříve se stávalo, že ve srovnatelných případech dal soud na jedné straně republiky statisíce a na druhé miliony. Teď už jsou ty částky hodně blízké.*“⁵⁰ Jinými slovy jde o argumentaci „úcel světi prostředky“, který naprosto nereflektuje, že judikatorní postup „shora“ je zcela nežádoucí, neboť dopředné rozhodování jakékoliv věci bez toho, aby byly známy všechny relevantní skutkové okolnosti, jednotlivé argumenty účastníků i předchozí rozhodnutí nižších soudů, je zatíženo rizikem nesprávného zhodnocení věci v celé její komplexnosti.

Je přitom nepochybné, že jakékoliv „doporučení“ Nejvyššího soudu, navíc případně publikované v oficiální Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, má s ohledem na formální i faktickou autoritu tohoto kolegia uvnitř soustavy soudů *de facto* charakter příkazu typu „rozhodujte takto, jinak následně Vaše rozhodnutí zrušíme“. To se u prospektivních „doporučení“ víceméně blíží charakteru právní normy, což je v rozporu s principem dělby moci v právní státě. Soudy nemají právní normy tvořit, ale pouze interpretovat, a to navíc „zdola“, tj. řádným instančním postupem od prvoinstančních (nalézacích) soudů přes soudy odvolací až k Nejvyššímu soudu, případně Ústavnímu soudu. Pokud na základě postupu „zdola“ Nejvyšší soud *retrospektivně* zaujme určitý právní názor, ať již v rámci individuálního rozhodnutí nebo v rámci obecného stanoviska, pak sice obsahově jde taktéž o „doporučení“ soudům nižší instance ohledně jejich rozhodování, ale dosažené právem aprobovaným způsobem v rámci kontradiktorního procesu, po zhodnocení argumentů účastníků i jednotlivých soudů. V tom ostatně spočívá řádné plnění role Nejvyššího soudu jakožto garanta jednoty a zákonnosti rozhodování soudů.

Ve vztahu k podtitulu Metodiky ve verzi publikované Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 63/2014 (v závorce uvedený text „*Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu přijalo dne 12. 3. 2014 doporučení k aplikaci § 2958 o. z.*“) již zmíněný JUDr. Petr Vrecha argumentuje, že „*kolegium žádné takové usnesení nepřijalo*“, když uvádí,

---

⁵⁰ BLAŽEK, Vojtěch. Proč si mě prezident vybral? To nevím, říká nový předseda Nejvyššího soudu. *Seznam Zprávy* [online]. 10. 6. 2020 [cit. 2020-06-30]. K dispozici z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/proc-si-me-prezident-vybral-to-nevim-rika-novy-predseda-nejvyssiho-soudu-108480>.

že kolegium přijalo usnesení s formulací „*materiál byl vzat na vědomí*“, a v návaznosti na to argumentuje, že vzetí na vědomí není doporučením.⁵¹ Ve skutečnosti však jde spíše o otázku interpretace, protože z protokolu o průběhu jednání a hlasování předmětného kolegia (které sám JUDr. Vrcha zveřejnil na svých osobních internetových stránkách),⁵² vyplývá, že usnesení kolegia sice skutečně znělo „*materiál byl vzat na vědomí*“, nicméně o tomto vzetí na vědomí kolegium hlasovalo v rámci bodu „Doporučení Nejvyššího soudu k aplikaci § 2958 o. z.“.

Lze tedy argumentovat, že jestliže Občanskoprávní a obchodní kolegium vzalo bez dalších výhrad na vědomí materiál předkládaný v rámci bodu „Doporučení Nejvyššího soudu k aplikaci § 2958 o. z.“, pak skutečně jde o doporučení Nejvyššího soudu, resp. předmětného kolegia, neboť v opačném případě by usnesení o vzetí na vědomí bylo blíže kvalifikováno např. tím, že se kolegium nevyjadřuje k vhodnosti použití Metodiky při aplikaci § 2958 NOZ. V případě takto formulovaného usnesení by ovšem „zaštítění“ Metodiky Nejvyšším soudem bylo prakticky nulové.

Při interpretaci usnesení kolegia v celkovém výše uvedeném kontextu je tedy možné dovodit, že kolektivní vůle Občanskoprávního a obchodního kolegia skutečně směřovala k „doporučení“ aplikace Metodiky při stanovování náhrad k nemajetkové újmy na zdraví ve smyslu § 2958 NOZ. Ostatně tímto způsobem si usnesení kolegia zjevně vyložilo též vedení Nejvyššího soudu a redakční rady Sbírkou, když v ní Metodiku publikovali s výše již citovaným podtitulem „*(Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu přijalo dne 12. 3. 2014 doporučení k aplikaci § 2958 o. z.)*“ (zvýraznění doplněno).

I v důsledku kritiky ze strany JUDr. Vrchy však došlo k tomu, že tzv. redakční oprava Metodiky, zveřejněná dne 10. 2. 2015 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 1/2015, upravila i sporný podtitul Metodiky na „*(Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu vzalo dne 12. 3. 2014 Metodiku na vědomí)*“ (zvýraznění doplněno). Z „přijetí doporučení“ se tak v předmětném podtitulu stalo „vzetí na vědomí“. Ani touto redakční opravou Metodiky však nedošlo k odstranění tučně zvýrazněného posledního odstavce Preambule Metodiky, kde je tak nadále uvedeno, že „*Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu přijalo dne 12. 3. 2014 doporučení, aby při aplikaci § 2958 o. z. byla používána Metodika Nejvyššího soudu*“ (zvýraznění doplněno). Došlo tak k naplnění známého přísloví

---

⁵¹ VRCHA, Pavel. Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví podle § 2958 občanského zákoníku. *Tempus Medicorum*. 2014, č. 12, s. 34-35. ISSN 1214-7524. Dostupné též z: https://www.lkr.cz/doc/tempus_file/tempus_medicorum_12_2014-100.pdf.

⁵² Protokol o průběhu jednání a o hlasování občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky konaného v Brně dne 12. 3. 2014, dostupný z: <https://vrcha.webnode.cz/files/200000219-bf473c0412/03%20protokol%20kolegium%2012-3-2014.doc>.

o vlkovi a koze, navíc v době, když již v odborné i laické veřejnosti bylo pevně etablováno spojení „Metodika Nejvyššího soudu“ indikující, že jde o materiál vypracovaný nebo alespoň zaštitěný Nejvyšším soudem.

Shora uvedené kontroverzi se do značné míry opět bylo možno vyhnout tím, co jsem zmiňoval již v rámci předchozího bodu, totiž že by Metodika nebyla publikována ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ale „pouze“ uveřejněna na internetových stránkách Nejvyššího soudu. I tam byl sice v rámci úvodního textu původně pod názvem Metodiky uveden sporný podtitul informující o „přijetí doporučení“,⁵³ který byl následně změněn na podtitul uvedený v redakční opravě Metodiky,⁵⁴ údaje na internetových stránkách však nebudí takové kontroverze jako údaje obsažené v oficiální (zákonem předvídané) Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, nemluvě o kontroverzích spojených se samotnou publikací Metodiky v této Sbírce. Ostatně i doposud je na internetových stránkách Nejvyššího soudu zveřejněna Metodika včetně posledního odstavce Preambule Metodiky uvádějícím, že Občanskoprávní a obchodní kolegium **přijalo doporučení**, aby při aplikaci § 2958 NOZ byla používána právě Metodika.⁵⁵ A pokud se odborná veřejnost zajímá o text Metodiky, většinou jej hledají na internetových stránkách Nejvyššího soudu, nikoliv v historických vydáních Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

1.3.4. Nedostatečný časový prostor pro přípravu Metodiky

Nový občanský zákoník vyšel ve Sbírce zákonů dne 22. 3. 2012 s tím, že nabude účinnosti dne 1. 1. 2014. Legisvakanční doba byla tedy téměř dvouletá, na druhou stranu po celou její dobu probíhaly politické diskuse ohledně toho, zda datum nabytí účinnosti nového občanského zákoníku neodložit, nebylo proto jisté, zda k nabytí účinnosti nového občanskoprávního kodexu skutečně dojde k původně plánovanému datu. Vzhledem k tomu, že mnoho stoupců odložení účinnosti bylo ve skutečnosti odpůrci nového občanského zákoníku jako takového a odložení účinnosti pro ně představovalo pouze jakýsi předstupeň následného úplného zrušení tohoto kodexu, zastánci nového občanského zákoníku odložení účinnosti nepřipustili. Každopádně během legisvakanční doby u odborné veřejnosti panovala nejistota, kdy – a zda vůbec – nový občanský zákoník nabude účinnosti, přičemž část odborné

---

⁵³ Zachycení relevantní internetové stránky Nejvyššího soudu internetovým archivem Wayback Machine ke dni 15. 4. 2014, dostupné z: https://web.archive.org/web/20140415054826/http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika.

⁵⁴ Zachycení relevantní internetové stránky Nejvyššího soudu internetovým archivem Wayback Machine ke dni 15. 2. 2015, dostupné z: https://web.archive.org/web/20140415054826/http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika.

⁵⁵ Preambule Metodiky zveřejněná na internetových stránkách Nejvyššího soudu, dostupná z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/\\$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf) [cit 2020-06-18].

veřejnosti (ať již v důsledku odborných výhrad či neochoty učit se rozsáhlým rekodifikačním předpisům) si přála, aby nový občanský zákoník nenabyl účinnosti vůbec.

Výše uvedená nejistota, resp. možnost odložení účinnosti nového kodexu se do určité míry projevila i na přípravě Metodiky. Nutnost bližších pravidel pro výklad § 2958 NOZ se v rámci justice i širší odborné veřejnosti diskutovala již dříve, nicméně hlavní pracovní skupina autorů Metodiky se poprvé sešla až 19. 4. 2013,⁵⁶ tedy necelých 9 měsíců před nabytím účinnosti nového občanského zákoníku, přičemž poslední jednání této pracovní skupiny se uskutečnilo 7. 4. 2014,⁵⁶ což však bylo již poté, co dne 12. 3. 2014 Metodiku projednalo Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu. Dne 14. 4. 2014⁵⁶ následovalo zveřejnění Metodiky na internetových stránkách Nejvyššího soudu, čímž Metodika začala být k dispozici odborné i laické veřejnosti.

Na přípravu Metodiky tedy měla hlavní pracovní skupina jejích autorů necelý rok, což byl nedostatečný časový prostor nejen pro širší odbornou diskusi, ale též pro důkladnější propracování Metodiky ze strany jejích autorů. K tomu je třeba doplnit, že jednotliví autoři Metodiku tvořili vedle svého hlavního zaměstnání, většina z nich též v rámci svého volného času, a proto ani nebylo možné, aby se členové hlavní pracovní skupiny během uvedeného období přípravě Metodiky věnovali plně.

Relativně krátký čas pro přípravu Metodiky se projevil jednak ve spíše kosmetických změnách bodového ohodnocení bolesti oproti náhradové vyhlášce,⁵⁷ ale hlavně v zřejmě nejzásadnější vadě Metodiky, kterou je **naprosto nevhodné nastavení vah jednotlivých domén** pro účely výpočtu náhrady ztížení společenského uplatnění. Toto nastavení bude předmětem detailního rozboru v kapitole 4.5 (Nastavení vah jednotlivých domén), pro ilustraci úrovně „propracování“ tohoto principiálního aspektu Metodiky je však již na tomto místě vhodné uvést, že původní verze Metodiky, jak byla publikována ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, váhy jednotlivých domén vůbec neobsahovala, ač samotný text Metodiky již od počátku (pro účely výpočtu celkového omezení poškozeného) počítal s přepočtem jednotlivých dílčích výsledků „metodou váženého průměru“.⁵⁸ Samotný text Metodiky tak byl pro účely byť jen orientačního výpočtu výše náhrady ZSU zcela nepoužitelný, neboť jestliže nebyly publikovány váhy jednotlivých domén, logicky nebylo možné vypočítat ani jejich vážený průměr.

---

⁵⁶ Část XI. (Závěr) Preambule Metodiky, kde jsou uvedeny též datumové údaje ohledně všech ostatních jednání hlavní pracovní skupiny.

⁵⁷ Metodika v tomto ohledu sama uvádí, že „skutečně zásadní a hluboké přepracování systému ohodnocení bolesti vyžaduje delší dobu“ (poslední odstavec části V. (Bolest) Preambule Metodiky).

⁵⁸ Poslední odstavec bodu IX. (Použití MKF) Preambule Metodiky. Obdobně je výpočet podle „váženého průměru jednotlivých položek“ zmiňován v posledním odstavci úvodního textu části D (Technická část) Metodiky.

Tento značně nežádoucí stav byl napraven až 10. 2. 2015, kdy byla v č. 1/2015 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek zveřejněna redakční opravy Metodiky, která mj. jiné do technické části Metodiky doplnila „Pravidla pro výpočet celkového stupně (procenta) postižení funkčních schopností“. V rámci nich pak byly publikován způsob určení vah jednotlivých domén, a to tak, že „váha jednotlivých kapitol je shodná (0,1111)“ a v rámci každé kapitoly je pak váha jednotlivých domén stejná. Autoři Metodiky tak zcela rezignovali na svůj původní záměr skutečně váženého průměru jednotlivých domén (sfér života poškozeného) a nahradili jej postupem, který ovšem naprosto neodpovídá rozdílné povaze jednotlivých kapitol a váhy v nich obsažených domén zcela nepřípadně deformuje v závislosti na tom, kolik je v dané kapitole domén – blíže k tomuto problému viz již zmíněná kapitola 4.5 (Nastavení vah jednotlivých domén) níže.

Pokud jde o cca 3,5měsíční prodlevu mezi nabytím účinnosti nového občanského zákoníku a zveřejněním Metodiky na internetových stránkách Nejvyššího soudu, ta naproti tomu nebyla pro praxi výrazným problémem, což souvisí s časovou působností právních norem a poněkud specifickou situací v oblasti náhrad nemajetkové újmy na zdraví. Z přechodných ustanovení nového občanského zákoníku (§ 3028 odst. 3 ve spojení s § 3079 odst. 1 NOZ) vyplývá na podkladě obecného zákazu retroaktivity pravidlo, že nová úprava se aplikuje toliko na situace, kdy ke škodné události dojde po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, tedy v době od 1. 1. 2014 včetně. Škodnou událostí se rozumí porušení zákonné povinnosti, na základě které vzniká příslušná újma, tedy např. porušení pravidel silničního provozu či postup *non lege artis* v medicíně. Pokud jde o újmu spočívající v bolestech a ztížení společenského uplatnění, lze tento typ újmy hodnotit až s určitým časovým odstupem, konkrétně v době stabilizace bolesti, resp. po ustálení zdravotního stavu. Několikaměsíční prodlení absence Metodiky tedy z tohoto důvodu nemohla mít negativní vliv ani na posuzování případů, u kterých k porušení zákonné povinnosti došlo počátkem ledna 2014. A pokud ke škodné události došlo před 1. lednem 2014, posuzovaly se veškeré nároky poškozeného (ať již vznikly kdykoliv) podle starého občanského zákoníku a jeho prováděcích předpisů, tedy včetně náhradové vyhlášky.⁵⁹

---

⁵⁹ Potenciální výjimku z tohoto pravidla upravuje přechodné ustanovení § 3079 odst. 2 NOZ, podle kterého nerozhodl-li soud k 1. 1. 2014 o náhradě škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo před tímto datem, může soud na návrh poškozeného, jsou-li pro to mimořádné důvody hodné zvláštního zřetele, přiznat poškozenému i náhradu nemajetkové újmy podle nového občanského zákoníku. Vzhledem k délce soudních řízení v ČR (zejména pokud jde o spory o náhradu nemajetkové újmy na zdraví), nepůsobila absence Metodiky v prvním kvartále roku 2014 ani v těchto případech žádné praktické problémy.

1.3.5. Nejasnost otázky autorství Metodiky

S nedostatečným časovým prostorem pro přípravu Metodiky souvisí též otázka jejího autorství, resp. otázka, „kdo Metodiku vydal“. Tato problematika by sama o sobě byla spíše marginální otázkou, má však dosti závažné praktické následky v podobě nejasnosti mechanismu budoucích změn (aktualizací) Metodiky, které sama Metodika předvídá.⁶⁰ Není-li zcela zřejmé, kdo je autorem Metodiky, resp. „kdo ji vydal“, není logicky ani zřejmé, kdo má pravomoc k jejím změnám (aktualizacím). Proto je vhodné se této otázce věnovat blíže.

Odovědi na otázky autorskoprávní je třeba hledat primárně v zákoně č. 212/2000 Sb., autorský zákon (dále též jen „**autorský zákon**“ nebo „**AZ**“). Podle § 5 odst. 1 AZ je autorem fyzická osoba, která dílo vytvořila. Dílo samozřejmě může vzniknout společnou tvůrčí činností dvou nebo více autorů – v takovém případě jde o **dílo spoluautorů** a autorské právo k němu přísluší všem spoluautorům společně a nerozdílně (§ 8 odst. 1 AZ). Toto autorské právo zahrnuje výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková (§ 10 AZ).

Mezi osobnostní autorská práva pak patří též **právo na nedotknutelnost díla**, zejména právo udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla. Pokud tedy spoluautoři nedají svolení ke změně svého díla, nelze tuto změnu provést. Na změnu díla mohou mít spoluautoři rozdílné názory, což řeší autorský zákon taktéž, ovšem způsobem odlišným od obecné úpravy spoluvlastnictví – podle § 8 odst. 4 AZ rozhodují spoluautoři o nakládání s dílem spoluautorů *jednomyslně*, byť s tou modifikací, že brání-li jednotlivý autor bez vážného důvodu nakládání s dílem spoluautorů, mohou se ostatní spoluautoři domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle soudem.

Pokud jde o majetková autorská práva, mezi ně patří zejména **právo dílo užít**, což v sobě podle § 12 odst. 4 AZ zahrnuje mj. právo na rozmnožování díla, právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla a právo na sdělování díla veřejnosti (včetně sdělování díla prostřednictvím internetu). I majetková autorská práva náleží autorovi, resp. spoluautorům, přičemž jiné osoby mohou dílo užít pouze v případě, že jim k tomu ze strany autora (spoluautorů) byla poskytnuta licence, nebo pokud jde o případy tzv. zákonné licence (§ 12 odst. 1 AZ). Příkladem zákonné licence je dílo vytvořené na objednávku, u kterého podle § 61 odst. 1 AZ platí, že autor poskytl licenci k účelu vyplývajícímu ze smlouvy, není-li sjednáno jinak.

---

⁶⁰ V posledním odstavci první strany úvodního textu Metodiky Nejvyšší soud žádá soudce „o sdělování zkušeností s praktickým využitím Metodiky, aby mohla být případně doplňována či zpřesňována“, v posledním odstavci bodu V. (Bolest) Preambule Metodiky je pak ve vztahu k přehledu bolestí obsaženého v Metodice uvedeno, že „nejsou vyloučeny jeho úpravy či změny cestou aktualizace Metodiky“.

Pořád je však třeba mít na paměti, že licence se týká pouze majetkových autorských práv, nikoliv osobnostních autorských práv, a že tedy nabyvatel licence stále potřebuje souhlas autora (spoluautorů) ke změně nebo jinému zásahu do díla. Tvrdost této úpravy do určité míry zmírňuje nový občanský zákoník, když ve svém § 2375 odst. 2 sice opakuje pravidlo, že nabyvatel smí dílo nebo jeho název upravit či jinak měnit, jen bylo-li to ujednáno, avšak zároveň z tohoto pravidla stanoví výjimku pro situace, kdy se „*jedná o takovou úpravu nebo jinou změnu, u níž lze spravedlivě očekávat, že by k ní autor vzhledem k okolnostem užití svolil*“ (s připojením „výjimky z výjimky“, že si autor vyhradil své svolení pro všechny případy).

Pojďme teď zpět k Metodice. Ta ve svém bodu XI. (Závěr) Preambule uvádí, že ji „*vypracovali představitelé justice ve spolupráci se Společností medicínského práva, se zástupci pojistitelů a dalších odborníků z oblasti práva a medicíny pod odbornou garancí 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze*“ (zvýraznění doplněno). Dále jen v ní uvedeno, že většinu odborné provedla tzv. hlavní pracovní skupina, přičemž následuje výčet členů této pracovní skupiny, který byl již analyzován výše pod bodem 1.3.1 (Složení tzv. hlavní pracovní skupiny autorů Metodiky).

Na základě výše uvedeného se tedy zdá, že autorství Metodiky lze připisovat jednotlivým členům hlavní pracovní skupiny jakožto spoluautorům, čímž by mohla být alespoň otázka osobnostních autorských práv vyřešena. Jak je to však s případnými majetkovými autorskými právy, tedy především právem rozhodovat o užití díla? Existoval například nějaký objednatel, jemuž by svědčila zákonná licence k dílu vytvořenému na objednávku ve smyslu § 61 odst. 1 AZ?

Odpověď na tuto otázku je poněkud komplikovanější. Jak již bylo zmíněno v kapitole 1.2 (Jak se rodila Metodika?), Ministerstvo spravedlnosti uzavřelo dne 30. 12. 2013 se Společností medicínského práva smlouvu o koordinaci expertní činnosti a zpracování metodiky (dále též jen „**Smlouva o koordinaci**“).⁶¹ V jejím obsahu můžeme zjišťovat existenci případného objednatele Metodiky, bohužel avšak vymezení práv a povinností Ministerstva spravedlnosti (označované ve Smlouvě o koordinaci jako „Strana I.“) a Společnosti medicínského práva (označované jako „Strana II.“) je v předmětné smlouvě poněkud nejasné.

V bodě 1.1 Smlouvy o koordinaci je uvedeno, že „*Strana II. se ... zavazuje, že bude koordinovat a podílet se na přípravě*“ Metodiky (zvýraznění doplněno), na což navazuje bod 1.2, podle kterého se Společnost medicínského práva výše uvedenou činností „*zavazuje*

---

⁶¹ První dvě (relevantní) strany Smlouvy o koordinaci jsou k dispozici na osobních internetových stránkách JUDr. Vrchy – strana 1 je dostupná z: <https://vrcha.webnode.cz/files/200000217-9c95a9d8f4/Smlouva%20o%20koordinaci.pdf> [cit. 2020-04-16] a strana 2 je dostupná z: <https://vrcha.webnode.cz/files/200000288-0bc040bc05/Koordinace2.pdf> [cit. 2020-04-16].

vykonávat ve spolupráci ... se zástupci soudů, akademické sféry, advokátů, pojistitelů apod.“. To odpovídá i reálnému průběhu událostí, kdy Společnost medicínského práva kromě koordinační činnosti (zejména zprostředkování kontaktu mezi právníky a odbornými lékařskými společnostmi),⁶² byla prostřednictvím MUDr. Mgr. Jolany Těšinové a JUDr. MUDr. Romana Žďárka, Ph.D., jedním ze spolutvůrců Metodiky, když dalšími spolutvůrci byli zástupci justice, pojistitelů a advokacie, z nichž někteří působí též v akademické sféře.

Bod 1.3 Smlouvy o koordinaci však uvádí, že „*Strana II. se zavazuje, že vypracuje a pracovní návrh dané metodiky předloží straně I. do 5. 1. 2014 a že vypracuje a konečný návrh dané metodiky předloží straně I. do 31. 3. 2014; současně s tím prokáže spolupráci se zástupci soudů, akademické sféry, advokátů a pojistitelů*“ (zvýraznění doplněno). Tato formulace oproti bodům 1.1 a 1.2 předmětné smlouvy indikuje záměr, aby Společnost medicínského práva byla jediným autorem Metodiky, který ji pro Ministerstvo spravedlnosti jakožto objednatel vypracuje, přičemž vyžádané spolupracující osoby by byly pouze jakýmsi „subdodavateli“ Společnosti medicínského práva.

To reálnému průběhu událostí neodpovídá, jak vyplývá mj. i z již citovaného bodu XI. (Závěr) Preambule Metodiky, kde je naopak uvedeno, že ji **vypracovali představitelé justice**, jakkoliv je vzápětí doplněno, že to bylo ve spolupráci se Společností medicínského práva, zástupci pojistitelů a dalších odborníků. Z uvedeného bodu Metodiky též vyplývá, že před datem uzavření Smlouvy o koordinaci (30. 12. 2013) se hlavní pracovní skupina tvůrců Metodiky (zahrnující též Jolanu Těšinovou a Romana Žďárka jakožto zástupce Společnosti medicínského práva) sešla celkem šestkrát, a to na jednání konaných v období 19. 4. až 16. 12. 2013, zatímco po datu uzavření Smlouvy o koordinaci pouze třikrát, z čehož poslední jednání (4. 4. 2013) se konalo až po termínu smluvně sjednaného (jakož i skutečně realizovaného)⁶³ předání Metodiky Ministerstvu spravedlnosti. Bez jednání hlavní pracovní skupiny již více než 8 měsíců před podpisem Smlouvy o koordinaci by ostatně ani nebylo reálně splnitelné, aby Společnost medicínského práva splnila svoji povinnost předložit Ministerstvu spravedlnosti pracovní návrh Metodiky do 5. 1. 2014, tedy v termínu pouhých 7 dnů, z čehož pouze 4 dny byly pracovní;⁶⁴ nereálná by ostatně byla též cca 3měsíční lhůta k vypracování konečného návrhu Metodiky.

---

⁶² VOJTEK, Petr. Jak vznikala Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (§ 2958 obč. zák.). *epravo.cz digital*. 2015, č. 3. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://tablet.epravo.cz/3-2015/tema-vydani-komentare-jak-vznikala-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-2958-obc-zak>.

⁶³ Protokol o předání a převzetí předmětu smlouvy ze dne 31. 3. 2014, dostupný z: https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/Attachments/1891/MSP-66_2019-OSV-OSV%20-%20p%C5%99%C3%ADloha%2002.pdf.

⁶⁴ Den 5. 1. 2014 byla neděle, podle § 122 odst. 3 SOZ byl tedy posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den, tj. pondělí 6. 1. 2014. Oproti termínu „do 5. 1. 2014“ je tedy třeba při hodnocení délky lhůty přidat ještě jeden pracovní den.

Ve vztahu k autorskoprávním aspektům Metodiky jakožto díla je v bodě 1.3 Smlouvy o koordinaci uvedeno následující: „**Bude-li Strana II. autorem nebo osobou obdobně oprávněnou, pak Strana I. předáním metodiky poskytuje Straně I. neomezenou a bezplatnou nevýhradní licenci k užití práv duševního vlastnictví k metodice včetně možnosti zcela nebo zčásti poskytnout třetí osobě oprávnění tvořící součást licence a je povinna uvedenými povinnostmi zavázat i své případné subdodavatele, budou-li se na tvorbě metodiky podílet**“ (zvýraznění doplněno).

K tomuto ustanovení je třeba především uvést, že autorem může být pouze fyzická osoba (výše již zmíněný § 5 odst. 1 AZ), a Společnost medicínského práva jakožto osoba právnická tak autorem Metodiky nikdy být nemohla. Při vstřícném výkladu by však tato společnost mohla být ve smyslu analyzovaného smluvního ujednání „*osobou obdobně oprávněnou*“, pokud bychom za takovou osobu považovali osobu oprávněnou z majetkových autorských práv. V takovém případě by však Společnost medicínského práva musela mít uzavřeny smlouvy o dílo či jiné obdobné smlouvy se všemi členy hlavní pracovní skupiny autorů Metodiky. To se však z textu Metodiky ani z žádného jiného veřejného zdroje nepodává, a lze tedy s pravděpodobností limitně se blížící jistotě uzavřít, že Společnost medicínského práva nebyla ve vztahu k Metodice ani oprávněnou z majetkových autorských práv.

V důsledku výše uvedeného nebyla splněna podmínka bodu 1.3 Smlouvy o koordinaci, a Ministerstvo spravedlnosti žádnou licenci k Metodice nenabylo, neboť Společnost medicínského práva neměla k Metodice ani osobnostní, ani majetková autorská práva. Totéž by ostatně bylo možno dovést i bez smluvního ujednání na základě zásady *nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet*.

Výše uvedený závěr pak nepřímou potvrzuje též obsah předávacího protokolu, jehož existenci Smlouva o koordinaci v bodě 1.3 předvídá s tím, že v něm „**Strana I. převzetí metodiky a nabytí licence potvrdí**“ (zvýraznění doplněno). V protokolu o předání a převzetí předmětu smlouvy ze dne 31. 3. 2014⁶³ je však uvedeno toliko, že obě strany (označené v protokolu jako „Objednatel“ a „Zhotovitel“) potvrzují, že „výše uvedeného dne *Objednatel od Zhotovitele převzal výše specifikované dílo*“ a že „*předané dílo obsahuje všechny náležitosti vyplývající z této uzavřené smlouvy mezi Objednatelem a Zhotovitelem*“; konečně obě strany v předávacím protokolu potvrzují i „*splnění všech vzájemných práv a povinností*“. Nabytí licence k Metodice v předávacím protokolu potvrzováno není, což je dalším indikátorem toho, že Ministerstvo spravedlnosti na základě Smlouvy o koordinaci sice obdrželo Metodiku jako takovou, avšak nikoliv licenci k jejímu užívání. Nicméně i tak je konstatování o splnění všech vzájemných práv a povinností *de iure* v pořádku, neboť povinnost Společnosti medicínského práva poskytnout

Ministerstvu spravedlnosti licenci k užití Metodiky byla vázána na splnění smluvní podmínky, k jejímuž vzniku objektivní nedošlo, zatímco ostatní povinnosti Společnosti medicínského práva ze Smlouvy koordinaci splněny byly.

Zcela nepochybně pak závěr o tom, že Ministerstvo spravedlnosti nemá k Metodice autorská práva, vyplývá z jeho odpovědi na žádost o informace ze dne 20. 2. 2019,⁶⁵ kde k otázce autorskoprávní licence uvádí, že ve Smlouvě o koordinaci se sice „*nachází ujednání o poskytnutí autorskoprávní licence – protože se však za autora díla považuje Nejvyšší soud ČR, který následně dílo zveřejnil k volnému použití, není licence od Ministerstva spravedlnosti ČR vyžadována*“ (zvýraznění doplněno). Formulací, že „*není licence od Ministerstva spravedlnosti ČR vyžadována*“, je zjevně myšleno, že Ministerstvo spravedlnosti ji od Společnosti medicínského práva nevyžadovalo. Poněkud zvláštní je však zdůvodnění této pozice Ministerstva spravedlnosti argumentací, že se za autora Metodiky považuje Nejvyšší soud.

K Metodice a jejímu údajnému autorství ze strany Nejvyššího soudu totiž platí *mutatis mutandis* to, co bylo již výše uvedeno k možnému autorství Metodiky ze strany Společnosti medicínského práva, tedy že autorem mohou být pouze fyzické osoby a že pokud by mělo jít o pouze o majetková autorská práva, musely by k tomu existovat smlouvy o dílo mezi Nejvyšším soudem a jednotlivými členy hlavní pracovní skupiny.⁶⁶ Ani v tomto případě nic takového z textu Metodiky ani z jiných veřejných zdrojů nevyplývá, navíc v kapitole 1.3.2 výše („Zaštítění Metodiky Nejvyšším soudem“) bylo již podrobně rozebráno, že z hlediska svých zákonných pravomocí nebyl Nejvyšší soud k vytvoření Metodiky ani oprávněn. Jakkoliv má tedy Ministerstvo spravedlnosti pravdu v tom, že nedisponuje licenci k Metodice, ohledně jím tvrzeného osobování si autorských práv ze strany Nejvyššího soudu evidentně vychází nikoliv ze stavu *de iure*, ale spíše ze stavu *de facto*, založeného na „zlidovění“ názvu „Metodika Nejvyššího soudu“ v odborných i laických kruzích.

Nevyjasněnost otázky autorských práv, resp. „vydavatele“ Metodiky vede ovšem k již zmíněné **nevyjasněnosti transparentního mechanismu změn (aktualizací) Metodiky a vůbec otázky oprávnění k provádění těchto změn**. Tomuto stavu odpovídá i dosavadní vývoj. První

---

⁶⁵ Odpověď Ministerstva spravedlnosti ČR č. j. MSP-29/2019-OSV-OSV/6 na žádost žadatele „Dušana K.“ o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., ze dne 20. 2. 2019, dostupná z: https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/Attachments/1891/MSP-66_2019-OSV-OSV.pdf.

⁶⁶ Pro úplnost budiž uvedeno, že v případě soudců Nejvyššího soudu, kteří se na tvorbě Metodiky podíleli, by mohlo jít o tzv. zaměstnanecké dílo ve smyslu § 58 AZ, pokud ovšem by dotyční soudci Metodiku spoluvytvořili ke splnění svých povinností vyplývajících z jejich pracovněprávního vztahu (to je v případě Metodiky ne zcela jednoznačné). Podle § 58 odst. 1 AZ vykonává majetková práva autorů-zaměstnanců k zaměstnaneckému dílu svým jménem a na svůj účet zaměstnavatel. Obsahově tak jde o zákonnou cesi práva výkonu majetkových autorských práv, což je poněkud odlišná úprava od již zmíněného institutu díla vytvořeného na objednávku (§ 61 AZ), kde jde o zákonnou licenci („*platí, že autor poskytl licenci k účelu vyplývajícímu ze smlouvy, není-li sjednáno jinak*“). Praktické rozdíly mezi oběma instituty však nejsou výrazné.

změnou Metodiky byla tzv. redakční oprava Metodiky, publikovaná v č. 1/2015 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek. Navzdory jejímu názvu totiž nešlo (pouze) o opravu „*technických chyb a nepřesností*“, jak je v úvodu redakční opravy uvedeno, nýbrž též o doplnění zcela nového textu, když do Metodiky byla doplněna předtím zcela absentující pravidla pro výpočet celkového stupně (procenta) postižení funkčních schopností (bod 3 redakční opravy), tedy pro výpočet výše náhrady za ztížení společenského uplatnění.

Jestliže o uveřejnění Metodiky ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek rozhodlo někdejší vedení soudu v čele s JUDr. Ivou Brožovou ve spolupráci s redakční radou Sbírký,⁶⁷ lze dovodit, že i o uveřejnění redakční opravy Metodiky bylo rozhodnuto stejným způsobem. Je však otázkou, kdo rozhodl o podobě takto zveřejněných pravidel pro výpočet ZSU, neboť tato do Metodiky nově doplněná pravidla jsou pro její celkové vyznění zcela zásadní. Z veřejných zdrojů není tato informace k dispozici, nicméně lze se domnívat, že jde o výsledek diskuse mezi členy hlavní pracovní skupiny; ostatně předmětný výpočet měl být součástí jejího znění již od počátku, z důvodu nedostatku času však k jeho formulaci nedošlo. V tomto případě se tedy zdá, že změny Metodiky vzali do svých rukou samotní její autoři, nebo minimálně část z nich.

Ke změnám Metodiky však docházelo i po uveřejnění redakční opravy Metodiky, tedy i po datu 10. 2. 2015. V současné době je na internetových stránkách Nejvyššího soudu⁶⁸ k dispozici verze Metodiky, v jejíž Preambuli je uvedeno „*Stav ke dni 1. 11. 2016*“.⁶⁹ Tato verze Metodiky se od verze publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek liší zejména tím, že v ní je podstatně rozpracována její část C (Aktivity a participace), a to o popis každé z jednotlivých domén prostřednictvím úpravy příslušné mezinárodní klasifikace pro účely Metodiky.⁷⁰ Podle taktéž aktualizovaného předposledního odstavce Preambule Metodiky je

---

⁶⁷ Odpověď Nejvyššího soudu na žádost žadatele „D. K.“ o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., evidovanou pod sp. zn. Zin 47/2019, dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Prověřenostamedia~Poskytnuteinformace~Odpovedna zadost o poskytnuti informace ve smyslu zakona c 106 1999 Sb evidovanou pod sp zn Zin 47 2019~.

⁶⁸ Konkrétně jde o odkaz „Metodika k § 2958 o.z.“, dostupný z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovacicinnost~Metodikak%3F2958o.z.?Open&area=Rozhodovac%C3%AD%20%C4%8Dinnost&grp=Metodika%20k%20%C2%A7%202958%20o.z.&lng= [cit 2020-04-07], zachyceno k tomuto datu též na <http://archive.vn/4Le0M>.

⁶⁹ Toto znění Metodiky je k dispozici z [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/\\$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf) [cit 2020-06-30].

⁷⁰ V části C Metodiky jsou jednotlivé „aktivity a participace“ rozděleny podle jejich obsahu do 9 kapitol. V Metodice publikované pod č. 63/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek byla např. v kapitole 1 (Učení se a aplikace znalostí) jako jedna z domén uvedena doména „*d 177 Rozhodování*“, aniž by byla blíže specifikována, zatímco ve verzi Metodiky ke dni 1. 11. 2016 je dále doplněno též následující upřesnění předmětné domény: „*Činit výběr mezi různými volbami (přáními), uskutečnit výběr, vyhodnotit výsledky výběru, jako je vyčlenit a koupit specifickou věc, nebo se rozhodnout a převzít odpovědnost za provedení jednoho úkolu z vícero úkolů, které je třeba provést. Poslední krok při řešení problému – převzetí odpovědnosti za výběr řešení.*“ Obdobně je tomu též u všech ostatních domén.

autorem této upravené české verze „aktivit a participací“ „odborná skupina složená z rehabilitačních odborníků a soudců pod odbornou garancí I. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze ve spolupráci se Společností medicínského práva“.

Tato změna, ač jistě prospěšná, nebyla nijak výrazně (pokud vůbec) medializována, stejně tak není jasné složení odborné skupiny, která se na předmětném rozpracování části C podílela. Autorskoprávní aspekty se tak potenciálně dále komplikují, ať již z hlediska osobnostních autorských práv (právo na uvedení autorství příslušných osob, právo ostatních autorů na nedotknutelnost díla), tak i z hlediska majetkových autorských práv (kdo je oprávněn rozhodnout o užívání díla, včetně zveřejnění Metodiky na internetu).

V obecnější rovině pak výše uvedeným postupem vznikají i pochybnosti z hlediska právní jistoty, protože ve Sbírce sice byla publikována jedna verze Metodiky, na stránkách Nejvyššího soudu jsou však postupně publikovány k různým datům (doposud stav k 14. 4. 2014, k 30. 6. 2014 a k 1. 11. 2016) verze odlišné. Navíc minimálně poslední verze byla i po datu jejího „stavu k ...“ bezpochyby dále měněna, aniž by to bylo zohledněno v aktualizaci data v závěru Preambule Metodiky, kde je onen „stav k ...“ uváděn. Např. v části D Metodiky (Technická část) uveřejněné aktuálně na internetových stránkách Nejvyššího soudu⁷¹ je uvedeno, že znalecké posudky „lze zpracovávat na webovém rozhraní (od roku 2018 na www.nahradazsu.cz), které bylo vytvořeno za účelem technické podpory a garance správnosti výpočtu“ (zvýraznění doplněno) s tím, že výpočet „lze provést i v bezplatně přístupné aplikaci Kalkulačka na www.datanu.cz“. Je zřejmé, že uvedený odkaz na rok 2018 nebyl k 1. 11. 2016 součástí textu, což je patrné jak z celkového kontextu, tak i ze skutečnosti, že obě v textu zmiňované domény byly zaregistrovány až o cca 1 rok později, konkrétně doména [nahradazsu.cz](http://www.nahradazsu.cz) dne 1. 10. 2017⁷² a doména [datanu.cz](http://www.datanu.cz) dne 4. 12. 2017.⁷³

Tím však problematičnost důsledků nejasnosti otázky autorství Metodiky nekončí. V listopadu 2019 vyšlo najevo, že Ministerstvo spravedlnosti se rozhodlo zadat České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, z. s. (dále též jen „ČLS JEP“) nadlimitní veřejnou zakázku, jejímž předmětem má být revize Metodiky v její části B (týkající se přehledu bolestí a jednotlivých sazeb bodového hodnocení těchto bolestí) s předpokládanou hodnotou zakázky

⁷¹ Toto znění Metodiky je k dispozici z: [http://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/97A3B249C88EC8D1C12584C0004C2DD2/\\$file/D%20-%20Technick%C3%A1%20%C4%8D%C3%A1st.pdf](http://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/97A3B249C88EC8D1C12584C0004C2DD2/$file/D%20-%20Technick%C3%A1%20%C4%8D%C3%A1st.pdf) [cit. 2020-06-30], zachyceno k tomuto datu na [https://web.archive.org/web/20200415095053/http://www.nsoud.cz/judikatura/ns\\_web.nsf/0/97A3B249C88EC8D1C12584C0004C2DD2/\\$file/D%20-%20Technick%C3%A1%20%C4%8D%C3%A1st.pdf](https://web.archive.org/web/20200415095053/http://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/97A3B249C88EC8D1C12584C0004C2DD2/$file/D%20-%20Technick%C3%A1%20%C4%8D%C3%A1st.pdf).

⁷² Výpis z registru doménových jmen ohledně domény [nahradazsu.cz](http://www.nahradazsu.cz), dostupný z: <https://www.nic.cz/whois/domain/nahradazsu.cz> [cit. 2020-04-15].

⁷³ Výpis z registru doménových jmen ohledně domény [datanu.cz](http://www.datanu.cz), dostupný z: <https://www.nic.cz/whois/domain/datanu.cz> [cit. 2020-04-15].

5 miliónů Kč bez DPH.⁷⁴ Ministerstvo spravedlnosti tak chce nákladem v řádech miliónů Kč měnit dílo, ohledně něhož nemá vyjasněnu otázku autorských práv, resp. samo tvrdí, že příslušnými právy nedisponuje a nesprávně se domnívá, že těmito právy disponuje Nejvyšší soud.

S ohledem na výše uvedené je záhodno jednou provždy otázku autorských práv k Metodice vyjasnit, a to pokud možno tak, aby nebyl narušen dosavadní stav, kdy se příslušné instituce (Ministerstvo spravedlnosti a Nejvyšší soud) k autorským právům k Metodice *de iure* nehlásí, resp. hlásit nemohou, nicméně *de facto* se obě chovají tak, jako by jim tato práva náležela, zatímco skuteční spolutvůrci Metodiky (jednotlivé fyzické osoby) svá potenciální autorská práva k Metodice pro sebe *de iure* ani *de facto* nenárokují.

Domnívám se, že řešením vzniklé situace je institut **úředního díla** ve smyslu § 3 písm. a) AZ, podle kterého se na úřední díla ochrana podle práva autorského nevztahuje (jde o výjimku z ochrany podle práva autorského ve veřejném zájmu). Mezi klasická úřední díla v oblasti práva patří zejména právní předpisy, rozhodnutí, opatření obecné povahy a veřejné listiny, mezi které Metodika bezpochyby nepatří, citované ustanovení autorského zákona však mezi úřední díla řadí též „jiná taková díla, u nichž je veřejný zájem na vyloučení z ochrany“. Nelze přitom nevidět, že Metodika fakticky plní funkci prováděcího právního předpisu k ustanovení § 2958 NOZ, resp. jakési paralely zrušené náhradové vyhlášky v poměrech nového občanského zákoníku. Jestliže vyhláška jako prováděcí právní předpis bezpochyby úředním dílem je, neboť autorský zákon právní předpisy mezi úřední díla výslovně řadí, pak za dané situace je korektní též závěr, Metodika je „jiným takovým dílem, u něž je veřejný zájem na vyloučení z ochrany práva autorského“, tedy dílem úředním.

Ostatně sami tvůrci Metodiky potvrzují, že jejich cílem bylo vytvořit jakousi **paralelu prováděcího právního předpisu**, když hned v prvních dvou odstavcích úvodní části Metodiky uvádějí, že „*spravedlivý a rozumný výklad*“ ustanovení § 2958 NOZ „*vyžaduje podrobnější konkretizaci a nastavení základních východisek, aby soudní praxe mohla dospět k vzájemně souměřitelným a zároveň předvídatelným rozhodnutím*“ s tím, že právě za tímto účelem byla Metodika vypracována.

I pokud jde o **veřejný zájem** ve smyslu citovaného § 3 písm. a) AZ, byl i ten formulován autory Metodiky přímo v jejím textu, když body I. a II. Preambule popisují změnu právní úpravy a dopady těchto změn do praxe a v bodě III. Preambule, nazvaném příznačně „Potřeba

---

⁷⁴ ČTK. Ministerstvo chce upravit metodiku Nejvyššího soudu k nemajetkové újmě. *Česká justice* [online]. 21. 11. 2019 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/11/ministerstvo-chce-upravit-metodiku-nejvyssiho-soudu-k-nemajetkove-ujme>.

metodického návodu (Metodiky)“ je mj. uvedeno, že „*bez dalšího a mnohem podrobnějšího dopracování zákonné dikce nebude moci soudní ale rovněž ani mimosoudní praxe uspokojivě fungovat*“. Autoři Metodiky tak sami jinými slovy popsali Metodiku tak, že to odpovídá definici úředního díla ve smyslu autorského zákona.

Veřejný zájem na vyloučení Metodiky z ochrany práva autorského vyplývá též ze skutečnosti, že koordinaci její přípravy ze strany Společnosti medicínského práva hradilo z veřejných finanční Ministerstvo spravedlnosti, a to částkou 350.900,- Kč včetně DPH (bod 2.1 Smlouvy o koordinaci).⁷⁵ Metodika je již od 14. 4. 2014 nepřetržitě k dispozici na internetových stránkách Nejvyššího soudu a je i v praxi odbornou i laickou veřejností využívána.

Lze tedy uzavřít, že Metodika je (od počátku byla) úředním dílem ve smyslu § 3 písm. a) autorského zákona. Nakládání s ní tedy není zatíženo osobnostními autorskými právy typu práva na nedotknutelnost díla, ani majetkovými autorskými právy, v důsledku kterých by bylo vyžadováno svolení příslušné oprávněné osoby se k zveřejňování či jinému užití Metodiky. To vše ve veřejném zájmu, čímž jsou ospravedlněny i plánované investice Ministerstva spravedlnosti do revize Metodiky.

Na druhou stranu charakter Metodiky jakožto úředního díla (kvaziprováděcího předpisu) si vyžaduje adekvátní nakládání s ním, včetně transparentnosti publikace a notifikace jeho změn. Již v kapitole 1.3.3 („Doporučení“ vs. „vzetí na vědomí“ ze strany Občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu) jsem jako dostatečnou formu publikace Metodiky navrhoval její zveřejnění na internetových stránkách Nejvyššího soudu. Tomu odpovídá i dosavadní praxe, byť se zbytečným (zákonný podklad postrádajícím) excesem v podobě publikace Metodiky a její redakční opravy ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Zcela nedostatečný je však dosavadní způsob notifikace průběžně prováděných změn Metodiky, kdy Nejvyšší soudu na svých stránkách zveřejňuje pouze aktuální verzi Metodiky bez toho, aby upozornilo na změny oproti původní publikované verzi, nemluvě o zavádějících informacích ohledně „stavu k...“ ve vlastním textu Metodiky.

Z praktického hlediska je jistě účelné, aby Nejvyšší soud na svých stránkách zveřejňoval „aktuální znění“ Metodiky, zároveň by však mělo být zřejmé, od jakého konkrétního data je toto znění aktuální a v čem konkrétně spočívají změny oproti předchozí verzi Metodiky. Zároveň by na stránkách Nejvyššího soudu měly být dohledatelné všechny předchozí verze s vyznačením,

---

⁷⁵ Smlouva o koordinaci umožňovala Ministerstvu spravedlnosti za určitých okolností (prodlení s předložením Metodiky, neprokázání spolupráce se zástupci soudů, akademické sféry, advokátů a pojistitelů) odměnu Společnosti medicínského práva snížit, k tomuto postupu však nebyl důvod a byla vyplacena celá sjednaná částka, jak vyplývá též z dokladu o úhradě předmětné částky dostupného z: <https://vrcha.webnode.cz/files/200000292-aaa4faaa50/Koordinace6.pdf>.

v jakém období byly tyto verze aktuální. Jedině tak je možno provést kontrolu správnosti znaleckých posudků vypracovaných v určitém období a vůbec zajistit transparentnost a možnost kontroly celého procesu.

1.4. Závaznost Metodiky

Není pochyb o tom, že Metodika není právním předpisem, a tudíž z hlediska formálního práva nemá (ani nemůže mít) závazný charakter. To ostatně respektuje i sama Metodika, když uvádí, že „není pochyb o tom, že Metodika nemůže mít závazný charakter v tom smyslu, že by byla právním předpisem, neboť zákon s ničím takovým nepočítá a nikdo, kdo je nadán legislativní pravomocí, se k vydání předpisu tohoto typu nechystá“.⁷⁶

Pokud by však Metodika nepožívala určité autority a s ní spojené *faktické* závaznosti, byla by její využitelnost velmi omezená. Ostatně právě proto byla Metodika zaštitěna Nejvyšším soudem, přičemž ze Smlouvy o koordinaci vyplývá, že to byl i jeden z požadavků Ministerstva spravedlnosti.⁷⁷ Za dané situace šlo o požadavek pochopitelný, reagující na nutnost zaplnit hrozící právní vakuum. Lze přitom konstatovat, že k jeho naplnění došlo měrou vrchovatou, o čemž svědčí i rozšíření nepřesného pojmu „Metodika Nejvyššího soudu“ mezi odbornou i laickou veřejností. Soudci senátu Nejvyššího soudu č. 25, který se na náhradu nemajetkové újmy na zdraví specializují, jsou navíc nejen spoluautory Metodiky, ale například též jejími školiteli, ať již v rámci justice či mimo ni. To je na jednu stranu zcela pochopitelné, na druhou stranu to však budí obavy, zda Metodika není v důsledku toho *de facto* závazná až příliš.

V právním státě platí zásada, že soudy by měly právní předpisy vykládat, nikoliv je vytvářet. Tvorba právních předpisů je svěřena moci zákonodárné, případně též moci výkonné, jde-li o prováděcí předpisy *secundum et intra legem*. Jinými slovy soudci by neměli psát právní předpisy, podle kterých pak budou soudit. Vhodně to v jednom rozhovoru vystihla JUDr. Iva

---

⁷⁶ Bod IV. (Povaha Metodiky) Preambule Metodiky. K tomu je vhodné doplnit, že k vydání prováděcího předpisu k § 2958 NOZ se žádný normotvůrce ani chystat nemůže, protože pro vydání vyhlášky ze strany některého z ministerstev chybí jakékoliv zákonné zmocnění (srov. čl. 79 odst. 3 Ústavy) a i možnost vlády vydat k provedení zákona a v jeho mezích nařízení vlády (u kterého čl. 78 Ústavy zákonné zmocnění nevyžaduje), je dle judikatury Ústavního soudu podmíněna mj. tím, že musí být zřejmá vůle zákonodárce k úpravě nad zákonný standard (viz např. nález Pl. ÚS 45/2000 ze dne 14. 2. 2001, publikovaný pod č. 96/2001 Sb., či nález Pl. ÚS 5/01 ze dne 16. 10. 2001, publikovaný pod č. 410/2001 Sb.). Vůle zákonodárce přitom v případě § 2958 NOZ směřovala k přesnému opaku, když důvodová zpráva výslovně uvádí, že se „*opouští ... myšlenka, že by sazebník výše náhrad měl a priori stanovit zákon nebo dokonce podzákonný předpis, aby se tak zjednodušilo rozhodování soudů*“ (zvýraznění doplněno). Muselo by tak dojít k následné změně vůle zákonodárce formou novely nového občanského zákoníku, která by ministerstvo či vládu k vydání prováděcího předpisu k § 2958 NOZ výslovně zmocnila.

⁷⁷ Bod 1.3 Smlouvy o koordinaci požadoval po Společnosti medicínského práva, aby prokázala „*spolupráci se zástupci soudů, akademické sféry, advokátů a pojistitelů*“, přičemž za prokázání spolupráce ze strany soudů se považoval buď „*v písemné podobě zachycený názor soudců Nejvyššího soudu ČR*“, nebo jejich „*účast na jednáních vedoucích k přípravě metodiky*“.

Brožová, bývalá předsedkyně Nejvyššího soudu: „*Kladu si sama otázku, jak může soudce nalézat právo, jestliže si ho sám vynalezl již tím, že ho napsal.*“⁷⁸

Metodika sice není právním předpisem, nicméně obsahově supluje roli prováděcího právního předpisu k § 2958 NOZ, čímž se ostatně text Metodiky ani netají. Problematičnost převážně soudcovské tvorby takového dokumentu⁷⁹ je pak ještě zesílena skutečností, že tento postup nevyužívá tradiční systém připomínkového řízení, kdy se k návrhu právního předpisu vyjadřují jednotlivá připomínková místa i veřejnost. Jak bylo popsáno v podkapitole 1.3.1 (Složení tzv. hlavní pracovní skupiny autorů Metodiky), na podobu Metodiky měla – bez relevantní vnější oponentury – vliv poměrně úzká skupina autorů, nezahrnující bohužel ani jednoho zástupce poškozených, tedy těch, kterých se Metodika primárně týká, a naopak silně zastoupená představiteli pojistného sektoru, který již z podstaty věci nebyl prost konfliktu zájmů. Takto vytvořenému dokumentu je pak prostřednictvím role Nejvyššího soudu v justiční soustavě propůjčována faktická závaznost vyšší, než má mnohý zákon. Jde o situaci, která má k ideálu jistě daleko.

I když byla Metodika zamýšlena jako pomůcka pro mimosoudní i justiční praxi, zajímavý pohled na problematiku (faktické) závaznosti Metodiky má JUDr. Jaromír Jirsa, soudce Ústavního soudu, podle kterého by se Metodikou měla řídit mimosoudní praxe, avšak nikoliv soudy. Konkrétně Jirsa⁸⁰ uvádí: „*Pravděpodobně zákonodárce nechtěl ani Nejvyšším soudem vydanou [sic!] Metodiku ... Zaplat'pánbůh, že ji máme – **škůdci, nemocnice a pojišťovny se podle ní mohou usmířovat a nedopustit, aby se takto citlivé kauzy vůbec dostaly před soudy. Nemáme ji však proto, aby podle ní soudy soudily***“ (zvýraznění doplněno). Dále Jirsa pokračuje: „*Když už se spor dostane před soud a (většinou, ale nejen on) budoucí žalovaný se odmítne usmířit, měly by i sporné strany **pocítit, že nemohou těžit z předvídatelnosti metodických tabulek** – ale ocitnou se v soudním řízení, v němž platí pravidla jiná. Možná méně předvídatelná, ale to je riziko souzení*“ (zvýraznění doplněno).

Tento názor je bezesporu inspirativní, jeho praktická realizace je však poněkud problematizována tím, že za „jiná pravidla“, která by namísto Metodiky měla být v soudním

---

⁷⁸ SHABU, Martin. Iva Brožová: Problémem soudů není rychlost.... *Lidové noviny* [online]. 20. 2. 2015 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: https://ceskapozice.lidovky.cz/tema/iva-brozova-problemem-neni-rychlost-ale-duveryhodnost-soudu.A150217_145438_pozice-tema_kasa. Šlo o odpověď na otázku, jak se JUDr. Brožová dívá z pohledu oddělení moci soudní a zákonodárné na to, že se soudci v mnoha případech podílejí na tvorbě zákonů.

⁷⁹ Budiž v tomto kontextu znovu připomenuta úvodní pasáž bodu XI. (Závěr) Preambule Metodiky, kde je uvedeno, že ji „*vypracovali představitelé justice ve spolupráci se Společností medicínského práva, se zástupci pojistitelů a dalších odborníků z oblasti práva a medicíny pod odbornou garancí 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze*“ (zvýraznění doplněno).

⁸⁰ JIRSA, Jaromír. Odčinění újmy na zdraví „ponovu“. *Právní prostor* [online]. 1. 3. 2016 [cit. 2020-06-30]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/odcineni-ujmy-na-zdravi-ponovu>.

řízení při výkladu § 2958 NOZ aplikována, Jirsa v citovaném článku považuje rozhodování „v duchu zásady volného hodnocení důkazů a ústavně konformním způsobem“. Tato pravidla jsou podobně obtížně uchopitelná, jako kritéria „plné vyvážení újmy“ a „zásady slušnosti“ obsažená v § 2958 NOZ a jejich aplikace by nezabránila hrozící nejednotnosti soudní praxe. Zásadní přínos Jirsovy myšlenky však lze spatřovat v tom, že vrací odbornou diskusi tam, kam patří – tedy k výkladu samotného § 2958 NOZ a tam uvedených kritérií, nikoliv k automatické aplikaci Metodiky.

Rozumný kompromis mezi požadavky teorie a praxe lze spatřovat v recentním pohledu Ústavního soudu na danou problematiku, vyjádřenou v nálezech sp. zn. IV. ÚS 2578/19 ze dne 31. 3. 2020 a sp. zn. IV. ÚS 2706/19 ze dne 21. 4. 2020, sepsaných JUDr. Jirsou jakožto soudcem zpravodajem. Oba tyto nálezy se sice týkaly stanovování náhrady duševních útrap při usmrcení osoby blízké dle § 2958 NOZ, závěry tam uvedené jsou však (i vzhledem k obecnějším formulacím) uplatnitelné též na stanovování náhrad nemajetkových újem na zdraví. Pro účely výkladu § 2958 NOZ lze proto Ústavního soudu z obou nálezů extrapolovat tak, že ústavně konformní výklad § 2958 NOZ vyžaduje, aby obecné soudy aplikovaly Metodiku a v ní obsažená kritéria pro výpočet náhrady imateriální újmy jen jako vodítko, které je však nezbavuje povinnosti zvažovat a náležitě vyložit, zda konkrétní případ neodůvodňuje odchylku od takového výkladového základu (nahoru či dolů); jinak se dopustí porušení čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (srov. mj. bod 32 nálezu sp. zn. IV. ÚS 2578/19).

V právě citovaném nálezu uvedl Ústavní soud výslovně též následující: „*Přijetím soukromoprávní úpravy účinné od 1. 1. 2014 zákonodárce projevil snahu (s níž se Ústavní soud zcela ztotožňuje) oprostít soudní rozhodování od předem daných algoritmů, tabulek, násobků či jiných výpočtů – tak, aby nezávislý soudce v konkrétní souzené kauze při rozhodnutí pečlivě a s citem pro věc zhodnotil její individuální okolnosti, provedené důkazy podle zásady volného hodnocení (§ 132 o. s. ř.) a „neopisoval metodiky“ či nedoplňoval předem dané veličiny do stanovených „šablon“. Ze soudního rozhodování se nesmí stát mechanická činnost, musí zůstat činností jedinečnou a nezávislou. S ohledem na výše uvedené bude Ústavní soud i v budoucnu (stejně jako dosud) kritický ke snahám unifikovat soudní rozhodování o výši odčinění imateriální újmy – v této souvislosti lze spatřovat prostor pro jeho případný kasační zásah.“ (bod 24 citovaného nálezu; zvýraznění doplněno)*

Zásadu „metodika jen jako vodítko“ pak v návaznosti na výše uvedené Ústavní soud hned v následujícím bodu formuloval tak, že „*pracují-li obecné soudy s „metodikou“ Nejvyššího soudu (jdoucí do jisté míry proti záměru zákonodárce vyjádřeném v novém občanském zákoníku) jako s pouhým základem pro výpočet odčinění imateriální újmy – vodítkem, od kterého se*

„odrazi“ – **a zvažují-li pečlivě, zda konkrétní případ neodůvodňuje odchylku od základu** (ať již směrem nahoru, nebo i dolů, neboť obojí je možné), přičemž svá rozhodnutí řádně odůvodní – srozumitelně vyloží, jak se vymezená kritéria promítají do kontextu souzené věci – pak dostojí ústavněprávním požadavkům na spravedlivé rozhodnutí ve věci a neposkytují Ústavnímu soudu důvod k zásahu do jejich nezávislé rozhodovací činnosti.“ (bod 25 citovaného nálezu; zvýraznění doplněno)

Bylo by však mylné domnívat se, že výše uvedenou argumentací Ústavní soud bezvýhradně aproboval výpočet náhrady dle Metodiky jako takový – z jeho argumentace je zřejmé, že pokud by existence vad a nedostatků Metodiky v jakémkoliv konkrétním případě (ať již ve vztahu k bolestnému, dalším nemajetkovým újmám či ZSU) indikovala odchylku od Metodikou stanoveného základu směrem nahoru, bude povinností soudu tak učinit. To vyplývá též z druhého shora zmíněného nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2706/19, který byl vydán pouhé tři týdny po nálezu sp. zn. IV. ÚS 2578/19 a který – přes obdobnou dikci – ještě více brojí proti mechanickému rozhodování soudů na základě různých Metodik:

„Je pochopitelné, že Nejvyšší soud ve snaze o sjednocení judikatury zavádí **metodiky pro výpočet odčinění nemajetkové újmy**; podle Ústavního soudu tím však částečně „jde proti“ filozofii soukromoprávní úpravy účinné od 1. 1. 2014, tj. (v této souvislosti) oprostí soudní rozhodování od předem daných postupů, algoritmů, tabulek, násobků či jiných výpočtů – tak, aby nezávislý soudce v konkrétní souzené kauze při rozhodnutí pečlivě a s citem pro věc zhodnotil její individuální okolnosti a provedené důkazy podle zásady volného hodnocení (§ 132 o. s. ř.) a „**neopisoval metodiky**“ či „**nedoplňoval vzorce**“. **Soudní rozhodování nesmí být mechanické, ale musí zůstat činností jedinečnou ...**“ (bod 24 citovaného nálezu; zvýraznění doplněno).

1.5. S Metodikou paralelní pracovněprávní úprava

Problematika stanovení výše náhrady bolesti a ztížení společenského uplatnění byla před rekodifikací upravena v občanskoprávních i pracovněprávních vztazích v zásadě totožně, neboť oba příslušné kodexy odkazovaly na náhradovou vyhlášku, tedy tentýž podzákonný předpis. Zákoník práce však novou občanskoprávní úpravu nepřevzal a v rámci svých přechodných ustanovení i po účinnosti nového občanského zákoníku nadále odkazoval na jím zrušenou náhradovou vyhlášku, která následně byla nahrazena nařízením vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání (dále též jen „**náhradové nařízení vlády**“), účinným od 26. 10. 2015.

Vznikl tak nepříliš ideální stav, kdy naprosto shodná újma na zdraví je kompenzována dle odlišných kritérií toliko v závislosti na tom, zda se poškozenému přihodila jakožto zaměstnanci

či v rámci jeho běžného občanského života. Existence odlišné pracovněprávní úpravy je však relevantní z hlediska právní komparatistiky, a proto jí bude – ve vztahu k Metodice – věnována pozornost i v rámci této práce. V duchu citátu, že „*ti, kteří si nepamatují minulost, jsou odsouzeni k tomu, aby si ji zopakovali*“⁸¹ je pak vhodné na tomto místě stručně zrekapitulovat důvody, které k výše popsané nežádoucí dualitě vedly.

Prapříčinou nynější „odluky“ pracovněprávní úpravy náhrad při ublížení na zdraví od obecného občanskoprávního režimu byl nepříliš zdařilý politický nápad, že se celá agenda odškodnění pracovních úrazů a nemocí z povolání přesune z oblasti pracovního práva do oblasti sociálního zabezpečení. Tak vznikl zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců (dále jen „**zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců**“), který měl původně nabýt účinnosti dne 1. 1. 2008. Následně však byla jeho účinnost posouvána – nejprve na 1. 1. 2010, pak na 1. 1. 2013, poté na 1. 1. 2015 a konečně na 1. 1. 2017. Během té doby se předmětný zákon stal prakticky nepoužitelným, takže byl ještě před nabytím své účinnosti v rámci novely zákoníku práce č. 205/2015 Sb. s účinností od 1. 10. 2015 kompletně zrušen.

Vzhledem k tomu, že zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců byl v Parlamentu přijímán současně s tehdy novým zákoníkem práce,⁸² úprava pracovních úrazů a nemocí z povolání byla již od samého počátku nedůstojně obsažena v přechodných ustanoveních zákoníku práce, ač šlo o „klasická“ hmotněprávní ustanovení. Počítalo se totiž s tím, že po nabytí účinnosti zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců již těchto ustanovení nebude třeba, a jejich zařazení mezi přechodná ustanovení tak mělo z legislativního hlediska zajistit, aby je následně nebylo nutné výslovně rušit. To se však s ohledem na shora popsaný osud předmětného zákona ukázalo jako nepříliš prozíravé.

Skutečně přechodným z oněch „přechodných“ ustanovení byl jen § 394 odst. 2 ZP, podle kterého se až do doby nabytí účinnosti právní úpravy úrazového pojištění mělo postupovat dle náhradové vyhlášky. To bylo ostatně pokračováním předchozího stavu, kdy i podle starého zákoníku práce, účinného do 31. 12. 2006, se bolest a ztížení společenského uplatnění odškodňovaly podle náhradové vyhlášky (viz § 196 ve spojení s § 203 SZP). Pracovněprávní úprava odškodňování ublížení na zdraví tedy i po přijetí zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců pokračovala v původních „vyhláškových“ kolejkách.

---

⁸¹ Jde o citát připisovaný Georgi Santayanovi (1863-1952), americkému filosofovi a spisovateli španělského původu.

⁸² Srov. též čísla, pod kterými byly oba zákony publikovány ve Sbírce zákonů – zákoník práce pod č. 262/2006 Sb., zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců pod č. 266/2006 Sb.

Přechodné ustanovení § 394 odst. 2 ZP „přežilo“ i 1. 1. 2014, tedy den nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, který náhradovou vyhlášku zrušil. Při odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání se i po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku nadále postupovalo podle náhradové vyhlášky, zatímco občanskoprávní praxe již postupovala podle § 2958 NOZ, resp. podle Metodiky, která byla od 14. 4. 2014 k dispozici na internetových stránkách Nejvyššího soudu.

Řešit problematiku pracovněprávních újem na zdraví a nemocí z povolání přechodnými ustanoveními a odkazy na již zrušenou vyhlášku však bylo z dlouhodobého hlediska neúnosné. Z tohoto důvodu novela zákoníku práce č. 205/2015 Sb. (společně s definitivním zrušením zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců) navrátila hmotněprávní úpravu odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání zpět do „těla“ zákoníku práce, to vše s účinností od 1. 10. 2015. Současně s tím skončilo i aplikační přežívání náhradové vyhlášky, neboť bylo zrušeno i výše zmíněné přechodné ustanovení § 394 odst. 2 ZP, které na tuto již zrušenou vyhlášku odkazovalo. Nově vložený § 271c ZP stanoví, že náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění se poskytuje zaměstnanci nejméně výši podle prováděcího předpisu, kterým je již zmíněné náhradové nařízení vlády.⁸³ Pracovněprávní úprava tak i po rekodifikaci občanského práva nechává stanovení výše náhrad nemajetkových újem na zdraví zcela na prováděcím předpisu, byť s tou modifikací, že prováděcí předpis nestanoví nutně konečnou výši náhrady, nýbrž pouze její minimální částku (*arg. slovo „nejméně“* v citovaném § 271c ZP).⁸⁴

Podobně jako Metodika, ani náhradové nařízení vlády nespátrilo světlo právního světa současně s účinností nové právní úpravy, ale s určitým časovým odstupem. V případě náhradového nařízení vlády šlo o zpoždění pouze necelý měsíc, když k jeho publikaci ve Sbírce zákonů došlo dne 26. 10. 2015. Prostřednictvím předmětného nařízení vlády došlo ke zvýšení hodnoty bodu z 120,- Kč na 250,- Kč, ovšem koncepčně zůstalo vše jako u náhradové vyhlášky, včetně zachování etiologického („bodového“) přístupu nejen u bolestného, ale též u kompenzace ztížení společenského uplatnění. Bližší komparaci obou náhradových systémů bude věnována pozornost u jednotlivých druhů nemajetkových újem, konkrétně v kapitolách 2.5 (Porovnání bodového ohodnocení bolesti dle Metodiky a dle náhradového nařízení vlády), 3.7 (Porovnání

---

⁸³ Skutečnost, že novým prováděcím předpisem ke stanovení výše náhrady za bolest a ztížení společenského uplatnění je nařízení vlády, a nikoliv vyhláška, nemá z právního hlediska zásadní dopady, je však příhodná z hlediska terminologické praxe, neboť dochází k zřetelnému odlišení pojmů „náhradová vyhláška“ (č. 440/2001 Sb.) a „náhradové nařízení vlády“ (č. 276/2015 Sb.). Z hlediska právní síly však stále jde o podzákoný právní předpis, se všemi důsledky z toho vyplývajícími.

⁸⁴ Pro případ soudního řízení srov. v tomto ohledu též nové ustanovení § 271s ZP, z něhož vyplývá, že soud může výši odškodnění stanovenou náhradovým nařízením vlády „*přiměřeně zvýšit*“.

způsobu kompenzace DNÚ dle Metodiky a dle pracovněprávní úpravy) a 4.9 (Porovnání způsobu kompenzace ZSU dle Metodiky a dle náhradového nařízení vlády) níže.

2. Náhrada bolestí dle Metodiky

Ve vztahu ke kompenzaci bolesti byl Metodikou v principu převzat bodový systém náhradové vyhlášky, tedy etiologický přístup vycházející z klasifikace bolestivých stavů podle postižení jednotlivých orgánů či částí těla a vyjadřující míru bolesti jako tělesného a duševního strádání v souvislosti se zásahy do zdraví.⁸⁵ I když to v Metodice není výslovně uvedeno, jde o klasifikaci vycházející z desáté decenální revize mezinárodně používané klasifikace nemocí vydané Světovou zdravotnickou organizací, jejíž oficiální název je Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů (dále též jen „**Mezinárodní klasifikace nemocí**“ nebo „**MKN-10**“).⁸⁶ V České republice je MKN-10 v platnosti od roku 1994 a používá se např. při vykazování poskytnuté zdravotní péče, vedení zdravotnické dokumentace či vykazování pracovní neschopnosti.⁸⁷ Metodika (podobně jako předtím náhradová vyhláška) konkrétně vychází z XIX. kapitoly Mezinárodní klasifikace nemocí, nazvané „Poranění, otravy a některé jiné následky vnějších příčin (S00–T98)“.

Zachování systému používaného náhradovou vyhláškou bylo diktováno primárně nedostatkem času, jak bylo analyzováno již v podkapitole 1.3.4 (Nedostatečný časový prostor pro přípravu Metodiky). Na druhou stranu je však třeba uvést, že v případě bolestí etiologický přístup v zásadě odpovídá charakteru odškodňované újmy, neboť bolest je často bezprostředním důsledkem příslušného poškození zdraví (typicky úrazu) a příčina – neboli etiologie – a následek jsou tak dosti těsně spjaty.

Přes zachování koncepce odškodňování bolestí zavedené již náhradovou vyhláškou přinesla Metodika v tomto ohledu některé změny a upřesnění, které jsou podrobněji analyzovány v kapitolách níže.

2.1. Pojem „bolesti v širším smyslu“

Metodika zavedla pojem „bolest v širším smyslu“, který vedle samotného bolestivého stavu zahrnuje též „*určitou míru nepohodlí, stresu či obtíží spojených s utrpěnou zdravotní újmou ... a to v rozsahu, v němž tyto zásahy do osobnostní sféry poškozeného z povahy věci souvisí s bolestí obvykle doprovázející stavy popsané v jednotlivých položkách*“.⁸⁵ Jakkoliv tento nový pojem nepředstavuje zásadní odchýlení od náhradové vyhlášky (i ta ve svém § 2 odst. 1 bolest vnímala nejen jako tělesné, ale i jako duševní strádání), je zavedení pojmu „bolest v širším

⁸⁵ První odstavec bodu V. (Bolest) Preambule Metodiky.

⁸⁶ Česká verze MKN-10, aktualizovaná k 1. 1. 2020, je dostupná z: <https://www.uzis.cz/res/f/008306/mkn-10-tabelarni-cast-20200311.pdf> [cit. 2020-05-08].

⁸⁷ Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. *Mezinárodní klasifikace nemocí*. [cit. 2020-05-08] Dostupné z: <https://www.uzis.cz/index.php?pg=registry-sber-dat--klasifikace--mezinarodni-klasifikace-nemoci>.

smyslu“ pozitivní, neboť přispívá k lepšímu pochopení obsahové dichotomie každé ze tří kategorií nemajetkových újem na zdraví (bolest, ztížení společenského uplatnění, další nemajetkové újmy)

V obecné rovině (tedy vztahující se nejenom k bolestem, ale i k ZSU a dalším nemajetkovým újmám), jde o dichotomii objektivní újma na zdraví / odraz této objektivní újmy v psychice člověka. Konkrétně u bolesti pak nejde jenom o fyzickou bolest jako takovou, vzniklou lokálním drážděním příslušných nervových receptorů a centrální projekcí těchto nervových vzruchů v mozku (→ objektivní kategorie), ale též o to, jak na tuto bolest reaguje psychika poškozeného, tedy jaké emoční stavy tato bolest u poškozeného vyvolává (→ subjektivní kategorie).

U drtivé většiny poškozených bude vnímání bolesti či jiných objektivních projevů újmy na zdraví pocíťováno negativně, proto v této práci používám pro tuto subjektivní kategorii pojem „**negativní emoční stavy**“ (dále též jen „**NES**“). Jde o souhrnný pojem, použitelný u všech typů újem na zdraví, který v sobě zahrnuje celé spektrum různých negativních emocí či pocitů o různých intenzitách, od těch mírnějších až po „psychickou bolest“ (často zmiňovanou v literatuře), „duševní strádání“ (v praxi terminologicky přežívající z dob náhradové vyhlášky) či „duševní útrapy“ ve smyslu § 2956 NOZ. A jak již bylo naznačeno výše, v rámci pojmu NES se „emočními stavy“ rozumějí emoce i pocity, neboť mezi oběma slovy v češtině neexistuje ostrá hranice a se některé stavy jazykově připínají spíše k emocím (strach, hněv) a jiné spíše k pocitům (zmar, ponížení).

Aplikujeme-li výše uvedené na pojem „bolest v širším smyslu“, zahrnuje tento pojem nejen fyzickou bolest, ale též negativní emoční stavy vyvolané touto fyzickou bolestí, jako je např. **pocit bezmoci, zranitelnosti, či pocity typu** „*už to nemohu vydržet*“, „*je to peklo*“, „*raději mě zabijte*“ atd. Je třeba zdůraznit požadavek kauzality, schematicky tedy fyzická bolest → NES vyvolané fyzickou bolestí, neboť negativní emoční stavy mohou být u poškozeného vyvolány i jinými typy újem na zdraví, jako je typicky ztížení společenského uplatnění. Požadavek kauzality ostatně vyplývá i z definice „bolesti v širším smyslu“ obsažené v Metodice (*arg.* slova „*a to v rozsahu, v němž tyto zásahy ... souvisí s bolestí*“). Nejde o pouhé teoretizování, neboť v praktické rovině jde o to, zda příslušné negativní emoční stavy budou odškodněny v rámci bolestného, dalších nemajetkových újem či ztížení společenského uplatnění. Zcela zásadní je pak požadavek kauzality pro vymezení tzv. dalších nemajetkových újem jakožto zcela nové kategorie újem na zdraví ve smyslu § 2958 NOZ, jak bude podrobně rozebráno v kapitole 3.4 (Výklad pojmu DNÚ v Metodice).

2.2. Zvýšení hodnoty bodu

V náhradové vyhlášce činila hodnota 1 bodu 120 Kč. Metodika hodnotu bodu navýšila více než dvojnásobně, a to nikoliv prostým navýšením, nýbrž změnou způsobu výpočtu hodnoty bodu. Konkrétně je hodnota 1 bodu navázána na průměrnou hrubou měsíční nominální mzdu na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství (dále též jen „**průměrná měsíční mzda**“) za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikla bolest, resp. nárok na bolestné, a to jako 1 % této mzdy.⁸⁸ Vychází se přitom z oficiálních údajů na internetových stránkách Českého statistického úřadu (dále též jen „**ČSÚ**“).⁸⁹ Důvodem vazby na průměrnou měsíční mzdu bylo, aby výše hodnoty bodu nemusela být opakovaně revidována a aby reflektovala vývoj hladiny cen a ekonomické ukazatele.⁹⁰ To se ukázalo jako velmi prozíravé, neboť zejména v posledních letech rostla průměrná měsíční mzda (a tím i hodnota bodu) relativně významně, jak je uvedeno v tabulce 1 níže.

Tabulka 1 - Hodnoty bodu pro roky 2014 až 2020

Rok vzniku bolesti	Předchozí rok	Průměrná měsíční mzda v předchozím roce	Hodnota bodu pro rok vzniku bolesti
2014	2013	25 128 Kč ⁹¹	251,28 Kč
2015	2014	25 686 Kč ⁹²	256,86 Kč
2016	2015	26 467 Kč ⁹³	264,67 Kč
2017	2016	27 589 Kč ⁹⁴	275,89 Kč
2018	2017	29 504 Kč ⁹⁵	295,04 Kč

⁸⁸ První odstavec bodu VI. (Hodnocení bolesti) Preambule Metodiky. Pokud jde o určení doby vzniku bolesti, resp. nároku na bolestné, Metodika zachovala přístup náhradové vyhlášky v tom, že vznik bolesti se váže k akutní fázi bolestivého stavu s tím, že výši nároku lze vyčíslit až v době stabilizace bolesti.

⁸⁹ ČSÚ vydává zprávy o průměrné měsíční mzdě za každé čtvrtletí příslušného roku, přičemž údaj za celý rok je obsažen v textu týkajícím se 4. čtvrtletí příslušného roku. Např. zpráva za 4. čtvrtletí roku 2019 tak obsahuje jednak údaj o průměrné měsíční mzdě ve 4. čtvrtletí roku 2019 (pro účely Metodiky nerozhodný), jednak pro Metodiku relevantní údaj za celý rok 2019. Pokud průměrná měsíční mzda v jednotlivých čtvrtletních rostla, je údaj za 4. čtvrtletí logicky vyšší, než za celý příslušný rok.

⁹⁰ První odstavec bodu VI. (Hodnocení bolesti) ve spojení s druhým odstavcem bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky.

⁹¹ ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2013*. 11. 3. 2014 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2013-2w1wzcxx2x>.

⁹² ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2014*. 11. 3. 2015 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truca9fbwn>.

⁹³ ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2015*. 11. 3. 2016 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2015>.

⁹⁴ ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2016*. 10. 3. 2017 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2016>.

⁹⁵ ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2017*. 9. 3. 2018 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2017>.

2019	2018	31 885 Kč ⁹⁶	318,85 Kč
2020	2019	34 125 Kč ⁹⁷	341,25 Kč

Důvod, proč Metodika vychází z průměrné měsíční mzdy za kalendářní rok, který předchází roku, ve kterém vznikl nárok na bolestné, je ryze praktický – pokud bolest hodnotíme např. v aktuálním roce, není přirozeně ještě k dispozici údaj o průměrné měsíční mzdě za celý rok, nýbrž za rok předchozí. I tak však může dojít k určitému prodlení, neboť údaje za celý předchozí rok Český statistický úřad zveřejňuje až v březnu následujícího roku, pokud tedy např. akutní fáze bolestivého stavu nastala počátkem ledna 2020 a k stabilizaci bolesti, resp. k vyčíslování nároku na bolestné mělo dojít koncem ledna 2020, bylo třeba kvůli stanovení hodnoty bodu čekat až do 6. 3. 2020,⁹⁷ kdy ČSÚ zveřejnil výši průměrné měsíční mzdy v roce 2019. Obdobně tomu bude i v prvních dvou měsících každého následujícího kalendářního roku.

Každopádně navázání hodnoty bodu na průměrnou měsíční mzdu je třeba hodnotit jako pozitivní krok, díky kterému je Metodika v tomto ohledu dynamickým materiálem, který drží na počátku zvolené nastavení hladiny náhrad v kontextu celkového ekonomického vývoje a recentní hodnoty peněz. Od roku 2014 do roku 2020 se hodnota bodu dle Metodiky zvýšila z 251,28 Kč na 341,25 Kč, tedy o více než 35 %, což ostře kontrastuje se hodnotou bodu dle náhradového nařízení vlády, dle kterého činí od října 2015 hodnota 1 bodu statických 250,- Kč, tedy o více než 90,- Kč méně, než je současná hodnota bodu dle Metodiky.

Ze samotné hodnoty bodu však nelze činit závěry ohledně celkové výše bolestného, protože ta závisí též na sazbách bodového hodnocení jednotlivých poškození zdraví, jakož i na pravidlech pro hodnocení bolesti, zejména pokud jde o rozsah možnosti posuzujících lékařů navýšit základní bodové ohodnocení v návaznosti na náročnost způsobu léčení či komplikace v léčbě. Tím se dostáváme k dalším změnám, které Metodika přinesla, a sice ke změnám vlastního sazebníku jednotlivých bolestivých stavů (popsaným v následující kapitole 2.3) a ke změnám pravidel pro hodnocení bolesti (což bude předmětem kapitoly 2.4).

2.3. Nový přehled bodového ohodnocení bolesti

Sazebník jednotlivých bolestivých stavů tvořil v náhradové vyhlášce přílohu č. 1, nazvanou „Sazby bodového hodnocení za bolest u úrazů“. Předmětná příloha náhradové vyhlášky byla „*podrobena revizi odborných lékařských společností a s přihlédnutím k jejich*

⁹⁶ ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2018*. 8. 3. 2019 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2018>.

⁹⁷ ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2019*. 6. 3. 2020 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019>.

doporučením byl vypracován nový přehled bodového ohodnocení bolesti, který nastavuje pozměněné proporce mezi jednotlivými bolestivými stavy“.⁹⁸ Konkrétně podněty a doporučení k hodnocení bolesti dodaly Česká chirurgická společnost, Česká společnost kardiovaskulární chirurgie, Česká neurologická společnost, Česká neurochirurgická společnost, Česká společnost otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku, Ortopedicko-protetická společnost, Česká pneumologická a ftizeologická společnost, Česká urologická společnost a Česká společnost pro úrazovou chirurgii.⁹⁹

Ve všech případech jde o odborné společnosti spadající pod Českou lékařskou společnost Jana Evangelisty Purkyně, z. s., což dobrovolné nezávislé sdružení fyzických osob – lékařů, farmaceutů a ostatních pracovníků ve zdravotnictví a příbuzných oborech, příp. osob právnických.¹⁰⁰ Základními organizačními složkami ČLS JEP jsou jednak odborné společnosti, vytvářené na profesním (oborovém) základě, a dále spolky lékařů, vytvářené na územním principu. Tyto organizační složky ČLS JEP však nejsou samostatnými právními subjekty, byť jsou ve své odborné činnosti autonomní a nesou za její výkon plnou odpovědnost.¹⁰⁰

Nový přehled bodového ohodnocení bolesti je obsažen v části B. Metodiky, nazvané „Přehled bolesti (sazby bodového hodnocení)“. Metodikou provedené změny lze pro účely této práce hodnotit z hlediska následujících aspektů:

2.3.1. Změny na úrovni skupinových kódů, resp. skupinových názvů poškození zdraví

Náhradová vyhláška klasifikovala jednotlivá poškození zdraví (úrazy) pro účely bolestného na třech různých úrovních, z nichž nejvyšší úrovní byly skupinové názvy, odpovídající trojmístným alfanumerickým kódům S00 až S99 a T17 až T70 (tyto kódy dále též jen „skupinové kódy“).¹⁰¹ Jak již bylo zmíněno výše, jde o klasifikaci vycházející z MKN-10, resp. její XIX. kapitoly – „Poranění, otravy a některé jiné následky vnějších příčin (S00–T98)“.

Metodika členění dle náhradové vyhlášky prakticky bez jakékoliv změny převzala, a to i se zjevnými chybami. Jako příklad převzetí chybné klasifikace z náhradové vyhlášky lze uvést

⁹⁸ Druhý odstavec bodu V. (Bolest) Preambule Metodiky.

⁹⁹ První odstavec bodu XI. (Závěr) Preambule Metodiky, podle kterého k vytvoření materiálu pro hodnocení bolesti přispěl kromě uvedených odborných společností též MUDr. Josef Pěchouček, ortoped v Pardubicích.

¹⁰⁰ ČLS JEP. *Základní informace o ČLS JEP, z. s.* [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.els.cz/zakladni-informace>, kde je i odkaz na stanovy ČLS JEP.

¹⁰¹ Uvedená rozmezí trojmístných alfanumerických kódů nebyla v náhradové vyhlášce spojitá, což platilo zejména pro řadu T17 až T70, kde ve skutečnosti bylo pouze 7 skupinových kódů - T17 (Cizí těleso v dýchacím ústrojí), T18 (Cizí těleso v trávicím ústrojí), T19 (Cizí těleso v močovém a pohlavním ústrojí), T31 (Popálení, poleptání a omrzliny podle rozsahu a stupně postižení), T63 (Toxický účinek styku s jedovatými živočichy), T67 (Účinky horka a světla) a T70 (Účinky tlaku vzduchu a vody). U řady S00 až S99 chyběl v náhradové vyhlášce pouze skupinový kód S18 (dle MKN-10 „Úrazová amputace v úrovni krku“), a to z pochopitelných důvodů, neboť dekapitace není slučitelná se životem, a nelze ji tedy odškodňovat v rámci náhrad při ublížení na zdraví.

některé položky ve skupinovém kódu T70 (Účinky tlaku vzduchu a vody), pod který jsou v náhradové vyhlášce i Metodice podřazeny i zjevně nesouvisející individuální kódy jako např. T793 (Poúrazová infekce rány), T802 (Místní projevy po očkování), T8060/T8061 (Sérová nemoc bez komplikací/s komplikacemi) či T8860/T8861 (Anafylaktický šok bez komplikací/s komplikacemi).

Naopak *novou* chybou Metodiky je skutečnost, že v jejím přehledu bolesti chybí skupinový kód S11 (v MKN-10 pod názvem „Otevřená rána krku“, v náhradové vyhlášce nazvaný „Rána krku“), ačkoliv Metodika obsahuje tomuto skupinovému kódu odpovídající individuální kódy S110, S111, S112, S1180 a S1181. V důsledku této chyby jsou předmětné kódy zařazeny pod předchozí skupinový kód S10 s názvem „Povrchní poranění krku“, ačkoliv u výše uvedených individuálních kódů jde podle obsahu převážně o *hluboká* poranění krku.

Pokud jde o Metodiku skutečně zamýšlené změny na úrovni skupinových kódů, resp. názvů, ty jsou oproti náhradové vyhlášce spíše kosmetické. Konkrétně došlo k převodu skupinového názvu kódu S12 z jednotného do množného čísla (Zlomenina krční páteře → Zlomeniny krční páteře),¹⁰² k upřesnění skupinového názvu kódu S13 (Vymknutí, podvrtnutí a natažení kloubů a vazů v úrovni krku → Vymknutí, podvrtnutí a natažení kloubů a vazů v úrovni krku bez poškození míchy nebo jejích kořenů) a vypuštění sběrného skupinového kódu S19 (Jiná a neurčená poranění krku), zjevně pro jeho nadbytečnost.

2.3.2. Změny na úrovni individuálních kódů, resp. individuálních názvů poškození zdraví

Další úroveň klasifikace jednotlivých poškození zdraví (úrazů) pro účely bolestného byly dle náhradové vyhlášky čtyřmístné a pětimístné alfanumerické kódy, které odpovídaly jednotlivým individuálním poškozením zdraví. V tomto rozsahu šlo o odchýlení od MKN-10, neboť mezinárodní klasifikace používá maximálně čtyřmístné alfanumerické kódy (jedno písmeno a tři číslice). I tuto podrobnější klasifikaci Metodika z náhradové vyhlášky převzala, resp. ještě ji dále „zpodrobnila“. Obecně byly změny na úrovni individuálních položek již častější, což neumožňuje vyjmenovat je všechny individuálně – lze však popsat jednotlivé typy změn.

Prvním typem změn je **vypuštění nadbytečných individuálních kódů**, které v praxi nebyly, resp. těžko mohly být využívány, jako byl např. „vyhláškový“ kód S078 (Rozdrcení jiných částí hlavy) v rámci skupinového kódu S07 (Drtivé poranění hlavy), když zbylé dva

---

¹⁰² O nesystémovosti této změny svědčí to, že ve většině ostatních případů byly skupinové názvy ponechány v jednotném čísle – viz např. skupinové kódy S01 (Rána hlavy), S02 (Zlomenina kostí lebky a obličeje), S48 (Traumatická amputace ramene a paže) či S67 (Drtivé poranění zápěstí a ruky). V jednotném čísle jsou tyto názvy uvedeny též v MKN-10, což platí i pro předmětný kód S12, který Metodika izolovaně převedla do množného čísla.

individuální kódy, S070 (Rozdrcení obličeje) a S071 (Rozdrcení lebky), pokrývaly celou množinu drtivých poranění hlavy a těžko si v praxi představit „jinou část hlavy“, než je obličej nebo lebka. Jiným příkladem tohoto typu je vypuštění individuálního kódu S707 (Mnohočetná povrchní poranění kyčle a stehna) ze skupinového kódu S70 (Povrchní poranění kyčle a stehna), kde dalšími kódy v náhradové vyhlášce i Metodice jsou S700 (Zhmoždění kyčle) a S701 (Zhmoždění stehna); vypuštěný kód S707 byl totiž těžko odlišitelný od položky „Mnohočetné rány kyčle a stehna“ (kód S717 dle náhradové vyhlášky, resp. S718 dle Metodiky) v rámci bezprostředně následujícího skupinového kódu S71 (Rána kyčle a stehna), který obsahuje individuální kódy pro povrchní i hluboké rány kyčle a stehna, přičemž mnohočetné rány kyčle a stehna se hodnotí jako součet bodů příslušných individuálních položek.

Určitým protipólem vypuštění nadbytečných individuálních kódů je naopak **doplnění nových položek**. To bylo v Metodice provedeno zejména prostřednictvím podrobnějšího členění některých poškození zdraví, když např. původní čtyřmístný alfanumerický kód S030 (Vymknutí čelisti) dle náhradové vyhlášky byl v Metodice nahrazen dvěma pětímístnými alfanumerickými kódy S0300 (Vymknutí čelisti jednostranné, bez zlomeniny) a S0301 (Vymknutí čelisti oboustranné, bez zlomeniny). Dalším příkladem toho typu je nahrazení původního „vyhláškového“ čtyřmístného kódu S062 (Difúzní axonální poranění mozku) třemi pětímístnými kódy S0620, S0621 a S0622 dle závažnosti tohoto poranění (Difúzní axonální poranění mozku lehké, středně těžké či těžké).

Zatímco v MKN-10 jsou alfanumerické kódy maximálně čtyřmístné a v náhradové vyhlášce byly maximálně pětímístné, Metodika v některých případech dokonce v rámci podrobnějšího členění přistoupila ke kódům šestímístným – viz např. nové položky S32080 (Úrazové poškození bederní meziobratlové ploténky bez současné zlomeniny obratle) či S72020 (Zlomenina velkého chocholíku kosti stehenní). Byly však doplněny i některé položky na úrovni čtyřmístných kódů, když např. pod skupinový kód S09 (Jiná a neurčená poranění hlavy) byla doplněna nová položka S093 (Poranění vnitřního ucha). Celkově se tak oproti náhradové vyhlášce počet individuálních položek zvýšil z cca 750 na cca 820 položek.

V některých případech však tyto nové položky byly **chybně zařazeny**, když např. nové položky označené S234 (Zlomenina trnového výběžku hrudního obratle), S235 (Zlomenina jednoho příčného výběžku hrudního obratle), S236 (Zlomeniny více příčných výběžků hrudních obratlů) či S238 (Zlomenina hrudního obratle bez dislokace) správně patří pod skupinový kód S22 (Zlomenina žebra, hrudní kosti a hrudní páteře), nikoliv pod skupinový kód S23 (Vymknutí, podvrtnutí a natažení kloubů a vazů hrudníku), jak vyplývá též z obsahu skupiny S22 v Mezinárodní klasifikaci nemocí.

Další typovou změnou je **upřesnění názvů některých individuálních položek**, jako např. u kódu S970 (Drtivé poranění kotníku → Drtivé poranění hlezna a nohy), někdy ovšem s přesně opačným záměrem než u jiných položek, když např. u kódu S4200 došlo k „počeštění“ (Zlomenina klíční kosti bez dislokace → Zlomenina klíční kosti bez posunu úlomků), zatímco u kódu S6200 došlo naopak k (převažujícímu) příklonu k odborné medicínské terminologii (Zlomenina kosti člunkové bez posunu → Zlomenina kosti člunkové bez dislokace). Obdobná nesystémovost se projevila např. u upřesnění názvu kódu T1911 (Cizí těleso v močovém měchýři – odstranění operací → Cizí těleso v močovém měchýři – odstranění *otevřenou* operací), jejímž cílem bylo preciznější odlišení od názvu souvisejícího kódu T1910 (Cizí těleso v močovém měchýři – odstranění endoskopicky), neboť i endoskopické odstranění cizího tělesa je operací, byť nikoliv „klasickou“ otevřenou operací. Tato změna je jistě ku prospěchu věci, je však zároveň značně nesystémové ponechat původní nepřesnou dichotomii v dalších třech obdobných dvojicích kódů, včetně bezprostředně předcházející dvojice kódů T1900/ T1901 (Cizí těleso v močové trubici – odstranění endoskopicky/odstranění operací).

Další typ změn spočívá **ve spojení původních dvou položek do jedné**, typicky v případech, kdy náhradová vyhláška u původních dvou položek měla odlišné bodové ohodnocení, zatímco v Metodice je oběma položkám nově přidělen stejný počet bodů. Příkladem je např. spojení „vyhláškových“ kódů S750 (Poranění stehenní tepny) a S751 (Poranění stehenní žíly v úrovni třísla a stehna) v rámci skupinového kódu S75 (Poranění krevních cév v úrovni kyčle a stehna) do jediného kódu S750 (Poranění stehenní tepny nebo hluboké žíly), nebo spojení kódů S850 (Poranění podkolenní tepny) a S855 (Poranění podkolenní žíly) obsažených v náhradové vyhlášce do jediného „metodikového“ kódu S850 (Poranění tepny nebo hluboké žíly bérce) v rámci skupinového kódu S85 (Poranění krevních cév bérce).

V Metodice též oproti náhradové vyhlášce došlo též **k prohození pořadí jednotlivých názvů poškození zdraví**, které tak mají nové individuální kódy, a to za účelem přirozenějšího pořadí těchto názvů. Je totiž logičtější, když jsou v rámci příslušného skupinového kódu nejdříve uvedena *jednotlivá* možná poškození zdraví (poranění) v příslušné oblasti, a teprve na konec je položka odpovídající *mnohočetným* poraněním v této oblasti; této souhrnné položce totiž většinou odpovídá bodové ohodnocení rovnající se součtu příslušných individuálních položek, byť často s určitým maximálním bodovým omezením. Došlo tak k prohození pořadí názvů např. u kódů S007/S008 (Povrchní poranění jiných částí hlavy ↔ Mnohočetná povrchní poranění hlavy), S307/S308 (Povrchní poranění břicha, dolní části zad a pánve ↔ Mnohočetná povrchní poranění břicha, dolní části zad a pánve) či S807/S808 (Jiná povrchní poranění bérce ↔ Mnohočetná povrchní poranění bérce).

Pro úplnost budiž uvedeno, že změn na úrovni individuálních názvů poškození zdraví se týkala též tzv. redakční oprava Metodiky, publikovaná v č. 1/2015 Sbírkky soudních rozhodnutí a stanovisek. V podkapitole 1.3.5 (Neujasněnost otázky autorství Metodiky) již bylo zmíněno, že nešlo (pouze) o opravu „*technických chyb a nepřesností*“, jak je v úvodu redakční opravy Metodiky uvedeno, nýbrž především o doplnění zcela nového textu. Nicméně právě v případě změn týkajících se individuálních názvů poškození zdraví šlo o skutečnou redakční opravu technických chyb a nepřesností, proto by bylo nevhodné ji opominout. O co šlo?

Původní text Metodiky oproti náhradové vyhlášce zpřehlednil výčet zlomenin kotníku tím, že v bodovém ohodnocení bolesti začal používat v praxi často využívanou klasifikaci podle Webera, která zlomeniny kotníku člení na zlomeniny Weber A, B, nebo C.¹⁰³ Tomu v Metodice odpovídají individuální kódy S8234 (zlomenina Weber A), S8235 (zlomenina Weber B) a S8236 (zlomenina Weber C), problém byl však v tom, že u všech třech kódů byl původně součástí jim odpovídajícího názvu též doplňující text „(*supramaleolární + vnitřní kotník nebo deltový vaz*)“. Uvedený popis v závorce však odpovídá toliko zlomenině typu Weber C, tedy nejkomplicovanější z těchto tří zlomenin, nikoliv méně závažným zlomeninám typu Weber A či Weber B.¹⁰³ Jedním z řešení bylo předmětnou doplňující závorku ponechat pouze u zlomeniny Weber C, pak by ovšem bylo na místě doplnit vhodně upravené závorky též u zbylých dvou zlomenin dle Weberovy klasifikace. Proto bylo v bodě 2 redakční opravy Metodiky přistoupeno k jednoduššímu řešení, a sice vypuštění všech tří závorek. S tím lze v principu souhlasit, neboť výčet bolestivých stavů Metodiky by neměl nahrazovat učebnice ortopedie, kde jsou všechny tři zlomeniny dle Weberovy klasifikace popsány podrobněji i výstižněji.¹⁰⁴

2.3.3. Změny bodového ohodnocení jednotlivých poškození zdraví

Z praktického hlediska patří mezi nejdůležitější (resp. potenciálně nejdůležitější) změny v bodovém ohodnocení jednotlivých položek přehledu bolesti. Z typového hlediska lze přirozeně již dopředu očekávat dva základní typy změn, a sice buď navýšení bodového ohodnocení, nebo naopak jeho snížení, a to s tím, že absence změny u příslušných položek znamená převzetí

¹⁰³ WENDSCHE, Peter; DRÁČ, Pavel. Jsou operace malleolárních zlomenin snadné? *Acta chirurgiae orthopaedicae et traumatologiae Českoslovacae*. 2012, č. 6, s. 540–54. ISSN 0001-5415. Dostupné z: http://www.achot.cz/dwnld/achot_2012_6_540_548.pdf.

¹⁰⁴ Řešení stylem „učebnice ortopedie“ bylo následně zvoleno v náhradovém nařízení vlády, kde se ovšem ukázaly nevýhody tohoto řešení, neboť doplňující text v závorkách je u zlomenin Weber A až C uveden nepřesně, když např. u zlomeniny typu Weber C je v závorce uvedeno „fibula nad úrovní syndesmosy + vnitřní kotník nebo deltový vaz“ namísto přesnějšího „fibula *zlomena* nad úrovní syndesmosy + vnitřní kotník nebo deltový vaz“. Fibula (lýtková kost) je totiž pojmově vždy nad, pod i v úrovni syndesmosy (vazivového spojení mezi lýtkovou a holenní kostí), zatímco o lokalizaci ve vztahu k syndesmosy má smysl hovořit pouze u *zlomenin* fibuly, což je základním kritériem jejich dělení na zlomeniny typu Weber A (fibula *zlomena pod* úrovní syndesmosy), Weber B (fibula *zlomena v* úrovni syndesmosy) a Weber C (fibula *zlomena nad* úrovní syndesmosy).

bodového ohodnocení obsaženého v náhradové vyhlášce. Přímé srovnání je z důvodu výše popsaných obsahových i kvantitativních změn jednotlivých položek obtížné, nicméně kvalifikovaným odhadem lze dospět k závěru, že navýšení bodového ohodnocení bylo znatelně více než snížení počtu bodů. U převažujícího počtu shodných či velmi podobných položek přitom bylo bodové ohodnocení zachováno.¹⁰⁵

Pokud jde o nově zavedené položky, ty často představují podrobnější členění některých poškození zdraví, typicky dle závažnosti, což se projevilo též ve větší stratifikaci bodového ohodnocení oproti náhradové vyhlášce – např. z „vyhláškového“ kódu S860 (Poranění Achillovy šlachy), ohodnoceného 70 body, se v Metodice stal kód S8600 (Poranění Achillovy šlachy – *natržení*) odpovídající 30 bodům a kód S8601 (Poranění Achillovy šlachy – *přetržení*) odpovídající 70 bodům.

V tabulkách 2 a 3 níže jsou uvedeny příklady navýšení, resp. naopak snížení bodových ohodnocení jednotlivých položek. Na těchto případech lze demonstrovat objektivní náročnost a na druhou stranu i značnou subjektivnost přiřazování bodových hodnot příslušným bolestivým stavům. To je obecnější problematika, který však lze nejlépe přiblížit právě v souvislosti se změnami bodových hodnot.

Tabulka 2 – Příklady navýšení bodového ohodnocení jednotlivých položek

Kód dle náhradové vyhlášky	Kód dle Metodiky	Název položky dle náhradové vyhlášky i Metodiky	Počet bodů dle náhradové vyhlášky	Počet bodů dle Metodiky
S150	S150	Poranění krční tepny	100	150
S274	S274	Poranění průdušky	100	150
S350	S350	Poranění břišní aorty	250	300
S3701	S3701	Ruptura parenchymu ledviny	120	150
S430	S430	Vymknutí ramenního kloubu	30	50
S534	S534	Podvrtnutí a natažení lokte	10	15
S630	S630	Vymknutí zápěstí	30	50
T700	T700	Ušní barotrauma	40	100

¹⁰⁵ Zachování stejného počtu bodů platí i pro zjevně nadbytečně či nesmyslně obodovanou položku T676 (Přechodná únava z horka), které je přiřazeno 0 (nula) bodů. Jakákoliv položka, které odpovídá 0 bodů, je v sazebníku bodového hodnocení logicky zcela nadbytečná – dovedeno *ad absurdum* by takových „nulových“ položek mohlo být v přehledu bolesti libovolné množství, aniž by to mělo jakýkoliv smysluplný přínos. Jde o zjevnou chybu, což vyplývá i z toho, že jde o jedinou „nulovou“ položku z cca 750, resp. 820 kódů obsažených v náhradové vyhlášce, potažmo v Metodice.

Tabulka 3 - Příklady snížení bodového ohodnocení jednotlivých položek

Kód dle náhradové vyhlášky	Kód dle Metodiky	Název položky dle náhradové vyhlášky i Metodiky	Počet bodů dle náhradové vyhlášky	Počet bodů dle Metodiky
S2400	S240	Otřes hrudní míchy	60	50
S243	S245	Poranění periferních nervů hrudníku	80	30
S3402	S3402	Kontuze bederní míchy	200	150
S4420	S4420	Prerušení vřetenního nervu v úrovni paže	140	80
S6410	S6410	Prerušení středního nervu v úrovni ruky a zápěstí	60	50
S731	S731	Podvrtnutí a natažení kyčle	35	30
S868	S867	Poranění jiných svalů a šlach v úrovni bérce	30	20
S900	S900	Zhmoždění kotníku	20	15

Bolest je sice objektivní kategorií újmy na zdraví, avšak práh bolesti má každý člověk nastavený velmi individuálně, navíc i u téhož člověka se vnímání bolesti může lišit v závislosti na jeho aktuálním emočním rozpoložení. Tuto překážku lze nicméně překonat konstruktem „**průměrného člověka**“, resp. „**poškozeného průměrných vlastností**“, a to na základě terminologické analogie s § 4 odst. 1 NOZ, kde užíván u každé svéprávné osoby předpokládán „rozum průměrného člověka“, resp. s § 2912 NOZ, kde je v souvislosti s párovou kategorií škůdce používán konstrukt „osoby průměrných vlastností.“

Tím však náročnost bodového ohodnocení jednotlivých bolestivých stavů nekončí. Při objektivním posuzování je třeba se oprostít od (pouhého) hodnocení závažnosti příslušného úrazu či jiného poškození zdraví, neboť větší závažnost – např. z hlediska vizuálního či hlediska trvalých následků – nemusí nutně znamenat větší bolestivost. Míra bolestivosti je totiž do značné míry determinována též hustotou nervových zakončení v příslušné oblasti těla – je například notorií, že oblast obličeje či úst je citlivější než např. oblast stehna.

Tím se dostáváme k samotnému hodnocení bolesti. Je sice logické a správné, že tato úloha byla svěřena odborným lékařským společnostem, ovšem do jaké míry pomáhají odborné znalosti v určitém medicínském oboru ke stanovení *přesné hodnoty* bolesti příslušného úrazu? V učebnicích lékařství je sice popisována bolest jako častý příznak různých úrazových či jiných stavů, případně i s upřesněním, že *může* jít např. o bolest intenzivní, pulsující, bodavou atd., to je

však spíše popis existence a charakteru bolesti jakožto objektivního jevu, nikoliv přesný *kvantitativní* údaj o síle bolesti. Kdo ví lépe, jak (moc) bolí např. vymknutí ramenního kloubu – ošetřující ortoped či chirurg, nebo jeho pacient? Lékaři mají díky svým profesním zkušenostem jistě větší možnost srovnání než individuální pacienti, ale do jaké míry je toto srovnání kvantifikovatelné? Vždyť i kdyby měl lékař před sebou v jednom časovém okamžiku např. čtyři pacienty s různými typy zlomenin, z nichž každý by uváděl, že jej ta zlomenina bolí „hodně“, byl by tento lékař schopen přiřadit jejich bolestem konkrétní hodnoty? A pokud ano, z čeho by vycházel?

Další dimenze náročnosti takového posuzování je dáno značným počtem bolestivých stavů, které je nutné „obodovat“. Bylo již výše zmíněno, že Metodika obsahuje cca 820 takových položek, náhradová vyhláška jich obsahovala cca 750. Pokud má být bodové hodnocení adekvátně nastaveno, musí být správně, resp. spravedlivě nastaveny i relace mezi jednotlivými položkami. To je však náročné i ve vztahu mezi pouhými dvěma položkami, natož pak mezi jednou položkou a mnoha stovkami ostatních položek. Co více bolí – podvrtnutí a natažení kyčle (kód S731), nebo vymknutí ramenního kloubu (kód S430)? Dle náhradové vyhlášky bolela více kyčel (35 ku 30 bodům), dle Metodiky je tomu však naopak – v poměru 50 ku 30 bodům „nově“ bolí více ramenní kloub. A nyní si představme porovnávání mezi značně odlišnými položkami, jako je např. poúrazový a sekundární glaukom (S0590) a poranění podklíčkové tepny (S251).

To vše by bylo velmi náročné i pro hypotetického jediného hodnotitele, tím spíše pak pro více různých hodnotitelů, kteří nemají žádný společný referenční rámec.¹⁰⁶ Jak již bylo zmíněno výše, své podněty a doporučení k hodnocení bolesti dodalo celkem devět různých odborných společností, přičemž lze předpokládat, že i v rámci těchto odborných společností se k jednotlivým bodovým hodnotám vyjadřovalo více lékařských odborníků. Je přirozené, že za této situace každý z těchto subjektů posuzoval bodové hodnoty týkající se „svého“ oboru, bez znalosti toho, jak budou bodové hodnoty u „jejich“ položek posuzovat jiné odborné společnosti či jejich zástupci. Za takové situace nemohlo ani v přehledu bolesti dle Metodiky dojít k nápravě nepoměrů mezi jednotlivými položkami. Pro ilustraci mnoha takových zjevných nepoměrů lze uvést například, že častá zlomenina kotníku typu Weber B (kód S8235) se 150 body dle Metodiky bolí o 50 % více(!), než traumatická amputace celého jazyka (kód S0831) se 100 body, nebo že zlomenina patní kosti s porušením statiky (kód S9202) se 150 body bolí dle Metodiky o 25 % více(!), než rozdrčení varlete (kód S381) se 120 body.

---

¹⁰⁶ Za společný referenční rámec nelze považovat nastavení bodových hodnot v náhradové vyhlášce, neboť i toto bodové hodnocení bylo zatíženo absencí společného referenčního rámce a jde tedy o součást uvedeného problému, nikoliv o jeho řešení.

Důsledkem absence společného referenčního rámce je přirozeně značná subjektivita při posuzování jednotlivých bolestivých stavů. Jaké objektivní úvahy vedly k tomu, že se bodová hodnota ruptury parenchymu ledviny (kód S3701) zvýšila ze 120 na 150 bodů? Proč bylo vymknutí zápěstí (kód S630) navýšeno ohodnocení z původních 10 bodů na 15 bodů, a nikoliv např. na 20 bodů? A proč bylo naopak více než dvojnásobně sníženo bodové ohodnocení poranění periferních nervů hrudníku (kód S243 dle náhradové vyhlášky, kód S245 dle Metodiky), konkrétně z 80 na 30 bodů? Nelze nalézt jinou odpověď, než že tomu tak bylo proto, že k tomu závěru dospěl příslušný odborník, aniž ovšem měl možnost svůj názor poměřit s nějakým objektivním kritériem.

Značná subjektivita se pak logicky musí projevit i tím, že *téže* položce jednotliví odborníci přisuzují *odlišný* počet bodů, resp. pokud zvažovali změny oproti náhradové vyhlášce, mohlo být u téže položky jedním odborníkem navrhováno zvýšení bodové hodnoty, druhým odborníkem snížení počtu bodů a třetí řešitel by ponechal stávající bodové ohodnocení. K tomu lze doplnit, že v přehledu bolesti jsou uvedeny převážně různé úrazy, a proto se v některých položkách se zaměření jednotlivých odborných společností překrývala, což lze dovodit i z jejich názvů – viz např. Česká chirurgická společnost, Česká společnost pro úrazovou chirurgii, Česká společnost kardiovaskulární chirurgie či Česká neurochirurgická společnost.

Výše dovozenou přítomnost značné subjektivity ostatně potvrzuje i JUDr. Vojtek, když v rámci novinového rozhovoru na adresu přehledu bolesti uvedl: „*Když jsme tento systém začali předělávat, oslovili jsme odborné lékařské společnosti, aby přispěly svými náměty. Ukázalo se, že i každý z lékařů měl trochu jiný názor na to, co je bolestivější.*“¹⁰⁷ Metodikou provedená částečná revize přehledu bolestí obsaženého již v náhradové vyhlášce tedy nutně byla pouze dalším převážně subjektivním pohledem na to, jak bolestivá jsou jednotlivá poškození zdraví.

Problémem Metodiky však není pouze značně subjektivní a vnitřně nevyrovnané stanovení bodových hodnot, ale též **samotné nastavení hodnoty jednoho bodu**. V důsledku Metodiky sice v roce 2014 došlo k cca dvojnásobnému navýšení hodnoty bodu oproti náhradové vyhlášce, od období publikace této vyhlášky ve Sbírce zákonů (31. 12. 2001) do vydání Metodiky však současně došlo k cca 1,7násobnému zvýšení průměrné měsíční mzdy.¹⁰⁸

---

¹⁰⁷ FARYOVÁ, Ivana. Kvůli odškodnění se zjišťuje i to, jestli se lidé měli rádi, říká soudce. *iDnes.cz* [online]. 19. 5. 2018 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/soud-odskodneni-smrt-ujma-na-zdravi-db0-/domaci.aspx?c=A180517_401785_domaci_skr.

¹⁰⁸ ČSÚ. *Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců v národním hospodářství podle ekonomické činnosti (sekce CZ-NACE) a sfér - kumulace ze čtvrtletních zjišťování*. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/60664312/1100251812.pdf/299d0360-97f2-4183-8897-dcb32e2ab931>. V roce 2001 byla průměrná měsíční mzda 14 378,- Kč, zatímco průměrná měsíční mzda v roce 2013 (tj. roce bezprostředně předcházejícímu vydání Metodiky) byla 25 128 Kč (viz poznámka pod čarou č. 91); 25 128 Kč děleno 14 378,- Kč se rovná cca 1,7.

Obdobný poměr vychází i při použití recentních údajů – nahlíženo hodnotou bodu pro rok 2020 došlo oproti náhradové vyhlášce k téměř trojnásobnému navýšení hodnoty jednoho bodu,¹⁰⁹ současně však v porovnání s rokem 2001 narostla průměrná měsíční mzda cca 2,4násobně.¹¹⁰ Základní kompenzace dle náhradové vyhlášky byly přitom dlouhodobě považovány za příliš nízké, což bylo ostatně důvodem jejich dosti častého násobného navyšování ze strany soudů podle § 7 odst. 3 předmětné vyhlášky. Metodika tak výši bolestného víceméně zakonzervovala na pouze mírně navýšené úrovni oproti nedostatečným sazbám bolestného dle náhradové vyhlášky, a to i přes navýšení bodového ohodnocení některých bolestivých stavů. Jak přitom bylo zmíněno již v kapitole 1.1 (Proč vůbec vznikla potřeba Metodiky?), očekávání většiny odborné i laické veřejnosti přitom byla taková, že částky náhrad nemajetkových újem budou podle nového občanského zákoníku podstatně vyšší, než tomu bylo dle náhradové vyhlášky.

Nadále nevyhovující výši bolestného demonstrují jednotlivé příklady v tabulce 4 níže, kde jsou vybrány bolestivé stavy, jejichž bolestivost si i laik umí relativně dobře představit, a v důsledku toho i z hlediska „průměrného člověka“ posoudit, do jaké míry je kompenzace bolestného při současných cenových hladinách adekvátní.

Tabulka 4 – Příklady výše bolestného u vybraných bolestí vzniklých v roce 2020

Kód dle Metodiky	Název položky dle Metodiky	Počet bodů dle Metodiky	Výše bolestného (v Kč)
S015	Rána rtu	5	1 706,25
S0261	Zlomenina dolní čelisti - s dislokací	60	20 475,00
S043	Poranění trojklaného nervu	70	23 887,50
S0550	Pronikající rána očního bulbu s cizím tělesem pronikajícím bělimou	65	22 181,25
S0601	Otřes mozku - těžký	60	20 475,00
S0811	Traumatická amputace ucha - celého	50	17 062,50
S1341	Pohmoždění těžšího stupně krajiny krční páteře	35	11 943,75
S1400	Otřes krční míchy	60	20 475,00
S152	Poranění zevní hrdelní žíly	20	6 825,00
S2230	Zlomenina žebra	20	6 825,00
S238	Zlomenina hrudního obratle bez dislokace	50	17 062,50
S281	Traumatická amputace prsu	60	20 475,00

¹⁰⁹ Hodnota 1 bodu pro rok 2020 činí 341,25 Kč (viz též tabulka 1 na s. 47); pokud tuto částku vydělíme hodnotou bodu dle náhradové vyhlášky (120,- Kč), dostaneme číslo 2,84.

¹¹⁰ Průměrná měsíční mzda za rok 2019 byla 34 125,- Kč (viz poznámka pod čarou č. 97), tudíž vydělením průměrnou mzdou v roce 2001 ve výši 14 378,- Kč (viz předchozí poznámka pod čarou č. 108) dostaneme poměr cca 2,4.

S3721	Poranění močového měchýře - ruptura	80	27 300,00
S430	Vymknutí ramenního kloubu	50	17 062,50
S6251	Zlomeniny více článků jednoho prstu – palce a ukazováku – s dislokací	35	11 943,75
S680	Traumatická amputace palce ruky (úplná, částečná)	90	30 712,50
S7231	Zlomenina diafýzy kosti stehenní - úplná bez dislokace úlomků	100	34 125,00
S772	Drtivé poranění stehna	200	68 250,00

Jsem přesvědčen, že (nejen) na základě výše uvedených případů lze konstatovat, že Metodikou nastavená úroveň kompenzace bolesti je zcela nedostatečná, a tedy i rozporná s požadavkem „plného vyvážení“ vzniklé nemajetkové újmy, resp. „zásad slušnosti“ ve smyslu § 2958 NOZ. Jak již bylo zmíněno, fakticky jde o transpozici nízké úrovně bolestného z téměř 20 let staré náhradové vyhlášky na aktuální cenovou úroveň, a nikoliv o reálné navýšení hodnot bolestného.

V této souvislosti je třeba uvést, že převážná část újem na zdraví *nemá* trvalé následky (jejichž kompenzace se může pohybovat ve statisících až miliónech Kč), a proto je bolestné – vedle tzv. dalších nemajetkových újem, které se však Metodika snaží upozadit – často jedinou kompenzací utrpěné nemajetkové újmy na zdraví. Navíc kompenzací, která dle Metodikou zavedeného institutu „bolesti v širším smyslu“ má vedle samotného bolestivého stavu zahrnovat též nepohodlí, stres a obtíže s tímto bolestivým stavem související – v podrobnostech viz kapitola 2.1 (Pojem „bolesti v širším smyslu“).

Skutečně lze považovat za souladné se zásadou slušnosti, že bolest způsobená dislokovanou zlomeninou dolní čelisti (a s ní spojené nepohodlí a obtíže) jsou kompenzovány pouze částkou cca 20 tisíc Kč? Že bolest způsobená poraněním notoricky citlivého trojklanného nervu je ohodnocena pouze na částku cca 24 tisíc Kč? Že za bolest a obtíže způsobené těžkým otřesem mozku dostane poškozený pouze cca 20 tisíc Kč? A že bolest spojená s traumatickou ztrátou ucha je kompenzována pouze cca 17 tisíci Kč?

V těchto otázkách bychom mohli pokračovat, neboť zatímco bodové hodnoty v přehledu bolesti působí dosti sterilně, pokud za ně dosadíme skutečné částky, je výsledný obrázek mnohem jasnější. Je v podmínkách nového občanského zákoníku akceptovatelné, že zlomené žebro, které bolí při každém nadechnutí, je na bolestném „oceněno“ pouze necelými 7 tisíci Kč? Že dislokovaná zlomenina více článků palce či ukazováčku je dle Metodiky odčiňována

bolestným ve výši necelých 12 tisíc Kč? Nebo že za bolest způsobenou úplnou zlomeninou stehenní kosti, tedy nejdelší kosti lidského těla, dostane poškozený pouze cca 34 tisíc Kč?

Jsem přesvědčen, že rozhodně nikoliv. Současně se domnívám, že *v průměru* by se kompenzace bolesti měla navýšit minimálně dvojnásobně, lépe však trojnásobně. To lze v první fázi učinit víceméně okamžitě, a to zvýšením hodnoty bodu na 2, případně 3 % průměrné měsíční mzdy.

Jak však bylo již zmíněno, „zdeděný“ problém Metodiky spočívá též v nevhodném nastavení bodových relací mezi jednotlivými položkami, což pouhé navýšení hodnoty bodu 2krát či 3krát nezmění. Správné nastavení bodových relací jednotlivých položek a současně spravedlivější nastavení celkové výše bolestného si proto ve druhé fázi vyžaduje komplexnější řešení, jehož návrhu se budu věnovat v kapitole 2.6 (Návrh nového způsobu bodového ohodnocení bolesti).

2.4. Pravidla pro hodnocení bolesti

Jednotlivá pravidla pro hodnocení bolesti jsou obsažena zejména v bodě VI. (Hodnocení bolesti) Preambule Metodiky a převážně vycházejí z úpravy obsažené v náhradové vyhlášce, v některých ohledech však došlo k určitým změnám.

Podle § 4 odst. 3 náhradové vyhlášky se první operace u zlomenin a uzavřených poranění kostí nebo jiných systémů organismu hodnotila jako otevřená rána s tím, že za každou další operaci provedenou v těchto případech se bodové ohodnocení zvyšovalo o polovinu (fakticky se tedy bolestné za každou další operaci krátilo na polovinu oproti stavu, kdy by šlo o tutéž operaci, ale první v pořadí). Z tohoto automatického krácení bolestného byly vyjmuty původně *nepředpokládané* operace, k níž původní škoda na zdraví vedla, když podle § 4 odst. 4 náhradové vyhlášky se bolest vzniklá v souvislosti s takovými operacemi hodnotila jako nově vzniklá bolest. Výše uvedená pravidla Metodika ve vztahu *k prvním* operacím zachovala, avšak nově zavedla úpravu, že případné *další* operace či jiné obdobné invazivní zákroky (ať již *předpokládané* či *nepředpokládané*) „*se hodnotí samostatně podle položek, které odpovídají charakteru zásahu při prováděném výkonu.*“

Tato změna může v obecné rovině vést k přílehavějšímu hodnocení bolesti způsobené dalšími operacemi či reoperacemi, které přirozeně mohou být stejně bolestivé, jako operace první, a není tedy důvod krátit jejich bodové ohodnocení na polovinu, jak to činila náhradová vyhláška. V praktické rovině je však třeba uvést, že Metodika (podobně jako náhradová vyhláška) používá spojení „otevřená rána“ velmi zřídka, konkrétně se toto spojení vyskytuje pouze v názvu skupinového kódu S21 (Otevřená rána hrudníku), dále u kódů S518 (Mnohočetné

otevřené rány předloktí) a S918 (Mnohočetné otevřené rány kotníku a nohy pod ním). Za „otevřené rány“ pro účely bodového hodnocení je proto třeba považovat jakékoliv rány, které mají charakter otevřených ran, tedy např. rány „pronikající“, „hluboké“, ale v zásadě i rány „povrchní“, jsou-li otevřené.

Dalším aspektem, kterým se přehled bolesti Metodiky (stejně jako předtím náhradové vyhlášky) odchyluje od Mezinárodní klasifikace nemocí, je absence rozlišování otevřených a zavřených zlomenin. Otevřené zlomeniny nejsou klasifikovány jako samostatný typ zlomeniny, což Metodika řeší stanovením pravidla, že charakter otevřených zlomenin se zohlední tak, že se k ohodnocení zlomeniny přičte bodové ohodnocení zasažení povrchových částí podle odpovídajících položek.

Náhradová vyhláška dále ve svém § 6 odst. 2 stanovila, že pokud lze škodu na zdraví hodnotit podle více položek poškození zdraví, bodové ohodnocení těchto položek se sčítá, ovšem s tím omezením, že jedná-li se o poškození téhož orgánu, nesmí součet bodového ohodnocení převýšit bodové ohodnocení za jeho anatomickou nebo funkční ztrátu. Metodika toto omezení uvolnila tím, že nově již funkční či anatomická ztráta končetiny či orgánu nepředstavuje limit, který by u mnohočetných poranění nemohl být přesažen, je-li bolest intenzivnější a léčení náročnější než samotné odnětí končetiny či orgánu s tím, že v takových případech „*nesmí být výše náhrady nepřiměřená*“.

Uvolnění tohoto omezení sice poškození jistě přivítají, v praxi však nepůjde o příliš časté situace. Naproti tomu Metodika snížila rozsah uvážení posuzujícího lékaře, pokud jde o navýšení základního bodového ohodnocení v důsledku náročnosti způsobu léčení, resp. komplikací v léčbě, což v praxi bylo využíváno mnohem častěji. Konkrétně § 6 odst. 1 náhradové vyhlášky umožňoval základní bodové ohodnocení navýšit až o 50 %, pokud újma na zdraví vyžadovala „náročný způsob léčení“, resp. až na dvojnásobek celkové částky bodového ohodnocení, pokud šlo o „mimořádně náročný způsob léčení“.¹¹¹ Metodika tento rozsah uvážení posuzujících lékařů zkrátila fakticky pětinašobně, když horní hranici navýšení snížila z dvojnásobku (100% navýšení) na toliko 20 % navýšení, a to prostřednictvím čtyřstupňové škály komplikovanosti léčby ve vztahu k položkám, jichž se komplikace týká. Konkrétně v případě „komplikace lehké“ lze náhradu zvýšit do 5 %, u „komplikace středně závažné“ do 10 %, u „komplikace závažné“

---

¹¹¹ Dle citovaného § 6 odst. 1 náhradové vyhlášky se „náročným způsobem léčení“ rozuměla zejména infekce rány prodlužující dobu léčení a „mimořádně náročným způsobem léčení“ zejména léčení zahrnující dlouhodobou plicní ventilaci, kanylaci velkých cév nebo dialýzu. Avšak vzhledem k tomu, že šlo pouze o demonstrativní výčet, bylo navyšování bodového ohodnocení (zejména s odkazem na „náročný způsob léčení“) v praxi dosti časté.

do 15 % a konečně v případě „komplikace těžké“ lze náhradu navýšit maximálně o 20 %, ¹¹² to vše navíc za podmínky, že „základní ohodnocení dostatečně nevystihuje závažnost újmy.“

Jsem přesvědčen, že redukce možnosti posuzujícího lékaře navýšit bodové ohodnocení bolesti v návaznosti na komplikace léčby a s tím spojený způsob léčení je nepřiměřená, neboť rozdíl v bolestivosti mezi standardní léčbou a mimořádně náročnou léčbou v případě těžkých komplikací je rozhodně více než 20procentní. Zejména je však třeba zdůraznit, že touto zdánlivě nevýznamnou změnou **Metodika do značné míry vymazala pozitivní efekt navýšení hodnoty bodu oproti náhradové vyhlášce**. Za účinnosti náhradové vyhlášky (často fakticky právě z důvodu nízkého nastavení náhrad) totiž posuzující lékaři možnost navýšit bodové ohodnocení bolesti často využívali, a navýšení např. o 50 % (tedy v polovině možného rozsahu) tak bylo v praxi relativně časté.

Zpřísněním *kritérií* pro navyšování a pětinasobnou redukcí *rozsahu* tohoto navýšení (z maximálně 100procentního na maximálně 20procentní navýšení) tak Metodika dosáhla toho, že poškozeným vyplácené bolestné (s výjimkou roku 2015) trvale zaostává za růstem hodnoty bodu, a navýšení bolestného v důsledku nového občanského zákoníku je oproti předchozím „vyhláškovým“ náhradám pouze cca dvojnásobné, ač od doby vzniku náhradové vyhlášky narostla hodnota bodu téměř cca 2,8násobně¹¹³ (ve vztahu k roku 2019 pak cca 2,7násobně).¹¹⁴ Ještě závažnější je skutečnost, že „porekodifikační“ narůst výše bolestného dle Metodiky již v současnosti neodpovídá ani růstu průměrné měsíční mzdy od doby vzniku náhradové vyhlášky, když tato mzda v mezidobí vzrostla cca 2,4násobně.¹¹⁵ Záměr autorů nového občanského zákoníku i očekávání odborné a laické veřejnosti ohledně zásadního zvýšení kompenzace nemajetkových újem na zdraví tak bohužel vyzněl zcela naprázdno.

Nejde „pouze“ o logické úvahy na základě nastavení Metodiky, ale o „tvrdá data“ vyplývající přímo z údajů České kanceláře pojistitelů (dále též jen „ČKP“), která sdružuje všechny pojišťovny, jež v ČR mají oprávnění poskytovat pojištění odpovědnosti za škodu

---

¹¹² Metodika v citovaném bodě VI. (Hodnocení bolesti) Preambule Metodiky upřesňuje obsah jednotlivých typů komplikací tak, že „komplikace lehká“ vyžaduje krátkodobou léčbu, neprodlouží léčbu pro základní diagnózu a nemá prokazatelný vliv na celkový stav (např. povrchní rozpad nebo infekce rány, psychická alterace), „komplikace středně závažná“ vyžaduje dlouhodobou léčbu nebo další operaci, může prodloužit léčbu pro základní diagnózu nebo vyžaduje další operace (např. flebotrombóza, selhání osteosyntézy, hluboká infekce rány, compartment syndrom), „komplikace závažná“ v akutní fázi prudce zhorší zdravotní stav, vyžaduje intenzivní léčbu místní nebo celkovou, více reoperací (např. rozpad anastomózy, pneumonie, břišní compartment syndrom) a konečně „komplikace těžká“ je celková, přechodně ohrožuje život, závažně ohrožuje zdraví (např. orgánové selhání, kardiopulmonální resuscitace). Kritéria jsou tedy nastavena výrazně přísněji a specifitěji, než tomu bylo u náhradové vyhlášky.

¹¹³ Hodnota 1 bodu pro rok 2020 činí 341,25 Kč; blíže k této kalkulaci viz poznámka pod čarou č. 109 na s. 58 výše.

¹¹⁴ Hodnota 1 bodu pro rok 2019 činila 318,85 Kč – ohledně této kalkulace viz poslední řádek tabulky 5 níže.

¹¹⁵ K nárůstu průměrné měsíční mzdy oproti roku 2001 viz podrobněji poznámka pod čarou č. 110 na s. 58 výše.

způsobenou provozem vozidla. Konkrétně ČKP (prostřednictvím své dceřiné servisní společnosti SUPIN) poskytla mj. statistické údaje ohledně počtu pojistných událostí s nenulovým bolestným a průměrné bolestné na jednu pojistnou událost¹¹⁶ z povinného ručení za roky 2010 až 2019.¹¹⁷ Tyto údaje jsem zpracoval do příslušných dvou sloupců tabulky 5 níže, ze které pak jednoznačně vyplývá zaostávání nárůstu „porekodifikačního“ průměrného bolestného za nárůstem hodnoty bodu, jakož i skutečnost, že v roce 2019 již „porekodifikační“ nárůst průměrného bolestného zaostává i za nárůstem průměrné mzdy oproti roku 2001, kdy náhradová vyhláška (s fixní hodnotou bodu ve výši 120,- Kč) vznikla.¹¹⁸

Tabulka 5 – Porovnání nárůstu průměrného bolestného oproti nárůstu hodnoty 1 bodu a průměrné mzdy

Rok vzniku pojistné události	Hodnota bodu (Kč)	Počet pojistných událostí s nenulovým bolestným	Průměrné bolestné na jednu pojistnou událost (Kč)	Nárůst hodnoty 1 bodu oproti náhradové vyhlášce (násobky)	Nárůst průměrného bolestného oproti váž. průměru 2010 až 2013 (násobky)	Nárůst průměrné mzdy oproti r. 2001 (násobky)
2010	120,00	4 795	47 021	1,00	1,00	1,67 ¹¹⁹
2011	120,00	5 760	39 786			1,69 ¹²⁰
2012	120,00	5 569	36 248			1,75 ¹²¹
2013	120,00	6 221	44 959			1,75 ¹²²
2014	251,28	4 658	86 131	2,09	2,06	1,79 ¹²²
2015	256,86	5 287	110 319	2,14	2,63	1,84 ¹²²
2016	264,67	5 962	84 928	2,21	2,03	1,92 ¹²²
2017	275,89	5 397	85 682	2,30	2,05	2,05 ¹²²
2018	295,04	5 836	96 053	2,46	2,29	2,22 ¹²²
2019	318,85	5 692	88 284	2,66	2,11	2,37 ¹²²

¹¹⁶ Pro úplnost je vhodné uvést, že průměrné bolestné na jednu pojistnou událost není totéž, co průměrné bolestné na jednoho poškozeného, neboť odškodňovaných poškozených v rámci jedné pojistné události (typicky dopravní nehody) může být více; to je však pro hodnocení nárůstu bolestného nerozhodné. V údajích za jednotlivé roky jsou prostřednictvím tzv. technických rezerv (které představují hodnotu předpokládaných budoucích pojistných plnění pojišťoven) zahrnuta i předpokládaná plnění z pojistných událostí, jejichž likvidace ještě nebyla ukončena, proto jde o údaje kompletní, byť ještě může dojít k drobným upřesněním.

¹¹⁷ Ohledně kompletních takto poskytnutých údajů viz přílohy č. 1 a 2 na posledních dvou stranách této práce.

¹¹⁸ V roce 2001 byla průměrná měsíční mzda 14 378,- Kč (viz poznámka pod čarou č. 108 na s. 57 výše).

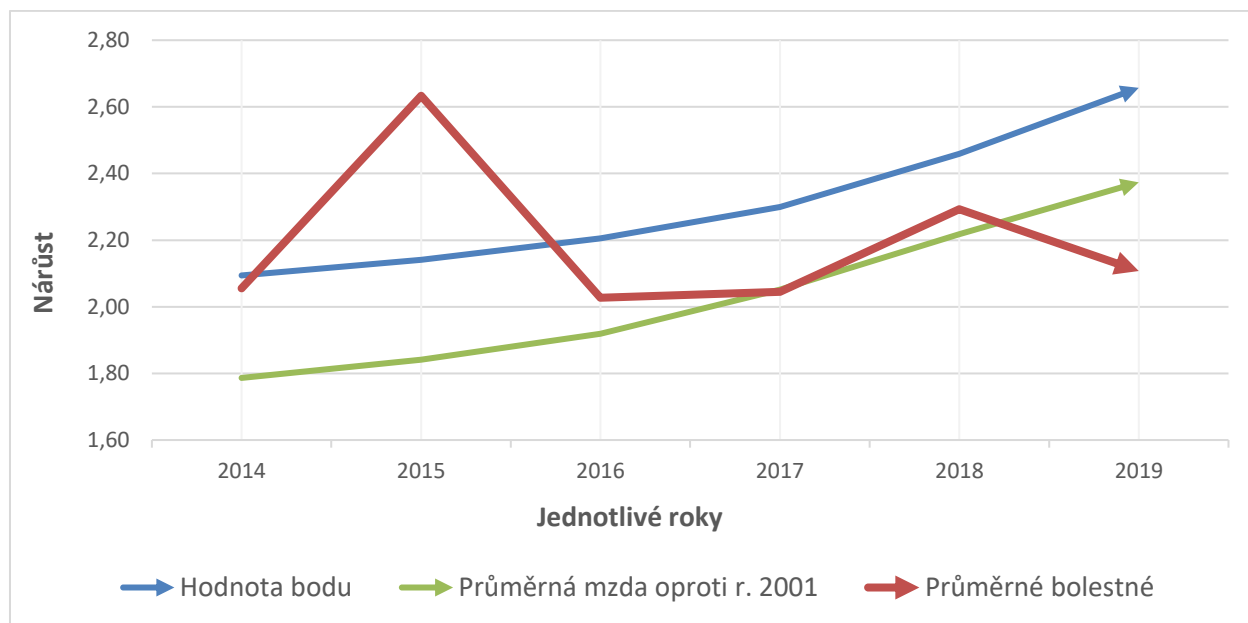
¹¹⁹ V roce 2010 dosáhla průměrná měsíční mzda výše 23 951,- Kč – viz ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2010*. 9. 3. 2011 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2010-d3rmaj0ytt>.

¹²⁰ V roce 2011 dosáhla průměrná měsíční mzda částky 24 319,- Kč – viz ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2011*. 9. 3. 2012 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2011-eklbwslk02>.

¹²¹ V roce 2012 byla průměrná měsíční mzda 25 101,- Kč – viz ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2012*. 11. 3. 2013 [cit. 2020-06-30]. Dostupná z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2012-xjxhpyztbz>.

¹²² Ohledně průměrných měsíčních mezd v letech 2013 až 2019 viz tabulka 1 na s. 47.

Ještě lépe je výše popsané zaostávání nárůstu průměrného bolestného oproti nárůstu hodnoty bodu dle Metodiky, jakož i současné zaostávání „porekodifikačního“ růstu průměrného bolestného oproti nárůstu průměrné mzdy od roku 2001 patrné z grafu na obrázku 1 níže.

Obrázek 1 – Porovnání nárůstu průměrného „porekodifikačního“ bolestného oproti nárůstu hodnoty bodu dle Metodiky a průměrné mzdy od roku 2001

Z hlediska poškozených je pak omezení možnosti posuzujících lékařů navýšit bodové ohodnocení bolesti o více než 20 % a to citelnější, že Metodika přepokládá zvýšení bolestného ze strany soudu v principu pouze v případech „výjimečných okolností“ uvedených v § 2957 NOZ. Pro většinu v soukromoprávní praxi odškodňovaných újem na zdraví (úrazy či následky postupu *non lege artis*) však z citovaného ustanovení budou relevantní pouze tam uvedené okolnosti na straně poškozeného, konkrétně obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví (§ 2957 NOZ *in fine*), pokud taková obava bude vyvolána bolestí. Jinak totiž § 2957 NOZ vyjmenovává okolnosti zvláštního zřetele hodné na straně škůdce, zejména pak různé formy *úmyslného* způsobení újmy, jako je způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužití závislosti poškozeného na škůdci, nebo způsobení újmy v důsledku diskriminace poškozeného (např. z důvodu pohlaví, zdravotního stavu, etnického původu nebo víry poškozeného), což se v praxi vyskytuje spíše u trestných činů, nikoliv u „klasických“ úrazů, kterých je v odškodňovací praxi zdaleka nejvíce.

Navyšování bolestného ze strany soudu podle § 2957 NOZ tedy je a bude spíše výjimečné, což je znatelný rozdíl oproti dřívější soudní praxi, která naopak navyšování ze strany

soudů využívala poměrně často, a to na základě § 7 odst. 3 náhradové vyhlášky. Jak již bylo zmíněno v kapitole 1.1 (Proč vůbec vznikla potřeba Metodiky?), toto ustanovení bylo sice formulováno poměrně přísně, neboť soud mohl výši odškodnění stanovenou podle náhradové vyhlášky zvýšit pouze „*ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele*“, soudy však tuto podmínku často vykládaly značně relaxovaně a náhrady navyšovaly mnohonásobně, čímž poměrně exaktní výpočet náhrady dle náhradové vyhlášky do značné míry relativizovaly. Metodika na to zareagovala omezením „výjimečných případů“ pouze na okolnosti uvedené v § 2957 NOZ, což je dalším důvodem, proč nárůst průměrného bolestného zaostává za nárůstem hodnoty bodu, byť hlavním faktorem je již zmíněné omezení navyšování bodů ze strany posuzujících lékařů, neboť většina pojistných událostí je řešena mimosoudně.

Metodika dále v souvislosti s bodovým ohodnocením bolesti uvádí, že posuzující lékař „*hodnotí samostatně každý bolestivý stav, který je v příčinné souvislosti se škodnou událostí*“. Náhradová vyhláška toto pravidlo neobsahovala, to však neznamená, že jde o změnu oproti předchozí právní úpravě, neboť požadavek na příčinnou souvislost (kauzální nexus) mezi škodnou událostí a vznikem škody (újmy) je imanentní součástí institutu odpovědnosti za škodu (újmu) jako takového. Metodika tak tento požadavek pouze výslovně rozvádí na bolest jakožto jednu z kategorií újmy na zdraví, což je rozhodně ku prospěchu věci, protože kauzální nexus musí existovat nejenom v obecné rovině škodná událost → újma na zdraví, ale též ve vztahu škodná událost → konkrétní kategorie nemajetkové újmy na zdraví, za kterou je požadována, resp. poskytována náhrada (bolest, další nemajetkové újmy, ztížení společenského uplatnění). Jakkoliv se nutnost existence příčinné souvislosti může zdát samozřejmá, Metodika sama ji bohužel nedodržuje, pokud jde o rozhraničení mezi bolestným a kompenzací dalších nemajetkových újem, jak bude podrobně rozebráno v kapitole 3.4 (Výklad pojmu DNÚ v **Metodice**).

Metodika změnila pravidla pro hodnocení bolesti též doporučením, aby jako důkaz v soudních sporech byly využity znalecké posudky vypracované znalcem v novém odvětví odškodňování nemateriálních újem na zdraví. Vzhledem k tomu, že vznik tohoto znaleckého odvětví byl vyvolán především zcela novou koncepcí hodnocení ztížení společenského uplatnění, kde byl opuštěn etiologický přístup (nadále používaný u hodnocení bolesti), bude tento aspekt Metodiky blíže analyzován v souvislosti s kompenzacemi ZSU v kapitole 4.8 (Znalecké hodnocení ztížení společenského uplatnění) níže.

2.5. Porovnání bodového ohodnocení bolesti dle Metodiky a dle náhradového nařízení vlády

Jak již bylo uvedeno v kapitole 1.5 (S Metodikou paralelní pracovněprávní úprava), je pracovněprávní náhrada újmy na zdraví po rekodifikaci řešena samostatnou úpravou, přičemž ohledně podrobnějších kompenzačních pravidel zákoník práce odkazuje na náhradové nařízení vlády, které je tak jakousi paralelou Metodiky. To je stav, který rozhodně není ideální, protože tatáž újma na zdraví je kompenzována odlišně v návaznosti na *právní režim* daného vztahu, což je aspekt, který s objektivní povahou újmy na zdraví nijak nesouvisí. Z hlediska právní komparatistiky je však vhodné se porovnání obou úprav věnovat.

Ve vztahu ke kompenzaci bolesti je relevantní srovnávat část B. Metodiky, nazvanou „Přehled bolesti (sazby bodového hodnocení)“ a přílohu č. 1 náhradového nařízení vlády, nazvanou „Počty bodů pro ohodnocení bolesti pro jednotlivá poškození zdraví způsobená pracovním úrazem“.¹²³ Ač nejde o zásadní kritérium, již na první pohled je pracovněprávní přehled bolesti z hlediska „uživatelské přívětivosti“ výrazně přehlednější. Náhradové nařízení vlády totiž zredukovalo počet skupinových kódů, resp. skupinových názvů poškození zdraví ze 104 obsažených v Metodice¹²⁴ na pouze 22 kapitol obsažených v příloze č. 1 předmětného vládního nařízení. Náhradové nařízení vlády totiž opustilo poměrně těžkopádný systém Mezinárodní klasifikace nemocí a zavedlo svůj vlastní systém, který mnohé skupinové názvy dle MNK-10 slučuje do větších a přehlednějších celků (kapitol).

O cca 20 % byl v pracovněprávním přehledu bolesti zredukován též počet položek jednotlivých poškození zdraví, když náhradové nařízení vlády jich obsahuje 658, zatímco Metodika cca 820. Přehlednější je též číslování těchto položek, když nejde o čtyř- až šestimístné alfanumerické kódy, ale pouze dvoj- až trojmístné numerické kódy, když číslovka před tečkou označuje jednu z celkem 22 kapitol a číslovka za tečkou pořadí položky v této kapitole. Tak např. položce s číslem 14.6 (Zlomenina petrochanterická kosti stehenní – neúplná), snadno dohledatelné jakožto šesté položce v kapitole 14 (Poranění dolní končetiny v oblasti kyčle a stehna), v Metodice odpovídá poněkud nepřehledný šestimístný kód S72030. Redukce

---

¹²³ Z hlediska celkového kontextu je vhodné uvést, že náhradové nařízení vlády má celkem 4 přílohy, z nichž pro účely porovnání s Metodikou je relevantní již zmíněná příloha č. 1 a dále pak příloha č. 3, nazvaná „Počty bodů pro ohodnocení ztížení společenského uplatnění pro jednotlivá poškození zdraví způsobená pracovním úrazem“. Přílohy č. 2 a 4 se týkají ohodnocení bolesti, resp. ZSU v důsledku nemocí z povolání, což má komparativní potenciál pouze ve vztahu k náhradové vyhlášce, nikoliv ve vztahu k Metodice.

¹²⁴ Jde o 97 kódů v řadě S00 až S99, ve které chybí (v důsledku chyby zmíněné na s. 50 výše) skupinový kód S11, dále pak (již do náhradové vyhlášky nezařazený) skupinový kód S18 a konečně Metodikou vypuštěný skupinový kód S19; dále pak jde o 7 skupinových kódů v nespojitě řadě T17 až T70 (T17, T18, T19, T31, T63, T67 a T70). Pro úplnost budiž uvedeno, že v Metodice je kód T63 (Toxický účinek styku s jedovatými živočichy) v důsledku formátovací chyby uveden pod skupinovým kódem T31, to však nic nemění na tom, že jde o samostatný skupinový (byť jednopoložkový) kód, neboť jde o trojmístný alfanumerický kód jako ostatní skupinové kódy.

skupinových názvů/kapitol na cca jednu pětinu a naproti tomu přibližně pouze pětina redukce počtu položek se v příloze č. 1 náhradového nařízení vlády logicky projevila vyšším průměrným počtem položek na jednu kapitolu (cca 30), když v nejobsažnější kapitole 8 (Poranění hrudníku) je položek celkem 59. To však nemá vliv na přehlednost, neboť jednotlivé položky v každé kapitole jsou číslovány nepřerušovanou numerickou řadou, tedy např. 8.1 až 8.59, zatímco v Metodice jsou např. pod skupinovým kódem S22 (Zlomenina žebra, hrudní kosti a hrudní páteře) jednotlivé kódy řazeny v poněkud nesystémovém pořadí S2220, S2221, S2230, S224, S225 a S228. K přehlednosti přílohy č. 1 náhradového nařízení vlády přispívá též skutečnost, že některé delší kapitoly obsahují jednu až dvě podkapitoly – např. kapitola 7 (Poranění krku) obsahuje ještě podkapitoly Poranění krevních cév v úrovni krku (položky 7.19 až 7.24) a Poranění krční páteře (položky 7.25 až 7.54).

Podstatné je však srovnání bodových hodnot shodných či obdobných položek v obou přehledech bolestivých stavů. Bylo by totiž žádoucí, aby počet těmto položkám přiřazených bodů byl shodný nebo alespoň přibližně shodný, protože neexistuje žádný důvod, aby pracovníprávní újmy na zdraví byly kompenzovány více či naopak méně než občanskoprávní ublížení na zdraví. K rozdílným kompenzacím však bohužel v praxi dochází, a to již proto, že hodnota 1 bodu podle náhradového nařízení vlády je zafixována na částce 250,- Kč, zatímco současná (pro rok 2020 platná) hodnota bodu je 341,25 Kč,¹²⁵ tedy částka o více než 90,- Kč vyšší. Nicméně dne 26. 10. 2015, kdy bylo náhradové nařízení vlády publikováno ve Sbírce zákonů, činila hodnota 1 bodu dle Metodiky 256,86 Kč¹²⁵ – rozdíl tedy v tu dobu činil necelá 3 %, a požadavek, aby shodné či obdobné položky v obou právních režimech měly shodný či obdobný počet bodů, je proto zcela na místě.

Podobně jako v případě porovnání mezi náhradovou vyhláškou a Metodikou (viz podkapitola 2.3.3 – Změny bodového ohodnocení jednotlivých poškození zdraví), je i přímé srovnání mezi Metodikou a náhradovým nařízením vlády z důvodu odlišného počtu položek a mnohdy i odlišné terminologie obtížné, nicméně kvalifikovaným odhadem lze dospět k závěru, že u převažujícího počtu shodných či obdobných položek je bodové ohodnocení shodné. Existují však desítky položek, kde se bodové ohodnocení liší, někdy i dosti výrazně ve směru plus i minus, což je stav nežádoucí. Pro ilustraci těchto rozdílů jsou v tabulkách 6 a 7 níže uvedeny příklady, kdy je bodové ohodnocení téhož bolestivého stavu dle náhradového nařízení vlády vyšší, resp. naopak nižší než v Metodice.

---

¹²⁵ Ohledně hodnot bodu v jednotlivých letech viz tabulka 1 na s. 47.

Tabulka 6 - Příklady vyššího bodového ohodnocení v náhradovém nařízení vlády

Kód dle Metodiky	Kód dle náhradového nařízení vlády	Název položky dle Metodiky i náhradového nařízení vlády ¹²⁶	Počet bodů dle Metodiky	Počet bodů dle náhradového nařízení vlády
S0621	6.5	Difúzní axonální poranění mozku - středně těžké	150	200
S0622	6.6	Difúzní axonální poranění mozku - těžké	200	500
S064	6.8	Epidurální krvácení	150	200
S0831	2.11	Traumatická amputace jazyka - celého (<i>Ztráta jazyka - celého</i>)	100	150
S251	8.13	Poranění podklíčkové tepny	110	150
S3651	10.21	Poranění tračnicku – ruptura	100	150
S7270	14.21	Zlomenina dolního konce kosti stehenní nitrokloubní – bez dislokace úlomků (<i>bez posunu úlomků</i>)	100	150
S750	14.35	Poranění stehenní tepny	60	150

Z tabulky 6 je patrné, že hodnocení uvedených položek se liší o desítky procent a někdy jsou pracovní právní bodové hodnoty oproti bodům dle Metodiky násobné – konkrétně těžkému difúznímu axonálnímu poranění mozku nebo poranění stehenní tepny je dle náhradového nařízení vlády přidělen 2,5násobně(!) vyšší počet bodů. Tyto rozdíly jsou samozřejmě těžko ospravedlnitelné, nicméně jsou logickým důsledkem nesystémové existence dvou paralelních úprav.¹²⁷

¹²⁶ Pokud je název určité položky (nebo její části) v náhradovém nařízení vlády odlišný, je tento název (nebo jeho část) uveden kurzívou v závorce.

¹²⁷ K problematice (a subjektivitě) bodového hodnocení bolesti viz výše s. 55 až 57 v rámci kapitoly 2.3.3 (Změny bodového ohodnocení jednotlivých poškození zdraví).

Tabulka 7 - Příklady nižšího bodového ohodnocení v náhradovém nařízení vlády

Kód dle Metodiky	Kód dle náhradového nařízení vlády	Název položky dle Metodiky i náhradového nařízení vlády	Počet bodů dle Metodiky	Počet bodů dle náhradového nařízení vlády
S0210	3.5	Zlomenina lebeční spodiny	150	100
S3220	9.11	Zlomenina kostrče	60	50
S331	9.46	Vymknutí bederního obratle	200	150
S3602	10.3	Lacerace sleziny	180	150
S7272	14.23	Zlomenina dolního konce kosti stehenní nitrokloubní - tříštivá	300	250
S8331	15.36	Poranění menisku kolena typu „unhappy trias“	200	150
T8060	21.4	Sérová nemoc bez komplikací	200	100
T8860	21.5	Anafylaktický šok bez komplikací	200	100

I z tabulky 7 vyplývá, že v ní uvedené položky se liší o desítky procent, tentokrát ve prospěch občanskoprávního režimu – v případě sérové nemoci bez komplikací a anafylaktického šoku bez komplikací je pak bodová hodnota dle Metodiky dvojnásobná oproti náhradové vyhlášce. I tyto rozdíly jsou zcela neodůvodněné a vyplývají pouze z toho, že jde o dva paralelně existující systémy bodování. Nebo snad „průměrný zaměstnanec“ vnímá bolest jinak, než „průměrný člověk“? Takové tvrzení by samozřejmě bylo zcela absurdní a narazilo by již na skutečnost, že může jít o stejný úraz a stejnou osobu, přičemž režim kompenzace by závisel pouze na tom, zda šlo o úraz vzniklý v souvislosti s plněním povinností vyplývajících z pracovního poměru či nikoliv, což samo o sobě může být sporné (viz např. „právně hraniční“ úrazy při teambuildingu či akci s klienty zaměstnavatele).

I přehled bolesti obsažený v náhradovém nařízení vlády trpí těmi samými neduhy, které byly již výše popsány ve vztahu k přehledu bolesti v Metodice, tedy značnou subjektivitou samotného stanovování přesných hodnot bolesti příslušného poškození zdraví a absencí společného referenčního rámce pro korektní nastavení relací mezi stovkami jednotlivých položek, což je umocněno též existencí více různých odborníků, kteří se na stanovování bodových hodnot podíleli. Tím logicky vznikly disproporce jak mezi jednotlivými položkami „uvnitř“ náhradového nařízení vlády, tak i „externě“ mezi jejich hodnocením dle náhradového nařízení vlády a dle Metodiky.

2.6. Návrh nového způsobu bodového ohodnocení bolesti

Z výše uvedeného vyplývá, že hlavním problémem stanovování bolestného dle Metodiky je nevhodné nastavení relací mezi jednotlivými položkami, jakož i obecně nízké nastavení úrovně částek bolestného, která je víceméně přenesením nedostatečné hladiny odškodnění z dob vzniku náhradové vyhlášky do současných cenových poměrů, a to i kvůli pětinasobné redukci možnosti posuzujících lékařů navýšit tabulkové bodové ohodnocení bolesti. Mezi další problémy patří značně nepřehledný systém až šestimístných alfanumerických kódů jednotlivých položek, značně velký počet těchto položek (cca 820) a s tím související chyby v jejich klasifikaci. Je tedy třeba nalézt řešení, které nově (spravedlivěji) nastaví relace mezi jednotlivými bolestivými stavy i celkovou hladinu částek bolestného a přiměřeně rozšíří možnost lékařů navýšit bodové ohodnocení, to vše za současného zpřehlednění a alespoň částečné redukce systému jednotlivých položek bolestivých stavů. Jednotlivým těmto aspektům se věnuji v kapitolách níže.

2.6.1. Nové nastavení relací mezi jednotlivými bolestivými stavy

Problematiku korektního nastavení bodových poměrů mezi jednotlivými položkami poškození zdraví, resp. bolestivých stavů je třeba vyřešit jako první, neboť teprve poté, co budou tyto poměry správně nastaveny, lze bodovou hladinu posunout směrem nahoru tak, aby při relativně fixní hodnotě bodu (měnící se pouze jednou ročně v návaznosti na vývoj průměrných měsíčních mezd) bylo dosaženo spravedlivé úrovně celkových částek bolestného.

Jak však na to? Správného nastavení kvantitativních relací mezi jednotlivými položkami *jakéhokoliv* seznamu lze dosáhnout v zásadě dvěma způsoby. Prvním způsobem je vzájemné porovnávání jednotlivých položek podle zkoumané vlastnosti mezi sebou a na základě toho stanovení jejich pořadí s tím, že některé položky mohou sdílet stejné pořadí. Na základě takto seřazeného souboru je pak třeba jednotlivé položky dále porovnávat za účelem přiřazení konkrétní kvantitativní hodnoty dané vlastnosti každé položce. Je-li např. třeba ohodnotit poměry mezi třpytivostí 10 různých předmětů, lze je nejprve seřadit od nejtřpytivějšího po nejméně třpytivý a následně dalším porovnáváním kvantitativně (fakticky však „od oka“) stanovit, o kolik méně třpytivé jsou jednotlivé předměty vůči tomu nejtřpytivějšímu, případně o kolik více třpytivý je nejtřpytivější předmět oproti těm ostatním. Pokud tomu nejtřpytivějšímu přiřadíme hodnotu 100, ostatní předměty pak budou v rámci tohoto referenčního rámce očíslovány na škále 1 až 99.

Jak vidno, tento způsob je velmi pracný a zatížený značnou nepřesností – stanovení pořadí je ještě relativně spolehlivé, ale stanovení konkrétních kvantitativních hodnot již výrazně

méně. V praxi lze tento postup smysluplně využít pouze u relativně malých souborů v řádu jednotek položek, maximálně do cca 10 až 15 položek. Navíc tento způsob neumožňuje porovnání s jinými soubory, neboť ty mají svoje interní referenční rámce nastaveny odlišně.

Druhý způsob nastavení kvantitativních relací spočívá ve využití **externího referenčního rámce**, typicky určité měrné jednotky prostřednictvím k tomu určeného zařízení. Ve výše uvedeném případě hodnocení poměrů mezi třpytivostí různých předmětů by bylo možno přístrojově měřit reflexivitu (míru odrazu světla) jednotlivých předmětů pod různými úhly a dle naměřených hodnot stanovit nejen pořadí, ale hlavně přesné poměry mezi třpytivostí těchto předmětů, kterých by mohly být i stovky, aniž by to činilo praktické problémy při jejich vzájemném srovnávání. Ještě lépe vyniknou výhody externího referenčního rámce na příkladu z běžného života, např. seřazení 50 různých předmětů podle jejich hmotnosti. Při vhodném zařízení (v tomto případě váze) je to relativně snadný úkol, kdy lze zvážit jednotlivé předměty v libovolném pořadí, bez nutnosti jejich vzájemného porovnávání, a přesto je výsledkem přesné pořadí dle kilogramů hmotnosti, a tím i přesné nastavení poměrů mezi hmotnostmi jednotlivých předmětů.

Je zjevné, že první způsob je pro Metodiku prakticky nerealizovatelný, a to zejména s ohledem na množství v ní obsažených položek jednotlivých bolestivých stavů (cca 820), navíc položek často těžko vzájemně porovnatelných. Druhý způsob se zdá mnohem lepší, nicméně vyvolává otázku vhodného referenčního rámce pro měření bolesti, jakož i ekvivalentu měřicího zařízení, když navíc bolest pro účely Metodiky neměříme v reálném čase, ale na základě odborných znalostí a zkušeností *ex ante* odhadujeme intenzitu bolesti a obtíží s ní souvisejících.

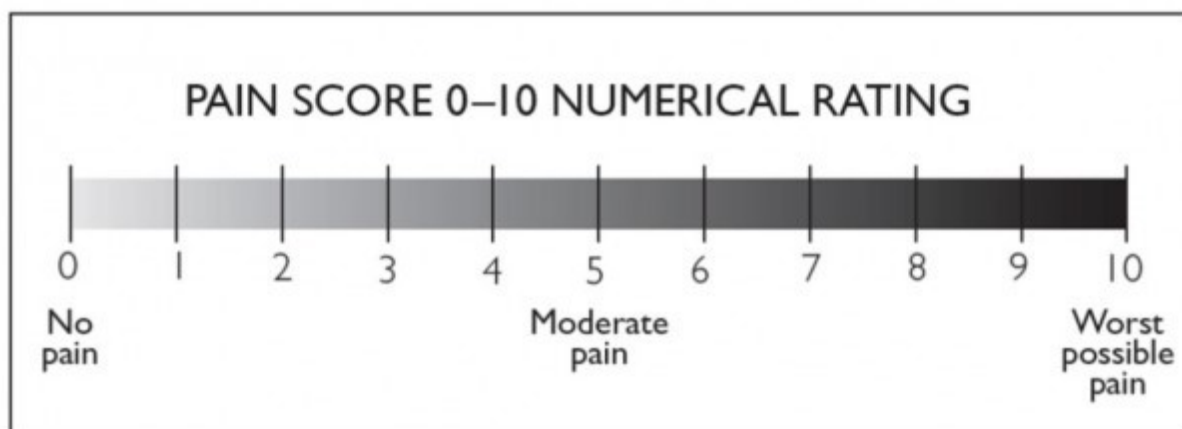
Dále je třeba zohlednit, že bolest je dynamický stav, tj. že bolestivý stav odpovídající určité položce přehledu bolestí se v průběhu času vyvíjí – typicky od intenzivnější k méně intenzivní bolesti až po její vymizení – a že tedy v konečném důsledku musí správné nastavení výše bolestného reflektovat též délku trvání příslušného bolestivého stavu a vývoj intenzity bolesti a s ní souvisejících obtíží v průběhu času (tzv. časový profil bolesti).

Pokud jde o ekvivalent měřicího zařízení, v praxi se používají pro měření používají hodnotící škály (stupnice), z nichž nejčastější jsou **vizuální analogová škála** (v angličtině Visual Analogue Scale) a **numerická hodnotící škála** (v angličtině Numeric Rating Scale).¹²⁸ Pro účely kvantifikace je obecně vhodnější numerická hodnotící škála (viz obrázek 2 níže), která

---

¹²⁸ Pro bližší popis jednotlivých metod měření bolesti viz např. BENDINGER, Tom; PLUNKETT, Nick. Measurement in pain medicine. *BJA Education*. 2016, č. 9, s. 310–315. ISSN 2058-5357. Dostupné z: <https://academic.oup.com/bjaed/article/16/9/310/1743769>, nebo DIJKERS, Marcel. Comparing quantification of pain severity by verbal rating and numeric rating scales. *The Journal of Spinal Cord Medicine*. 2010, č. 3, s. 232-242. ISSN 1079-0268. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2920116>.

pro hodnocení bolesti používá 11bodovou stupni stupnici od nuly (žádná bolest) do desíti (nejhorší možná bolest).

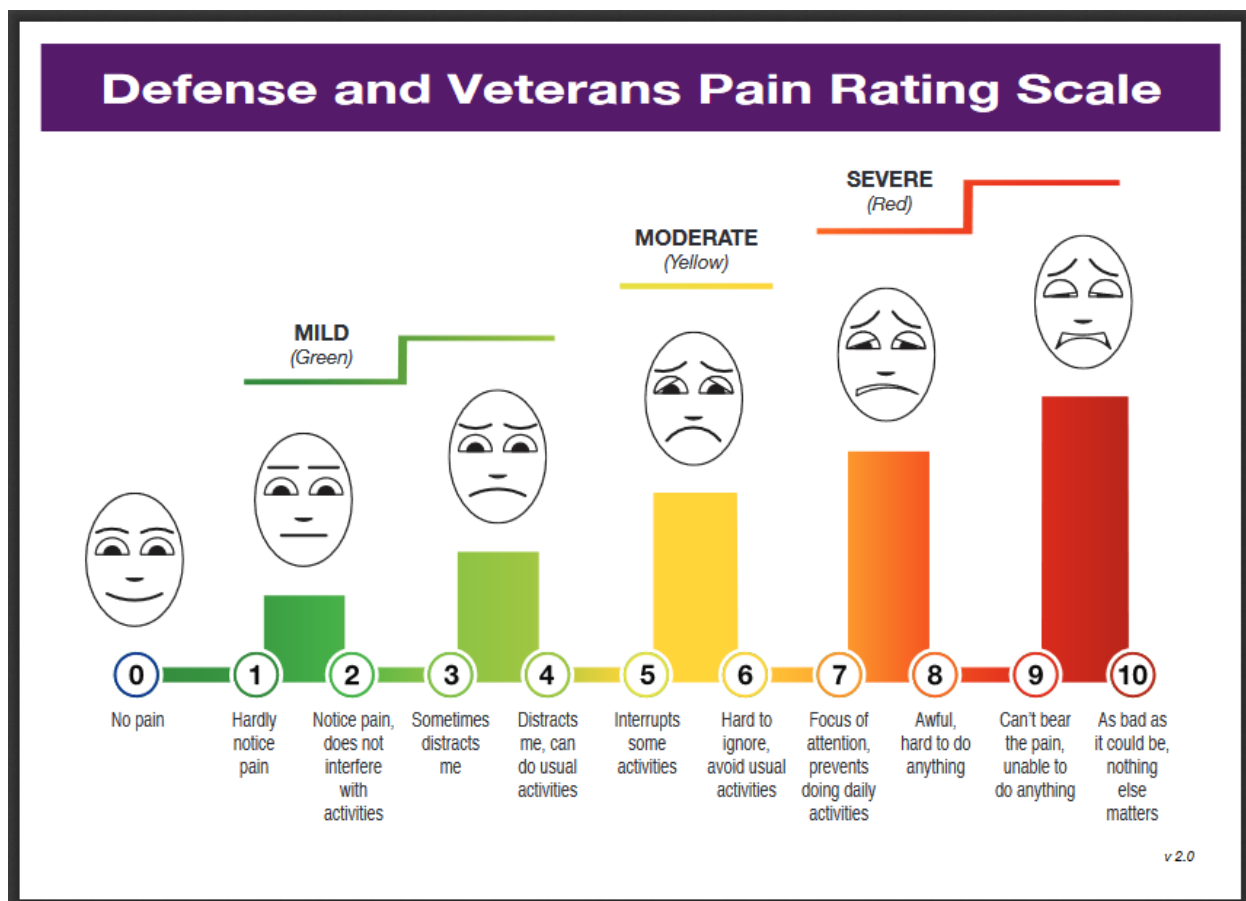

Obrázek 2 – Numerická hodnotící škála (převzato Numeric Pain Rating Scale, dostupné z: [https://www.physio-pedia.com/Numeric Pain Rating Scale](https://www.physio-pedia.com/Numeric_Pain_Rating_Scale))

I když se posuzování bolesti podle numerické hodnotící škály může zdát na první pohled jednoduché, odlišení jednotlivých stupňů bolesti je v praxi dosti náročné, protože vnímání čistě intenzity bolesti je značně subjektivní – jak např. od sebe odlišit bolest stupně 6 a 7? Proto na podkladu numerické hodnotící škály vznikly některé propracovanější škály, z nichž za nejzdařilejší považují **hodnotící škálu Ministerstva obrany a Ministerstva pro záležitosti veteránů USA** (v angličtině Defense & Veterans Pain Rating Scale – dále též jen „DVPRS“).¹²⁹ Tato škála se nesoustřeďuje pouze na intenzitu bolesti, což je značně subjektivní kategorie, ale též na vliv bolesti na denní aktivity příslušné osoby a stav její pozornosti ve vztahu k bolesti, což jsou objektivněji zhodnotitelná kritéria. Tento přístup ostatně do značné míry odpovídá institutu „bolesti v širším smyslu“ dle Metodiky, zahrnující vedle bolestivého stavu zahrnovat též nepohodlí, stres a obtíže s ním související, jak to bylo blíže popsáno v kapitole 2.1 (Pojem „bolesti v širším smyslu“). DVPRS používá stejné číslování jako numerická hodnotící škála (0 až 10), nicméně jednotlivým číslům jsou přiřazeny podrobnější popisy, jak vyplývá z obrázku 3 a tabulky 8 níže. Hodnotící škála DVPRS se osvědčila též v praxi s tím, že většina hodnotitelů ji považovala za lepší než ostatní hodnotící škály.¹³⁰

¹²⁹ Blíže informace ohledně DVPRS (včetně vhodným způsobem zpracovaného informačního videa) lze nalézt např. na <https://www.dvcipm.org/clinical-resources/defense-veterans-pain-rating-scale-dvprs> [cit. 2020-05-04].

¹³⁰ Viz např. BUCKENMAIER, Chester et al. Preliminary Validation of the Defense and Veterans Pain Rating Scale (DVPRS) in a Military Population. *Pain Medicine*. 2013, č. 1, s. 110–123. ISSN 1526-2375, a dále POLOMANO, Rosemary et al. Psychometric Testing of the Defense and Veterans Pain Rating Scale (DVPRS): A New Pain Scale for Military Population. *Pain Medicine*. 2016, č. 8, s. 1505–1519. ISSN 1526-2375.

Obrázek 3 – Hodnotící škála DVPRS (převzato z <https://www.dvcipm.org/site/assets/files/1084/dvprs-front-vector.pdf>)

Tabulka 8 – Český překlad jednotlivých popisků hodnotící škály DVPRS

0	žádná bolest	
1	sotva pociťuji bolest	mírná bolest
2	pociťuji bolest, ale nevádí [mým] aktivitám	
3	[bolest] někdy odvádí moji pozornost	
4	[bolest] odvádí moji pozornost, [ale] mohu dělat běžné aktivity	
5	[bolest] překáží některým [mým] aktivitám	středně těžká bolest
6	je těžké bolesti nevěnovat pozornost, vyhýbám se běžným aktivitám	
7	[bolest] je středem mé pozornosti, zabraňuje [mým] denním aktivitám	těžká bolest
8	strašná [bolest], je [pro mě] těžké dělat cokoli	
9	bolest je nesnesitelná, nemohu dělat vůbec nic	
10	[bolest] je nejhorší, jaká může být, všechno ostatní je mi jedno	

I když je hodnoticí škála DVPRS (stejně jako vizuální analogová škála či numerická hodnoticí škála) primárně určena pro hodnocení bolesti ze strany pacienta, lze ji využít i pro hodnocení bolesti průměrného pacienta (poškozeného) ze strany příslušných odborníků, a to na základě jejich odborných znalostí a terapeutických zkušeností. Odborné společnosti by tak mohly na základě průměrné doby trvání příslušného bolestivého stavu a standardního vývoje intenzity bolestí a s ní spojených obtíží během této doby zpracovat **časový profil bolesti** ve vztahu ke každé položce přehledu bolesti dle Metodiky.¹³¹ Každý takový časový profil by byl konkrétním a zpětně verifikovatelným základem pro „obodování“ každé položky. To by samo o sobě bylo výrazným zlepšením oproti současnému stavu, kdy není zřejmé, proč byly zvoleny zrovna bodové hodnoty uvedené v přehledu bolesti Metodiky, a nikoliv bodové hodnoty jiné, např. v některých případech odlišné hodnoty obsažené v náhradovém nařízení vlády.

Tím se dostáváme k dalšímu aspektu mnou navrhovaného způsobu bodového ohodnocení bolesti, a sice **převodu stupňů bolesti dle hodnoticí škály DVPRS do konkrétního počtu bodů**. Nelze totiž jednoduše převádět označení stupně bolesti (např. stupeň 7 – „*bolest je středem mé pozornosti, zabraňuje mým denním aktivitám*“) do počtu bodů (7 bodů), neboť vnímání jednotlivých stupňů ze strany průměrného člověka jistě nebude v celé délce hodnoticí škály lineární.

Zatímco u prvních tří bolestivých stupňů škály DVPRS („*sotva pociťuji bolest*“ → „*pociťuji bolest, ale nevadí mým aktivitám*“ → „*bolest někdy odvádí moji pozornost*“) bude ještě nárůst vnímání bolesti přibližně lineární, u vyšších stupňů bolesti bude s každým dalším stupněm intenzita vnímání bolesti růst výrazněji, než tomu bylo u předchozích stupňů – např. přechod ze stupně 7 („*bolest je středem mé pozornosti, zabraňuje mým denním aktivitám*“) na stupeň 8 („*strašná bolest, je pro mě těžké dělat cokoliv*“) bude z hlediska vnímání bolesti výraznější, než přechod ze stupně 6 („*je těžké bolesti nevěnovat pozornost, vyhýbám se běžným aktivitám*“) na stupeň 7 („*bolest je středem mé pozornosti, zabraňuje mým denním aktivitám*“). Obdobně vnímání deseti dnů stupně 1 bolesti („*sotva pociťuji bolest*“) nebude totožné s jedním dnem bolesti stupně 10 („*bolest je nejhorší, jaká může být, všechno ostatní je mi jedno*“) – drtivá většina lidí by radši zvolila deset dnů sotva seznatelné bolesti, než jeden den nejhorší možné bolesti.

---

¹³¹ V použití časových profilů bolesti zde existuje paralela s rakouskou právní úpravou, která tyto profily používá pro účely výpočtu tzv. *Schmerzensgeld* (široce pojímaného bolestného), jak bylo uvedeno na s. 4 Úvodu. V Rakousku však nejde o „standardizované“, ale individuální časové profily bolesti, které jsou obtížněji prokazatelné, navíc nikoliv pro účely bodového hodnocení, ale pro účely výběru výše příslušné denní sazby bolestného. Konečný cíl, tedy stanovení výše bolestného, je však samozřejmě stejný.

Jak však převést tyto úvahy do konkrétního počtu bodů pro každý stupeň škály DVPRS? Pokud stupni 1 („*sotva pociťuji bolest*“) přiřadíme 1 bod, kolik bodů má mít nejvyšší stupeň 10? Za optimální postup považuji přiřadit každému stupni takový počet bodů, který se rovná součtu bodů předchozích dvou stupňů. Při přibližné linearitě prvních tří stupňů lze stupni 2 přiřadit hodnotu 2 bodů, abychom měli k dispozici první dva sčítance, a pak postupovat dle uvedeného postupu, tzn. stupňům 3 až 10 bude postupně odpovídat 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55 a 89 bodů, jak je uvedeno v tabulce 9 níže.¹³² Celkově je tedy v rámci adekvátního nastavení jednotlivých proporcí stupňům 1 až 10 přiřazeno 231 bodů (= 1 + 2 + 3 + 5 + 8 + 13 + 21 + 34 + 55 + 89 bodů).

Tabulka 9 – Převod stupňů bolesti dle hodnotící škály DVPRS do konkrétního počtu bodů

Stupeň bolesti dle DVRS	Počet bodů	Procento ze všech 231 bodů	Přírůstek počtu bodů oproti předchozímu stupni	Přírůstek procentních bodů oproti předchozímu stupni
1	1	0,43 %		
2	2	0,87 %	1	0,43 %
3	3	1,30 %	1	0,43 %
4	5	2,16 %	2	0,87 %
5	8	3,46 %	3	1,30 %
6	13	5,63 %	5	2,16 %
7	21	9,09 %	8	3,46 %
8	34	14,72 %	13	5,63 %
9	55	23,81 %	21	9,09 %
10	89	38,53 %	34	14,72 %

Jak je z tabulky 9 patrné, od stupně 4 bolesti již počet bodů neroste lineárně (o stejný počet bodů), ale geometricky, tj. o konstantně se zvyšující počet bodů, když v daném případě je konstanta rovna číslu cca 1,618.¹³³ To odpovídá stále výraznějšímu nárůstu intenzity vnímání bolesti u jednotlivých stupňů bolesti škály DVPRS popsanému výše. Uvedené počty bodů (1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55 a 89 bodů) nebyly zvoleny náhodně – posloupnost přirozených čísel, kde každé číslo je součtem dvou předchozích, se nazývá Fibonacciho posloupnost, která je v přírodě

¹³² V předmětné tabulce není uváděn stupeň 0 škály DVPRS („žádná bolest“), neboť ten není pro účely převodu do konkrétního počtu bodu relevantní. Jak již bylo uvedeno v poznámce pod čarou č. 105, jakákoliv položka, které odpovídá 0 bodů, je v sazebníku bodového hodnocení nadbytečná.

¹³³ Např. 89 bodů/55 bodů = cca 1,618, stejně tak 55 bodů/34 bodů = cca 1,618.

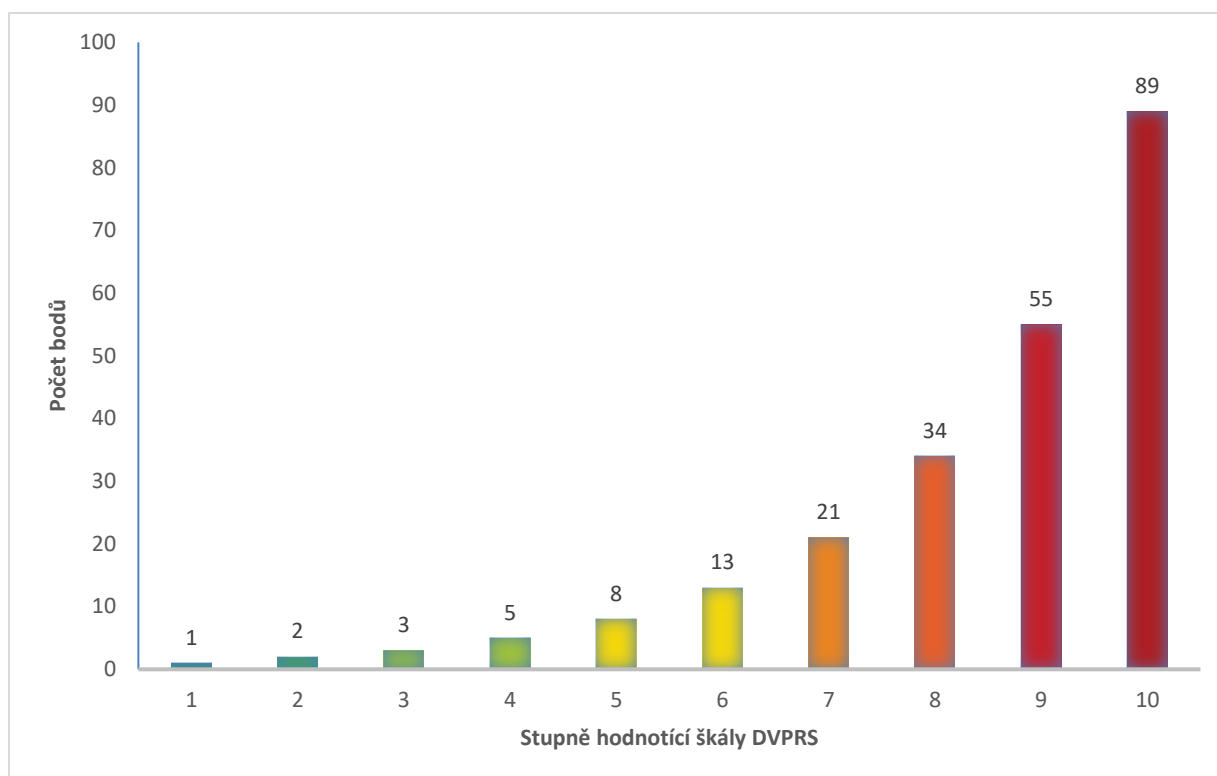
v mnoha případech přirozeně promítnuta do růstu rostlin i živočichů.¹³⁴ Jde tedy o přirozené procesy imitující *tempo růstu* transformované do růstu bodové škály, což při absenci přílehavějšího modelu stanovení poměrů mezi jednotlivými intenzitami bolesti považují za nejvhodnější model.¹³⁵

Výhodou takto distribuovaného počtu bodů je též adekvátní ohodnocení těžké bolesti dle DVPRS (stupně 7 až 10), na které připadá cca 86 % všech bodů v rámci 10stupňové škály, když na středně velkou bolest (stupně 5 a 6) připadá cca 9 % bodů a na mírnou bolest (stupně 1 až 4) cca 5 % bodů celé škály. Je to právě těžká a středně těžká bolest, kterou je třeba primárně poškozeným kompenzovat. Výše navrženou distribucí bodů je dosaženo též toho, aby bodové hodnocení několik týdnů trvající mírné bolesti nepřevážilo několik dnů trvající těžkou bolest. Pro ilustraci jsou poměry bodové distribuce v rámci stupňů 1 až 10 hodnotící škály DVPRS znázorněny v obrázku 4 níže, včetně zobrazení barev pro jednotlivé stupně používané v rámci DVPRS pro intuitivnější vnímání intenzity bolesti (srov. zdrojový obrázek 3 výše).

---

¹³⁴ Pro ukázky jednotlivých příkladů Fibonacciho posloupnosti v přírodě viz např. KNOTT, Ron. *Fibonacci Numbers and Nature*. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <http://www.maths.surrey.ac.uk/hosted-sites/R.Knott/Fibonacci/fibnat.html>.

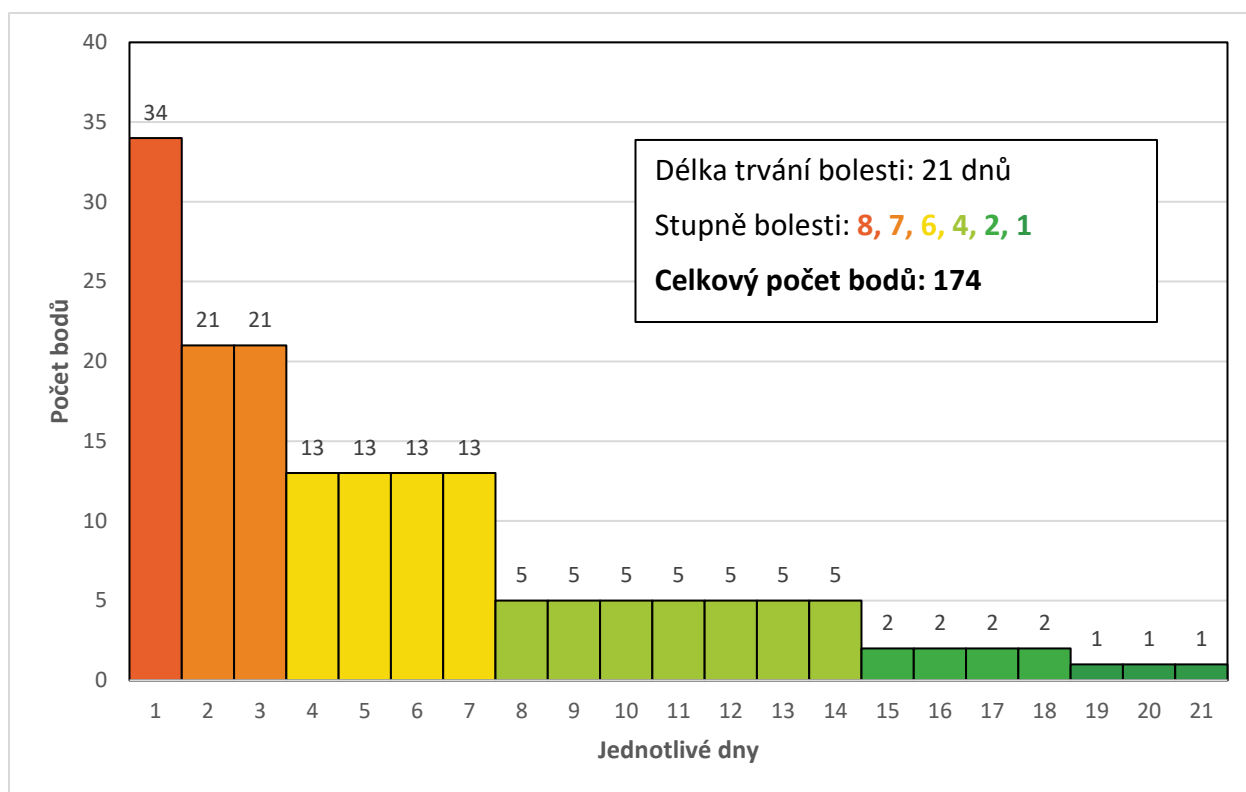
¹³⁵ Pro úplnost budiž uvedeno, že Fibonacciho posloupnost začíná čísly 0 a 1, prvních 12 členů tedy je 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55 a 89. Ze stejných důvodů, pro jaké není v tabulce uváděn stupeň 0 škály DVPRS, však není ani v bodové distribuci počítáno s nulovým počtem bodů. Z důvodu přibližné linearitity stupňů 1 až 3 je dále vynechán i druhý člen Fibonacciho posloupnosti (první číslo 1), neboť jinak by stupně 1 a 2 byly hodnoceny stejně (jedním bodem). Proto jsou jednotlivé počty bodů přidělovány způsobem kopírujícím Fibonacciho posloupnost od jejího třetího členu (druhého čísla 1).

Obrázek 4 - Počet bodů přiřazených jednotlivým stupňům hodnotící škály DVPRS

Dalším krokem mnou navrhovaného způsobu bodového ohodnocení je sestavení **časového profilu bolesti** za celé období trvání bolestivého stavu. Jak již bylo naznačeno výše, ten lze sestavit na základě standardního průběhu bolestivého stavu odpovídajícího příslušné položce přehledu bolesti. Je tedy třeba vycházet z průměrné doby trvání příslušného bolestivého stavu a standardního (průměrného) vývoje intenzity bolesti a s ní spojených obtíží během této doby. To je přirozeně na posouzení ze strany příslušných odborníků, resp. odborných společností, a to na základě jejich teoretických znalostí i terapeutických zkušeností s jednotlivým úrazy, resp. poškozeními zdraví.

Pro ilustraci proto budu vycházet z hypotetického bolestivého stavu trvajícího 3 týdny, z nichž první den poškozený typicky pociťuje bolest stupně 8 („*strašná bolest, je pro mě těžké dělat cokoliv*“), následující 2 dny bolest stupně 7 („*bolest je středem mé pozornosti, zabraňuje mým denním aktivitám*“), pak 4 dny bolest stupně 6 („*je těžké bolesti nevěnovat pozornost, vyhýbám se běžným aktivitám*“), druhý týden bolest stupně 4 („*bolest odvádí moji pozornost, ale mohu dělat běžné aktivity*“), první 4 dny třetího týdne bolest stupně 2 („*pociťuji bolest, ale nevádí mým aktivitám*“) a po zbytek třetího týdne bolest stupně 1 („*sotva pociťuji bolest*“). Graficky by tento hypotetický profil vypadal následovně:

Obrázek 5 – Časový profil hypotetického bolestivého stavu trvajícího 3 týdny (21 dnů)

Jak vidno, i díky barevnému rozlišení je z ilustrativního časového profilu již na první pohled zřejmé, jak se intenzita bolesti během uvedených tří týdnů proměňovala, jaký počet bodů byl jednotlivým dnům přiřazen a jaký je celkový počet bodů pro daný bolestivý stav. Je též zjevné, na základě jakých úvah byl celkový počet bodů stanoven, a tyto úvahy lze případně podrobit kritické analýze, ať již v reálném čase na základě porovnání s jinými obdobnými položkami, nebo s určitým časovým odstupem na základě v mezidobí vylepšených metod léčby.

Pokud nedojde k vypořádání nároku na odškodnění v mimosoudní fázi (typicky v rámci likvidace pojistné události), umožnily by časové profily během soudního sporu snadnější naplnění požadavku důvodové zprávy k § 2958 NOZ na individualizaci každého případu, resp. na spravedlivé rozhodnutí v *konkrétním* případě, a to na základě porovnání standardního (v Metodice obsaženého) časového profilu daného bolestivého stavu a konkrétního průběhu bolesti v daném konkrétním případě, pokud by poškozený v žalobě tvrdil a dokládal odlišný časový průběh bolesti, např. v souvislosti s komplikacemi léčby.

K co nejkonzistentnějšímu hodnocení bolesti v rámci časového profilu bolesti je vhodné stanovit **následující bližší pravidla:**

1. Pokud se v některém dni zpravidla vyskytuje více stupňů bolesti (např. stupeň 7 následovaný stupněm 6), je třeba tomuto den přiřadit počet bodů odpovídající vyššímu

- stupni bolesti. Tak tomu bude typicky v den vzniku úrazu, resp. poškození zdraví, kdy prvotní bolest je terapeuticky řešena až s určitým časový odstupem, často v řádu hodin.
2. Pokud během léčby dochází standardně k tlumení bolesti analgetiky (což bude u většiny bolestivých stavů pravidlem), je třeba bolest hodnotit v zásadě stupněm odpovídajícím intenzitě bolesti po aplikaci analgetik. To platí v plné míře pro neopioidní analgetika (nesteroidní antiflogistika, paracetamol atd.), u kterých však analgetický efekt často není příliš výrazný. V případě použití opioidních analgetik (kodein, morfin, buprenorfin atd.) je třeba zohlednit, že stupně bolesti dle škály DVPRS nehodnotí pouze intenzitu bolesti, ale též její vliv na denní aktivity příslušné osoby. V případě tlumení bolesti opioidními analgetiky, které sice schopny účinně tlumit bolest, ale za cenu celkového „utlumení“ pacienta, je tak třeba příslušný stupeň škály DVPRS určit primárně podle vlivu *léčby* bolesti na denní aktivity poškozeného, ne však vyšším stupněm, než by odpovídalo intenzitě bolesti bez jejího farmakologického tlumení.
  3. Při posuzování kritérií pro jednotlivé stupně bolesti dle škály DVPRS, zejména pak pokud jde o vliv na denní aktivity poškozeného, je třeba zohlednit, že jde o hodnocení bolesti jakožto pouze jedné ze tří v § 2958 NOZ uvedených kategorií nemajetkových újem na zdraví, vzniklých v důsledku úrazu či jiného ublížení na zdraví. Je tedy třeba zohlednit jenom ta omezení denních aktivit poškozeného, která jsou v příčinné souvislosti s bolestí nebo jejím tlumením, nikoliv jen v příčinné souvislosti s újmou na zdraví jako takovou či její léčbou. Například omezení aktivit poškozeného v důsledku aplikace sádry nelze hodnotit v rámci stupňů bolesti, nýbrž v rámci tzv. dalších nemajetkových újem – k tomu viz blíže kapitola 3 (Náhrada dalších nemajetkových újem dle Metodiky).
  4. Dále je v časových profilech třeba zohlednit, že bolest nemusí v době její stabilizace¹³⁶ zcela vymizet a může přetrvávat delší dobu, v krajních případech až do konce života poškozeného. Časové profily by proto měly zachycovat průběh bolesti ve stabilizační fázi déle, než odpovídá času nutnému pro vlastní stanovení, že se bolest stabilizovala – rozumnou se v tomto ohledu jeví doba 3 týdnů. Nelze však předpokládat, že by se bolest mohla stabilizovat na stupních těžké bolesti (stupně 7 až 10 dle škály DVPRS), naopak typická bude – pokud bolest nevymizí úplně – stabilizace na stupních mírné bolesti

---

¹³⁶ Viz první odstavec bodu VI. (Hodnocení bolesti) Preambule Metodiky, podle kterého se vznik bolesti váže k akutní fázi bolestivého stavu s tím, že výši nároku lze vyčíslit až v době stabilizace bolesti. Vzhledem k etiologickému přístupu k hodnocení bolesti si lze představit argument, že by vůbec nemuselo čekat na stabilizaci bolesti, neboť její příčinu lze většinou identifikovat již při jejím vzniku, a v přehledu bolesti je tak možno „instantně“ dohledat příslušný počet bodů. Tento technicistní argument však nerespektuje skutečnost, že posuzující lékař zohledňuje nejen příčinu bolesti, ale též potenciálně vzniklé komplikace léčby, případné další operace a jiné obdobné invazivní zákroky, které přirozeně nelze dopředu předvídat.

(stupně 1 až 4), v méně častých případech v pásmu středně těžké bolesti (stupně 5 a 6). Pokud by šlo o trvalé bolesti, ty by pak byly odškodňovány v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění – k tomu viz rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3228/2014 ze dne 16. 12. 2015, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 7/2017.

Za použití výše uvedených pravidel by na základě časových profilů bolesti byly jednotlivým položkám v přehledu bolestí byly přiřazeny bodové hodnoty, které by mnohem věrněji odrážely skutečnou bolestivost jednotlivých poškození zdraví. Z uživatelského hlediska by však přehled bolesti zůstal stejný, tj. ve struktuře individuální položka → celkový počet bodů přiřazený této položce. Jednotlivé časové profily by tvořily přílohu přehledu bolesti, což bodovým hodnotám přiřazeným k jednotlivým bolestivým stavům poskytlo objektivnější základ, který by též – zejména v soudních řízeních – umožnil v případě významně odlišného průběhu bolesti (ať již kvůli komplikacím léčby či z jiných důvodů) individuálnější stanovení bolestného ve vztahu ke konkrétnímu poškozenému.

Pokud jde o *mnohočetná* poranění, v rámci nového způsobu hodnocení by již za účelem jejich hodnocení nebylo možné sčítat celkové body příslušných individuálních položek. Vzhledem ke způsobu výpočtu bodů pro příslušné individuální položky (součet bodů za jednotlivé dny) a geometrickému nárůstu počtu denních bodů zejména u vyšších stupňů bolesti by totiž kumulace bodů v konečném důsledku znamenala, že za některé dny by denní bodové ohodnocení mohlo přesáhnout bodovou dotaci pro stupeň 10 jakožto maximální možnou bolest (89 bodů), nebo minimálně přesáhnout bodovou dotaci pro následující vyšší stupeň bolesti (např. 2×21 bodů za stupeň 7, tj. 42 bodů, je více, než 34 bodů pro stupeň 8 bolesti). Např. bude-li bolestivost nedislokované zlomeniny nosních kostí (kód S0220 Metodiky) pro určitý den ohodnocena stupněm 7 („*bolest je středem mé pozornosti, zabraňuje mým denním aktivitám*“), nebude v případě současného výskytu nedislokované zlomeniny spodiny očníce (kód S0230 Metodiky) s obdobným časovým profilem bolest typicky zesílena natolik, aby v rámci položky „mnohočetné zlomeniny postihující kosti lebky a obličeje“ (kód S028 Metodiky) byla hodnocena počtem bodů někde mezi stupněm 8 („*strašná bolest, je pro mě těžké dělat cokoliv*“) a stupněm 9 („*bolest je nesnesitelná, nemohu dělat vůbec nic*“).

V případě mnohočetných poranění je proto třeba porovnat časové profily příslušných individuálních položek a pokud by se u některého konkrétního dne (např. u 8. dne) stupně bolesti lišily, je třeba tomuto dni každému dni pro účely ohodnocení mnohočetných poranění přiřadit vyšší z obou stupňů bolesti. Jde tedy o uplatnění absorpčního principu, kdy vyšší stupeň bolesti pohlcuje stupeň nižší, což lépe vystihuje reálný charakter vnímání bolesti u mnohočetných

poranění, jakož i skutečnost, že od stupně 4 bolesti narůstá denní bodové hodnocení geometrickou řadou. Kumulační princip, tedy sčítání bodů z více časových profilů v jednotlivých dnech, by bylo vhodné uplatňovat pouze tam, kde by pro daný konkrétní den byl v obou (všech) časových profilech stanoven stupeň bolesti 1, 2 nebo 3, neboť u těchto stupňů narůstá bodové ohodnocení toliko lineárně (1 → 2 → 3 body). I pro případ této kumulace bodů by však bylo vhodné stanovit limit 5 bodů na jeden den, aby nebyl překročen počet bodů přidělený stupni 4 („bolest odvádí moji pozornost, ale mohu dělat běžné aktivity“), tedy prvnímu nelineárnímu stupni bolesti.

Obecné časové profily přirozeně nemohou zohlednit případné komplikace v léčbě, proto je třeba ponechat posuzujícím lékařům možnost toto adekvátně zohlednit v rámci navýšení bodového ohodnocení. Jak již bylo výše uvedeno, za adekvátní rozhodně nelze považovat nejvýše 20% navýšení, jak to doporučuje Metodika, neboť život ohrožující nebo zdraví závažně ohrožující komplikace (odpovídající „komplikaci těžké“) jistě nenavysují utrpení poškozeného pouze o jednu pětinu, ale výrazně více. Na druhu stranu je vhodné respektovat záměr Metodiky, aby modifikace základního nastavení náhrad byly pouze v řádech desítek procent, nikoliv násobků (či dokonce mnohonásobků), stejně jako lze akceptovat i přísnější nastavení kritérií pro navyšování „základního“ bodového ohodnocení bolestného oproti náhradové vyhláše.

Jako rozumný kompromis se proto jeví zachovat Metodikou popsané čtyři stupně komplikací (komplikace lehká, středně závažná, závažná a těžká) s tím, že každému stupni by odpovídalo až 15% navýšení, tedy v případě těžké komplikace až 60% navýšení, jak specifikováno v tabulce 10 níže.

Tabulka 10 – Nově navrhované navýšení bodového ohodnocení v případě komplikací

Typ komplikace dle Metodiky	Specifikace komplikace dle Metodiky	Navýšení bodového ohodnocení	
		dle Metodiky	nově navrhované
lehká	vyžaduje krátkodobou léčbu, neprodlouží léčbu pro základní diagnózu a nemá prokazatelný vliv na celkový stav (např. povrchní rozpad nebo infekce rány, psychická alterace)	do 5 %	až o 15 %
středně závažná	vyžaduje dlouhodobou léčbu nebo další operaci, může prodloužit léčbu pro základní diagnózu nebo vyžaduje další operace (např. flebotrombóza, selhání osteosyntézy, hluboká infekce rány, compartment syndrom)	do 10 %	až o 30 %
závažná	v akutní fázi prudce zhorší zdravotní stav, vyžaduje intenzivní léčbu místní nebo celkovou, více reoperací (např. rozpad anastomózy, pneumonie, břišní compartment syndrom)	do 15 %	až o 45 %

těžká	celková, přechodně ohrožuje život, závažně ohrožuje zdraví (např. orgánové selhání, kardiopulmonální resuscitace)	do 20 %	až o 60 %
-------	---	---------	-----------

Bezpochyby však nelze akceptovat postup, který byl běžný za účinnosti náhradové vyhlášky, kdy navyšování počtu bodů ze strany posuzujících lékařů nebylo v mnoha případech zohledněním komplikací v léčbě, nýbrž jakousi *sui generis* kompenzací nízkého nastavení částek bolestného. Tento problém – který je bohužel stále přítomen, když nárůst průměrného bolestného od doby vzniku náhradové vyhlášky již nekryje ani nárůst průměrné mzdy od téže doby¹³⁷ – je třeba řešit kauzálně, tedy vyšším nastavením hladiny částek bolestného. Tím se dostáváme k navazující podkapitole 2.6.2, která uvedenou problematiku řeší.

2.6.2. Nové nastavení hladiny částek bolestného

V návaznosti na korektní nastavení relací mezi jednotlivými bolestivými stavy lze přistoupit k dalšímu kroku, a sice k adekvátnímu nastavení hladiny částek bolestného. V podkapitole 2.3.3 (Změny bodového ohodnocení jednotlivých poškození zdraví) již bylo na mnoha příkladech i na základě srovnání průměrných měsíčních mezd ukázáno, že tato hladina je v Metodice neadekvátně nízká, odpovídající toliko nedostatečné hladině kompenzace bolesti z dob vzniku náhradové vyhlášky (rok 2001), což soudy často vedlo k až mnohonásobnému navyšování počtu bodů na základě značně liberální aplikace § 7 odst. 3 náhradového vyhlášky.

Proto jsem navrhl, aby tato hladina byla v průměru navýšena minimálně dvojnásobně, lépe však trojnásobně. To je možné provést tak, že by byl vybrán reprezentativní vzorek cca 30 až 50 nejčastěji kompenzovaných položek přehledu bolesti dle stávající verze Metodiky a zjištěno (nejlépe formou váženého průměru) jejich průměrné bodové hodnocení. Ve vztahu k týmž položkám by pak bylo průměrné bodové hodnocení vypočteno též dle bodových hodnot na základě škály DVPRS. To samozřejmě bude možné až na základě sestavení jednotlivých standardních časových profilů bolesti odbornými společnostmi, proto níže uvedu pouze ilustrativní (hypotetický) příklad výpočtu, protože nelze předjímat výsledky odborného posouzení.

Pokud by vážený průměr bodového hodnocení reprezentativního počtu nejčastěji dle Metodiky kompenzovaných položek přehledu bolesti byl např. 90 bodů, odpovídalo by to při hodnotě bodu pro rok 2020 (1 bod = 341,25 Kč) částce 30 712,50 Kč. Pokud bychom hladinu částek bolestného chtěli navýšit trojnásobně, měla by to být částka 92 137,50 Kč (3 × 30 712,50

¹³⁷ V podrobnostech viz výklad na s. 62 až 63 v rámci kapitoly 2.4 (Pravidla pro hodnocení bolesti) výše, včetně posledního řádku tabulky 5 tamtéž.

Kč), což by odpovídalo hodnotě bodu cca 1 000,- Kč (přesněji 1 023,75 Kč). K tomuto výpočtu navýšené hodnoty bodu dle Metodiky by samozřejmě vůbec nebylo třeba zjišťovat průměr bodového hodnocení nejčastěji kompenzovaných položek, neboť by stačilo vynásobit současnou hodnotu bodu třemi ($3 \times 341,25 \text{ Kč} = 1\,023,75 \text{ Kč}$). My však potřebujeme stanovit hodnotu „nového“ bodu určovaného nikoliv dle stávajícího znění Metodiky, nýbrž na podkladě hodnotící škály DVPRS, jak bylo navrženo výše, a za tím účelem potřebujeme zároveň zjistit převodový mechanismus mezi „starými“ a „novými“ body.

Pokud by tíž reprezentativní počet nejčastěji odškodňovaných položek přehledu bolesti vedl na základě škály DVPRS k průměrnému bodovému hodnocení ve výši např. 140 „nových“ bodů, pak bychom za účelem zjištění adekvátní hodnoty bodu pro rok 2020 dle nově navrhované systému vydělili shora uvedenou cílovou částku bolestného 92 137,50 Kč číslem 140, na základě čehož bychom získali částku 658,13 Kč. Tuto částku by bylo vhodné (podobně jako je tomu u hodnoty bodu dle stávající verze Metodiky) navázat na průměrnou měsíční mzdu za kalendářní rok předcházející roku. V případě vypočtené ilustrativní hodnoty 1 bodu ve výši 658,13 Kč by tato vazba byla po zaokrouhlení vyjádřena jako 2 % této průměrné měsíční mzdy ($658,13 \text{ Kč}$ děleno průměrnou měsíční mzdou v roce 2019 ve výši 34 125 Kč = $0,01928 = \text{cca } 2 \%$). Jde však pouze o příklad výpočtu, konkrétní vážené průměry bodového hodnocení dle obou systémů budou ve finále s vysokou pravděpodobností odlišné (zřejmě vyšší). Pokud jde o vazbu na průměrnou měsíční mzdu, není nutné, aby šlo o „kulaté“ procento z její výše, jakkoliv by to z psychologického hlediska v praxi mohlo být určujícím faktorem pro úroveň navýšení hladiny bolestného v intervalu mezi mnou navrhovaným dvojnásobkem až trojnásobkem stávající hladiny. Každopádně teprve tímto zvýšením hladiny bolestného by bylo dosaženo spravedlivé úrovně kompenzace bolesti.

2.6.3. Zpřehlednění a zjednodušení systému položek v přehledu bolesti

Domnívám se, že práci na korektním nastavení poměrů mezi jednotlivými položkami ve smyslu výše uvedeného by prospělo též zpřehlednění a zjednodušení systému jednotlivých položek bolestivých stavů, a to jak v ohledu kvalitativním (systémovém), tak i kvantitativním. Je otázkou, zda je nutné lpět na poněkud nepřehledné klasifikaci vycházející z Mezinárodní klasifikace nemocí. Jsem názoru, že nikoliv, neboť tato klasifikace přehled bolestí příliš atomizuje, nemluvě o tom, že sama Metodika tuto atomizaci ještě aktivně rozšiřuje používáním až šestimístných alfanumerických kódů jednotlivých položek, zatímco MKN-10 používá kódy maximálně čtyřmístné. Tím se navíc částečně ztrácí asi jediná významnější výhoda klasifikace

založené na MKN-10, totiž možnost vyjít pro účely hodnocení bolesti z těchž kódů, které již jsou obsaženy ve zdravotnické dokumentaci poškozeného.

Tato výhoda je však zároveň potenciální nevýhodou, neboť posuzující lékař by neměl automaticky přebírat kódy MKN-10 obsažené ve zdravotnické dokumentaci, ale naopak na základě obsahu této dokumentace sám nezávisle vybrat nejvhodnější položky přehledu bolesti. V tomto směru je třeba mít na paměti, že kódy Mezinárodní klasifikace nemocí se používají především pro účely vykazování poskytnuté zdravotní péče či pracovní neschopnosti, což jsou účely veřejnoprávní, zatímco kompenzace bolestí vytrpěných poškozeným je účelem ryze soukromoprávním.

Z kapitoly 2.5 (Porovnání bodového ohodnocení bolesti dle Metodiky a dle náhradového nařízení vlády) vyplynulo, že pracovníprávní přehled bolesti obsažený v náhradovém nařízení vlády je výrazně přehlednější a „uživatelsky přívětivější“, než přehled bolesti dle Metodiky. Domnívám se proto, že by bylo vhodnější vyjít z přehledu bolesti vypracovaného pro účely náhradového nařízení vlády, v němž je opuštěn poněkud těžkopádný systém Mezinárodní klasifikace nemocí. Přehled bolesti v náhradovém nařízení vlády je navíc podstatně novější, než přehled bolesti dle Metodiky, který je v základu založen na cca 20 let staré náhradové vyhlášce.

„Vyjít“ z přehledu bolesti obsaženého v náhradovém nařízení vlády neznamena její kompletně převzít, nýbrž pokusit se její dále vylepšit či zjednodušit, a to i v souvislosti s navrhovaným novým systémem stanovování bodů založeným na časových profilech bolesti. Při tvorbě těchto časových profilů se totiž může ukázat, že seznam položek je v některých ohledech zbytečně podrobný a že by bylo možno celkový počet položek ještě dále zredukovat, a to např. ze současných 658 položek na cca 500 položek. To je však na odborném posouzení toho, do jaké míry se určité diagnostické detaily promítají do typické bolestivosti dané položky.

Za úvahu by též stálo statistické vyhodnocení toho, jak často (a zda vůbec) byly jednotlivé položky přehledu bolesti (ať již dle náhradové vyhlášky, Metodiky či náhradového nařízení vlády) v odškodňovací praxi využívány, a to na základě údajů od pojišťoven. Není totiž efektivní sestavovat časové profily (nebo obecně stanovovat bodové hodnoty bolesti) ohledně diagnóz, které se v praxi vůbec nevyužívají, nebo se využívají zcela minimálně. Pokud by se v budoucí odškodňovací praxi přesto ojediněle vyskytly, bylo by možné jejich bodové ohodnocení bolesti určit podle počtu bodů přiřazeného nejvíce srovnatelné položce poškození zdraví, jak tomu ostatně bylo doposud (srov. § 2 odst. 2 náhradové vyhlášky a § 4 odst. 1 náhradového nařízení vlády).

Navrhované zpřehlednění a zjednodušení systému položek v přehledu bolesti však není sám o sobě cílem, nýbrž pouze dalším prostředkem k tomu, aby byly korektně nastaveny relace

mezi jednotlivými bolestivými stavy, a v konečném důsledku pak **adekvátně nastavena hladina odškodnění bolesti**. Čím přehlednější a jednodušší bude systém položek v přehledu bolesti, tím snadněji a spolehlivěji bude možné vytvářet jednotlivé časové profily těchto položek, což je hlavním prostředkem k dosažení skutečně spravedlivé kompenzace bolesti dle nového občanského zákoníku.

3. Náhrada dalších nemajetkových újem dle Metodiky

Další nemajetkové újmy jsou zcela novou kategorií, kterou nový občanský zákoník v rámci náhrad při ublížení na zdraví zavedl a která by se měla vedle již dlouhodobě „zavedených“ kategorií bolestí a ztížení společenského uplatnění poškozenému kompenzovat. Vzhledem k absenci jasného zakotvení v důvodové zprávě se institut DNÚ stal zdrojem výkladových obtíží, jakož i snah o marginalizaci tohoto pojmu, a to právě ze strany Metodiky, resp. Nejvyššího soudu. Cílem této části je vytvořit rámcový přehled toho, co vše lze pod nový pojem „další nemajetkové újmy“ v praxi podřadit, jakož i předložit návrh kompenzačního rámce „standardních“ DNÚ, a přispět tak ke spravedlivějšímu a komplexnějšímu odškodnění poškozených na zdraví.

3.1. Normativní zakotvení DNÚ v kontextu bolestí a ZSU

Pojďme rovnou *in medias res*, tedy k obsahu § 2958 NOZ, který institut dalších nemajetkových újem zavádí. Předmětné ustanovení tvoří celkem tři relativně krátké věty (první dvě spojené do jedné delší věty středníkem), proto si je můžeme postupně rozebrat jednu po druhé.

Věta první: „*Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; ...*“ (zvýraznění doplněno)

Citovaná věta mj. uvádí, jaké kategorie nemajetkové újmy je třeba při ublížení na zdraví odčinit. Jde jednak o vytrpěné bolesti, tedy „klasickou“ kategorii, která existovala již před účinností nového občanského zákoníku. Zavádí však též **kategorii zcela novou** – předmětné „další nemajetkové újmy“, a to zcela na rovní kategorii první, tedy vytrpěných bolestí. Dle zkoumaného textu je tedy při ublížení na zdraví třeba penězi odčinit jednak bolesti, jednak DNÚ.

Textace věty první **nijak nenaznačuje**, že by se DNÚ měly kompenzovat pouze za specifických, excesivních či jinak výjimečných situací. Stejně tak použitá formulace „*odčiní ... vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy*“ (kdy mezi oběma kategoriemi újmy je souřadící spojka), **nijak neindikuje**, že by úmyslem zákonodárce bylo DNÚ pojmut jako kategorii vůči bolestem subsidiární či jinak „méněcennou“. Z logiky věci lze naopak dovodit, že zákonodárce pojem další nemajetkové újmy zavedl z důvodu, že dosavadní odškodňování pouze na úrovni bolestí a ztížení společenského uplatnění pocíťoval jako nedostatečné, nepokrývající plně všechny újmy vznikající při ublížení na zdraví.

Významná je též skutečnost, že kompenzace bolestí a DNÚ není v textu zákona vázána na žádnou podmínku, jako je tomu naopak u náhrady ztížení společenského uplatnění (k té se

dostaneme u věty druhé). Z toho lze dovodit předpoklad zákonodárce, že jak bolesti, tak i DNÚ vznikají při ublížení na zdraví běžně, tedy jako součást pravidelného běhu věcí při ublížení na zdraví. Z oddělení obou pojmů od ztížení společenského uplatnění, které předpokládá trvalost následků, lze též dovodit, že zákonodárce vnímá bolest i další nemajetkové újmy jakožto **dočasné stavy**, neomezující poškozeného trvale.

Za podstatné považují též zdůraznit, že pojem „další nemajetkové újmy“ je (podobně jako pojem „bolesti“) v § 2958 NOZ použit v množném čísle, nikoliv v čísle jednotném. Použil-li zákonodárce plurál, lze z toho dovodit, že v rámci DNÚ předpokládá více druhů těchto újem, které nejsou ani bolestmi, ani ztížením společenského uplatnění.

Věta druhá: „...; **vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění.**“ (zvýraznění doplněno)

V této větě je k bolestem a DNÚ doplněna třetí kategorie nemajetkové újmy, kterou je třeba při ublížení na zdraví odčinit. Jde o **ztížení společenského uplatnění**, tedy institut – podobně jako v případě bolestí – dobře známý již před rekodifikací.

Na rozdíl od bolestí a dalších nemajetkových újem je nárok na kompenzaci ZSU vázán na podmínku vzniku „překážky lepší budoucnosti poškozeného“. I přes novou formulaci této podmínky nejde obsahově o nic jiného, než podmínku následků „trvalého rázu“ ve smyslu náhradové vyhlášky.¹³⁸ I proto se v praxi jako synonymum ztížení společenského uplatnění běžně používal – a i za současné právní úpravy stále používá – pojem „**trvalé následky**“.

V této souvislosti je třeba zmínit notorietu, kterou si ovšem ne všichni advokáti či soudci plně uvědomují, neboť k nim se většinou dostávají pouze závažnější případy: většina poškozených má to štěstí, že jejich ublížení na zdraví nejsou příliš vážná, a žádné trvalé následky u nich tedy nenastanou. U převážné části poškozených tudíž připadá do úvahy pouze kompenzace dočasných stavů uvedených ve větě první, a na ztížení společenského uplatnění vůbec nedojde, neboť poškození se plně uzdraví – většinou v řádu týdnů či měsíců, nejdéle během jednoho roku či maximálně dvou let.

Věta třetí: „*Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.*“

Odkaz věty třetí na zásady slušnosti navazuje na požadavek věty první na to, aby peněžitá náhrada „**plně vyvážila**“ vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy, resp. též ztížení společenského uplatnění. Tento požadavek je objektivně vzato nerealizovatelný, když i

---

¹³⁸ Konkrétně šlo o § 3 odst. 1 náhradové vyhlášky, který pro odškodnění ztížení společenského uplatnění požadoval, aby šlo o „*následky škody na zdraví, které jsou trvalého rázu*“.

v odborné veřejnosti existuje v zásadě shoda na tom, že zdraví je zcela výjimečnou, navýsost subjektivní a vsutku nemateriální hodnotou, což vylučuje možnost její přesné kvantifikace.¹³⁹

Znamená to, že požadavek „plného vyvážení“ bolestí, DNÚ a ZSU můžeme ignorovat? Jsem přesvědčen, že nikoliv. Při aplikaci předpokladu racionálního zákonodárce lze v takovém případě daný požadavek interpretovat v souladu s jeho zjevným účelem tak, že kompenzace osob, kterým bylo ublíženo na zdraví, by měla být v rámci možností **co nejúplnější (největší)**, a to při současné aplikaci regulativu zásad slušnosti.

Z výše uvedeného vyplývá, že **i další nemajetkové újmy je třeba kompenzovat co nejúplněji** a v rámci zásad slušnosti, podobně jako bolesti a ztížení společenského uplatnění. Opačný přístup (marginalizace DNÚ či vazba jejich kompenzace na uměle vytvářené podmínky) by byl v rozporu s výše vyloženým zněním ustanovení § 2958 NOZ.

3.2. Co patří pod pojem „další nemajetkové újmy“?

Požadavek na co nejúplnější kompenzaci DNÚ je možno splnit pouze tehdy, pokud budeme mít ujasněno, co konkrétně pod pojem „další nemajetkové újmy“ spadá.

Bylo již výše dovozeno, že zákonodárce pojem „další nemajetkové újmy“ zavedl z důvodu, že dosavadní odškodňování pouze na úrovni bolestí a ZSU pocíťoval jako nedostatečné, nepokrývající plně všechny újmy vznikající při ublížení na zdraví.

Jsem přesvědčen, že tímto prizmatem je třeba vykládat vlastní obsah pojmu DNÚ. V opačném případě by jeho zavedení do českého právního pozbývalo významu a DNÚ by bylo synonymem pro obskurní situace, které při pravidelném běhu věcí prakticky nikdy nenastanou. A těžko se lze domnívat, že toto bylo úmyslem zákonodárce. Při aplikaci předpokladu racionálního zákonodárce lze naopak rozumně předpokládat, že DNÚ se týká situací či stavů, které při ublížení na zdraví **nastávají běžně (či méně často)**, nejsou bolestmi a zároveň jde o takové následky ublížení na zdraví, které jsou (na rozdíl od ZSU) **dočasné**.

Otázka po obsahu DNÚ tedy z ní následovně: Jaké dočasné situace či stavy běžně nastávají při ublížení na zdraví, a nejde přitom o bolesti?

Každý, kdo se doma nebo v nemocnici zotavoval např. z nějakého úrazu, zná na tuto otázku odpověď. Ano, větší či menší bolesti pocíťuje každý, nicméně často jsou poškozenými mnohem více vnímány **zásahy úrazu a s ním související léčby do jejich běžného života**. Do doby opětovné stabilizace jejich stavu nemohou poškození prožívat svůj život tím způsobem,

---

¹³⁹ Viz např. VOJTEK, Petr in ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. (§ 2521-3081)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, komentář k § 2958, bod 11, s. 1108-1109. ISBN 978-80-7478-630-3.

jakým jej prožívali před úrazem. Musejí se též podrobit léčbě a z ní vyplývajícím omezením, nebo dokonce trávit svůj čas v nemocnici. Tolik stručně objektivní stránka věci.

Pak je zde ale též subjektivní aspekt – poškození výše uvedené **zásahy logicky pociťují ve své duševní (emoční) sféře**, a to více či méně negativně, v závislosti na tom, o co všechno ve svém životě během té doby přicházejí a čemu všemu se musejí podrobit. Mohou též mít oprávněné obavy o své zdraví, v případě těžkých úrazů též o svůj život. Ze zpětného pohledu jde o dočasné období, to ale v daném okamžiku nemusí být jasné.

Úraz jsem uvedl jako příklad pro lepší představu, každopádně co platí pro následky úrazů, platí samozřejmě pro následky jakéhokoliv jiného ublížení na zdraví. Z výše uvedeného můžeme tedy můžeme vyabstrahovat následující **kategorie dalších nemajetkových újem**:

3.2.1. „Dočasné následky“ (objektivní kategorie)

Pojem „dočasné následky“ (dále též jen „DN“) zde předkládám zcela záměrně, a to jako protiklad pojmu „trvalé následky“, který se v praxi již používá jakožto synonymum pro ZSU. Je zřejmé, že ublížením na zdraví dochází v životě poškozeného pravidelně k dočasným omezením, jež by se dala vyjádřit spojením „nemohou, co mohli, a musejí, co nemuseli“. A nevidím žádný důvod, proč by škůdce měl být (výkladem či jinak) osvobozen z povinnosti tuto objektivně vzniklou újmu poškozenému kompenzovat.

Dočasné následky v sobě nesou v zásadě totéž spektrum omezení jako trvalé následky, mnohdy však v intenzivnější formě, neboť poškozený se teprve podrobuje léčbě a k uzdravení či alespoň stabilizaci jeho zdravotního stavu doposud nedošlo. Proč by tytéž či dokonce intenzivnější následky neměly být kompenzovány jenom proto, že poškozeného nezatěžují na trvalo?

Pokud má např. pronajímatel smluvní nárok na kompenzaci dočasného omezení jeho vlastnického práva v důsledku užívání jím vlastněné věci jinou osobou (formou nájemného), proč odpírat poškozenému nárok na kompenzaci dočasného omezení jeho života v případě porušení povinnosti ze strany škůdce? Dočasné omezení vlastnického práva jistě není „více“, než dočasné omezení života poškozeného. Navíc nepřiznání kompenzace za takové omezení života poškozeného by bylo v rozporu se sankční povahou deliktní odpovědnosti.

Připomeňme si v této souvislosti základní zásady nového občanského zákoníku i jeho důvodovou zprávu, která při prezentaci těchto zásad zmiňuje ideu Alberta Camuse, že „*zákon nepodložený velkými principy je stvořen jen k tomu, aby se překrcoval nebo vnucoval*“. Tyto zásady mají přirozeně svůj velký interpretační význam, a to (opět slovy důvodové zprávy) jako „*hlavní směrnice pro hledání a poznání skutečné zákonodárcovy vůle*“.

Ustanovení § 3 odst. 2 NOZ stanoví zásadu, že **každý má právo na ochranu mj. svého života, zdraví, důstojnosti a soukromí**; dále též přiznává zvláštní zákonnou ochranu rodině, rodičovství a manželství. Podle § 3 odst. 1 NOZ chrání soukromé právo důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo **brát se o vlastní štěstí** a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých, přičemž jediným limitem je nepůsobit bezdůvodně újmu druhým.

Aniž by bylo předmětem mého článku detailní rozbor výše uvedených základních zásad, je zřejmé, že nový občanský zákoník na jedno z nejvyšších míst staví **právo člověka prožívat svůj život podle svého**, v kruhu jeho rodiny či jiných blízkých lidí, při zachování jeho důstojnosti a soukromí. Jakýkoliv zásah do těchto hodnot je tedy zásahem do základních hodnot chráněných občanským zákoníkem a je třeba jej adekvátně kompenzovat.

K tomu viz též důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, podle které je myšlenkové ukotvení NOZ „*v respektu k osobnosti člověka jako svobodného individua způsobilého žít podle svého a rozhodovat o svých soukromých záležitostech samostatně*“, jeho účelem je „*umožnit i garantovat svobodné utváření soukromého života*“ s tím, že „*osu celé úpravy představuje člověk a jeho zájmy*“ (zvýraznění doplněno).

I ve světle výše uvedeného lze kategorii dočasných následků ublížení na zdraví dále rozdělit do následujících tří typů:

a) „Ušlé prožívání běžného života“

Říká se, že skvělý život není nic jiného než série dobře prožitých běžných dní. Těžiště lidského života je totiž skutečně v prožívání běžných (všedních) dnů a s nimi spojených pravidelně se opakujících prožitků – např. ranní probuzení se vedle životního partnera, společná snídaně s rodinou, vypravení dětí do školy, práce a situace s ní spojené (kontakt s klienty a kolegy, získávání nových zkušeností), vyzvednutí dětí ze školy, společná večere, pravidelné sportovní aktivity, čtvrtěční „pivo“ s kamarády, víkendové výlety s dětmi, návštěvy přátel či širší rodiny a mnohé další aktivity v rámci variability lidského života každého jedince.

Jak vyplývá z uvedených příkladů, tyto běžné (všední) prožitky nezahrnují nutně jen jednoznačné „užívání si“, ale též plnění povinností, které patří k naplňování životní role každého člověka, ať již jsou to povinnosti vůči rodině (starání se o děti, případně též o nemocného životního partnera či stárnoucí rodiče), povinnosti pracovní či jiné závazky. To vše totiž patří k právu člověka prožívat život podle svého, resp. právu brát se o vlastní štěstí a štěstí vlastní rodiny a lidí blízkých.

Není nutné vytyčovat nějakou ostrou hranici mezi „běžnými“ a „nevšedními“ dny, resp. prožitky, rámcově je však možné říci, že „**běžné**“ je v tomto kontextu to, co se zpravidla opakuje

každý den, týden či alespoň jednou měsíčně. Právě do takto pravidelně se opakujících životních činností zasáhne ublížení na zdraví nejvíce. Život poškozeného „poté“ je najednou přesunut na zcela jinou kolej, jež sice vede (má vést) k úplnému uzdravení, ale za cenu toho, že běžný život prožívaný „předtím“ se dočasně ocitne na koleji odstavné.

b) „Ušlé prožívání nevšedních dnů“

Ačkoliv těžiště lidského života spočívá v prožívání dnů běžných, v lidské paměti většinou zůstávají dny nevšední. Vzpomenete si, co jste dělali před půl rokem? Zřejmě nikoli, ale kde jste byli na poslední dovolené, to Vám asi problémy dělat nebude. **Nevšední dny** jsou spojeny s prožitky nebo situacemi, které se opakují pouze jednou či několikrát za rok, nebo dokonce ještě vzácněji.

Z každoročních událostí to kromě již zmíněné dovolené budou např. vánoční svátky, oslava narozenin (vlastních či blízkých příbuzných), dlouho plánovaná rodinná sešlost, pracovní událost, ke které směřovalo mnohaměsíční úsilí poškozeného, sportovní závody, na které se poškozený dlouhodobě připravoval, či školní besídka, na které vystupoval jeho potomek.

Nevšední dny nastávající méně než jednou ročně mnohdy zahrnují zásadní události v lidském životě, jako je maturita, promoce, svatba, narození dítěte či vnoučete, jeho první den ve škole atd. Může ale též jít např. o oslavu kulatin, plánovanou „životní“ dovolenou či zahraniční stáž.

Pokud poškozený v důsledku ublížení na zdraví o prožití těchto situací přijde, je zcela namístě, aby mu to škůdce kompenzoval. Ano, po uzdravení či rekonvalescenci bude moci poškozený své nevšední dny opět prožívat naplno (ostatně pohybuje se v kategorii *dočasných* následků), nicméně možnost prožít již proběhlé události poškozený mít už nebude, maximálně v „náhradním termínu“.

Rozdíl mezi tímto typem dočasných následků a „ušlým prožíváním běžného života“ spočívá též v tom, že posléze jmenovaný typ nastává (možná s výjimkou drobných ublížení na zdraví) prakticky vždy, kdežto „ušlé prožívání nevšedních dnů“ nemusí nutně nastat, jakkoliv i tento typ DN je relativně běžný.

V praxi to samozřejmě bude záviset hlavně na tom, jak dlouhá bude léčba, resp. rehabilitace spojená s daným ublížením na zdraví. Půjde-li o dobu delší než jeden měsíc, bude zmeškání alespoň jedné nevšední události celkem pravděpodobné, ovšem při nepříznivé shodě okolností si lze představit i „propásnutí“ velké události v důsledku jednotýdenní pracovní neschopnosti.

c) Prožívání nepříjemných či obtížných situací

Zatímco u ušlého prožívání běžného života, resp. nevšedních dní poškozený o něco pozitivního přichází, v případě toho typu DN naopak prožívá (je nucen prožívat) něco negativního, co dále dočasně zhoršuje jeho kvalitu života.

Pro konkrétnější představu: poškozený například z důvodu zranění tráví dva týdny v nemocničním pokoji s chrápajícími spolupacienty, takže se pořádně nevyspí, navíc již v 6 ráno je buzen jenom kvůli měření teploty všem pacientům na pokoji. Z důvodu nehybnosti musí poškozený používat pro malou potřebu nádobu na moč (tzv. „bažant“), pro velkou potřebu pak podložní mísu, to vše za přítomnosti ostatních pacientů. Pak čeká, až sestra jeho bažant nebo podložní mísu odnese. Případně je v podobné situaci pacient ležící vedle poškozeného a sestra jeho mísu dlouho neodnáší.

Pro někoho to může být až příliš názorný příklad, nicméně právě na takových příkladech si lze lépe uvědomit charakter prožitků spadajících do tohoto typu dočasných následků. Jde o situace, kdy si poškozený připadá **nedůstojně, trapně, ponížene, závisle na cizí pomoci či jinak nepříjemně, případně je vystaven jiným obtížím.**

Do tohoto typu DN samozřejmě patří též zhoršení kvality života **v důsledku samotné léčby**, jako je např. šestiměsíční sádra na noze, vedlejší účinky farmakoterapie (např. nevolnost, zvracení, průjem či vyrážka na těle), nemožnost přijímat pevnou stravu či striktní dietní omezení.

Může jít též o podstoupení různých nepříjemných vyšetření, jako je rektoskopie či kolonoskopie, vyšetření pohlavních orgánů či magnetická rezonance (kterou mnozí pacienti nesnášejí dobře). Nebo stav, kdy má poškozený zavedenu močovou cévku.

Prožívání nepříjemných či obtížných situací není omezeno pouze na pobyt v nemocnici, neboť i v rámci domácí léčby může poškozený pociťovat důsledky léčby či být vystaven situaci, kdy je např. najednou i v oblasti základních lidských potřeb **závislý na pomoci** členů rodiny, což ho staví do zcela jiné pozice, než měl předtím.

3.2.2. Negativní emoční stavy (subjektivní kategorie)

U věcí (fyzických předmětů) je logické uvažovat toliko o tom, že nemohly být dočasně užívány v souladu jejich obvyklým účelovým určením, nebo že naopak byly užívány jiným než obvyklým způsobem. Člověk však není mechanický stroj, ale tvor obdařený psychikou a s ní spojenými emocemi. Lidský život bez emocí by byl pouhým existováním, neboť jsou to právě emoce, které životu dodávají barvy. Každý si jistě přeje, aby to byly barvy jasné a zářivé, v případě ublížení na zdraví je tomu ale většinou naopak.

Shora specifikovanou *objektivní* kategorii dočasných následků je proto nutné doplnit o subjektivní kategorii dalších nemajetkových újem spočívající v negativních emočních stavech. Obsah tohoto pojmu jsem vysvětlil již v kapitole 2.1 (Pojem „bolesti v širším smyslu“), proto na tomto místě pouze stručně zopakuji, že jde o souhrnný pojem zahrnující celé spektrum toho, co poškozený pociťuje, tedy negativní emoce či pocity o různých intenzitách.

Negativní emoční stavy jsou v kontextu ublížení na zdraví vždy odrazem nějaké objektivní reality, od které tyto stavy nelze uměle oddělovat. Právě negativní emoční stavy poškozený přirozeně (a pojmově) pociťuje ve své duševní sféře nejvíce, na rozdíl od pouhého rozumového vnímání toho, co tyto stavy objektivně vyvolalo.

Rozdělení dalších nemajetkových újem na (objektivní) dočasné následky a (subjektivní) negativní emoční stavy je proto v této kapitole uvedeno pouze za účelem klasifikace pestrého obsahu DNÚ. V rámci dalších nemajetkových újem by objektivní i subjektivní kategorie samozřejmě měly být posuzovány komplexně, bez umělého oddělování objektivní a subjektivní stránky věci.

Pro účely kompenzace DNÚ lze kategorii negativních emočních stavů rozdělit do dvou základních typů:

a) NES spojené s vnímáním ublížení na zdraví jako takového

Za účelem vyloučení jakýchkoliv pochybností budiž v první řadě uvedeno, co do tohoto typu NES *nepatří*. Jsou to negativní emoční stavy vyvolané bolestmi. Bolesti jsou zavedenou a svébytnou kategorií nemajetkové újmy, kompenzovanou separátně. A je zřejmé, že jakákoliv fyzická bolest je neoddělitelně spjata s negativními emočními stavy jí způsobenými – bylo by proto absurdní „vytrhávat“ NES spojené s bolestmi od kompenzace bolestí a podřazovat je do kategorie DNÚ. Obdobně neadekvátní by ovšem bylo odškodňovat v rámci bolestného negativní emoční stavy, které bolestmi nijak vyvolané nejsou.

Negativní emoce a pocity spojené s fyzickými bolestmi je proto vhodné i nadále odškodňovat v rámci bolestného, podobně jako jsou NES spojené s trvalými následky kompenzovány v rámci ZSU. Ostatní negativní emoční stavy spojené s ublížením na zdraví je však přirozeně nutné odčinit v rámci „zbytkové“ kategorie dalších nemajetkových újem.

Nyní zpět k pojmu „NES spojené s vnímáním ublížení na zdraví jako takového“. Spadají pod něj negativní emoce a pocity **zapříčiněné vznikem a samotnou existencí ublížení na zdraví, včetně jeho vývoje v čase** (např. protahování doby léčby, komplikace během léčby). Tyto negativní emoční stavy vznikají z příčin odlišných od bolestí a nezávisle na nich; bolesti

mohou tyto stavy toliko sekundárně modulovat, ať již v pozitivním či negativním smyslu (silné bolesti zhoršovat, mírnější než očekávané bolesti či jejich absence naopak zlepšovat).

Již samotný vznik ublížení na zdraví, resp. uvědomění si tohoto stavu, může u poškozeného vyvolat **psychický šok (trauma)**, kdy je během velmi krátkého časového období konfrontován se zcela novou situací ohledně svého zdravotního stavu. Jde ve své podstatě o intenzivní prožívání více emocí najednou, např. **pocitu bezmoci, zranitelnosti, blízkosti smrti**, jakož i **strachu či obav** o zdraví nebo o život. Prožívání těchto emocí může být ještě umocněno tím, že poškozený dlouho čeká na potřebnou pomoc, případně byl ponechán zcela „napospas osudu“.

Nejde však pouze o prvotní reakce poškozeného, ale též (v mnohých případech zejména) o emoční stavy následné. Např. vážný úraz způsobený nezaviněnou dopravní nehodou může u poškozeného vyvolávat **zlost, hněv či našťvanost** („*Proč se to muselo stát zrovna mně? Co jsem komu udělal? Proč mám vážné zranění já, a ne ten, kdo nehodou způsobil?*“), stejně jako **strach, obavy, nejistotu či úzkost**, směřované v této fázi zejména ke kvalitě budoucího života („*Budu vůbec moci chodit? Nebude ze mne mrzák?*“). Častý je též **smutek či lítost** nebo **pocit zmaru či beznaděje** („*Všechno je v háji. Teď už nemá nic cenu. Už mi je to všechno jedno.*“). Tyto pocity se mohou i postupně střídat, v závislosti na momentálním duševním rozpoložení poškozeného.

Tyto emoční stavy se obvykle zintenzivňují či znovu objevují též při dočasném zhoršení zdravotního stavu, při novém či opětovném výskytu přidružených obtíží, nutnosti dalších léčebných zákroků, prodlužování délky terapie nad původní očekávání či při jiných komplikacích léčby. Typické jsou v tomto ohledu **pocity zmaru a beznaděje**, zejména pokud se původně nadějně se zlepšující stav náhle nebo opět zhorší („*Už to vypadalo nadějně a teď je to zase v háji. Mně není souzeno se z toho vyhrabat. Kašlu na to, bude ze mě doživotní mrzák.*“). Projevit se mohou opět **obavy a strach** o další vývoj zdravotního stavu.

Na výše uvedených příkladech je zřetelné, jak odlišné jsou tyto negativní emoční stavy od NES vyvolaných bolestmi. Vážný úraz jistě způsobí bolesti a s nimi spojené NES (obojí kompenzované v rámci bolestného), ale mnohem intenzivnější může být strach poškozeného, že už nikdy nebude moci chodit. Pokud se pacient postupně uzdravuje a najednou se dozví, že je nutná reoperace, i nové bolesti spojené s reoperací budou odškodněny prostřednictvím bolestného, mnohem silnější než fyzická bolest však může být pacientova frustrace nad tímto nepříznivým vývojem, nebo jeho strach, že se operace znovu nepovede a on se nikdy plně neuzdraví.

Pokud těhotná matka uklouzne na neupraveném chodníku a způsobí si četná poranění, výrazně silnější než jakákoliv bolest bude její **strach** o osud nenarozeného dítěte. Bude-li otec od rodiny při ochraně slabšího kolegy vážně zraněn během potyčky s útočником, může jakoukoliv jeho fyzickou bolest přebít stále se připomínající **obavy**, že skončí v invalidním důchodu a nebude se moci postarat o rodinu.

Obdobných příkladů by bylo možné uvést desítky a bylo by jim společné, že negativní emoce a pocity v nich nejsou v příčinné souvislosti s fyzickou bolestí, ale s vnímáním ublížení na zdraví jako takového, ať již jde o aktuální stav poškozeného či potenciální důsledky ublížení na zdraví pro budoucnost poškozeného. Emoce jako je zlost, naštvaní či frustrace totiž může člověk prožívat, i když žádnou fyzickou bolest nepocítuje, např. v situaci, kdy mu vandal baseballovou pálkou zničí jeho automobil. Pálka přeci nezasáhla majitelovo tělo, aby cítil nějakou fyzickou bolest. Z tohoto důvodu tedy nelze pod bolestné podrázovat emoční stavy, které nebyly bolestí vyvolány.

b) NES spojené s vnímáním dočasných následků

Škála emocí a pocitů spojených s dočasnými následky je ještě širší než u vnímání ublížení na zdraví jako takového, byť ne vždy budou tyto emoční stavy tak intenzivní.

Ušlé prožívání běžného života, resp. nevšedních dnů může u poškozeného vyvolat např. **naštvanost** („*Místo povídání si s dětmi tady poslouchám kecy starejch dědků. Tento víkend jsem mohl být s rodinou na výletě, a místo toho tvrdnu v nemocnici.*“), **vztek** („*Dneska večer jsem mohl být s kamarády na pivu, místo toho tady sedím nad nemocniční šlichtou.*“) nebo **zlost či hněv** („*Já se jako blbec připravuji čtyři měsíce na ten půlmaratón, a všechno to přišlo vniveč. Na tom projektu v práci jsem tu špinavou práci oddřel já, a teď všechnu smetanu slízne kolega.*“).

Z obdobných příčin mohou u poškozených nastávat též emoční stavy jako je **smutek či lítost** („*Tak první kulantiny vnučky budou beze mne, a já se tolik těšila. Já jsem s dcerkou tolik cvičila na tu její besídku, a teď jí promeškám.*“) nebo **obavy a nejistota** („*Jak to beze mne doma zvládnou? Jak to budou snášet děti, že jim nebude mít kdo vařit? Kdo se místo mne postará o nemocnou manželku?*“).

Mnozí poškození pak špatně snášejí pobyt v nemocnici jako takový či pociťují jakýsi generalizovaný **stesak** po domově, aniž by se myšlenkami zaobírali jednotlivými událostmi, o které přicházejí.

Negativní emoční stavy spojené s ušlým prožíváním běžného života, resp. nevšedních dnů samozřejmě nejsou vázány jenom na pobyt v nemocnici, ale mohou se (být většinou v menší

míře) projevovat i při domácím léčebném režimu, kdy si poškozený uvědomuje, o co všechno za zdmi domova přichází a že není schopen fungovat jako plnohodnotný člen domácnosti.

Tolik pokud jde o NES vyvolané ušlým prožíváním běžného života, resp. nevšedních dnů, ať již v nemocnici či při domácím léčbě. Pokud jde o dočasné následky spočívající v prožívání nepříjemných či obtížných situací, ty mohou typicky vyvolávat např. **naštvanost, vztek či zlost** („*Už týden jsem se kvůli tomu chrápání nevyspal, proč nás ještě k tomu budí tak brzo? Jak dlouho mi ještě bude blbě z těch léků, co do mě cpou?*“).

Půjde však i o jiné NES – kupř. nemožnost vykonávat základní životní potřeby bez asistence další osoby v poškozeném často vyvolávají též **pocit ponížení, trapnosti či studu** („*Je mi tak trapně, nejradši bych se někam zakopal. Proč sestra už tu mísu dávno neodnesla? Hlavně, aby teď nikdo nepřišel na návštěvu.*“), případně **pocit zmaru či naštvání** („*Tak do toho všeho jsem se ještě osypal. Tohle hrozné vyšetření by měl absolvovat ten, kdo mi to celé způsobil, a ne já.*“).

I v těchto případech se uvedené emoce a pocity nevyskytují pouze při nemocničním pobytu, ale též v rámci domácí péče, kdy roli ošetřovatele většinou přebírá člen rodiny. Pokud poškozený během domácí rekonvalescence není soběstačný v oblasti výkonu hygienických potřeb, je typický již zmíněný **pocit ponížení, trapnosti či studu** („*Kterému chlapovi pomáhá s velkou potřebou vlastní dcera? Studem bych se nejraději propadl.*“). Trvá-li domácí péče delší dobu (v rádech týdnů až měsíců), může se u poškozeného projevit též pocity **sníženého sebevědomí** („*Co jsem to za hlavu rodiny, vždyť jsem teď všem na obtíž? Musejí se o mne starat jak o malé děcko, už nikdy nebudu mít doma takovou autoritu.*“).

Podobně jako v případě negativních emočních stavů spojených s vnímáním ublížení na zdraví jako takového jsou i příčiny NES spojených s vnímáním dočasných následků zásadně nezávislé na fyzických bolestech. V důsledku ublížení na zdraví je totiž poškozený dočasně omezen v prožívání svého dosavadního života (a naopak nucen podstupovat nepříjemné či obtížné situace) bez ohledu na to, zda přitom současně pociťuje fyzické bolesti. Případné bolesti a jejich intenzita může výsledný duševní stav poškozeného pouze dále dotvářet, podobně jako jej ovšem dotváří mnoho jiných aspektů.

Kompenzace jednoho z důsledků ublížení na zdraví (fyzických bolestí a s nimi spojených NES) tudíž z logiky věci nemůže mít žádný vliv na kompenzaci jiných jeho důsledků, ať již jde o dočasné následky a s nimi spojené NES či další nemajetkové újmy obecně. Obdobně je tomu ostatně též u náhrady *majetkových* újem (škod) při ublížení na zdraví, kdy např. kompenzace nákladů spojených s péčí o zdraví nijak nelimituje právo poškozeného na náhradu za ztrátu na výdělků či na důchodu.

Jak bylo zmíněno též v kapitole 2.4 (Pravidla pro hodnocení bolesti), příčinná souvislost (kauzální nexus) tedy musí existovat nejenom v obecné rovině škodná událost → újma na zdraví, ale též ve vztahu škodná událost → *konkrétní* kategorie nemajetkové újmy na zdraví, za kterou je požadována, resp. poskytována náhrada (bolest, DNÚ, ZSU). Protože často jeden obrázek či jedno schéma vydá za mnoho slov, je vztah DNÚ v kontextu bolesti a ZSU znázorněn v tabulce 11 níže.

Tabulka 11 – Jednotlivé kategorie nemajetkové újmy na zdraví z pohledu kauzality

UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ	OBJEKTIVNÍ KATEGORIE	SUBJEKTIVNÍ KATEGORIE	ÚJMA
	fyzické bolesti	NES vyvolané fyzickými bolestmi	bolesti
	dočasné následky: ➤ ušlé prožívání běžného života ➤ ušlé prožívání nevšedních dnů ➤ prožívání nepříjemných či obtížných situací	NES spojené s vnímáním ublížení na zdraví jako takového NES vyvolané dočasnými následky	DNÚ
	trvalé následky	NES vyvolané trvalými následky	ZSU

3.3. Komentářové výklady pojmu DNÚ

Jak je z výše uvedeného přehledu patrné, další nemajetkové újmy jsou velmi bohatou kategorií nemajetkových újem, které při ublížení na zdraví vznikají. Jde o kategorii, která před rekonstrukcí existovala pouze *de facto*, nikoliv *de iure*, a proto její odškodňování za účinnosti starého občanského zákoníku prakticky vůbec neprobíhalo. Zavedení institutu DNÚ je tedy pro poškozené bezpochyby jedním z pozitivních přínosů nového občanského zákoníku, a to s velkým potenciálem. Na rozdíl od dlouhodobě „zavedených“ institutů bolesti a ztížení společenského uplatnění jsou však DNÚ zcela novým pojmem, a proto před analýzou toho, jak na další nemajetkové újmy nahlíží Metodika, je vhodné nejprve zanalyzovat, jak se k institutu DNÚ staví komentářová literatura.

Velký Beckův komentář k NOZ uvádí, že další nemajetkové újmy mohou mít formu „*psychické bolesti nebo jiných duševních útrap*“.¹⁴⁰ Psychickou bolest v této souvislosti popisuje jako „*duševní reakci na poruchu zdraví člověka*“, která může mít „*podobu smutku, deprese, strachu z dalších následků*“, a kterou lze jako pojem zahrnout pod označení duševní útrapy ve smyslu § 2956 NOZ věty za středníkem.¹⁴¹

Tyto úvahy jsou v zásadě plně kompatibilní s mnou předestřeným rámcem, pouze s tím rozdílem, že zmíněný komentář používá pojmu „psychické bolesti nebo jiné duševní útrapy“ namísto mnou používanému pojmu negativní emoční stavy, který v sobě jako nadmnožina zahrnuje různé termíny popisující tuto subjektivní kategorii, neboť ty v jednotlivých případech nemusejí být zcela přiléhavé.

Např. spojení „psychická bolest“ je podle mého názoru vhodné spíše pro popis duševních útrap pozůstalých při usmrcení osoby jim blízké, ale nevystihuje celou škálu emočních stavů poškozeného při ublížení na zdraví. Ostatně i samotný pojem „duševní útrapy“ může evokovat spíše intenzivnější či závažnější stavy, ačkoliv neexistuje žádný důvod škůdce jakkoliv osvobodit z povinnosti kompenzovat poškozenému též „standardní“ NES, jsou-li v příčinné souvislosti s ublížením na zdraví. Je třeba mít též na paměti, že v případě NOZ zákonodárce vědomě volil terminologii českého původu (někdy i z období obrozenecké češtiny), čímž se připravil o možnost využít potenciálně přiléhavější pojmy latinského či jiného původu. Toto omezení však pro právní teorii a praxi samozřejmě neplatí.

Citovaný velký Beckův komentář k NOZ podle všeho vnímá DNÚ primárně jakožto **subjektivní kategorii**, zakotvenou v duševní sféře poškozeného. Svoji roli v tomto vnímání DNÚ mohlo sehrát i to, že u části DNÚ (konkrétně u NES spojených s vnímáním ublížení na zdraví jako takového) skutečně mezi ublížením na zdraví jakožto zdrojovou příčinou a příslušným NES absentuje „mezistupeň“ další objektivní kategorie, jakou jsou u bolestného fyzické bolesti, u zbylých DNÚ dočasné následky nebo u ZSU trvalé následky (k tomu viz též celkový přehled v tabulce 11 výše).

Tento „subjektivizující“ náhled na věc je v pořádku do té míry, že veškeré důsledky ublížení na zdraví (tedy i bolest či trvalé následky) se logicky projevují též v duševní sféře poškozeného, a v konečném důsledku je tak komplexně (dohromady) odškodňována jak objektivní, tak subjektivní kategorie újmy, ať již jde o linii bolestného, DNÚ či ZSU.

---

¹⁴⁰ BEZOUŠKA, Petr in HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, komentář k § 2958, m. č. 21, s. 1708. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁴¹ *Tamtéž*, m. č. 10, s. 1707.

Na druhou stranu však z principiálního hlediska není vhodné vydělovat DNÚ z režimu, který mají bolestné či ZSU, kde negativní emoční stavy „nasedají“ na příslušnou objektivní kategorii, která je vyvolává, tedy v daných případech na fyzickou bolest, resp. trvalé následky. Pokud totiž nebudeme i u DNÚ řádně zohledňovat dualitu objektivní kategorie (jakožto bezprostřední příčina) – subjektivní kategorie (NES vyvolané touto příčinou), může zůstat nepovšimnuta absence kauzality jako jeden z hlavních důvodů, proč v rámci bolestného nelze odškodňovat negativní emoční stavy vyvolané zcela jinými příčinami. A budiž připomenuto, že v případě DNÚ jsou těmito bezprostředními příčinami dočasné následky, resp. též samotné ublížení na zdraví jako takové.

Zmíněný velký Beckův komentář k NOZ nicméně objektivní kategorii dočasných následků v rámci DNÚ implicitně registruje, když ve výčtu příkladů zmiňuje též „*odloučení od rodiny (zvláště od dětí či od rodičů) v průběhu dlouhé hospitalizace*“,¹⁴² což odpovídá objektivní kategorii dočasných následků spočívajících v ušlém prožívání běžného života, případně též nevšedních dnů. Jinak se věnuje stavům, které odpovídají subjektivní kategorii negativních emočních stavů.

V tomto směru citovaný komentář **jako příklady DNÚ konkrétně uvádí následující stavy:**¹⁴³ šok ze zranění; strach o život; strach těhotné ženy o zdraví nenarozeného dítěte; starost o budoucnost (strach z následků zranění); úzkost v době léčení (z dalšího průběhu léčby, strach z komplikací nebo z další operace); duševní deprese během léčby; pocit méněcennosti.

Uvedené příklady tedy povýtce odpovídají kategorii NES spojených s vnímáním ublížení na zdraví jako takového, byť některé stavy (typicky např. pocit méněcennosti) mohou být spojeny též s vnímáním dočasných následků, zejména prožívání nepříjemných či obtížných situací.¹⁴⁴

---

¹⁴² *Tamtéž*, m. č. 24, s. 1709.

¹⁴³ *Tamtéž* (pořadí upraveno).

¹⁴⁴ Do výčtu jednotlivých příkladů DNÚ je v citovaném komentáři zařazen i potrat, který však podle mého názoru není DNÚ ve smyslu § 2958 NOZ, nýbrž nemajetkovou újmou podle § 2959, v rámci kterého jsou odškodňováni mj. rodiče usmrceného dítěte. Ostatně i podle předchozí právní úpravy se v rámci náhrad při usmrcení rodičům kompenzovala újma způsobená nejen usmrcením již narozeného dítěte, ale též ztrátou dosud nenarozeného počatého dítěte (§ 444 odst. 3 písm. c) a d) starého občanského zákoníku). V případě potratu vyvolaného ublížením na zdraví jde o obdobnou situaci, jako kdyby např. během dopravní nehody byla zraněna matka i její jednorozná dítě, které by následně v nemocnici na následky zranění zemřelo. Není proto důvod režim kompenzace za tyto obdobné újmy rozdělovat, navíc s rizikem nižší kompenzace v rámci DNÚ. U potratu též absentuje znak dočasnosti, který je pro DNÚ příznačný v rámci jejich odlišení od trvalých následků (ZSU).

Podle komentáře Wolters Kluwer k NOZ může v případě DNÚ jít „o nepříznivé dopady do sféry poškozeného, které nejsou bolestivé a které nemají trvalý charakter“.¹⁴⁵ I tato charakteristika dalších nemajetkových újem je kompatibilní s mnou prezentovaným pojetím DNÚ, v rámci kterého akcentuji kauzální nezávislost na bolestech a dále dočasnost jakožto způsob odlišení od ZSU.

Z příkladů uvedených v citovaném komentáři pak vyplývá, že oproti velkému Beckově komentáři pojímá DNÚ spíše jako objektivní kategorii. Konkrétně komentář uvádí následující čtyři typy DNÚ, označených jako „*dočasná omezení v dosavadních aktivitách*“.¹⁴⁶ omezení v běžném životě po přechodnou dobu; hospitalizace; fixace končetiny; dieta. Jde tedy o příklady, které spadají pod v tomto článku vymezenou objektivní kategorii dočasných následků ve smyslu ušlého prožívání běžného života, resp. nevšedních dnů a prožívání nepříjemných či obtížných situací.

Subjektivní stránku věci zohledňuje komentář tak, že má jít o taková dočasná omezení, která jsou „*vnímána natolik intenzivně, že je bude namíste odškodnit peněžitou náhradou*“.¹⁴⁷ S tímto názorem se neztotožňuji. Nevidím totiž legitimní důvod znevýhodňovat DNÚ oproti bolestnému či ZSU tím, že kompenzaci DNÚ budeme podmiňovat „dostatečnou intenzitou vnímání“ příslušné objektivně vzniklé újmy.

Je snad přiznání bolestného např. za podvrtnutý kotník vázáno na to, aby poškozený s tím spojenou bolest vnímal dostatečně „intenzivně“? Je kompenzace za ZSU např. v oblasti formálních společenských vztahů (doména 740 Metodiky) či politického života (doména 950 Metodiky) závislá na podmínce dostatečné intenzity vnímání daného omezení? Nebo jiné z mnoha desítek oblastí dle Metodiky? A pokud nikoliv, proč tuto zákonem nestanovenou podmínku vyžadovat u kompenzace dalších nemajetkových újem?

Bylo již výše uvedeno, že dočasné následky v rámci DNÚ v sobě nesou v zásadě totéž spektrum omezení jako trvalé následky v rámci ZSU. Často však objektivně půjde **o intenzivnější formu** těchto omezení, neboť léčba směřující k uzdravení či alespoň stabilizaci zdravotního stavu teprve probíhá, takže žádoucího stavu dosud nebylo dosaženo. Této intenzivnější formě dočasných následků bude typicky odpovídat též **intenzivnější prožívání** negativních emočních stavů spojených s těmito následky, resp. též s ublížením na zdraví jako takového.

---

¹⁴⁵ VOJTEK, Petr in ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. (§ 2521-3081)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, komentář k § 2958, bod 9, s. 1108. ISBN 978-80-7478-630-3.

¹⁴⁶ *Tamtéž* (pořadí upraveno).

¹⁴⁷ *Tamtéž*.

Trvalé následky jsou jistě také vnímány poškozenými negativně, nicméně zpravidla půjde oproti dočasným následkům o méně intenzivní formu vnímání, a to i přes vědomí trvalosti stavu. Důvodem je adaptační schopnost lidského mozku – kdyby se intenzita vnímání konkrétního negativního podnětu postupem času nezmenšovala, nakumulovalo by se podobných intenzivních pocitů během několika let tolik, že by to lidská psychika jednoduše nezvládla.

Člověk s trvalými následky již tuto skutečnost v sobě více či méně zpracoval a jeho psychika se na tento stav již do značné míry adaptovala, proto nelze u takto ustáleného stavu očekávat stejně intenzivní formu vnímání negativní reality jako u „čerstvého“ ublížení na zdraví. Je třeba též vzít do úvahy, že zejména u závažnějších ublížení na zdraví poškozený nemá jistotu, jak se bude jeho stav vyvíjet a zda neskončí s trvalými následky, což ještě zintenzivňuje jeho negativní emoční stavy.

Dodatečný požadavek na jakousi „kvalifikovanou intenzitu vnímání“ u DNÚ, tedy újem, jejichž intenzita vnímání je z důvodu recentnosti obecně vyšší, tedy vyznívá nepřipadně, zejména ve srovnání se (správnou) absencí obdobného požadavku u kompenzace ztížení společenského uplatnění, kde jsou jednotlivá omezení v důsledku psychické adaptace vnímána obecně méně intenzivně. Intenzitu vnímání jednotlivých DNÚ lze zohlednit v konečné výši kompenzace, považují však za neakceptovatelné a nesystémové činit toto kritérium podmínkou vzniku samotného nároku na kompenzaci dalších nemajetkových újem.

3.4. Výklad pojmu DNÚ v Metodice

Snahy o vytváření nerovných podmínek pro DNÚ, ač dle zákona jde o plnoprávnou kategorii nemajetkových újem, jsou nebezpečné též z důvodu, že mohou být předstupněm marginalizace celého institutu dalších nemajetkových újem. Právě tímto směrem se bohužel vydala Metodika, jak bude rozebráno v této kapitole, v čemž pak dále pokračovala i na Metodiku navazující judikatura Nejvyššího soudu, jak si ukážeme v následující kapitole 3.5 (Pojem DNÚ v judikatuře Nejvyššího soudu).

Jak již bylo několikrát zmíněno, Metodika zavedla pojem tzv. „**bolesti v širším smyslu**“, smyslem jejíž náhrady má být „*vedle samotného bolestivého stavu odškodnit i určitou míru nepohodlí, stresu či obtíží spojených s utrpenou zdravotní újmou ..., a to v rozsahu, v němž tyto zásahy do osobnostní sféry poškozeného z povahy věci souvisí s bolestí obvykle doprovázející stavy popsané v jednotlivých položkách*“.¹⁴⁸ (zvýraznění doplněno)

---

¹⁴⁸ První odstavce bodu V. (Bolest) Preambule Metodiky.

Takto postulované pojetí bolesti v širším smyslu je principiálně v pořádku, neboť respektuje příčinnou souvislost s bolestí (ublížení na zdraví → bolest → nepohodlí, stres či obtíže související s bolestí). Dalo by se shrnout do hesla „co je od bolesti, odčihneme na bolestném“, a v celkovém kontextu odpovídá logické koncepci, že v rámci DNÚ by se naopak měly kompenzovat nemajetkové újmy, které nejsou způsobeny bolestmi a zároveň nemají trvalý charakter, což je zase charakteristické pro ZSU. Pojetí „bolesti v širším smyslu“ zároveň umožňuje kompenzovat negativní emoční stavy spojené s vnímáním bolesti v rámci bolestného, kam tento typ NES kauzálně patří.

Bohužel Metodika vzápětí popírá sebe sama, když ihned po shora citovaném kauzálním vymezení „bolesti v širším smyslu“ tamtéž uvádí: „*Případné další obtíže, jejichž míra je excesivní tím, že překračuje obvyklou zátěž poškozeného při podrobení se omezením plynoucím z léčby (nad rámec komplikací ocnitelných procentním zvýšením), představují další nemajetkovou újmu podle § 2958 o. z.*“ (zvýraznění doplněno)

Tato věta totiž ve zjevném rozporu s principem kauzality implikuje, že „obvyklá“ omezení plynoucí z léčby by se měla odškodňovat v rámci bolestného, ač tato omezení jsou sama o sobě následkem ublížení na zdraví, **zcela nezávislým na existenci bolestí!**

V rámci mnou navrženého třídění jde o klasické dočasné následky ve formě ušlého prožívání běžného života či nevšedních dnů, resp. ve formě prožívání nepříjemných či obtížných situací. Jak již zde bylo v různých obměnách zdůrazňováno, tyto dočasné následky jsou vyvolány samotným ublížením na zdraví (jde tedy o nezprostředkovanou příčinnou souvislost ublížení na zdraví → dočasné následky), případné *paralelně vznikající* bolesti tedy nemají na existenci objektivní kategorie dočasných následků žádný vliv.

Metodika tedy nerespektuje své vlastní omezení, že zásahy do osobnostní sféry poškozeného kompenzovatelné v rámci bolestného musejí souviset s bolestí, což je ostatně omezení diktované principy právní logiky a kauzality. Namísto toho Metodika fakticky chápe bolesti v širším smyslu tak, jako by kromě vlastních bolestí šlo o zásahy, které „*obvykle doprovázejí stavy popsané v jednotlivých položkách*“, čímž se ovšem z hlediska příčinné souvislosti posunula o jednu úroveň zpět, tedy k samotnému ublížení na zdraví. V „jednotlivých položkách“ totiž není uvedeno nic jiného, než jednotlivá poškození zdraví.¹⁴⁹ Tato poškození zdraví však logicky nepůsobí pouze bolest, ale též další nemajetkové újmy, v dlouhodobějším horizontu pak potenciálně i ztížení společenského uplatnění.

---

¹⁴⁹ Jde o cca 820 položek přehledu bolesti, které již byly analyzovány v Části 2 (Náhrada bolestí dle Metodiky) této práce. Kromě tam ilustrativně uvedených položek lze dále příkladmo uvést např. položky S0511 (Kontuze očního bulbu a tkání očnice s krvácením do přední komory nebo sklivce), S3761 (Ruptura dělohy), S648 (Poranění mnohočetných nervů v úrovni ruky a zápěstí) či T790 (Vzduchová embolie).

Toto **vymknutí z kloubů kauzality** je zřejmé též z výše citovaného požadavku, aby v případě odškodnění v rámci DNÚ muselo jít o obtíže „*nad rámec komplikací ocenitelných procentním zvýšením*“. Příslušnými procenty (dle Metodiky do 20 %) je totiž v případě komplikací navyšována základní sazba bolestného, a to z přirozeného důvodu, že komplikace ublížení na zdraví ve většině případů dávají vznik též větším fyzickým bolestem.¹⁵⁰

Odškodnění fyzických bolestí jakožto jednoho z důsledků komplikací pak v sobě logicky nemůže zahrnovat odškodnění *jiných* důsledků těchto komplikací, ať již jde o DNÚ či ZSU. Je třeba mít na paměti, že ublížení na zdraví (jakožto důsledek protiprávního jednání či škodní události) trvá až do jeho úplného vyléčení, přičemž komplikace jsou jedním možných – byť nežádoucích – scénářů vývoje ublížení na zdraví v čase. Po celou dobu své existence vyvolává ublížení na zdraví bezprostředně různé důsledky – kromě již zmíněných fyzických bolestí způsobuje též NES spojené s vnímáním ublížení na zdraví jako takového, jakož i dočasné následky popsané již dříve. Pokud pak k úplnému vyléčení nedojde ani během 1 či 2 roků, bude zřejmé, že ublížení na zdraví vyvolalo též trvalé následky, kompenzovatelné v rámci ZSU. Kompenzace jakéhokoliv z důsledků ublížení na zdraví však nemůže znamenat, že touto kompenzací již byly odčiněny též důsledky zbylé.

V rámci prezentace pojmu „bolest v širším smyslu“ je zavádějící též odkaz Metodiky na obavu ze ztráty života či vážného poškození zdraví ve smyslu § 2957 věty třetí NOZ („*Smyslem náhrady za bolest je ... odškodnit i určitou míru nepohodlí, stresu či obtíží spojených s utrpenou zdravotní újmou (srov. též obavu ze ztráty života či vážného poškození zdraví ve smyslu § 2957 věty třetí o. z.), ...*“)¹⁵¹ (zvýraznění doplněno). Vyvolává totiž dojem, že v rámci bolestného „v širším smyslu“ jsou paušálně odškodňovány též obavy ze ztráty života či vážného poškození zdraví související s daným ublížením na zdraví, aniž by zde byla třeba příčinná souvislost se samotným bolestivým stavem.

Na uvedenou závorku sice navazuje shora již citovaná věta „ ..., **a to v rozsahu, v němž tyto zásahy do osobnostní sféry poškozeného z povahy věci souvisí s bolestí** ... “¹⁵² (zvýraznění doplněno) – jak už však bylo zmíněno, tuto zásadní kauzální restrikcí Metodika bohužel vůbec nedodrжуje. Uvedený zavádějící dojem utvrzuje též absence obav ze ztráty života či vážného poškození zdraví ve výčtu situací, které Metodika uvádí jako příklady dalších nemajetkových újem (k tomuto výčtu se ještě dostaneme).

¹⁵⁰ Blíže k navyšování bolestného dle Metodiky v důsledku komplikací viz kapitola 2.4 (Pravidla pro hodnocení bolesti) a dále tabulka 10 na s. 81, kde jsou přehledně vyjmenovány a popsány jednotlivé typy komplikací dle Metodiky.

¹⁵¹ První odstavec bodu V. (Bolest) Preambule Metodiky.

¹⁵² *Tamtéž.*

Předmětné obavy sice mohou být v některých případech vyvolány vlastními bolestivými stavy (a pak by se skutečně jednalo o formu NES vyvolaných fyzickými bolestmi), ve většině případů však půjde o obavy vyvolané vnímáním ublížení na zdraví jako takového. I v případě bolestí totiž platí, že pozitivní korelace (současný výskyt) dvou jevů neznamená nutně jejich kauzalitu. Proto ani u bolestí a současně s nimi prožívaných NES nelze vycházet z logiky chybných úvah typu *cum hoc, ergo propter hoc* („společně, tudíž kvůli tomu“), případně *post hoc, ergo propter hoc* („poté, tedy kvůli tomu“).

Například pokud je těžce zraněný člověk ponechán bez pomoci svému osudu, v důsledku šokového stavu často ani žádnou bolest vnímat nebude, bude však pociťovat intenzivní obavy o svůj život. Obavy poškozeného, zda ještě bude někdy na pravé oko vidět, budou typicky vyvolány poraněním tohoto oka, nikoliv související bolestí. V případě ruptury dělohy bude poškozená žena zažívat intenzivní obavy, zda ještě bude někdy moci mít děti, zcela bez ohledu na případnou fyzickou bolest v podbřišku. Při mnohočetném poranění nervů ruky bude mít poškozený silné obavy, zda ruku ještě někdy bude moci plnohodnotně používat, i když mu budou bolesti utlumeny analgetiky.

Za nepřipadnou vnímám též snahu Metodiky navodit dojem, že pojem DNÚ zahrnuje pouze jakési mimořádné situace či stavy, které běžně nenastávají. O tom svědčí v tomto směru používané výrazy jako „*obtíže, jejichž míra je **excesivní** tím, že **překračuje obvyklou zátěž**“*“, „*nad rámeček*“, „*přesahující obvyklou mez pro obdobné případy*“, či „*výše náhrady těchto výjimečných případů*“¹⁵³ (zvýraznění doplněno).

Tento přístup nemá žádnou oporu v textu § 2958 NOZ, jehož formulace nijak nenaznačuje závislost kompenzace DNÚ na existenci specifických, excesivních či jinak výjimečných situací – naopak lze dovodit, že zákonodárce pojímá odškodňované bolesti i DNÚ jakožto události vznikající běžně, tedy jako součást pravidelného běhu věcí při ublížení na zdraví.

Proč u škrábnutí (povrchové rány) na předloktí (kód S5100 přehledu bolesti) Metodika nevyžaduje „kvalifikovanou intenzitu bolesti“, ale u kompenzace ušlého prožívání běžného života v důsledku hospitalizace vynucené těžkým úrazem požaduje, aby šlo o pobyt v nemocnici „*přesahující obvyklou mez pro obdobné případy?*“ Zdá se, že jde o **setrvačnost v myšlení z dob předrekodifikačních**, kdy právní úprava pojem DNÚ neznala. Výklad nových institutů dle NOZ však nelze „řešit“ tím, že tyto instituty budeme ignorovat nebo marginalizovat (v konečném důsledku diskriminovat) jenom proto, že na ně nejsme „zvyklí“.

---

¹⁵³ *Tamtéž.*

Ve vztahu k nevhodnosti vnímat DNÚ jakožto pouze mimořádné (běžně nenastávající) situace či stavy, lze odkázat též na rozbor učiněný v kapitole 3.3 (Komentářové výklady pojmu DNÚ) ohledně obdobného požadavku na „kvalifikovanou intenzitu vnímání“ u DNÚ, obsaženého v komentáři Wolters Kluwer k NOZ. V odkazované pasáži je blíže rozebírána nesystémovost tohoto požadavku též s ohledem na ZSU, u kterého se „kvalifikovanost“ také nevyžaduje, ač v důsledku adaptace často půjde o méně intenzivní vnímání dané (i když trvalé) situace.

3.5. Pojem DNÚ v judikatuře Nejvyššího soudu

Metodika u bolestného kauzální souvislost s bolestmi alespoň formálně deklaruje, byť ji vzápětí pomíjí. Na Metodice založené rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2245/2017 ze dne 1. 11. 2017, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 7/2019 (dále též jen „R 7/2019“) však již požadavek kauzality bolesti a stavů, které (všechny) mají být v rámci bolestného kompenzovány, zcela pomíjí, to vše pochopitelně na úkor kompenzace DNÚ jako takových.

Tento přístup je o to paradoxnější, že tentýž Nejvyšší soud naopak kauzalitu posuzuje poměrně přísně, pokud jde o příčinnou souvislost mezi protiprávním jednáním (škodnou událostí) a vzniklou škodou, resp. shledává přerušení příčinné souvislosti i tam, kde nová okolnost nebyla nutně rozhodující příčinou, která způsobila vznik škody bez ohledu na původní škodnou událost.¹⁵⁴

Celý judikát je v rámci R 7/2019 shrnut do tří právních vět. Tu první nelze než přivítat, neboť jednoznačně deklaruje, že nárok na náhradu nemajetkové újmy na zdraví podle § 2958 NOZ „*tvoří jednotlivé, dílčí, samostatné nároky na náhradu za bolest, ztížení společenského uplatnění a další nemajetkovou újmu, jež samostatně vznikají i zanikají, a tedy se i samostatně promlčují*“ (zvýraznění doplněno).

Uvedená právní věta ve prospěch praktického řešení vyřešila odborné polemiky na toto téma, kdy někteří autoři prezentovali názor, že náhrada za bolest, ZSU a DNÚ představují jeden

---

¹⁵⁴ Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1222/2012 ze dne 3. 2. 2015 (proříznutí cévy papilotomem a následné krvácení do trávícího traktu nebylo shledáno právně relevantní příčinou úmrtí na multiorgánové selhání, jemuž předcházelo nezvládnuté krvácení a hemoragický šok) nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 5452/2016 ze dne 20. 4. 2017 (infekce zlatým stafylokokem navazující na reoperaci zlomené pánve shledána jako důvod pro přerušení příčinné souvislosti mezi pracovním úrazem způsobivším zlomeninu pánve a následnou smrtí poškozeného; zrušeno rozhodnutím Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2283/17 ze dne 28. 8. 2018 právě z důvodu odlišného pohledu na otázku příčinné souvislosti).

nárok na odškodnění nemajetkové újmy na zdraví, který obsahuje všechny složky odškodnění.¹⁵⁵ Dále z uvedené věty jednoznačně vyplývá, že i nárok na DNÚ je samostatným, tedy na bolesti či ZSU nezávislým nárokem. K tomu citace z odůvodnění R 7/2019 ohledně předmětných tří nároků: „ ... tyto nároky vznikají **nezávisle na sobě**, zpravidla i v různou dobu a mohou být i samostatně uplatněny“. (zvýraznění doplněno)

Samostatnost nároku na DNÚ se v tomto pojetí může zdát samozřejmá, nicméně právě v kauze, jíž se R 7/2019 věnoval, uvedl soud prvního stupně absurdně, že „**další nemajetková újma není samostatným nárokem ve smyslu § 2958 o. z., nýbrž je jedním nárokem společně s bolestným, a tímto nárokem jsou odškodňovány bolesti jako tělesné a duševní strádání v souvislosti se zásahem do zdraví (tzv. bolestné v širším smyslu)**“¹⁵⁶ (zvýraznění doplněno). Tato linie argumentace je klasickým příkladem, kam až může vést nerespektování kauzality mezi bolestmi a v rámci bolestného odškodňovaným stavem. Toho se však bohužel hned vzápětí dopouští též Nejvyšší soud.

Druhá právní věta R 7/2019 totiž zní následovně: „**Nárokem na odškodnění bolesti se rozumí odškodnění bolesti v tzv. širším smyslu, tedy jak bolesti fyzické, tak i duševního strádání; běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví určitého typu jsou zahrnuty již v ohodnocení bolesti**“ (zvýraznění doplněno). Vazbu obtíží zahrnovaných pod bolestné na samotné bolesti, jak to alespoň nominálně činí Metodika (prostřednictvím doplňující věty „*a to v rozsahu, v němž tyto zásahy ... souvisí s bolestí*“), tedy Nejvyšší soud v uvedené právní větě již vůbec nerespektoval.

Podle R 7/2019 se tedy mají jedním paušálním bolestným kompenzovat nejenom fyzické a psychické bolesti, ale též veškeré běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví určitého typu, a to zcela bez ohledu na to, zda jsou s bolestí v příčinné souvislosti či nikoliv. Stačí pouze příčinná souvislost s vlastním ublížením na zdraví. Pokud bychom v této logice pokračovali, šlo by tímto způsobem pod jednorázové paušální bolestné vměstnat i ZSU, neboť např. s těžkým úrazem jsou běžně spojeny obtíže spočívající v trvalých následcích.

Nejde pouze o nevhodně zjednodušenou formulaci v rámci právní věty? Evidentně nikoliv. Odůvodnění R 7/2019 cituje Metodiku v té části, kde je prezentován pojem „*bolest v širším smyslu*“, a v návaznosti na to dovozuje, že „*výkladem § 2958 o. z. nelze dovodit, že nyní má být pojem bolest chápán toliko jako fyzická bolest bez souvislosti s duševními aspekty bolestivých stavů*“ (zvýraznění doplněno). V této úvaze je tedy ještě kauzalita zohledňována –

¹⁵⁵ Viz např. DOLEŽAL, Tomáš; LAVICKÝ, Petr. Pojetí náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví podle nového občanského zákoníku a s tím spojené procesní aspekty. *Právní rozhledy*. 2014, č. 10, s. 358-363. ISSN 1210-6410.

¹⁵⁶ Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 sp. zn. 17 C 71/2015 ze dne 10. 10. 2016, jak je citováno v R 7/2019.

ostatně „duševní aspekty bolestivých stavů“ jsou v zásadě totéž, jako negativní emoční stavy vyvolané bolestmi.

Pak by ale část druhé právní věty před středníkem neměla znít „odškodnění ... jak bolesti fyzické, tak i duševního strádání“, ale „odškodnění ... jak bolesti fyzické, tak i s ní souvisejícího duševního strádání“. Negativní emoční stavy totiž logicky mohou být spojené i s jinými okolnostmi, než je fyzická bolest, konkrétně s vnímáním ublížení na zdraví jako takového (jeho vzniku, existence a vývoje v čase), s vnímáním dočasných následků (ušlého prožívání běžného života, resp. nevšedních dnů či naopak reálného prožívání nepříjemných či obtížných situací) a pochopitelně též s vnímáním trvalých následků.

Ohledně kauzality je tedy R 7/2019 obdobně nedůsledný, jako Metodika. V odůvodnění rozhodnutí je sice souvislost duševního strádání odškodnitelného v rámci bolestného a fyzické bolesti formálně respektována, avšak do „výkladní skříně“ předmětného judikátu, tedy v daném případě do druhé právní věty, se zcela zásadní aspekt kauzality nedostal. A jak známo, mnozí právníci nechtou z judikátů více, než jen jednotlivé právní věty.

Hledisko kauzality však již fakticky zcela opouští část druhé právní věty za středníkem, podle které „běžné obtíže **spojené s ublížením na zdraví určitého typu jsou zahrnuty již v ohodnocení bolesti**“ (zvýraznění doplněno). Ano, skutečně má v rámci bolestného jít o běžné obtíže „spojené s ublížením na zdraví“, nikoliv běžné obtíže spojené s bolestí či s ní souvisejícím duševním strádáním!

Náznak vysvětlení kauzality mezi bolestí a (jinými) běžnými obtížemi spojenými s ublížením na zdravím lze vysledovat z jediné věty odůvodnění R 7/2019, podle které „nelze oddělit vnímání fyzické bolesti poškozeným od negativního vnímání diskomfortu spojeného s léčením“. Tato úvaha (zřejmě jakási nominální „úlitba“ kauzalitě) je však bezpochyby nesprávná. Jednak obsahově jde o logicky chybnou argumentaci typu *cum hoc, ergo propter hoc*, jednak není pravdou, že vnímání uvedených dvou kategorií nelze oddělit. Bolest lze totiž utlumit analgetiky, avšak negativní emoční stavy spojené s vnímáním ublížení na zdraví jako takového, resp. dočasných následků budou nadále přetrvávat. Což je důkazem toho, že zde žádný kauzální vztah neexistuje.

Pokud budeme pod bolestné uměle včleňovat stavy, které s bolestí nijak nesouvisí, pak logicky na kategorii dalších nemajetkových újem obsahově mnoho nezbude. Tím se dostáváme k třetí právní větě R 7/2019. Podle její úvodní části jsou DNÚ „spojeny se zásahem do zdraví, který nespočívá v přechodné bolesti ani ve fyzické či psychické újmě dlouhodobého (trvalého) charakteru“, s čímž nelze než souhlasit, neboť to odpovídá pojetí DNÚ jakožto samostatné

zbytkové kategorie nemajetkových újem při ublížení na zdraví (vše, co není bolestmi ani trvalými následky).

Bohužel tohoto pojetí se R 7/2019 nedrží, neboť třetí právní věta pokračuje tak, že v případě DNÚ „jde o **specifické okolnosti vymykající se obvyklému průběhu léčby a stabilizace zdravotního stavu, které nenastávají pravidelně, ale zvyšují intenzitu utrpěné újmy na zdraví nad obvyklou míru**“ (zvýraznění doplněno).

Opět zde tedy rezonují tendence podmínit vše týkající se DNÚ jakousi „mimořádností“ či „kvalifikovanou intenzitou“ daného stavu, ač z textu § 2958 NOZ nic takového nevyplývá a obdobná (ve své podstatně diskriminační) kritéria nejsou nijak vyžadována pro zbylé dvě samostatné kategorie nemajetkových újem, tedy pro bolest a ZSU. Zjevná nesystemovost tohoto pojetí spočívá též v tom, že dočasné obtíže spojené s ublížením na zdraví, které nejsou fyzickými bolestmi, jsou v jeho důsledku uměle rozčleňovány do dvou různých kategorií („bolestí v širším smyslu“ a DNÚ), a to na základě vágního kritéria „specifičnosti“ či „intenzity“, ač *obsahově* jde o tytéž následky, resp. tytéž negativní emoční stavy.

První skupinou jsou dle R 7/2019 „běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví určitého typu“ (viz druhá právní věta). Z příkladů těchto obtíží uvedených v odůvodnění předmětného judikátu vyplývá, že obsahově nejde o nic jiného, než o dočasné následky ve formě ušlého prožívání běžného života, resp. nevšedních dnů, či naopak ve formě nuceného prožívání nepříjemných či obtížných situací, a o negativní emoční stavy spojené s vnímáním těchto dočasných následků, resp. též s vnímáním ublížení na zdraví jako takového. Konkrétně jsou v R 7/2019 jako příklady běžných obtíží uvedeny tyto okolnosti (pořadí upraveno):

- odloučení od rodiny a přátel; nemožnost vykonávat práci a věnovat se svým zálibám (což je podřaditelné pod dočasné následky ve formě ušlého prožívání běžného života);
- sdílení nemocničního pokoje s dalšími pacienty; nesamostatnost či závislost na péči třetích osob; vedlejší účinky léků (obsahově tedy dočasné následky ve formě prožívání nepříjemných či obtížných situací);
- obavy z dalšího vývoje zdravotního stavu; strach z léčebných zákroků (obsahově NES spojené s vnímáním ublížení na zdraví jako takového).

Tyto obtíže jsou dle druhé právní věty R 7/2019 „zahrnutý již v ohodnocení bolesti“, což je absurdní už z toho důvodu, že většina těchto obtíží nemá s bolestmi naprosto žádnou souvislost. Budiž zde znovu zdůrazněno, že tyto okolnosti jsou – podobně jako bolest – samy jedním z důsledků samotného ublížení na zdraví, a zásadně tedy nejsou důsledkem bolesti, neboť nastávají i v případě její absence. Jinými slovy tedy „*samostatně vznikají i zanikají*“ ve smyslu první právní věty R 7/2019. Druhá právní věta tohoto judikátu (její část o zahrnutí běžných obtíží

do ohodnocení bolesti) je tak v logickém rozporu s větou první, která vnímá samostatný vznik a zánik jako charakteristiku jednotlivých kategorií nemajetkových újem na zdraví – bolesti, DNÚ a ZSU.

Nesystémové zahrnutí běžných obtíží spojených s ublížením na zdraví (tedy podstatné části DNÚ) do ohodnocení bolesti vyvolává též další absurdní situace. Pokud si přečteme samotnou druhou právní větu – a znovu připomeňme, že většina právníků se z časových či jiných důvodů dále než k četbě právních vět nedostane – pak z ní vyplývá, že v rámci kompenzace bolesti jsou současně kompenzovány též veškeré běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví, které bolest způsobilo.

Vzhledem k tomu, že bolestné je stanovováno položkově, tedy paušálem, tak to fakticky znamená, že tyto obtíže nejsou fakticky kompenzovány vůbec, neboť sazba bolestného dle příslušné položky Metodiky je stejná, bez ohledu na existenci jiných obtíží, než je samotná bolest. Podobného „ne-kompenzačního“ efektu bychom dosáhli, kdybychom do „*ohodnocení bolesti*“ zařadili např. náhradu za ztrátu na výdělku – formálně by tato ztráta byla kompenzována v rámci paušálního bolestného, fakticky by však nebyla kompenzována nijak.

Neudržitelnost takového stavu si zřejmě uvědomil i Nejvyšší soud, proto v odůvodnění R 7/2019 (nikoliv však již v příslušné právní větě) uvedl, že „*míru takových obtíží (myšleno míru běžných obtíží spojených s ublížením na zdraví) je třeba zohlednit při stanovení výše bolestného, neboť bodové hodnocení lékaře (znalce) je pouze východiskem, na jehož základě soud určuje konečnou výši náhrady s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem každého případu*“ (zvýraznění doplněno).

Pak se ale nabízí logické otázky – proč do bolestného nesystémově zařazovat kompenzaci běžných obtíží spojených s ublížením na zdraví jenom proto, abychom pak bolestné navyšovali v rámci zohledňování míry těchto obtíží? Proč nezařadit tyto obtíže tam, kam kauzálně patří, tedy do kategorie dalších nemajetkových újem? Z jakého důvodu je přehlížena novým občanským zákoníkem vytvořená kategorie DNÚ, když ideálně vyhovuje právě nebolestivým obtížím spojeným s ublížením na zdraví?

Nelze než dospět k závěru, že oním důvodem je neochota obtíže, které jsou typicky spojeny s ublížením na zdraví a nejsou bolestmi, jakkoliv odškodňovat. O tom svědčí i odůvodnění R 7/2019, podle kterého „*nepřiměřené rozšíření zbytkové kategorie další nemajetkové újmy by vedlo k vynětí standardních situací z rámce odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění*“ (zvýraznění doplněno). Podle Nejvyššího soudu by tím došlo „*k nesystémovému stírání rozdílů mezi jednotlivými druhy nemajetkových újem na zdraví*“ (zvýraznění doplněno).

V odůvodnění R 7/2019 bohužel chybí bližší vysvětlení logických principů „systému“, v rámci kterého je vhodné v rámci bolestného odškodňovat (resp. fakticky neodškodňovat) obtíže, které nejsou bolestmi nijak zapříčiněny, a naopak je nevhodné tyto obtíže kompenzovat v rámci kategorie DNÚ, která byla zjevně právě pro tyto okolnosti nově legislativně vytvořena.

Nelogicky zní též argument, že kompenzací běžných obtíží spojených s ublížením na zdraví v rámci DNÚ by došlo ke „stírání rozdílů“ mezi bolestmi, DNÚ a ZSU – pokud zahrneme podstatnou část DNÚ pod kategorii bolestí, tak je tomu přeci právě naopak! A nejde jenom o stírání rozdílů mezi třemi samostatnými druhy nemajetkových újem na zdraví, ale primárně o faktickou judikatorní evisceraci pojmu další nemajetkové újmy jako takového.

Připomeňme v této souvislosti, že pojem DNÚ byl do českého právního řádu zaveden novým občanským zákoníkem, který dle svých základních zásad na jedno z nejvyšších míst staví právo člověka prožívat svůj život podle svého, v kruhu jeho rodiny či jiných blízkých lidí, při zachování jeho důstojnosti a soukromí. Pokud je do těchto hodnot ublížením na zdraví zasaženo, je jistě namístě adekvátní kompenzace. Podle R 7/2019 však jde o „*standardní situace*“ spojené s ublížením na zdraví, které není vhodné vyjmát z rámce odškodnění bolesti či ZSU, tedy kategorií zavedených starým občanským zákoníkem, tedy kodexem původně z roku 1964.¹⁵⁷

Položme si též v této souvislosti otázku, zda jsou pro výklad § 2958 NOZ o dalších nemajetkových újmách důležitější základní zásady nového občanského zákoníku, nebo jím výslovně zrušené podzákoné předpisy. Veškerá výkladová pravidla přirozeně stanoví preferenci základních zásad nového soukromoprávního kodexu. V R 7/2019 však Nejvyšší soud tyto zásady zcela pominul a svoje úvahy o obsahu pojmu „bolest v širším smyslu“ na úkor DNÚ fakticky opřel o zrušenou náhradovou vyhlášku, podle jejíhož § 2 odst. 1 se za bolest považovalo „*každé tělesné a duševní strádání způsobené škodou na zdraví*“.

Nejvyšší soud totiž ve prospěch svých závěrů argumentuje v tom smyslu, že „*za účinnosti původní úpravy zákonem č. 40/1964 Sb. a vyhláškou č. 440/2001 Sb., jež pojem další nemajetkové újmy neznaly ... byly duševní útrapy odškodňovány v rámci bolestného*“. Jestliže však nová právní úprava pojem další nemajetkové újmy zavedla, plyne z toho snad, že je třeba i nadále odškodňovat duševní útrapy, resp. duševní strádání v rámci bolestného? Neplyne z toho spíše opak? A skutečně je „duševní strádání“ ve smyslu náhradové vyhlášky synonymem pro „*běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví určitého typu*“, o kterých hovoří druhá právní věta R 7/2019?

---

¹⁵⁷ Viz § 444 starého občanského zákoníku, ve znění ke dni 1. 4. 1964. V tu dobu však byla ustanovení občanského zákoníku vykládána na základě zásad, podle kterých bylo základem občanskoprávních vztahů „*socialistické společenské zřízení*“ (článek I Zásad občanskoprávních vztahů) a zdrojem uspokojování osobních potřeb občanů byla „*neustále se rozvíjející společenská výroba*“ (článek II Zásad občanskoprávních vztahů).

Jsem přesvědčen, že zjednodušující úvahy typu „takhle to bylo za původní právní úpravy, tak to tak bude i teď“ nemohou při výkladu nových rekonfiguračních pojmů obstát, a už vůbec ne v konkurenci odlišného (doplněného) znění normativní textu a jednoznačně formulovaných základních zásad. Jinými slovy, jestliže nebolestivé dočasné následky ublížení na zdraví a s nimi spojené NES nebyly za předchozí právní úpravy fakticky (v důsledku zahrnutí pod bolestné) či vůbec odškodňovány, neznamená to, že v této praxi budeme i přes novou právní úpravu setrvačně pokračovat jenom proto, že se to tak dělalo či vykládalo dříve. A to tím spíše ne, pokud by primární motivací pro tento výklad měla být neochota v rámci nemajetkových újem reálně odškodňovat cokoliv jiného, než jsou samotné bolesti či ztížení společenského uplatnění.

Tyto motivy nechci Nejvyššímu soudu podsouvat, nicméně na základě četby odůvodnění R 7/2019 se myšlenky na ně vkrádají. Jak již bylo shora zmíněno, v předmětném odůvodnění Nejvyšší soud uvádí, že míru běžných obtíží spojených s ublížením na zdraví (které jsou dle jeho výkladu již zahrnuty již v ohodnocení bolesti) je třeba zohlednit při stanovení konečné výše bolestného, neboť bodové hodnocení je pouze jakýmsi východiskem nepřihlízejícím ke konkrétním okolnostem každého případu. Ohledně těchto „*konkrétních okolností*“ však uvádí, že jejich „*demonstrativní (příkladný) výčet je obsažen v § 2957 o. z.*“.

V ustanovení § 2957 NOZ však nejsou uvedeny žádné okolnosti, které by se typově týkaly *běžných obtíží*, nýbrž „*okolnosti zvláštního zřetele hodné*“, které již vzniklou újmu (běžné obtíže či jakoukoliv jinou újmu) dále zintenzivňují, jako je úmyslné způsobení újmy či obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví. Pokud tím Nejvyšší soud míní, že nad rámec paušálního bolestného mají být odškodňovány jen takové „běžné“ obtíže, jež jsou spojeny s okolnostmi zvláštního zřetele hodnými, pak tím jenom potvrzuje, že běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví ve skutečnosti odškodňovat nechce vůbec, neboť takto stanovené podmínky si v ničem nezadají s požadavkem na kvadraturu kruhu.

Limitující přístup Nejvyššího soudu je tak v rozporu nejen s požadavkem § 2958 NOZ na odčinění DNÚ *vedle* kompenzace bolestného a ZSU a s výše zmiňovanými základními zásadami NOZ, ale též s vlastním zněním § 2957 NOZ, podle něhož „*způsob a výše přiměřeného zadostiučinění musí být určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné*“ (zvýraznění doplněno). Spojka „i“ v dané větě (synonymní se slovy „též, také“) indikuje, že kromě okolností zvláštního zřetele hodných je jako samozřejmé předpokládáno rovněž odčinění „základní“ újmy na přirozených právech člověka, jak to ostatně vyplývá z bezprostředně předcházejícího ustanovení § 2956 NOZ.

Limitující odkaz na § 2957 NOZ je nepřipadný též v tom, že jeho „základový“ § 2956 NOZ upravuje obecnou úpravu kompenzace při jakémkoliv újmě na přirozených právech člověka

a jeho hlavním smyslem je stanovit, že v takových případech se nahrazuje nejenom škoda (tj. majetková újma), ale i újma nemajetková, neboť povinnost hradit nemajetkovou újmu musí zákon u každého typu újmy zvlášť stanovit (viz § 2894 odst. 2 NOZ).

Účelem ustanovení § 2956 NOZ je tedy **naopak náhradu nemajetkové újmy umožnit, nikoliv ji omezovat**, což platí i pro navazující § 2957 NOZ, který specifikuje, co všechno musí být kromě základní újmy podle § 2956 NOZ při stanovení výše odškodnění *navíc* zohledněno (vedle shora již zmíněných okolností též např. zneužití závislosti poškozeného na škůdci, násobení účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost či diskriminace poškozeného z různých příčin).

Ustanovení § 2958 NOZ je pak ustanovením vůči § 2956 NOZ speciálním, které pro případy újmy na přirozených právech člověka ve formě ublížení na zdraví specifikuje odškodňovanou nemajetkovou újmu tak, že stanoví tři její kategorie – bolesti, další nemajetkové újmy a ztížení společenského uplatnění. Částku kompenzace každé z těchto tří kategorií lze jistě navýšit při existenci „přítěžujících“ okolností ve smyslu § 2957 NOZ, je však absurdní požadovat, aby přítěžující okolnosti byly podmínkou vzniku samotného nároku na kompenzaci, ať již jde o bolesti, ZSU či další nemajetkové újmy.

Při jakémkoliv (i soudním) rozhodování lze postupovat v zásadě dvěma způsoby: buď na danou situaci uplatníme již existující konsensuální pravidla a zásady a na základě jejich aplikace dospějeme k rozhodnutí, nebo nejdříve učiníme rozhodnutí dle vlastních úvah a preferencí a následně pro toto rozhodnutí hledáme odůvodnění. Je-li „pocitově“ dosažené rozhodnutí v souladu s existujícími pravidly a zásadami, je formulace odůvodnění relativně snadná; v opačném případě je třeba přistoupit ke „kreativní“ interpretaci existujících pravidel nebo jejich faktické modifikaci, případně některá pravidla či zásady úplně opomenout.

V ideálním světě by bylo „pocitové“ rozhodování lepší, neboť pokud by rozhodoval jakýsi „superspravedlivý polobůh“, jistě by vždy intuitivně dospěl ke spravedlivému řešení, které by bylo v souladu s uznávanými pravidly a zásadami. V reálném světě, kdy rozhodují lidé z masa a kostí, je však tento typ rozhodování zatížen rizikem libovůle, a to nikoliv nutně v důsledku špatných záměrů, ale např. též čistě z důvodu osobních názorových preferencí.

Proto v případě *soudního* rozhodování existuje princip vázanosti soudce zákonem (čl. 95 odst. 1 Ústavy), z kterého mj. vyplývá, že soudce je při rozhodování povinen své osobní názory či preference upozadit, pokud by ve svém důsledku vedly k aplikaci pravidla, které není souladné se zákonem či v něm obsaženými zásadami. Při nedodržení tohoto principu pak soud logicky dospěje k rozhodnutí, které je nejen v rozporu se zněním zákona, ale často i vnitřně rozporné, kdy odůvodnění a výrok rozhodnutí nebo jednotlivé části rozhodnutí mezi sebou

nerezonují, nebo se i vzájemně se vylučují. To má samozřejmě vliv i na přesvědčivost takového rozhodnutí.

Pokud byla výše v souvislosti R 7/2019 zmíněna neochota Nejvyššího soudu nebolestivé obtíže typicky spojené s ublížením na zdraví vůbec odškodňovat, je na místě se ptát, co je názorovým substrátem této neochoty, neboť pokud zjistíme *ratio* takového přístupu, lze s ním dále polemizovat.

V tomto ohledu je v uvedeném judikátu v zásadě pouze argumentace již zmíněným „*nesystémovým stíráním rozdílů mezi jednotlivými druhy nemajetkových újem na zdraví*“, což je však argument spíše kontraproduktivní, neboť ke stírání rozdílů dochází právě tím, že běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví určitého typu (které stejně jako „neběžné“ obtíže obsahově patří pod DNÚ) jsou zařazovány do kauzálně nesouvisející kategorie bolestí. Musíme tedy pátrat dál.

Odpověď lze podle všeho nalézt v monografii Metodika odškodňování imateriálních újem na zdraví,¹⁵⁸ jejíž autorský kolektiv má personální průnik i se složením senátu, který rozhodnutí R 7/2019 vydal¹⁵⁹ a jehož členové jsou všichni též spoluautory Metodiky.¹⁶⁰ V uvedené publikaci je totiž ve vztahu k dalším nemajetkovým újmám uvedeno mj. následující:

„Máme za to, že existence tohoto nároku by měla být dovozována zcela výjimečně. Stalo-li by se totiž pravidlem, a nikoliv výjimkou, že vedle náhrady za bolest a ZSU bude přiznávána náhrada za tuto další nemajetkovou újmu, ztratila by Metodika svůj význam, neboť prostřednictvím tohoto nároku, určení jehož výše z povahy věci nelze metodicky upravit, by došlo k naprosté relativizaci přesného určování bolestného a satisfakce (náhrady) za ZSU.“¹⁶¹
(zvýraznění doplněno)

Z výše uvedené citace tedy vyplývá, že důvodem neochoty standardně odškodňovat běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví v rámci DNÚ je obava z „relativizace přesného určování“ bolestného a ZSU. Tato obava pak vyvěrá z předpokladu, že další nemajetkové újmy „nelze metodicky upravit“. Tyto úvahy však nejsou správné.

---

¹⁵⁸ ŽDÁREK, Roman; TĚŠINOVÁ, Jolana; ŠKÁROVÁ, Marta; WALTR, Robert; PÚRY, František a kol.: *Metodika odškodňování imateriálních újem na zdraví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-280-9.

¹⁵⁹ Jak vyplývá z úvodní části R 7/2019, Nejvyšší soud předmětnou věc rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Roberta Waltra a soudců JUDr. Marty Škárové a JUDr. Petra Vojtky; první dva jmenovaní jsou též spoluautory předmětné monografie.

¹⁶⁰ Část XI. (Závěr) Preambule Metodiky, kde je mj. popsáno složení hlavní pracovní skupiny, která prováděla odborné práce na Metodice.

¹⁶¹ ŽDÁREK, Roman in op. cit. sub 158, s. 51. Autorem citované pasáže je tedy JUDr. Žďárek, z užití plurálu („*máme za to, že ...*“) však lze dovodit, že jde o názor celého autorského kolektivu.

Ze systémového hlediska je neakceptovatelný již fakt, že by jakékoliv subjektivní obavy měly mít při výkladu zákona větší váhu než jeho znění, či dokonce než základní zásady největšího soukromoprávního kodexu. Nelogická je i samotná úvaha, že možnost přesněji určit některé kategorie újmy (bolestné, ZSU, ale též např. náhradu za ztrátu na výdělků či věcnou škodu) by měla mít za důsledek pouze „zcela výjimečnou“ kompenzaci kategorií újem, které tak přesně určit nelze.

Ustanovení § 2958 NOZ je součástí ochrany osobnosti a ta nezahrnuje pouze ochranu zdraví, kde na výpočet bolestného a ZSU existuje Metodika, ale např. též ochranu vážnosti a cti člověka. Jestliže v této oblasti je nemajetková újma kompenzována standardně i přes absenci jakékoliv metodiky, proč kompenzaci DNÚ omezovat na „zcela výjimečné“ situace s odůvodněním, že výši nároku nelze metodicky upravit? Budiž v této souvislosti připomenuto, že se situacemi, kdy výši náhrady škody (újmy) nelze přesně určit, zákon výslovně počítá v § 2955 NOZ a pro takové případy stanoví, že soud výši škody „*podle spravedlivého uvážení jednotlivých okolností*“. Tedy nikoliv „pouze za zcela výjimečných okolností“ nebo obdobně restriktivně – **kritériem je spravedlivé řešení**, nikoliv absence metodického rámce.

Správný ovšem není ani samotný výchozí předpoklad, že určování výše kompenzace DNÚ nelze metodicky upravit. Tedy předpoklad, na kterém je založena celá obava z toho, že další nemajetkové újmy budou svojí (domnělou) neuchopitelností relativizovat přesnost stanovení celkové výše náhrady nemajetkové újmy na zdraví. Právě proto, že DNÚ zahrnují (mají zahrnovat) převážně *běžné* obtíže spojené s ublížením na zdraví, lze dopředu odhadnout, v jaké struktuře se tyto obtíže budou ve standardních případech vyskytovat; odtud je již pak jenom krok k metodickému zpracování kompenzace za tyto DNÚ. To bude – i s návrhem příslušných finančních rozpětí – předmětem následující kapitoly 3.6 (Návrh kompenzačního rámce pro DNÚ).

Na svém restriktivním pojetí DNÚ ve smyslu rozhodnutí R 7/2019 Nejvyšší soud setrval též ve svém rozsudku sp. zn. 25 Cdo 2635/2018 ze dne 2. 5. 2019, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 12/2020 (dále též jen „**R 12/2020**“). Konkrétně v něm Nejvyšší soud odmítl uznat jako DNÚ následující žalobcem namítané újmy:

- více než tříměsíční odloučení od blízkých osob a nemožnost se během této doby věnovat svému zaměstnání, koníčkům, společenským a sportovním aktivitám (což je podřaditelné pod dočasné následky ve formě ušlého prožívání běžného života);

- nevhodné podmínky v nemocničním prostředí, nesamostatnost a závislost na pomoci třetích osob (obsahově tedy dočasné následky ve formě prožívání nepříjemných či obtížných situací);

- strach z léčení a strach z budoucnosti (obsahově NES spojené s vnímáním ublížení na zdraví jako takového);

- pocity méněcennosti, nesamostatnosti a závislosti na pomoci třetích osob a pocit studu při pobytu v nemocnici a následně doma při ošetřování ze strany ošetřovatelky a dcery (což odpovídá NES spojeným s vnímáním dočasných následků ve formě prožívání nepříjemných či obtížných situací).

Pozitivní na R 12/2020 je alespoň to, že jako DNÚ výslovně uznal dvě konkrétní nemajetkové újmy, které se dostaly též do příslušných právních vět – jednak dočasnou neschopnost postarat se o osobu blízkou, závislou na péči poškozeného, a dále nemožnost strávit s osobami blízkými Vánoce (obě tyto újmy žalobce ve svém dovolání taktéž namítal).

Pokud jde o **dočasnou neschopnost postarat se o osobu blízkou**, Nejvyšší soud ji v první právní větě R 12/2020 chápe primárně jako objektivní kategorii spočívající „v tom, že poškozený *není dočasně schopen se postarat o osobu blízkou, závislou na jeho péči*“ (zvýraznění doplněno), nicméně z bodu 13 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že ji vnímá též (resp. především též) jakožto subjektivní kategorii, když uvádí mj. následující:

„K běžným obtížím spojeným s ublížením na zdraví však nepatří akutní psychické strádání, které poškozený prožíval proto, že se nemohl postarat o blízkou osobu, závislou na jeho péči. Takto specifikovaná újma ... Spočívá rovněž v dočasném nepříznivém psychickém stavu poškozeného ve chvíli, kdy je kvůli újmě na zdraví bezprostředně vyřazen z možnosti starat se o osobu blízkou, závislou na jeho péči ...“ (zvýraznění doplněno).

Z pohledu mnou navrženého členění obsaženého v kapitole 3.2 (Co patří pod pojem „další nemajetkové újmy“?) přitom dočasná neschopnost postarat se o osobu blízkou patří mezi dočasné následky spočívající v ušlém prožívání běžného života, kam patří též naplňování životní role otce či manžela (manželky) a s ní spojené starání se o děti, případně též o nemocného životního partnera. Nepříznivý psychický stav spojený s tímto dočasným stavem pak patří mezi subjektivní kategorii NES vyvolaných dočasnými následky ve formě ušlého prožívání běžného života. Jejich kompenzace jako DNÚ podle R 12/2020 by se tedy příliš neshodovala s tím, že dle R 7/2019 jsou „běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví určitého typu jsou zahrnuty již v ohodnocení bolesti“, a že pro kompenzaci v rámci DNÚ musí jít o „specifické okolnosti“, které „nenastávají pravidelně, ale zvyšují intenzitu utrpěné újmy na zdraví nad obvyklou míru.“

Nejvyšší soud proto v R 12/2020 stanovil pro kompenzaci DNÚ ve formě dočasné neschopnosti postarat se o osobu blízkou ještě další podmínku, která se v první právní větě také objevila – a sice poškozeného „důvodnou obavu, že se o takovou osobu nepostará někdo jiný“. K tomu je v bodě 13 odůvodnění doplněno, že tak tomu bude například za situace, kdy

poškozený „nemá ... povědomí o tom, že o osobu na něm závislou bude mezitím postaráno v rámci běžné rodinné solidarity jiným rodinným příslušníkem“. Touto podmínkou ovšem Nejvyšší soud použitelnost jím „uznané“ DNU téměř vynuloval, neboť o osobu závislou na poškozeném se nakonec někdo jiný z rodiny většinou postará, což bude žalovaný (případně pojišťovna jakožto vedlejší účastník) v následném soudním řízení namítat s tím, že v důsledku toho nemohla být obava poškozeného důvodná.

Ostatně i ze skutkových okolností R 12/2020 vyplývá, že poškozený měl ještě dceru, jež se o něj samotného v domácí péči starala, a mohla se tak tudíž předtím postarat i o svoji matku (manželku poškozeného), která byla po cévní mozkové příhodě upoutána na lůžko a o kterou se poškozený do doby nehody každodenně staral. Poškozený navíc v žalobě, resp. v dovolání netvrdil, že měl důvodnou obavu, že se o jeho manželku nepostará nikdo jiný, ale že jej velmi trápila skutečnost, že v průběhu své hospitalizace nemohl být manželce ani psychickou oporou, což mělo též vliv na jeho stavy úzkosti (viz rekapitulace obsahu dovolání v bodě 3 odůvodnění R 12/2020).

Přínos R 12/2020 tak spočívá primárně v tom, že dle jeho druhé právní věty může být další nemajetkovou újmou i **nemožnost strávit s osobami blízkými Vánoce**. K tomu Nejvyšší soudu správně doplňuje, že tyto svátky jsou v českém kulturním prostředí tradičně spojovány s rodinnou pospolitostí, tj. jsou obvykle tráveny v rodinném kruhu, a proto ztrátu této možnosti je nutno považovat za další nemajetkovou újmu, jejíž existenci není třeba zvlášť dokazovat. Nejvyšší soud však zároveň nevyločil možnost důkazu opaku, tedy důkaz o tom, že v konkrétním případě, např. s ohledem na odlišné sociálně-kulturní zvyklosti dotčených osob či jejich narušené osobní vztahy, taková nemajetková újma nevznikla.

Pro úplnost dodávám, že z pohledu členění obsaženého v kapitole 3.2 (Co patří pod pojem „další nemajetkové újmy“?) patří nemožnost strávit Vánoce s osobami blízkými mezi dočasné následky ve formě ušlého prožívání nevšedních dnů (objektivní kategorie), s čímž se logicky spojeny též tomu odpovídající negativní emoční stavy jakožto subjektivní kategorie.

Další přínos R 12/2020 lze spatřovat v tom, že je v něm Nejvyšší soudu odmítl (byť bohužel pouze implicitně) úvahu obou soudů nižších stupňů, že kompenzaci dočasné neschopnosti postarat se o osobu blízkou lze odmítnout s poukazem na to, že tato újma je odčinitelná v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění. S tímto postojem Nejvyššího soudu lze plně souhlasit a explicitně dodat, že tomu je tak zejména proto, že v rámci ZSU je dle § 2958 NOZ nahrazována „překážka lepší budoucnosti poškozeného“, jde tedy o kompenzaci směřující do budoucna (s ohledem na trvalost následků až do konce života poškozeného), nikoliv o kompenzaci v minulosti již vytrpěných bolestí a dalších nemajetkových újem.

V reakci na shora analyzovaná rozhodnutí R 7/2019 a R 12/2020 lze argumentačně shrnout, že další nemajetkové újmy podle § 2958 NOZ jsou jedním z institutů, jež mají naplnit základní zásady nového občanského zákoníku, mezi které patří ochrana práva člověka prožívat svůj život podle svého, v kruhu jeho rodiny či jiných blízkých lidí. Pokud v důsledku ublížení na zdraví dojde k zásahu do tohoto práva, je třeba tento zásah poškozenému adekvátně kompenzovat, nikoliv hledat cesty, jak prostřednictvím interpretace nové normy fakticky držet při životě právní normu již zrušenou.

Každý nový kodex s sebou přináší **změnu hodnotového paradigmatu**, což je třeba při výkladu jednotlivých ustanovení důsledně respektovat, jinak dojde k popření smyslu nové právní úpravy. Dle důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku představuje osu celé úpravy člověk a jeho zájmy, zatímco starý občanský zákoník vycházel ze zcela jiného hodnotového rámce, kdy prvotní byly zájmy socialistického společenského zřízení. Ani porevoluční novelizace nemohly tento původní étos předchozího kodexu korigovat zcela důsledně, což byl ostatně jeden z hlavních důvodů pro přijetí zcela nové právní úpravy.

Změnu hodnotového paradigmatu je třeba plně reflektovat též při výkladu nových právních norem a oprostít se od setrvačné interpretace nové úpravy podle východisek, na kterých byla založena právní úprava předchozí. Z lidského hlediska je tato setrvačnost pochopitelná, z právního hlediska je však neakceptovatelná, zejména pokud vede k řešení, které je ve zjevném rozporu s jednoznačně deklarovanými hodnotami nového kodexu.

Pokud i přes zavedení nového právního institutu dalších nemajetkových újem při ublížení na zdraví budou škůdci **i nadále fakticky nepostižitelní za to**, že poškozeným na několik dnů, týdnů nebo dokonce měsíců výrazně zasáhli do běžného či plánovaného prožívání života a způsobili jim vedle bolestí též různé jiné obtíže a omezení, půjde v tomto ohledu nejenom o popření základních zásad nového občanskoprávního kodexu, ale i o promarněnou šanci na to, aby Česká republika měla i v praxi skutečně moderní úpravu odškodňování újem na zdraví, jako ji mají např. Francie či Itálie. Ostatně právě to, aby tato šance nebyla promarněna, je jedním z důvodů vzniku této práce.

3.6. Návrh kompenzačního rámce pro DNÚ

V předchozí kapitole jsem uvedl, že důvodem neochoty Nejvyššího soudu odškodňovat běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví v rámci dalších nemajetkových újem je mj. obava, že tento typ újem „nelze metodicky upravit“. Domnívám se, že tato obava je nesprávná, což dokládám níže prezentovaným návrhem kompenzačního rámce dalších nemajetkových újem, který lze bez dalšího aplikovat v praxi.

Jestliže Nejvyšší soud v R 7/2019 vylučuje „běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví určitého typu“ z kompenzace v rámci DNÚ na základě přesvědčení, že určení výše DNÚ nelze metodicky upravit, přehlíží přitom, že naopak právě u běžných (typických) obtíží lze – v důsledku jejich typičnosti – dopředu odhadnout, v jaké struktuře se tyto obtíže budou ve standardních případech vyskytovat, což metodické zpracování kompenzace DNÚ bezpochyby umožňuje. Korektně (nerestriktivně) pojímaná kategorie dalších nemajetkových újem tedy nepředstavuje žádnou hrozbu přesnosti určování náhrad při ublížení na zdraví – níže je naopak doloženo, že předvídatelnost částek náhrad za DNÚ je v rámci navrženého kompenzačního rámce větší, než u kompenzace bolestí a ztížení společenského uplatnění dle pravidel Metodiky.

Jaké aspekty u DNÚ posuzovat? Pro účely stanovení jejich kompenzace existují v zásadě tři relevantní proměnné – struktura DNÚ, délka jejich trvání a jejich intenzita. K jejich bližšímu vymezení lze uvést následující:

Struktura DNÚ vyplývá z klasifikace prezentované výše v kapitole 3.2 (Co patří pod pojem „další nemajetkové újmy“?) – stručně řečeno jde o objektivní kategorii dočasných následků (ušlé prožívání běžného života, resp. nevšedních dnů, a prožívání nepříjemných či obtížných situací) a subjektivní kategorii negativních emočních stavů spojených s vnímáním ublížení na zdraví jako takového a s vnímáním jednotlivých dočasných následků. V terminologii R 7/2019 obsahově půjde o „běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví určitého typu“ (část druhé právní věty za středníkem), které budou tvořit drtivou většinu DNÚ, jakož i „specifické“ (nepravidelně nastávající) DNÚ ve smyslu třetí právní věty předmětného rozhodnutí.

Délka trvání DNÚ odpovídá době, kdy trvá ublížení na zdraví, resp. porucha zdraví jím způsobená, a to v míře neumožňující standardní zapojení do předchozího způsobu života; v praxi zpravidla půjde o délku shodnou s dobou dočasné pracovní neschopnosti, pokud poškozený bude současně účasten nemocenského pojištění.¹⁶²

Intenzita DNÚ bude typově záviset jednak na tom, zda poškozený bude v průběhu trvání DNÚ v nemocnici či jiném obdobném zařízení (např. v rehabilitačním ústavu), nebo v domácí péči. Je zřejmé, že hospitalizace, resp. obecně nutnost léčby mimo domov bude ze strany poškozených vnímána intenzivněji, než léčba v domácím prostředí. Dále pak bude intenzita záviset na plynutí času od doby vzniku ublížení na zdraví – pokud DNÚ budou namísto dnů či týdnů trvat řádově měsíce, je zřejmé, že v důsledku psychické adaptace na tento nový stav se

---

¹⁶² Nemocenské pojištění ve smyslu zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, je určeno pro výdělečně činné osoby a pojišťuje ztrátu jejich příjmu (tedy majetkovou újmu) z důvodu tzv. krátkodobých sociálních událostí, mezi které typicky patří právě dočasná pracovní neschopnost. Zaměstnanci jsou nemocenského pojištění účastni povinně, u osob samostatně výdělečně činných je účast dobrovolná.

v následných měsících bude intenzita vnímání příslušných DNÚ postupně snižovat, byť logicky nikoliv až na nulovou úroveň.

S ohledem na dočasnost dalších nemajetkových újem a relativně nenáročný určení jejich trvání se jako optimální jeví kompenzace DNÚ **prostřednictvím denních sazeb**, které by současně zohledňovaly intenzitu DNÚ. To s sebou samozřejmě nese otázku adekvátního nastavení těchto denních sazeb, a to i s ohledem na požadavek proporcionality jednotlivých náhrad nemajetkových újem, jak to požaduje Ústavní soud např. ve svém často citovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 2844/14 ze dne 22. 12. 2015. Je tedy namístě zanalyzovat, jak jsou kompenzovány srovnatelné zásahy do běžného či plánovaného prožívání života, resp. těmito zásahy způsobené obtíže a omezení.

3.6.1. Obtíže a omezení způsobené leteckou přepravou

Mezi výše uvedené situace patří zrušení nebo významné zpoždění letu, neboť to většinou velmi ovlivní plánovaný průběh daného dne. Evropské nařízení č. 261/2004¹⁶³ pro tyto případy stanoví jednotlivá práva cestujících, z nichž pro účely komparace je relevantní právo na finanční kompenzaci takto způsobených „závažných potíží a nepohodlí“, jak to výslovně formuluje bod 2 preambule nařízení.

Například pro situace, kdy jsou cestující o zrušení letu informováni méně než 7 dnů dopředu a není jim nabídnuto přeměrování jejich letu v 3hodinovém časovém „okně“ tak, že by náhradním letem odletěli nejdříve 1 hodinu před plánovaným časem odletu a do cíle dorazili nejpozději 2 hodiny po plánovaném čase příletu, je letecký dopravce cestujícím povinen poskytnout (v závislosti na délce objednaného letu) kompenzaci ve výši 250, 400 nebo 600 EUR, tedy **cca 6 000,- 10 000,- či 15 000,- Kč**.¹⁶⁴

Ve věci *Sturgeon*¹⁶⁵ pak Soudní dvůr Evropské unie rozšířil toto kompenzační schéma též na situace, kdy je let zpožděn o 3 a více hodin, neboť z pohledu cestujících není praktického rozdílu mezi časově posunutým náhradním letem a zpožděným letem. Bude-li tedy např. let z Prahy do Madridu zpožděn o 4,5 hodiny, vznikne každému cestujícímu nárok na kompenzaci

---

¹⁶³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. 2. 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů (dále jen „nařízení“).

¹⁶⁴ Čl. 5 odst. 1 písm. c) bod iii) ve spojení s čl. 7 odst. 1 nařízení; kompenzace ve stejné výši jsou podle čl. 4 odst. 3 ve spojení s čl. 7 odst. 1 nařízení poskytovány cestujícím též v případě, že je jim proti jejich vůli odepřen nástup na palubu (např. typicky z důvodu přebookování letu).

¹⁶⁵ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve spojených věcech Christopher Sturgeon, Gabriel Sturgeon, Alana Sturgeon proti Condor Flugdienst GmbH (C-402/07) a Stefan Böck, Cornelia Lepuschitz proti Air France SA (C-432/07) ze dne 19. 11. 2009.

ve výši 400 EUR (**cca 10 000,- Kč**). Bude-li obdobné zpoždění též na zpátečním letu, budou mít cestující nárok na dalších 400 EUR.

Zrušení nebo významné zpoždění letu je pro každého cestujícího dosti nepříjemné, protože naruší jeho plány na zbytek dne, možná i na den následující, nicméně ublížení na zdraví spojené např. nutností hospitalizace bude většina lidí jistě vnímat negativněji. Na druhou stranu nelze očekávat, že by konkrétní osoba zažívala rušení nebo zpoždování letu několik dní či dokonce týdnů po sobě.

3.6.2. Ztráta radosti z dovolené

Od letecké dopravy můžeme volně přejít k dalšímu typu odškodnění nemajetkové újmy, a sice ke **kompensaci tzv. „ztráty radosti z dovolené“**. V řeči zákona jde o „újmu za narušení dovolené“ podle § 2543 odst. 1 NOZ, kterou je pořadatel při porušení povinnosti zákazníkovi povinen nahradit, „*zejména byl-li zájezd zmařen nebo podstatně zkrácen*“. Může jít například o situace, kdy rekreační účastníci uvízli několik dní na letišti nebo byli ubytováni v nevyhovujícím hotelu,¹⁶⁶ případně o obdobné zásadní situace, které u zákazníků oprávněně vedou k negativním emočním stavům jako jsou frustrace, hněv, naštvanost, vztek či lítost.

V České republice se judikatura k tomuto novému ustanovení doposud nevyvinula, avšak případy z Německa či Velké Británie ukazují, že výše kompenzace se tam v těchto případech obvykle pohybují okolo poloviny ceny až celé ceny zájezdu, u dovolených s mimořádným účelem (např. svatební cesta nebo cesta kolem světa) je pak přiznávána kompenzace ve výši dvojnásobku ceny zájezdu.¹⁶⁷

Při aplikaci těchto relací na české prostředí by se např. u běžného týdenního zájezdu do Egypta v ceně 14 000,- Kč na osobu pohybovala kompenzace „ztráty radosti z dovolené“ v rozmezí 7 000 – 14 000,- Kč, tedy **1 000 – 2 000,- Kč na den**. Pokaženou dovolenou jistě bude každý vnímat negativně, na druhou stranu i „neradostnou“ dovolenou by zřejmě většina lidí preferovala např. před týdenním pobytem v nemocnici v důsledku zranění a s tím spojenými obavami a jinými negativními emočními stavy.

Pokud bychom porovnávali intenzitu negativních emočních stavů v případě 10denní hospitalizace a pokažené svatební cesty o stejné délce, tam už by situace nebyla tak jednoznačná

---

¹⁶⁶ Ministerstvo spravedlnosti. *Újma za narušení dovolené*. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/nahrada-ujmy/konkretni-zmeny/ujma-za-naruseni-dovolenene>.

¹⁶⁷ DVOŘÁKOVÁ, Klára in PETROV, Jan; VÝTISK, Michal; BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, komentář k § 2543, m. č. 10, s. 2534. ISBN 978-80-7400-653-1. *Tamtéž*, s. 2533, citovaná autorka uvádí, že nároky odpovídající § 2543 NOZ přiznávají soudy v Německu a Velké Británii již po dobu 40 let.

– záviselo by samozřejmě na konkrétních okolnostech. Nicméně u dovolených s mimořádným účelem se pohybujeme ve vyšších úrovních jak co se týče ceny zájezdu, tak i poměru výše kompenzace k této ceně. Např. u 10denní svatební cesty do Španělska v ceně 30 000,- Kč na osobu by kompenzace ve výši dvojnásobku ceny zájezdu činila 60 000,- Kč, tedy **6 000,- Kč na den**. A to záměrně neuvádím posvatební destinace typu Maledivy či Bali, u kterých ceny zájezdů často překračují částku 100 000,- Kč na osobu.

V České republice se cestovní kanceláře dokonce mohou proti nárokům na újmu za narušení dovolené pojistit, přičemž sjednané pojistné plnění činí částku **1 000 – 2 000,- Kč na den** v závislosti na míře pochybení cestovní kanceláře.¹⁶⁸ Limity soukromoprávního pojištění sjednané mezi cestovní kanceláří a pojišťovnou samozřejmě nejsou pro soudy závazné, tudíž v případě sporu mohou být poškozeným klientům přiznány i vyšší denní částky (zejména u dražších zájezdů), nicméně jde o relevantní informaci o tom, v jakých relacích hodnotí ztrátu radosti z běžné dovolené trh, resp. pojistná praxe.

Někdy se ve prospěch odškodňování DNÚ argumentuje též tzv. **frankfurtskou tabulkou** (v němčině „Kemptener Tabelle“ či „Kemptener Reisemängeltabelle“).¹⁶⁹ Tato argumentace však není zcela přiléhavá, neboť frankfurtská tabulka neřeší kompenzaci nehmotné újmy ve formě ztráty radosti z dovolené, nýbrž poskytuje přehled procentních slev z ceny zájezdu v případě různých vad zájezdu (např. nefungujícímu úklidu pokoje odpovídá podle frankfurtské tabulky sleva 25 %).

Jde tedy o nároky odpovídající § 2540 NOZ (sleva z ceny v případě vytčených vad zájezdu), nikoliv o nárok na náhradu újmy za narušení dovolené podle § 2543 NOZ, který zákazníkovi náleží *vedle* nároků z vad zájezdu. Na druhou stranu výše slev za jednotlivé vady poskytuje určité vodítko z hlediska proporcionality jednotlivých nároků ze smlouvy o zájezdu, tedy i pro nárok na kompenzaci ztráty radosti z dovolené, a potvrzuje tak adekvátnost shora uvedených relací odškodnění nastavených německými a britskými soudy (půl- až jednonásobek ceny zájezdu u běžných dovolených, dvojnásobek ceny zájezdu u dovolených s mimořádným účelem).

---

¹⁶⁸ V ČR toto pojištění nabízí ERV Evropská pojišťovna, specializující se na cestovní pojištění; její kompenzační tabulka újmy za narušení dovolené je dostupná z: <https://www.ervpojistovna.cz/cs/ITQ-Kodex.pdf> (s. 4).

¹⁶⁹ Aktuální německá verze této tabulky (k prosinci 2019) je dostupná z: <https://reiserechtfuehrich.files.wordpress.com/2019/12/kemptener-tab-12-2019.pdf>, zjednodušená česká verze je dostupná např. z: <http://www.frankfurtskatabulka.cz>. Obdobou frankfurtské tabulky je též kompenzační tabulka ITQ (International Travel Quality) standardu vytvořená pro pojišťovací účely ERV Evropskou pojišťovnou, která je dostupná z: <https://www.ervpojistovna.cz/cs/ITQ-Kodex.pdf> (s. 1-3).

3.6.3. Omezení osobní svobody v důsledku vazby

Dalším zásahem do běžného či plánovaného prožívání života, které je pro účely kompenzace DNÚ relevantní srovnávat, je **omezení osobní svobody v důsledku vazby**. V případě vazby nenásledované (zjednodušeně řečeno) pravomocným odsouzením má poškozený právo nejenom na náhradu škody, ale též na přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu.¹⁷⁰ To je standardně požadováno v penězích. Stanovením výše peněžní náhrady za nemateriální újmu způsobenou vazbou se zabývá rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2357/2010 ze dne 11. 1. 2012, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 52/2012 (dále též jen „**R 52/2012**“).

Nejvyšší soud v citovaném rozhodnutí dospěl k závěru, že adekvátním odškodněním pro tyto případy je částka v rozmezí **500 – 1 500,- Kč za jeden den trvání vazby** s tím, že mezi základní kritéria při stanovení konečné částky patří povaha trestní věci, celková délka omezení osobní svobody a následky v osobní sféře poškozené osoby. K tomu doplnil, že jde o rozmezí pouze orientační a je uváděno jen z důvodů zabránění poskytování zcela zjevně nepřiměřeně nízkých či naopak zcela zjevně nepřiměřeně vysokých částek odškodnění. Nejvyšší soud přitom zdůraznil, že v konkrétních případech je toliko na úvaze soudu, k jaké částce dospěje.

Porovnání DNÚ způsobených ublížením na zdraví spojeným např. s hospitalizací a nemajetkové újmy způsobené vazbou není snadné. Pro většinu lidí bude uvalení vazby natolik ojedinelou a šokující situací, že by namísto výkonu vazby jistě preferovali pobyt v nemocnici. Kromě psychologických budou důvody převážně praktické (volnější režim v nemocnici, včetně širší možnosti návštěv) i reputační (zásah do společenské pověsti a cti v případě vazby, zejména je-li informace o vzetí do vazby veřejně šířena).

Na druhé straně během pobytu ve vazbě nejde o ohrožení zdraví či života jakožto nosných atributů lidské existence; absentují též obavy z možných trvalých následků ublížení na zdraví. Pokud by výkon vazby sám o sobě zapříčinil újmu na zdraví (např. posttraumatickou stresovou poruchu), uvádí i R 52/2012, že újma na zdraví způsobená vazbou je „*samostatným a odlišným nárokem*“ vznikajícím podle obecných občanskoprávních předpisů. Jinými slovy nemajetková újma způsobená vazbou v sobě nezahrnuje kompenzaci případné tím vzniklé újmy na zdraví poškozeného – v takovém případě půjde o jiný (další) nárok nad rámec zákona č. 82/1998 Sb.

Z hlediska výše odškodného lze však zásadní rozdíl spatřovat v tom, že v případě vazby stát zásadně vykonává svoji pravomoc dočasně omezit osobní svobodu obviněného. Pravomoc

---

¹⁷⁰ § 9 odst. 1 ve spojení s § 31a odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, v platném znění (dále jen „**zákon č. 82/1998 Sb.**“).

tak učinit má v případě, že v době rozhodnutí o vazbě je dána existence jednoho či více vazebních důvodů podle § 67 TR (útěková, koluzní nebo předstižná vazba). Toto dočasné omezení osobní svobody ostatně výslovně připouští i článek 8 odst. 5 Listiny základních práv a svobod a článek 5 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

R 52/2012 vychází z toho, že původně zákonná vazba (založená na zákonném rozhodnutí o vazbě) **se stává nezákonnou *ex post*** tím, že v trestním řízení posléze nastane určitá právní skutečnost – typicky dojde ke zproštění obžaloby. Nezákonnost vazby je zde dovozována na základě konstrukce, že (zpětně nahlíženo) v takových případech nemělo být vazební rozhodnutí vůbec vydáno. Nejvyšší soud v tomto ohledu odkazuje mj. na rozhodnutí Ústavního soudu II. ÚS 590/08 ze dne 17. 6. 2008, to je však odkaz minimálně nepřesný, neboť citované rozhodnutí v daném kontextu hovoří o „vadnosti“ (nikoliv nezákonnosti) úkonů vedoucích k omezení osobní svobody, jako je i vazba.

Zejména však výše zmíněná „*ex post*“ konstrukce byla ještě před vydáním R 52/2012 překonána nálezem pléna Ústavního soudu Pl. ÚS 11/10 ze dne 6. 9. 2011, který se proti obecné využitelnosti nálezu II. ÚS 590/08 (ze kterého vycházel R 52/2012) vymezil s tím, že šlo o řešení výjimečného (specifického) skutkového stavu. Plénum Ústavního soudu se v Pl. ÚS 11/10 naopak přihlásilo k dřívějšímu nálezu II. ÚS 596/02 ze dne 5. 5. 2004, podle kterého „**vazba neztrácí svou zákonnou kvalitu tím, že osoba obviněná a později obžalovaná z trestného činu byla nakonec obžaloby zproštěna proto, že nebylo prokázáno, že skutek spáchala**“ (zvýraznění doplněno).

K tomu je v nálezu II. ÚS 596/02 doplněno, že zákon č. 82/1998 Sb. „*zakládá odpovědnost státu za škodu způsobenou vedle nezákonného též zákonným rozhodnutím o vazbě, pokud byl obžalovaný později zproštěn obžaloby*“, s tím, že jde o vyšší zákonný standard ochrany práv, než požadují ústavní předpisy. K tomu lze doplnit, že z hlediska důkazního břemene jsou na rozhodnutí o vině jsou kladeny zcela jiné požadavky („praktická jistota“),¹⁷¹ než na rozhodnutí o vazbě, kde ve vztahu vazebním důvodům dle § 67 TR postačuje „důvodná obava“.

Toto specifické pojetí odškodňování vazby je reflektováno též v textaci zákona č. 82/1998 Sb., když rozhodnutí o vazbě nespadá pod režim § 7, který řeší právo na náhradu škody způsobené „nezákonným rozhodnutím“, ale pod speciální ustanovení § 9, které hovoří

---

¹⁷¹ Viz např. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 733/01 ze dne 24. 2. 2004: „*Z principu presumpce neviny ... plyne rovněž pravidlo in dubio pro reo, dle kterého není-li v důkazním řízení dosaženo praktické jistoty o existenci relevantních skutkových okolností, tj., jsou-li přítomny v daném kontextu důvodné pochybnosti, jež nelze odstranit ani provedením dalšího důkazu, nutno rozhodnout ve prospěch obviněného*“ (zvýraznění doplněno). Obdobně viz též nález sp. zn. II. ÚS 1975/08 ze dne 12. 1. 2009.

o právu na náhradu škody způsobené „rozhodnutím o vazbě“ (tedy nikoliv *nezákonným* rozhodnutím o vazbě) v případě, že vazba byla vykonána, ač trestní stíhání bylo zastaveno, došlo ke zproštění obžaloby nebo k postoupení věci jinému orgánu.¹⁷²

Vazba je tedy v principu legitimním prostředkem k naplnění účelu trestního řízení a její odškodňování je typicky až důsledkem skutečností či informací, které v době rozhodování o vazbě neexistovaly či nebyly k dispozici (a často i důsledkem uplatnění zásady *in dubio pro reo*). Ostatně např. nález II. ÚS 1612/09 ze dne 23. 2. 2010 poukazuje na „výjimečnost právní úpravy“ v otázce náhrady škody způsobené zákonným rozhodnutím o vazbě s tím, že jde o „*beneficium zákonodárce*“. K tomuto pohledu na odškodňování zákonné vazby se přihlásilo i plénum Ústavního soudu ve svém usnesení Pl. ÚS 20/12 ze dne 6. 11. 2012.¹⁷³

Prizmatem toho, že primárně jde o až *ex post* dovozovanou odpovědnost státu jakožto *beneficium zákonodárce* při jinak zákonném rozhodnutí o vazbě, je pak třeba vnímat i relativně nízké nastavení denních sazeb kompenzace za vazbu v rozhodnutí R 52/2012, které navíc samo uvádí, že jde o rozmezí pouze orientační za účelem zjevných excesů ve výši konkrétního odškodnění. Naproti tomu v případě ublížení na zdraví jde již od počátku (*ex ante*) o protiprávní jednání, které je i z preventivních důvodů třeba v plné míře sankcionovat a jeho negativní důsledky co možná nejúplněji odškodnit.

3.6.4. Denní sazby kompenzace DNÚ

S ohledem na shora analyzované výše kompenzace srovnatelných zásahů do běžného či plánovaného prožívání života se domnívám, že denní sazby kompenzace DNÚ způsobených ublížení na zdraví by se měly standardně pohybovat v rozmezí **250 – 2 000,- Kč/den**, z toho v prvním měsíci trvání DNÚ v rozmezí **1 000 – 2 000,- Kč/den**. Konkrétně navrhuji následující standardní kompenzační strukturu:

---

¹⁷² Jistě může dojít i k tomu, že nezákonné bude i samotné rozhodnutí o vazbě, v takovém případě by však pro vznik práva na náhradu újmy muselo toto rozhodnutí být zrušeno nebo změněno právě z důvodu nezákonnosti (§ 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb.). To však v praxi není příliš časté, neboť obviněný je z vazby typicky propouštěn na základě konstatování soudu, že důvody vazby již pominuly, případně z důvodů souvisejících s nejvyšší přípustnou dobou trvání vazby.

¹⁷³ Z výjimečnosti odškodňování *zákonného* omezení osobní svobody ze strany státu pak logicky plyne, že tam, kde zákon č. 82/1998 Sb. právo na kompenzaci tím způsobené újmy výslovně nezakládá, nelze jej dovodit ani z ústavního pořádku. Právo na odškodnění tak např. nemá osoba podezřelá z trestného činu, pokud byla zadržena na dobu maximálně 48 hodin v souladu s čl. 8 odst. 3 LZPS, resp. § 76 TR, neboť zákon č. 82/1998 Sb. takovou situaci (pokud by se např. nepotvrdilo příslušné podezření) nijak neřeší – k tomu viz též nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2062/18 ze dne 22. 10. 2018.

Tabulka 12 – Návrh standardních denních sazeb kompenzace DNÚ

období trvání DNÚ ¹⁷⁴	hospitalizace	domácí léčení
1. měsíc (1 až 30 dnů)	2 000,- Kč/den	1 000,- Kč/den
2. měsíc (31 až 60 dnů)	1 500,- Kč/den	750,- Kč/den
3. měsíc (61 až 90 dnů)	1 000,- Kč/den	500,- Kč/den
4. měsíc a násl. (91+ dnů)	500,- Kč/den	250,- Kč/den

Jde o rámcové nastavení kompenzačního rámce „standardních“ DNÚ, které současně zohledňuje typově vyšší intenzitu DNÚ u hospitalizace oproti domácímu léčení, jakož i snižující se intenzitu vnímání DNÚ, pokud trvají déle než 1 měsíc. Podobně jako u kompenzace ztížení společenského uplatnění je opuštěn etiologický přístup, neboť odškodňován je zásah do běžného či plánovaného prožívání života poškozeného bez ohledu na to, jaké konkrétní ublížení na zdraví tento zásah způsobilo, byť těžší ublížení na zdraví budou oproti lehčím případům zpravidla doprovázeny hospitalizací, resp. delší hospitalizací.

V rámci mezinárodního srovnání jde o denní sazby pohybující se mezi výší kompenzace „dočasných nemajetkových újem“ (*préjudices extra-patrimoniaux temporaires*) poskytovanou ve Francii při úplné pracovní neschopnosti ve výši cca 27 euro (cca 700,- Kč) denně a částkou kompenzace „dočasné nezpůsobilosti/neschopnosti“ (*inabilità temporanea*) v Itálii, která je podle Milánských tabulek poskytována v částce 98 euro, tj. cca 2 600,- Kč (resp. po až 50% navýšení v rámci individualizace v částce až 147 euro, tj. cca 3 800,- Kč) za každý den 100% dočasné nezpůsobilosti.¹⁷⁵

Shora zmíněné „standardní“ DNÚ v principu odpovídají „běžným obtížím spojeným s ublížením na zdraví určitého typu“ ve smyslu terminologie R 7/2019, resp. (v rámci mnou prezentované klasifikace) běžným dočasným následkům daného ublížení na zdraví a negativním emočním stavům spojenými jak s těmito dočasnými následky, tak i s vnímáním daného ublížení na zdraví jako takového.

Individualizace je dosaženo jednak rozlišováním mezi hospitalizací a domácím léčením, jednak zohledněním délky trvání DNÚ, výsledná částka proto bude příslušné nemajetkové újmě odpovídat s větší přesností než kompenzace ztížení společenského uplatnění, kde určitá paušální

¹⁷⁴ Z důvodu konzistentnosti a jednodušší algoritmicke je každý měsíc počítán v délce 30 dnů. K tomu srov. též § 606 odst. 1 NOZ, podle kterého se polovinou měsíce rozumí 15 dnů.

¹⁷⁵ V případě nižšího rozsahu pracovní neschopnosti, resp. dočasné nezpůsobilosti se denní částky v obou zemích poměrně snižují (blíže viz s. 4 až 6 Úvodu této práce), podobně jako se – v návaznosti na plynutí času – denní částky snižují též v rámci mnou prezentovaného kompenzačního rámce.

částka kompenzuje trvalé následky, aniž je objektivně možné přesněji určit dobu (zbylého) života, po kterou se poškozený bude s trvalými následky potýkat.

Pokud by výjimečně šlo o specifické (nepravidelně nastávající) DNÚ ve smyslu třetí právní věty R 7/2019, tedy jinými slovy o ušlé prožívání nevšedních dnů, prožívání mimořádně intenzivních nepříjemných či obtížných situací, nebo o vysoce intenzivní negativní emoční stavy, tyto by byly odškodňovány *ad hoc* nad rámec standardních denních sazeb, se zohledněním konkrétních okolností každého jednotlivého případu. Jednalo by se však o spíše výjimečné případy, které by se vymykaly poměrně široce vymezenému rámci „standardních“ DNÚ.

Podobně jako Metodika, je i shora uvedený kompenzační rámec určen primárně pro potřeby mimosoudního odškodňování ublížení na zdraví. Bylo by proto vhodné, aby **byl zakomponován do Metodiky jako její součást**, neboť je žádoucí, aby Metodika komplexně pokrývala kompenzaci všech tří kategorií nemajetkové újmy vznikajících při ublížení na zdraví. Vzhledem k jednoduchosti výpočtu by pak nebylo nutné do určování výše kompenzace zapojovat speciálně vyškolené znalce pro odvětví Stanovení nemateriální újmy na zdraví (dle Metodiky), ale postačila by kalkulace provedená ošetřujícím lékařem.

3.6.5. Vysoká předvídatelnost částek kompenzace DNÚ pro pojišťovny

Jak již bylo zmíněno v kapitole 1.3.1 (Složení tzv. hlavní pracovní skupiny autorů Metodiky), v rozhovoru pro Mladou frontu Dnes uvedl JUDr. Vojtek, jeden ze spoluautorů Metodiky, mj. následující: „*Pojišťovny na tom s námi pracovaly a říkaly, že zaplatí cokoli, jen musí vědět, kolik to má být. ... Pojistitelé mají velké zkušenosti s vyčíslováním náhrad újmy, na metodice se s námi podíleli skuteční experti, kteří přispěli ohromnými poznatky a znalostmi. Deklarovali, že jim nejde o nastavení na co nejnižší částku, což by bylo logické, ale přišli s tím, že částky mohou být v podstatě jakékoli, ale musí být průhledné a předvídatelné.*“¹⁷⁶ (zvýraznění doplněno)

Pokud pojišťovny tato svá slova myslely upřímně, neměly by proti něčemu namítat ani proti shora uvedenému kompenzačnímu rámci pro další nemajetkové újmy. Díky němu totiž bude předvídatelnost částek kompenzace DNÚ významně vyšší, než v případě zbylých dvou kategorií nemajetkové újmy odškodňované při ublížení na zdraví, tedy bolestí a ztížení společenského uplatnění. Lze totiž vyjít ze statistických údajů Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR, díky kterým lze výši kompenzace DNÚ poměrně přesně predikovat.

---

¹⁷⁶ FARYOVÁ, Ivana. Kvůli odškodnění se zjišťuje i to, jestli se lidé měli rádi, říká soudce. *iDnes.cz* [online]. 19. 5. 2018 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/soud-odskodneni-smrt-ujma-na-zdravi-db0-/domaci.aspx?c=A180517_401785_domaci_skr.

Tak např. v roce 2018 byla průměrná délka jednoho případu pracovní neschopnosti 39,8 dne celkově, přičemž v případě diagnóz S00 – T98 dle MNK-10 (kapitola „Poranění, otravy a některé jiné následky vnějších příčin“, ze které vychází i přehled bolestí v Metodice) trvala pracovní neschopnost v průměru **51,9 dne**.¹⁷⁷ Délka jedné hospitalizace u týchž diagnóz činila v roce 2018 průměrně **7,0 dnů**.¹⁷⁸ Na oddělení rehabilitace a fyzikální medicíny pak v roce 2018 činila průměrná délka lůžkové péče **14,3 dne**.¹⁷⁹

Pokud vyjdeme ze shora uvedených průměrných údajů, odpovídala by kompenzace DNÚ u průměrného případu pracovní neschopnosti při průměrné délce hospitalizace částce **53 425 Kč**, jak vyplývá z tabulky 13 níže.¹⁸⁰

Tabulka 13 – Výpočet průměrné kompenzace DNÚ

PN (dny):	H-M1	DL-M1	H-M2	DL-M2	Celkem
	7	23	0	21,9	51,9
Denní sazba:	H1	DL1	H2	DL2	
	2 000 Kč	1 000 Kč	1 500 Kč	750 Kč	
DNÚ:	za H-M1	za DL-M1	za H-M2	za DL-M2	
	14 000 Kč	23 000 Kč	0 Kč	16 425 Kč	53 425 Kč

Slovně vyjádřeno jde o částku $7 \times 2\,000,- \text{ Kč} = 14\,000,- \text{ Kč}$ odpovídající průměrné délce jedné hospitalizace (7,0 dne) proběhlé v prvním měsíci trvání DNÚ, dále o částku $23 \times 1\,000,- \text{ Kč} = 23\,000,- \text{ Kč}$ odpovídající domácímu léčení ve zbytku prvního měsíce ($30 - 7 = 23$ dnů) a částku $21,9 \times 750,- \text{ Kč} = 16\,425,- \text{ Kč}$ odpovídající průměrnému zbytku délky domácího léčení v druhém měsíci trvání DNÚ (průměrná délka pracovní neschopnosti v délce 51,9 dne – 30 dnů prvního měsíce = 21,9 dne), tj. celkem $14\,000,- \text{ Kč} + 23\,000,- \text{ Kč} + 16\,425,- \text{ Kč} = 53\,425,- \text{ Kč}$.

Z tohoto výpočtu, založeného na průměrné délce pracovní neschopnosti a průměrné délce hospitalizace, tedy vyplývá, že průměrná denní kompenzace DNÚ dle mého návrhu vychází na částku 1 029 Kč ($53\,425,- \text{ Kč}/51,9$). To je méně, než je částka 1 121,15 Kč, kterou si

¹⁷⁷ Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. *Zdravotnická ročenka České republiky 2018*. Praha: ÚZIS ČR, 2019. ISSN 1210-9991. Tabulka 2.9.3 - Ukončené případy pracovní neschopnosti podle příčin, s. 69. Dostupné též z: <https://www.uzis.cz/res/f/008280/zdrroccz-2018.pdf> [cit 2020-05-14].

¹⁷⁸ *Tamtéž*, Tabulka 2.15.1 - Hospitalizovaní v nemocnicích podle příčin hospitalizace, s. 91.

¹⁷⁹ *Tamtéž*, Tabulka 3.3.1 - Lůžková péče v nemocnicích, s. 111-112.

¹⁸⁰ V tabulce 13 i následujících tabulkách 14 až 16 jsou užívány následující dosud nepoužívané zkratky: PN – délka pracovní neschopnosti; H-M1, resp. H-M2 – počet dnů hospitalizace v prvním, resp. druhém měsíci pracovní neschopnosti; DL-M1, resp. DL-M2 – počet dnů domácího léčení v prvním, resp. druhém měsíci pracovní neschopnosti; H1, resp. H2 – denní sazba kompenzace DNÚ při hospitalizaci v prvním, resp. druhém měsíci pracovní neschopnosti; DL1, resp. DL2 – denní sazba kompenzace DNÚ při domácím léčení v prvním, resp. druhém měsíci pracovní neschopnosti.

průměrný zaměstnanec v přepočtu vydělá za každý kalendářní den,¹⁸¹ i z tohoto pohledu lze tedy navržené sazby považovat za přiměřené.

Tím však samozřejmě není myšleno, že kompenzace DNÚ slouží jako náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti, neboť na tu má poškozený paralelní nárok podle 2962 odst. 1 NOZ (navíc náhrada za ztrátu na výdělků je kompenzací újmy *materiální*, nikoliv nemateriální jako v případě DNÚ). Porovnání s průměrnou měsíční mzdou, resp. průměrnou mzdou za kalendářní den je však relevantní z hlediska posouzení proporcionality jednotlivých náhrad, jakkoliv proporcionalitu je třeba primárně posuzovat na základě srovnání s obdobnými zásahy do běžného či plánovaného prožívání života, jak to bylo provedeno v rámci kapitol 3.6.1 (Obtíže a omezení způsobené leteckou přepravou), 3.6.2 (Ztráta radosti z dovolené) a 3.6.3 (Omezení osobní svobody v důsledku vazby).

Závažnějším případům s nutností následného pobytu v rehabilitačním ústavu v prvním měsíci pracovní neschopnosti by pak statistickým průměrům odpovídala kompenzace DNÚ ve výši **67 725,- Kč**, jak je podrobněji rozepsáno v tabulce 14 níže.

Tabulka 14 - Výpočet průměrné kompenzace DNÚ v případě pobytu v nemocnici a rehabilitačním ústavu

PN (dny):	H-M1	DL-M1	H-M2	DL-M2	Celkem
	21,3	8,7	0	21,9	51,9
Denní sazba:	H1	DL1	H2	DL2	
	2 000 Kč	1 000 Kč	1 500 Kč	750 Kč	
DNÚ:	za H-M1	za DL-M1	za H-M2	za DL-M2	
	42 600 Kč	8 700 Kč	0 Kč	16 425 Kč	67 725 Kč

V tomto případě jde o částku $21,3 \times 2\,000,- \text{ Kč} = 42\,600,- \text{ Kč}$ odpovídající celkem 21,3 dnům hospitalizace v prvním měsíci trvání DNÚ, tedy první hospitalizaci v průměrné délce 7,0 dne a následné hospitalizaci na oddělení rehabilitační a fyzikální medicíny s průměrnou délkou pobytu 14,3 dne, dále o částku $8,7 \times 1\,000,- \text{ Kč} = 8\,700,- \text{ Kč}$ odpovídající domácímu léčení ve zbytku prvního měsíce ($30 - 21,3 = 8,7$ dne) a o částku $21,9 \times 750,- \text{ Kč} = 16\,425,- \text{ Kč}$ odpovídající průměrnému zbytku délky domácího léčení u úrazů ($51,9 - 30 = 21,9$ dne) v druhém měsíci trvání DNÚ, celkem tedy $42\,600,- \text{ Kč} + 8\,700,- \text{ Kč} + 16\,425,- \text{ Kč} = 67\,725 \text{ Kč}$.

¹⁸¹ Jak je uvedeno v tabulce 1 (hodnoty bodu pro roky 2014 až 2020) v rámci kapitoly 2.2 (Zvýšení hodnoty bodu), průměrná měsíční mzda v roce 2019 činila 34 125 Kč, přičemž průměrný počet kalendářních dnů v měsíci je 30,4375 (365,25/12). Pokud průměrnou měsíční mzdou ve výši 34 125 Kč vydělíme číslem 30,4375, dostaneme shora uvedenou částku 1 121,15 Kč, kterou si tak průměrný zaměstnanec v přepočtu vydělá za každý kalendářní den.

Naopak v případě lehčího zranění vyžadující pouze ambulantní ošetření a týdenní pracovní neschopnost by kompenzace DNÚ činila **7 000,- Kč**, jak je (spíše z důvodu konzistentnosti výkladu než praktické potřeby) zobrazeno v tabulce 15 níže.

Tabulka 15 – Konkrétní výpočet kompenzace DNÚ v případě sedmidenní pracovní neschopnosti formou domácí léčby

PN (dny):	H-M1	DL-M1	H-M2	DL-M2	Celkem
	0	7	0	0	7
Denní sazba:	H1	DL1	H2	DL2	
	2 000 Kč	1 000 Kč	1 500 Kč	750 Kč	
DNÚ:	za H-M1	za DL-M1	za H-M2	za DL-M2	
	0 Kč	7 000 Kč	0 Kč	0 Kč	7 000 Kč

Kalkulace je v tomto případě velmi jednoduchá – jde o částku $7 \times 1\,000,-$ Kč za celkem 7 dnů domácí léčby.

Jako poslední příklad lze uvést celkem tříměsíční pracovní neschopnost způsobenou úrazem řešeným operačně během bezprostředně následující první hospitalizace v délce 6 dnů, s nutností reoperace během opětovné hospitalizace v délce 8 dnů v druhém měsíci pracovní neschopnosti, následované 14denní ústavní rehabilitací ve třetím měsíci pracovní neschopnosti. Jak vyplývá z tabulky 16,¹⁸² celková kompenzace DNÚ by v tomto případě odpovídala částce **86 500,- Kč** (slovní vyjádření obsahu tabulky již nebude uváděno, neboť princip výpočtu je zřejmý již z výše uvedených tří příkladů).

Tabulka 16 – Ilustrativní konkrétní výpočet kompenzace DNÚ u 3měsíční pracovní neschopnosti

PN (dny):	H-M1	DL-M1	H-M2	DL-M2	H-M3	DL-M3	Celkem
	6	24	8	22	14	16	90
Denní sazba:	H1	DL1	H2	DL2	H3	DL3	
	2 000 Kč	1 000 Kč	1 500 Kč	750 Kč	1 000 Kč	500 Kč	
DNÚ:	za H-M1	za DL-M1	za H-M2	za DL-M2	za H-M3	za DL-M3	
	12 000 Kč	24 000 Kč	12 000 Kč	16 500 Kč	14 000 Kč	8 000 Kč	86 500 Kč

Je tedy zřejmé, že díky veřejně přístupným statistickým údajům mají pojišťovny pro kompenzaci DNÚ ve smyslu výše uvedeného kompenzačního rámce téměř ideální podmínky

¹⁸² V tabulce 16 jsou kromě zkratk vysvětlených již v poznámce pod čarou č. 180 užívány též následující zkratky: H-M3 – počet dnů hospitalizace v třetím měsíci pracovní neschopnosti; DL-M3 – počet dnů domácího léčení v třetím měsíci pracovní neschopnosti; H3 – denní sazba kompenzace DNÚ při hospitalizaci v třetím měsíci pracovní neschopnosti; DL3 – denní sazba kompenzace DNÚ při domácím léčení v třetím měsíci pracovní neschopnosti.

„vědet, kolik to má být“, neboť jde o částky „průhledné a předvídatelné“ ve smyslu jejich požadavků při tvorbě Metodiky. Budoucí pojišťná praxe ohledně kompenzace DNÚ však teprve ukáže, zda pojišťovny skutečně projeví ochotu zaplatit „částky v podstatě jakékoli“, resp. alespoň částky odpovídající shora navrženým proporcionálně vyváženým náhradám, nebo zda proklamace pojišťoven při spolutvorbě Metodiky byly pouze zakrýváním jejich partikulárních ekonomických zájmů, které jsou logicky zcela odlišné od zájmů poškozených.

Z dosavadního vývoje se zdá, že pravděpodobnější je druhá varianta, neboť z více než 20 připomínkových míst byla Česká asociace pojišťoven (vedle Městského soudu v Praze) jediným připomínkovým místem, které aktivně podpořilo publikaci R 7/2019 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.¹⁸³ A jak bylo shora podrobně vysvětleno, toto rozhodnutí fakticky vyjímá valnou většinu DNÚ z jakéhokoliv odškodnění.

Každopádně lze konstatovat, že za současné právní úpravy (znění § 2958 a základních zásad NOZ) je nejen z právního, ale i z lidského hlediska neakceptovatelné, aby poškození nebyli v rámci DNÚ kompenzováni za to, že jim škůdci v rádech dnů, týdnů nebo dokonce měsíců výrazně zasáhli jejich do běžného či plánovaného prožívání života, a způsobili jim tak výrazné obtíže a omezení. Tím méně pak za situace, kdy jsou kompenzovány srovnatelné zásahy do běžného či plánovaného prožívání života v důsledku zrušení nebo zpoždění letu, zkažené dovolené nebo *zákonné* vazby.

Stejně tak neobstojí argument, že určení výše kompenzace DNÚ nelze metodicky upravit, a proto by jeho přiznáváním došlo k relativizaci přesného určování bolestného a náhrady za ztížení společenského uplatnění. V této kapitole navržený kompenzační rámec pro další nemajetkové újmy toto tvrzení nejen vyvrací, ale naopak je ukázáno, že díky konkrétnějším statistickým datům je předvídatelnost navržených náhrad za DNÚ větší, než je tomu u kompenzace bolestí a ztížení společenského uplatnění.

3.7. Porovnání způsobu kompenzace DNÚ dle Metodiky a dle pracovněprávní úpravy

Vzhledem k tomu, že další nemajetkové újmy jsou zcela novým institutem zavedeným až novým občanským zákoníkem, přičemž zákoník práce stále setrvává na své separátní právní úpravě náhrady nemajetkových újem, lze konstatovat, že pracovněprávní úprava pojem DNÚ nezná a nijak s ním neoperuje. To však nutně neznamená, že dle zákoníku práce by újmy

---

¹⁸³ HADAMČÍK, Lukáš; VOJTEK, Petr. Z květnového zasedání občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu. *Soudce*. 2018, č. 6, s. 34-35. ISSN 1211-5347. V předmětném článku je uvedeno, že ve vnějším připomínkovém řízení se k publikaci předmětného rozhodnutí přiklonil Městský soud v Praze a také Česká asociace pojišťoven. Z toho též vyplývá, že ostatní připomínková místa se nevyjádřila (z čehož nelze dovozovat nesouhlas, ale ani souhlas), případně nesouhlasila (tato skutečnost by však v článku zřejmě byla zmíněna).

obsahově odpovídající dalším nemajetkovým újmám ve smyslu § 2958 NOZ nebylo možno kompenzovat.

I zákoník práce totiž pracuje s pojmem „nemajetková újma“ a v tomto směru v § 269 odst. 1 ZP stanoví obecné pravidlo, že **zaměstnavatel je povinen nahradit zaměstnanci škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou pracovním úrazem**, jestliže škoda nebo nemajetková újma vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Tuto nemajetkovou újmu zákoník práce nijak neomezuje, a lze tedy pod ni podřadit a kompenzovat i újmy, které byly podrobně popsány výše v kapitole 3.2 (Co patří pod pojem „další nemajetkové újmy“?), tedy dočasné následky spočívající v ušlém prožívání běžného života a nevšedních dnů na straně jedné a v prožívání nepříjemných či obtížných situací na straně druhé, jakož i negativní emoční stavy spojené s těmito dočasnými následky a s vnímáním ublížení na zdraví jako takového.

Poškození ostatně tyto újmy pocítují naprosto shodně bez ohledu na to, zda jsou nuceni je prožívat jako důsledek pracovního úrazu či občanskoprávního ublížení na zdraví, a bylo by tedy absurdní, aby jako zaměstnanci byli z jejich odškodnění vyloučeni. Takový postup by byl v rozporu jak se zvláštní zákonnou ochranou postavení zaměstnance (§ 1a písm. a) ZP), tak zejména s ústavněprávním principem rovnosti (čl. 1 Listiny základních práv a svobod), jakož i principem proporcionality mezi jednotlivými typy náhrad nemajetkových újem, zdůrazněným Ústavním soudem např. v nálezu I. ÚS 2844/14 ze dne 22. 12. 2015 a v pracovněprávním kontextu zohledněným též v nálezu sp. zn. IV. ÚS 3122/15 ze dne 2. 2. 2016.¹⁸⁴

V kontextu výše uvedených principů pak nemůže obstát ani případný argument, že v oddílu 2 dílu 5 hlavy III zákoníku práce nejsou mezi druhy náhrad další nemajetkové újmy vyjmenovány, a proto je dle zákoníku práce nelze kompenzovat.¹⁸⁵ Navíc výčet druhů náhrad v předmětném oddílu je nutno považovat za demonstrativní, nikoliv taxativní, když z citovaného generálního ustanovení § 269 odst. 1 ZP taxativnost (až v následujícím oddílu vyjmenovaných) druhů náhrad nijak nevyplývá. Demonstrativnost předmětného výčtu lze dovodit též z § 271f ZP, podle kterého škodou podle tohoto zákona není případná ztráta na důchodu – kdyby byl výčet náhrad v oddílu 2 taxativní, bylo by toto ustanovení (obsažené v témže oddílu) nadbytečné.

---

¹⁸⁴ Bližší analýze nálezu sp. zn. IV. ÚS 3122/15 ze dne 2. 2. 2016 se věnuji na s. 183 až 184 v rámci kapitoly 4.9 (Porovnání způsobu kompenzace ZSU dle Metodiky a dle náhradového nařízení vlády) níže. Stručně lze shrnout, že dle Ústavního soudu by soudy měly v rámci principu proporcionality i v pracovněprávním režimu zohlednit odlišný vývoj občanskoprávní úpravy při odškodňování nemajetkových újem na zdraví.

¹⁸⁵ V odkazovaném oddílu 2 jsou z nemajetkových újem vyjmenovány pouze bolest a ztížení společenského uplatnění (§ 271c ZP); ostatní vyjmenované újmy jsou újmami majetkovými, tedy škodou – konkrétně jde o ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti (§ 271a ZP), ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (§ 271b ZP), účelně vynaložené náklady spojené s léčením (§ 271d ZP) a věcnou škodu (§ 271e ZP).

Pokud jde o výši náhrady za DNÚ, lze samozřejmě i v pracovněprávním kontextu vyjít z kompenzačního rámce, který jsem prezentoval v rámci předchozí kapitoly 3.6 (Návrh kompenzačního rámce pro DNÚ).

4. Náhrada ztížení společenského uplatnění dle Metodiky

Na rozdíl od kompenzace bolesti, kde byl Metodikou převzat etiologický bodový systém náhradové vyhlášky, bylo v případě kompenzace ZSU Metodikou přistoupeno k vytvoření zcela nového systému, neboť etiologický charakter klasifikace dle náhradové vyhlášky nebral příliš zřetel na vymezení důsledků pro život poškozeného.¹⁸⁶ Tento nový systém spočívá v tom, že u ztížení společenského uplatnění jsou odškodňovány negativní důsledky újmy na zdraví na jednotlivé oblasti lidského života, přičemž je v zásadě nerozhodné, jaká konkrétní újma k těmto důsledkům vedla. Jak již bylo naznačeno v Úvodu této práce, právní teorie pro tento přístup zatím nezavedla odpovídající odborný termín, proto v tomto kontextu používám pojem „**konsekvenční přístup**“, kterýmžto termínem je vyjádřena skutečnost, že tento přístup vychází z následků (tj. konsekvencí) příslušného ublížení na zdraví.

Jde do určité míry o protipól etiologického přístupu, v rámci kterého je pro výši kompenzace nemateriální újmy relevantní především *příčina* újmy,¹⁸⁷ zatímco způsobený *následek*, tj. konkrétní újma (její rozsah, intenzita a komplikovanost) je pro výši kompenzace hledisko sekundární, resp. toliko modulující. Naproti tomu u konsekvenčního přístupu je pro náhradu nemateriální újmy relevantní primárně *následek* (v případě ZSU v podobě zásahu do jednotlivých oblastí lidského života), a *příčina* újmy je naopak sekundární, způsobila pouze modifikovat na základě následku stanovenou výši kompenzace (např. zohlednění toho, zda příčinou bylo nedbalostní jednání či naopak úmyslná snaha ublížit).

V rámci mezinárodněprávního srovnání lze konstatovat, že z etiologického přístupu vychází právní úprava např. v Německu (*Schmerzensgeldtabelle*) či v Anglii (*Guidelines for the Assessment of General Damages in Personal Injury Cases*), zatímco konsekvenční přístup je preferován např. ve Francii (posuzování procenta funkčního deficitu) či Itálii (posuzování stupně invalidity).¹⁸⁸

Pokud v rámci konsekvenčního přístupu pro účely náhrady ZSU dle Metodiky analyzujeme zásahy do jednotlivých oblastí lidského života, vzniká otázka, jak tyto oblasti specifikovat. Lze dopředu odhadnout, že bude-li těchto oblastí příliš málo, bude jakékoliv na nich založené hodnocení málo specifické, a naopak bude-li těchto oblastí příliš mnoho, budou se

¹⁸⁶ První odstavec bodu VII. (Ztížení společenského uplatnění) Preambule Metodiky.

¹⁸⁷ Pro však vhodné doplnit, že v případě aplikace etiologického přístupu u náhrady bolesti nejde o *prvotní* příčinu újmy, ale o příčinu *bezprostřední*, vzniklou v rámci řetězce postupně nastupujících příčin a následků (např. porušení dopravních předpisů řidičem vozidla → střet jeho vozidla s protijedoucím vozidlem → působení fyzikálních sil na řidiče protijedoucího vozidla → zlomenina kyčelní kosti tohoto řidiče → bolest jemu způsobená zlomeninou kyčelní kosti).

¹⁸⁸ Bližší informace ohledně vybraných zahraničně právních úprav viz s. 2 až 6 v rámci Úvodu této práce.

pravděpodobně jednotlivé zásahy do nich prolínat se zásahy do jiných oblastí, nemluvě obtížně dosažitelné konzistenci hodnocení podle přílišného množství kritérií.

Autoři Metodiky se i v tomto ohledu rozhodli vyjít z klasifikace vypracované Světovou zdravotnickou organizací – konkrétně pak jako katalog oblastí lidského života využili upravenou Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, disability a zdraví (dále též jen „MKF“),¹⁸⁹ přičemž pro účely Metodiky byla jako východisko zvolena a následně upravena 3. část MKF, nazvaná „Aktivity a participace“. Metodika popisuje Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, disability a zdraví jako „*celosvětově uznávanou a používanou systematiku trvalých zdravotních újem, vycházející z rozřídění postižení podle tělesných struktur a funkcí, ovšem důsledněji vystihující dopady těchto újem na schopnosti poškozeného vykonávat běžné životní aktivity.*“¹⁹⁰

S tím lze sice v zásadě souhlasit, zároveň je však třeba upozornit na skutečnost, že MKF byla vypracována pro zcela jiné účely, než je soukromoprávní kompenzace trvalých újem na zdraví. Šlo především statistické, evidenční a deskriptivní účely za účelem mezinárodního srovnání – konkrétně MKF své cíle formuluje jako poskytnutí vědecké báze k pochopení a studiu zdraví, zavedení společného jazyka při popisování zdraví, umožnění srovnání dat mezi zeměmi, disciplínami zdravotní péče, službami a časem, a konečně poskytnutí systematického kódovacího schématu pro systémy zdravotnických informací.¹⁹¹ Jde tedy **o účely zcela mimoběžné** se soukromoprávními účely Metodiky, což rozhodně není ideální výchozí pozice. Při aplikaci MKF tudíž bylo nutné u každého jejího aspektu zvažovat, do jaké míry je tento aspekt vhodný pro jeho využití za účelem stanovení náhrady nemajetkových újem. Na tento kritický odstup bohužel Metodika zcela rezignovala (k důsledkům z toho vyplývajícím se ještě dostaneme).

Jednotlivé aspekty zcela nového systému kompenzace ztížení společenského uplatnění jsou blíže analyzovány v kapitolách níže. Nutno říci, že i kvůli často nevhodným (doslovným) překladům¹⁹² MKF je část Metodiky věnující se náhradě ztížení společenského uplatnění její nejméně přehlednou částí.

---

¹⁸⁹ Česká verze MKF z roku 2008 je dostupná z: https://www.uzis.cz/sites/default/files/knihovna/mkf_cz.pdf [cit. 2020-05-16].

¹⁹⁰ První odstavec bodu VIII. (MKF) Preamble Metodiky.

¹⁹¹ *Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví: MKF*. Přeložil Jan PFEIFFER, přeložila Olga ŠVESTKOVÁ. Praha: Grada, 2008, s. 17. ISBN 978-80-247-1587-2.

¹⁹² Např. již zmíněné „aktivity a participace“ by bylo vhodnější přeložit jako „činnosti a zapojení do životních situací“. Nevhodné překlady byly do Metodiky převzaty z českého překladu MKF, ten je však bohužel místy buď tak nesrozumitelný, že pro pochopení textu je nutné si přečíst původní anglické znění (k tomu viz též poznámka pod čarou č. 203), nebo pak nepřiléhavý, nevystihující původní smysl anglického znění (k tomu viz poznámky pod čarou č. 204, 292 a 293).

4.1. Pojem „ztížení společenského uplatnění“ dle Metodiky

Ustanovení § 2958 NOZ uvádí, že „vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění.“ Újmu tedy popisuje primárně jako „překážku lepší budoucnosti“, nicméně stále používá též pojem ztížení společenského uplatnění, který do terminologie nového občanského zákoníku příliš nezapadá. Jde totiž o pojem z doby přijetí starého občanského zákoníku, tedy z roku 1964, kdy primární nebyla ochrana práv člověka, ale ochrana zájmů socialistické společnosti, přičemž SOZ vycházel z toho, že zájem občanů ke souladný se zájmy společnosti, a práva občanů chránil jen potud, byla-li vykonávána v souladu se zájmy společnosti.¹⁹³ Z toho plynula koncepce, že smysl života člověka (v tehdejší terminologii „občana“) spočívá primárně v jeho uplatnění ve společnosti a ve prospěch jejích zájmů – odtud i termín „ztížení společenského uplatnění“.

Uvedený termín se i přes jeho ideologický nános vžil v právním jazyce natolik, že ani autoři nového občanského zákoníku, často tendující k jazykovému purismu, nepovažovali za účelné jej nahradit jiným termínem, např. „ztížením lepší budoucnosti“. Tento zdrženlivý přístup se jeví jako rozumný, logicky je však třeba pojem ZSU vykládat *jinak*, než tomu bylo v šedesátých až osmdesátých letech minulého století. Základem pro novou interpretaci tohoto pojmu je primárně samotný § 2958 NOZ, kde je ZSU uvozeno spojením „překážka lepší budoucnosti poškozeného“, a dále pak § 3 odst. 1 NOZ, podle kterého soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým. Institut ZSU tedy kompenzuje (měl by kompenzovat) **primárně ztížení osobního a rodinného života poškozeného**, což je těžiště zájmů běžného člověka, jakkoliv předmětem odškodnění bude samozřejmě též ztížení jeho uplatnění poškozeného ve společnosti např. formou zaměstnání či občanského nebo politického uplatnění.

Ale vraťme se k Metodice. V kapitole 2.1 (Pojem „bolesti v širším smyslu“) bylo již zmíněno, že Metodika zavedla pojem „bolest v širším smyslu“, který vedle samotného bolestivého stavu zahrnuje též – souhrnně řečeno – negativní emoční stavy touto bolestí vyvolané. Jakkoliv Metodika výslovně nezavádí tomu odpovídající pojem „ztížení společenského uplatnění v širším smyslu“, je z jejího textu zřejmé, že pro účely kompenzace nevnímá ZSU pouze jako objektivní kategorii (tj. „překážku lepší budoucnosti poškozeného“;

---

¹⁹³ Viz preambule SOZ, ve znění od 1. 4. 1964 do 31. 12. 1991, kde bylo mj. uvedeno, že občanský zákoník „vychází ... ze souladu zájmů společnosti a občanů“, že vymezuje osobní vlastnictví „jako odvozené od vlastnictví společenského“ a že hlavním úkolem občanského zákoníku je mj. chránit práva občanů, „jsou-li vykonávána v souladu se zájmy společnosti“.

resp. trvalé následky), ale těž jako subjektivní kategorii negativních emočních stavů těmito trvalými následky vyvolaných.

Konkrétně Metodika vnímá kompenzaci ZSU nejenom jako „*odčinění morální újmy vzniklé zásahem do tělesné integrity*“, ale též jako odčinění „*frustrace z trvalého poškození či ztráty tělesných orgánů, stresu a vypětí z překonávání nastalých obtíží, pozbylí ztráty životních příležitostí a možností, včetně abstraktní ztráty možností pracovního uplatnění a zapojení se do dalších životních činností*“¹⁹⁴ (zvýraznění doplněno).

Metodika tak i ve vztahu k ZSU potvrzuje to, co bylo zachyceno výše v rámci tabulky 11 na s. 97 výše, tedy vazbu kompenzovaných NES na konkrétní objektivní kategorii újmy (fyzická bolest, dočasné následky, trvalé následky). To lze ve vztahu k různým negativním emočním stavům shrnout do pravidla „co je od bolesti, budiž odčiňováno na bolestném, co je od dočasných následků, budiž odčiňováno na náhradě DNÚ, a co je od trvalých následků, necht' je odčiňováno na náhradě ZSU“. Jak vyplývá z výslovného zavedení pojmu „bolest v širším smyslu“, jakož i z faktického vnímání ZSU jakožto „ZSU v širším smyslu“, Metodika toto pravidlo dodržuje u NES vyvolaných bolestmi a trvalými následky, avšak (zcela nesystémově) nikoliv u NES vyvolaných dočasnými následky újmy na zdraví – k tomu viz blíže kapitulu 3 (Náhrada dalších nemajetkových újem dle Metodiky).

4.2. Domény jako položky jednotlivých aktivit a participací

Dle náhradové vyhlášky se závažnost trvalých následků vyjadřovala počtem bodů dle bodových hodnot položek uvedených příloze č. 2 předmětné vyhlášky, nazvané „Sazby bodového hodnocení za ztížení společenského uplatnění u úrazů“. Princip byl jednoduchý – čím vyšší počet bodů, tím závažnější trvalé následky, a tím pádem i vyšší částka náhrady (celkový počet bodů se násobil hodnotou bodu, která dle § 7 odst. 2 náhradové vyhlášky činila 120,- Kč).

Dle Metodiky se závažnost trvalých následků posuzuje zcela nově jako procentní vyjádření ztráty životních příležitostí (lepší budoucnosti dle § 2958 NOZ) na škále 0 – 100 % pro jednotlivé položky (domény) v celkem devíti oblastech společenského zapojení.¹⁹⁵ Tyto

---

¹⁹⁴ Třetí odstavec bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky ve verzi ke dni 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/\\$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-28]. Tato verze se v předmětném bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky (s výjimkou aktualizovaných informací ohledně průměrné měsíční mzdy) obsahově neliší od verze Metodiky publikované pod č. 63/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, avšak některé odstavce bodu X. (počínaje již druhým a třetím) v ní byly sloučeny a početně zredukovány z 13 na 8, což je relevantní z hlediska pořadí odkazovaných odstavců.

¹⁹⁵ Čtvrtý odstavec bodu VIII. (MKF) Preambule Metodiky. V citovaném odstavci je dále uvedeno, že za stoprocentní by bylo považováno plné vyřazení poškozeného ve všech sférách (tj. plná ztráta kognitivních

oblasti odpovídají devíti kapitolám „aktivit a participací“ 3. části MKF, avšak některé položky – tzv. **domény** – v nich obsažené byly pro účely Metodiky upraveny tak, aby lépe sloužily k vyjádření míry překážky (ztráty) lepší budoucnosti ve smyslu § 2958 NOZ.¹⁹⁶ Jednotlivé kapitoly a v nich obsažené domény jsou specifikovány v části C Metodiky, nazvané Aktivity a participace.¹⁹⁷ Jak bylo zmíněno již v kapitole 1.3.5 (Neujasněnost otázky autorství Metodiky), jde o část Metodiky, která byla koncem roku 2016 dále rozpracována, a to formou doplnění bližších popisů jednotlivých domén.

Metodika tímto způsobem specifikuje **celkem 74 domén**, jak však vyplývá z tabulky 17 níže, počet domén v jednotlivých kapitolách je značně odlišný – od čtyř domén v kapitole 2 (Všeobecné úkoly a požadavky) a kapitole 9 (Život komunitní, sociální a občanský) až po šestnáct domén v kapitole 1 (Učení se a aplikace znalostí). Počet domén v jednotlivých kapitolách zmiňují proto, že tato zdánlivě marginální skutečnost má – v důsledku asi největší systémové chyby Metodiky – zcela zásadní dopad na výši náhrady ZSU, jak bude detailně vysvětleno v kapitole 4.5 (Nastavení vah jednotlivých domén).

Tabulka 17 – Počet domén v jednotlivých kapitolách „aktivit a participací“ dle Metodiky

Číslo kapitoly	Název kapitoly	Počet domén
1	Učení se a aplikace znalostí	16
2	Všeobecné úkoly a požadavky	4
3	Komunikace	9
4	Pohyblivost	12
5	Péče o sebe	7
6	Život v domácnosti	6
7	Mezilidská jednání a vztahy	8
8	Hlavní oblasti života	8
9	Život komunitní, sociální a občanský	4
Celkem domén:		74

Jednotlivé domény jsou označeny písmenem „d“ a trojmístným číselným kódem, z nichž první číslo označuje číslo jedné z devíti kapitol, další dvě čísla pak pořadí v kapitole, typicky (nikoliv však vždy) v pořadí 10, 20, 30 atd, případně v pořadí 10, 15, 20 atd. Např. doména d 110 (Pozorování) je první doménou v kapitole 1 (Učení se a aplikace znalostí), doména d 530

a pohybových funkcí, spojená s plnou ztrátou sebeobsluhy a jakéhokoliv zapojení se do společenských aktivit) a všechny mírnější formy postižení jsou odstupňovány směrem dolů.

¹⁹⁶ První odstavec bodu VIII. (MKF) Preambule Metodiky.

¹⁹⁷ Aktivitou se dle Metodiky rozumí „provádění úkolu (úkonu) nebo činnosti člověkem“, zatímco participací se rozumí „zapojení do životní situace“. K těmto a dalším pojmům převzatým Metodikou z MKF viz druhý odstavec bodu VIII. (MKF) Preambule Metodiky.

(Používání toalety) je třetí doménou v kapitole 5 (Péče o sebe), doména d 640 (Vykonávání domácích prací) je čtvrtou doménou v kapitole 6 (Život v domácnosti) atd.

Dvě z celkem 74 domén mají zdvojené označení, aby rozlišovaly posuzovanou funkční schopnost mezi slyšícími a neslyšícími – konkrétně jde o doménu d 310/d 320 (Přijímání mluvených zpráv/Přijímání zpráv ve znakové řeči u neslyšícího) a doménu d 330/d 340 (Mluvení/Vytváření zpráv ve znakové řeči u neslyšícího). To však nic nemění na tom, že každý poškozený je hodnocen ve vztahu k celkem 74 aktivitám či participacím, odpovídajícím jednotlivým doménám. Kompletní seznam domén obsažených v jednotlivých kapitolách je uveden v tabulce 18 níže.¹⁹⁸

Tabulka 18 – Seznam názvů všech 74 domén dle Metodiky v rámci jednotlivých kapitol

Číslo kapitoly	Název kapitoly	Domény v kapitole
1	Učení se a aplikace znalostí	Pozorování, Naslouchání, Jiné účelné vnímání, Opisování, Opakování, Učení – čtení, Učení – psaní, Učení – počítání, Získání dovedností, Soustředění pozornosti, Myšlení, Čtení, Psaní, Počítání, Řešení problémů, Rozhodování
2	Všeobecné úkoly a požadavky	Provádění jednotlivého úkolu, Provádění mnohočetných úkolů, Vykonávání běžné denní povinnosti, Zvládání obtíží a jiných psychických nároků
3	Komunikace	Přijímání mluvených zpráv/Přijímání zpráv ve znakové řeči (u neslyšícího), Přijímání neverbálních zpráv, Přijímání psaných zpráv, Mluvení/Vytváření zpráv ve znakové řeči (u neslyšícího), Vytváření neverbálních zpráv, Psaní zpráv, Konverzace, Diskuse, Používání komunikačních pomůcek a technik
4	Pohyblivost	Měnění základní pozice těla, Udržení pozice těla, Přemístování, Zvedání a nošení předmětů, Přemístování předmětů pomocí dolních končetin, Využití ruky k jemným pohybům, Využití ruky a paže, Chůze, Pohyb, Pohyb po různých lokalitách, Používání dopravy, Řízení
5	Péče o sebe	Sám se umýt, Péče o části těla, Používání toalety, Oblékání, Jídlo, Pití, Péče o své zdraví
6	Život v domácnosti	Získání obydlí, Získání nezbytných věcí a služeb, Příprava jídla, Vykonávání domácích prací, Péče o předměty v domácnosti, Pomoc druhým
7	Mezilidská jednání a vztahy	Základní mezilidská jednání, Složitá mezilidská jednání, Jednání s cizími lidmi, Formální společenské vztahy, Neformální společenské vztahy, Rodinné vztahy, Intimní vztahy, Schopnost reprodukce

¹⁹⁸ Z důvodu přehlednosti nejsou v tabulce 18 uváděna čísla jednotlivých domén. Při porovnání obou variant (tabulka s čísly domén/bez čísel domén) byla varianta bez čísel výrazně přehlednější. Pokud se však v textu této práce hovoří o čísle domény, je vždy současně uveden i její obsah.

8	Hlavní oblasti života	Neformální výchova, Formální vzdělávání, Vzdělávání (příprava na práci), Získání, udržení a ukončení zaměstnání, Placené zaměstnání, Základní ekonomické operace, Složité ekonomické operace, Ekonomická soběstačnost
9	Život komunitní, sociální a občanský	Občanský život (v komunitě), Rekreace a volný čas, Náboženství a duchovní život, Politický život a občanství

Z obsahu uvedené tabulky je ještě více než ze samotného čísla 74 zřejmé, že počet posuzovaných aktivit a participací převzatých z MKF je nadměrný a že z hlediska posuzování trvalých následků (překážky lepší budoucnosti ve smyslu § 2958 NOZ) obsahuje mnohé duplicity, resp. multiplicity. Metodika přitom tvrdí opak, když uvádí, že „*předností MKF je propracovaná struktura ... Tento systém vylučuje potíže s nežádoucím zdvojováním téhož postižení pod různými položkami ... umožňuje při plném využití vykreslit velmi plastický obraz nejen funkčních tělesných postižení, nýbrž i jejich praktický dopad do všech sfér života poškozeného*“¹⁹⁹ (zvýraznění doplněno).

Vysvětlení rozporu mezi tvrzením Metodiky a realitou je opět způsoben nezohledněním účelu MKF, která nebyla vypracována pro kompenzaci trvalých újem na zdraví, ale pro účely statistické, evidenční a deskriptivní. MKF je totiž primárně katalogem různých kategorií vztahujících se k funkčním schopnostem a jejich omezením, a v rámci tohoto též katalogem různých aktivit (činností) a participací (zapojení se do životních situací). Tyto aktivity a participace jsou v MKF skutečně popisovány s úmyslem, aby nebyly vzájemně zaměnitelné – např. doména d 350 (Konverzace) je popisována jako výměna jednoduchých myšlenek,²⁰⁰ zatímco doména d 355 (Diskuse) jako vyšší forma konverzace s argumenty pro a proti.²⁰⁰

To je však toliko hledisko klasifikační (definiční), kdežto pro účely kompenzace trvalých následků je rozhodující hledisko funkční, a tam mnohé domény do značné míry prolínají – viz např. rovina domény d 330 (Mluvení), již zmíněných domén d 350 (Konverzace) a d 355 (Diskuse) a dále hned pěti domén d 710 (Základní mezilidská jednání), d 720 (Složitá mezilidská jednání), d 730 (Jednání s cizími lidmi), d 740 (Formální společenské vztahy) a d 750 (Neformální společenské vztahy). Těžko lze smysluplně tvrdit, že mluvení se v podstatné míře funkčně neprolíná s konverzací, diskusí, jednáním s lidmi a společenskými vztahy.

¹⁹⁹ Třetí odstavec bodu VIII. (MKF) Preambule Metodiky.

²⁰⁰ Část C (Aktivity a participace) Metodiky ve verzi k 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/88001E14AC64BB4EC125807A004A8F64/\\$file/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/88001E14AC64BB4EC125807A004A8F64/$file/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-19].

Obdobné je to např. u domén d 210 (Provádění jednotlivého úkolu), d 220 (Provádění mnohočetných úkolů) a d 230 (Vykonávání běžné denní povinnosti) – klasifikačně může jít o oddělené kategorie (i když i to je v tomto konkrétním případě sporné), nicméně z funkčního hlediska jde o značně se prolínající kategorie, neboť pokud je někdo omezen v provádění jednotlivých úkolů, je omezen též v provádění mnohočetných úkolů, stejně jako ve vykonávání běžné denní povinnosti. Navíc mezi běžné denní povinnosti patří i činnosti zařazené do jiných domén, jako je např. doména d 640 (Vykonávání domácích prací) či d 650 (Péče o předměty v domácnosti), prolínání domén je tudíž mnohem širší.

Multiplicity, resp. funkční překrývání jednotlivých domén jsou též přirozeným důsledkem toho, že MKF (a tím pádem ani Metodika) neobsahuje pouze katalog aktivit, resp. pouze katalog participací, nýbrž katalog aktivit a participací. Jak již bylo zmíněno, aktivitou se rozumí „*provádění úkolu (úkonu) nebo činnosti člověkem*“, zatímco participací se rozumí „*zapojení do životní situace*“. Tyto pojmy může být v konkrétních případech nesnadné rozlišit, nicméně jako jeden z možných přístupů nabízí MKF pohlížet na domény v kapitolách 1 až 4 (Učení se a aplikace znalostí, Všeobecné úkoly a požadavky, Komunikace, Pohyblivost) jako na aktivity a na domény ve zbylých kapitolách 5 až 9 (Péče o sebe, Život v domácnosti, Mezilidská jednání a vztahy, Hlavní oblasti života, Život komunitní, sociální a občanský) jako na participace.²⁰¹ Z možnosti tohoto pojetí je zřejmé, že jednotlivé aktivity (činnosti) odpovídající doménám z prvních čtyř kapitol se nutně funkčně promítají do jednotlivých participací popsaných v doménách obsažených v následujících pěti kapitolách – např. domény d 163 (Myšlení), d 175 (Řešení problémů) či d 177 (Rozhodování) se podílejí na participaci obsažené v doménách d 850 (Placené zaměstnání) či d 865 (Složité ekonomické operace).

Metodika tak snahu MKF definovat (katalogizovat) pokud možno všechny možné aktivity a participace přeměnila v povinnost soudních znalců hodnotit poškozeného z mnoha desítek často se překrývajících a mnohdy nejasně definovaných aspektů. To má mnohé negativní důsledky, které budou blíže popsány v následujících kapitolách.

Již tak značný počet hodnocených kategorií je dále navýšen tím, že každá doména je principiálně posuzována ze dvou hledisek, tzv. kvalifikátorů – konkrétně jde o kapacitu a výkon. Pochopení obsahu obou kvalifikátorů příliš nepřispívá to, že Metodika je vykládá výrazně jinak než MKF.

Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví popisuje **kvalifikátor kapacity** jako schopnost člověka provádět úkol nebo činnost, a to tak, že tato konstrukce udává

---

²⁰¹ *Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví: MKF*. Přeložil Jan PFEIFFER, přeložila Olga ŠVESTKOVÁ. Praha: Grada, 2008, s. 242. ISBN 978-80-247-1587-2.

nejvyšší pravděpodobný stupeň výkonnosti, kterou daná osoba může dosáhnout v dané doméně v dané chvíli.²⁰² Slovo „kapacita“ v tomto kontextu tedy přiléhavě popisuje to, co uvedené slovo znamená též v obecném smyslu – jaká je kapacita daného člověka pro určitou činnost (jaký je jeho potenciál v tomto ohledu), laicky řečeno „co v něm je“.

Naproti tomu **kvalifikátor výkonu** dle MKF popisuje, co a jak člověk dělá ve svém běžném prostředí.²⁰² Nejde tedy o *nejvyšší* pravděpodobný stupeň výkonnosti, ale o výkonnost reálnou, tedy nižší. I zde je předmětné slovo souladné s jeho konotacemi v běžném jazyce – jaký člověk předvedl či předvádí „výkon“. Rozdíl mezi výkonností posuzovanou dle kvalifikátoru výkonu a dle kvalifikátoru kapacity vnímá MKF jako vodítko k tomu, jak změnit prostředí jedince za účelem zvýšení jeho výkonu.²⁰³

MKF pak *výslovně* uvádí, že kvalifikátory kapacity a výkonu mohou být užity (hodnoceny) jak při použití kompenzačních pomůcek či osobní asistence, tak bez nich.²⁰⁴ Logicky budou-li kompenzační pomůcky využity, dojde (podobně jako v případě užití osobní asistence) ke zvýšení funkčních schopností člověka v příslušných doménách oproti stavu bez jejich použití, což se projeví jak u kvalifikátoru kapacity, tak kvalifikátoru výkonu.

Naproti tomu Metodika vnímá pojmy kapacita a výkon v návaznosti na to, zda je subjekt hodnocen s využitím kompenzačních pomůcek či bez nich, navíc pak v přesně opačném gardu, než v MKF, kde je kapacita (nejvyšší pravděpodobný stupeň výkonnosti) principiálně vždy vyšší, než výkon (reálná výkonnost). Dle Metodiky totiž u **kvalifikátoru kapacity** jde o zjištění celkové ztráty potenciálu poškozeného bez kompenzačních pomůcek,²⁰⁵ což je pochopitelně více či méně vzdáleno nejvyššímu pravděpodobnému stupni výkonnosti. Proto je v tomto kontextu výraz „kapacita“ dosti zavádějící, neboť předmětný výraz má v českém jazyce poněkud jiné konotace. Mnohem vhodnější by bylo, kdyby Metodika pro schopnost bez použití kompenzačních pomůcek používala výraz „výkon“, neboť to by více odpovídalo terminologii

---

²⁰² *Tamtéž*, s. 27.

²⁰³ *Tamtéž*, nicméně toto je jeden z případů, kdy český překlad MKF je téměř nesrozumitelný, proto uvádím i originální anglické znění relevantní pasáže: „*The gap between capacity and performance reflects the difference between the impacts of current and uniform environments, and thus provides a useful guide as to what can be done to the environment of the individual to improve performance.*“ Anglické znění MKF je dostupné z: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42407/9241545429.pdf> [cit 2020-05-26], citovaná pasáž je na s. 15 anglického textu.

²⁰⁴ I zde je v českém znění MKF smysl původního textu „ztracen v překladu“, proto je opět vhodné uvést též anglické znění relevantní pasáže (znovu na s. 15 anglického textu): „*Both capacity and performance qualifiers can further be used **with and without assistive devices** or personal assistance.*“ (zvýraznění doplněno)

²⁰⁵ První odstavec bodu IX. (Použití MKF) Preambule Metodiky.

MKF. Případně mohla Metodika zavést pojem vlastní, např. „nativní schopnost“, který budu pro vyloučení pochybností o významu slova „kapacita“ používat (v závorce) i dále v tomto textu.²⁰⁶

Kvalifikátor **výkonu** Metodika chápe jako funkční schopnosti poškozeného využívajícího případných kompenzačních pomůcek. Jinými slovy jde o kapacitu (nativní schopnost) poškozeného navýšenou prostřednictvím tzv. facilitátorů, mezi které dle Metodiky patří různé kompenzační pomůcky, nástroje, vybavení nebo technické systémy používané zdravotně postiženou osobou.²⁰⁷ Prostřednictvím facilitátorů se poškozený může dostat na nejvyšší pravděpodobný stupeň výkonnosti, což by ovšem odpovídalo pojmu „kapacita“ dle MKF, nikoliv pojmu „výkon“ používaný Metodikou. Proto budu pro vyloučení pochybností o významu slova „kapacita“ v kontextu Metodiky používat (v závorce) pojem „facilitovaná schopnost“.²⁰⁸

Pro úplnost je vhodné uvést, že Metodika vnímá i pojem „**facilitátor**“ jinak (v tomto případě úžeji) než MKF, podle které mezi facilitátory patří (jakékoliv) faktory prostředí člověka, které zlepšují funkční schopnost a zmenšují překážky,²⁰⁹ tedy např. též služby pečovatelů a osobních asistentů,²¹⁰ různé jiné služby²¹⁰ a dokonce též pozitivní postoje lidí k postižení příslušné osoby.^{209,211} Metodika toto poněkud bezbřehé vymezení facilitátorů redukuje pouze na faktory prostředí uvedené v kapitole 1 části „Faktory prostředí“ MKF – předmětná kapitola 1 je nazvána „Produkty a technologie“ a zahrnuje např. produkty a technologie k osobnímu použití v denním životě či pro osobní pohyblivost v bytě i venku.²¹²

Mezi „produkty a technologie“ řadí MKF též léky a doplňky stravy, Metodika je však z množiny facilitátorů taktéž vylučuje²¹³ a stanoví, že použití léků a doplňků stravy pro účely

---

²⁰⁶ Slovo „nativní“ má v daném kontextu význam „jsoucí v přirozeném, nezměněném stavu“, tedy ve stavu bez použití kompenzačních pomůcek, které hodnocené postižení sice v pozitivním smyslu, nicméně uměle zmírňují. Adjektivum „nativní“ se používá i v medicíně – např. „nativní snímek“ je snímek získaný rentgenovým vyšetřením bez použití kontrastní látky, založený jen na přirozeném rozdílu v pohlcování rentgenového záření mezi jednotlivými tkáněmi, viz <http://lekarske.slovníky.cz/pojem/nativni-snimek> [cit 2020-05-26].

²⁰⁷ První odstavec bodu IX. (Použití MKF) Preambule Metodiky.

²⁰⁸ Slovo „facilitovaný“ znamená „usnadněný“. Usnadněním určité aktivity či participace nemusí nutně dojít ke zvýšení příslušné funkční schopnosti, nýbrž „pouze“ k jejímu zjednodušení; zvýšení funkční schopnosti v důsledku jejího usnadnění však bude pravidlem – k tomu srov. též definici pojmu „facilitátor“, jak je analyzována dále v textu.

²⁰⁹ *Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví: MKF*. Přeložil Jan PFEIFFER, přeložila Olga ŠVESTKOVÁ. Praha: Grada, 2008, s. 222. ISBN 978-80-247-1587-2.

²¹⁰ *Tamtéž*, s. 199.

²¹¹ *Tamtéž*, s. 200-201.

²¹² *Tamtéž*, s. 184-192.

²¹³ Skutečnost, že z facilitátorů Metodika vylučuje léky a doplňky stravy, vyplývá z poněkud kryptické věty prvního odstavce bodu IX. (Použití MKF) Preambule Metodiky, která z ní následovně: „*Výjimkou je položka e 110, kde se použití léků a doplňků nehodnotí a Kapacita se posuzuje s užívanou medikací.*“ Co se rozumí „položkou e 110“, však nikde v textu Metodiky není uvedeno – to lze zjistit až studiem MKF, kde na s. 184 zjistíme, že položka e 110 má název „Produkty nebo látky k osobnímu požívání“ a zahrnuje především léky a potraviny, kam MKF řadí též vitamíny a jiné doplňky. Pouze s touto informací dává citovaná věta Metodiky běžnému čtenáři smysl.

kvalifikátoru výkonu (facilitované schopnosti) nehodnotí a posuzuje se pouze kapacita (nativní schopnost) s užívanou medikací.²¹⁴ U domény d 798 (Schopnost reprodukce) je však přímo u jejího popisu²¹⁵ uvedeno, že všechny metody směřující k naplnění reprodukční funkce jsou facilitátor; proto případné navýšení schopnosti reprodukce např. u farmakologické hormonální stimulace bude hodnoceno v rámci kvalifikátoru výkonu (facilitované schopnosti).

Kompenzačními pomůckami navýšené schopnosti poškozeného logicky znamenají, že ztráta potenciálu poškozeného v příslušné doméně bude zpravidla nižší, než bez využití kompenzačních pomůcek, proto také Metodika výslovně počítá s tím, že používá-li poškozený facilitátor, může být výkon (jakožto facilitovaná schopnost) ohodnocen nižším stupněm či procentem omezení.²¹⁶ Ostatně pokud by tomu tak nebylo, nemělo by žádný význam uvažovat o dvou hlediscích (kvalifikátorech) hodnocení příslušných domén. U některých domén je však přímo v jejich popisu²¹⁷ výslovně vyloučeno zohlednění určitých facilitátorů, resp. pomůcek, ať již zcela či částečně – konkrétně u domény d 166 (Čtení) je uvedeno, že Braillovo písmo je (pouze) částečný facilitátor, obdobně se Braillovo písmo a jiné pomůcky hodnotí u domény d 170 (Psaní). Jako částečný facilitátor se hodnotí pomůcky též u domény d 172 (Počítání) a pro účely domény d 450 (Chůze) je stanoveno, že vozík není facilitátor.²¹⁷

Pro úplnost lze zmínit, že též u domény d 610 (Získání obydlí) je uvedeno, že poradenská činnost není facilitátor,²¹⁷ nicméně to vyplývá již z užšího pojetí pojmu facilitátor dle Metodiky, které nezahrnuje služby (jak bylo vysvětleno výše), proto je zmínka o poradenské činnosti jakožto facilitátoru spíše matoucí.

Každopádně podle Metodiky se nehodnotí aktuální kapacita (nativní schopnost), nýbrž její snížení oproti předúrazovému stavu (tzv. předchorobí),²¹⁶ nikoliv tedy nutně oproti funkčním schopnostem zdravého člověka. To je logické, neboť jde o ztížení společenského uplatnění oproti stavu před vznikem újmy na zdraví, nikoliv oproti ideálnímu stavu. Posuzující lékař tedy musí ze zdravotnické dokumentace poškozeného, případně přímo od poškozeného nejprve zjistit, jaký byl jeho funkční stav před úrazem či jiným ublížením na zdraví, což na něj klade zvýšené nároky. I když to Metodika výslovně neuvádí, platí výše uvedené logicky i pro výkon (facilitovanou schopnost), tzn. i u tohoto kvalifikátoru se nehodnotí aktuální stav oproti

---

²¹⁴ První odstavec bodu IX. (Použití MKF) Preambule Metodiky.

²¹⁵ Část C (Aktivity a participace) Metodiky ve verzi k 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/88001E14AC64BB4EC125807A004A8F64/\\$file/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/88001E14AC64BB4EC125807A004A8F64/$file/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-19].

²¹⁶ První odstavec bodu IX. (Použití MKF) Preambule Metodiky.

²¹⁷ Část C (Aktivity a participace) Metodiky ve verzi k 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/88001E14AC64BB4EC125807A004A8F64/\\$file/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/88001E14AC64BB4EC125807A004A8F64/$file/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-19].

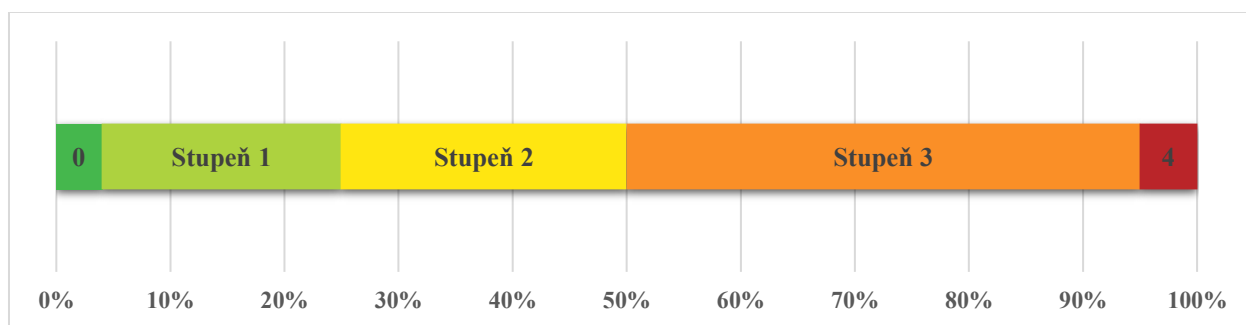
zdravému člověku, nýbrž snížení potenciálu oproti předúrazovému stavu příslušného poškozeného.

Kvalifikátor výkonu (facilitované schopnosti) však nemá smysl používat u všech domén, nýbrž pouze v případech, kdy poškozený příslušný facilitátor skutečně používá, resp. je poškozenému alespoň standardně dostupný (např. z prostředků veřejného zdravotního pojištění), a současně používání tohoto facilitátoru skutečně vede k nižšímu stupni či procentu omezení. Jenom v takových případech má aplikace obou kvalifikátorů relevanci a pro celkové zhodnocení příslušné domény se pak použije průměr obou kvalifikátorů.²¹⁶ Z kontextu je zřejmé, že „průměrem“ se zde míní průměr aritmetický.

4.3. Stupnice omezení (obtíží) dle Metodiky

Jestliže hodnotíme procentní vyjádření omezení funkčních schopností pro každou z celkem 74 domén (u těch z nich, kde mají relevanci kompenzační pomůcky, pak navíc z hlediska kvalifikátoru výkonu), je třeba stanovit pravidla, jaká procenta jednotlivým posuzovaným stavům přiřadit.

Metodika pro tyto účely používá **5stupňovou asymetrickou stupnici**, začínající stupněm 0 (žádná obtíž, 0 až 4% omezení) a pokračující přes stupeň 1 (lehká obtíž, 5 až 24% omezení), stupeň 2 (středně těžká obtíž, 25 až 49% omezení) a stupeň 3 (těžká obtíž, 50 až 95% omezení) až ke stupni 4 (úplná obtíž, 96 až 100% omezení). Asymetričnost této stupnice lépe vyplývá z obrázku 5 níže.

Obrázek 6 – Asymetrická 5stupňová stupnice obtíží dle Metodiky (stupně 0 až 4)

Asymetrie procentního rozpětí obou hraničních stupňů 0 a 4 (žádná obtíž, resp. úplná obtíž) oproti rozpětím stupňů 1 až 3 je dána víceméně *per definitionem*, ovšem vnitřní asymetrie stupňů 1, 2 a 3, kdy rozpětí stupně 3 je dvojnásobné oproti stupňům 1 a 2, je pro účely náhrady ZSU zcela nevhodná, jak vyplývá též z následujícího textu. Jak se uvedené stupně obtíží a jejich asymetrie do Metodiky dostaly?

Metodika i v tomto ohledu bez potřebného kritického odstupu vyšla z Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví.²¹⁸ MKF však přiřazuje stupně 0 až 4 jednotlivým procentním omezením, např. 40% omezení → stupeň 2 (středně těžká obtíž), v návaznosti na což můžeme usuzovat na funkční schopnosti příslušné osoby. Schematicky vyjádřeno jde o postup konkrétní procento omezení → stupeň omezení (obtíží) → informace o funkčních schopnostech (omezeních) subjektu, což je v souladu se smyslem MKF, která pak s těmito informacemi nakládá pro účely statistické, evidenční či komparativní. Pro tyto účely může mít asymetrická stupnice svůj význam.

Pro účely náhrady ZSU je však nutný postup zcela opačný, tedy (schematicky vyjádřeno) informace o funkčních schopnostech (omezeních) poškozeného → stanovení konkrétního procenta omezení. Jinými slovy soudní znalec z různých zdrojů (zdravotnická dokumentace, sdělení poškozeného, vlastní vyšetření) zjišťuje informace o různých omezeních funkčních schopností poškozeného a jeho úkolem je stanovit procento těchto omezení u každé z celkem 74 domén. Ke splnění tohoto úkolu mu nepomůže samotná znalost, že např. stupni 3 odpovídá 50 až 95% omezení.

Metodika k uvedenému problému přistoupila tím způsobem, že stupně 0 až 4 využila jako jakýsi „převodní mechanismus“ mezi funkčními schopnostmi a konkrétním procentuálním vyjádřením jejich omezení. K tomu ovšem potřebovala vztáhnout jednotlivé stupně omezení též „na druhou stranu“, tj. nikoliv k výsledným procentům omezení, ale k problémům s funkčními schopnostmi poškozeného. Metodika tak činí pomocí tří kritérií – kolik procent času je daný problém přítomen, jaká je jeho intenzita a jak často se vyskytl během posledních 30 dnů.²¹⁹ Vztah těchto kritérií k jednotlivým stupňům omezení je uveden v tabulce 19 níže.

Tabulka 19 – Stupně omezení a její kritéria dle Metodiky

Stupeň	Obtíž	Kolik % času je problém přítomen	Intenzita problému	Výskyt posledních 30 dnů	Rozsah omezení
0	žádná	vůbec	žádná	vůbec	0 až 4 %
1	lehká	méně než 25 %	dobře snesitelná	zřídka	5 až 24 %
2	středně těžká	méně než 50 %	zřetelná, zasahuje do každodenního života	občas	25 až 49 %
3	těžká	více než 50 %	značně velká, částečně rozvrací každodenní život	často	50 až 95 %

²¹⁸ *Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví: MKF*. Přeložil Jan PFEIFFER, přeložila Olga ŠVESTKOVÁ. Praha: Grada, 2008, s. 135. ISBN 978-80-247-1587-2.

²¹⁹ Druhý odstavce bodu IX. (Použití MKF) Preambule Metodiky.

4	úplná	více než 95 %	nesnesitelná, zcela rozvrací každodenní život	každý den	96 až 100 %
---	-------	---------------	---	-----------	-------------

Problém výše popsaného trojkriteriálního určování stupně omezení (a v návaznosti na to pak procentuálního omezení) spočívá především v tom, že **předmětná tři kritéria jsou do značné míry mimoběžná**, tj. vzájemně spolu nesouvisí, zejména pokud jde o intenzitu na straně jedné a časové aspekty na straně druhé. To pak může vést k tomu, že každé z těchto kritérií povede k zařazení do jiného stupně omezení (obtíží), přičemž Metodika nijak nespecifikuje, jak v takových případech postupovat.

Např. nebude-li poškozený v důsledku úrazu moci chodit, půjde u domény d 450 (Chůze) podle kritéria „výskyt během posledních 30 dnů“ o stupeň 4 (úplná obtíž), protože problém se vyskytoval každý den, ovšem na základě kritéria „intenzita problému“ dospějeme ke stupni 3 (těžká obtíž), neboť tento problém rozvrací každodenní život „pouze“ částečně, a nikoliv zcela, a konečně dle kritéria „kolik procent času je daný problém přítomen“ půjde o stupeň 2 (středně těžká obtíž), protože většina lidí stráví chozením méně než 50 % času.

Jinými slovy Metodika vůbec nezohledňuje, že mohou existovat *každodenní* omezení (→ stupeň 4), která však rozhodně nejsou poškozenými vnímána jako nesnesitelná (→ stupeň 4), ale mnohem méně intenzivně, např. jako dobře snesitelná (→ stupeň 1). To však platí např. i pro situace *zřídka* se vyskytujících omezení (→ stupeň 1), která však budou vnímána značně intenzivně (→ stupeň 3 nebo 4). Ostatně kombinací, kdy tři odlišná kritéria o pěti možných stupních se budou v těchto stupních alespoň u některých domén lišit, bychom i v realistických případech našli minimálně desítky.

Problémem uvedeného trojkriteriálního systému je i **nedostatečná specifikace jednotlivých kritérií**, což mj. znesnadňuje odlišení „sousedících“ stupňů omezení – jaký je např. v rámci kritéria intenzity rozdíl mezi „dobře snesitelným“ problémem (→ stupeň 1) a problémem „zřetelným, zasahujícím do každodenního života“ (→ stupeň 2)? Přeci i zřetelný problém, který zasahuje do každodenního života, může být pro vyšetřovaného poškozeného dobře snesitelný, např. u domén d 630 (Příprava jídla) či d 640 (Vykonávání domácích prací). Stejně tak není zřejmé, jaký je v rámci kritéria výskytu problému během posledních 30 dnů rozdíl mezi problémem, který se děje „zřídka“ a problémem, který se děje „občas“. Je 3krát až 4krát za posledních 30 dnů zřídka nebo občas?

S oběma zmíněnými kritérii pak souvisí i nelogičnost, že stupeň 2 je z hlediska intenzity popisován jako zasahující do „každodenního“ života, avšak z hlediska výskytu během posledních 30 dnů se však má dít jen „občas“, tedy nikoliv často (→ stupeň 3) či každý den

(→ stupeň 4). Nabízela by se změna popisu intenzity stupně 2 jako zasahujícího do „běžného“ života, tím by se však ještě více zvýraznilo nejasné rozlišení mezi intenzitou stupně 1 („dobře snesitelná“) a stupně 2 („zřetelná, zasahuje do *každodenního* → *běžného* života“).

Obdobně není nijak specifikováno, co přesně se rozumí kritériem „kolik procent času je daný problém přítomen“. Jistě tím není míněna *potenciální* přítomnost problému, protože u trvalých následků by v principu šlo vždy o 100 %. Jde tedy zřejmě o to, v kolika procentech čas je daný problém poškozeným v jeho běžném životě reálně pociťován. To by však vedlo u mnohých aktivit a participací, kterým je denně věnováno méně než 25 % času, jako je například používání toalety (doména d 530) či oblékání (d 540), k ohodnocení stupněm 1 (lehká obtíž), jakkoliv intenzivně by poškozený toto kritérium vnímal, což by bylo značně neadekvátní.

Výše uvedené problémy jsou pak dále zvýrazněny skutečností, že pro hodnocení jednotlivých domén často příslušný soudní znalec nemá dostatek *objektivních* podkladů, neboť ze zdravotnické dokumentace je zřejmá především příčina trvalých následků, případně též výsledky vyšetření, které se však zaměřují na organismus poškozeného, nikoliv na omezení poškozeného v běžném životě. Z mnoha příkladů budiž uvedeny domény d 240 (Zvládání obtíží a jiných psychických nároků), d 650 (Péče o předměty v domácnosti) či d 770 (Intimní vztahy), kde je znalec odkázán v zásadě pouze na tvrzení poškozeného, ledaže by s ním žil ve společné domácnosti (a pak by ovšem nebyl nepodjatý). Soudní znalci tak musí vycházet převážně ze subjektivních hodnocení poškozených, na která následně aplikují výše uvedená vágní kritéria.

Za výše popsaného stavu je určování jednotlivých stupňů omezení nutně vysoce subjektivní záležitostí, což vzhledem k počtu těchto subjektivních hodnocení (74 domén, z nichž některé jsou navíc hodnoceny z hlediska kvalifikátoru výkonu) a celkem 5 různým stupňům omezení musí nutně vést k tomu, že téhož poškozeného bude každý soudní znalec hodnotit zcela odlišně, resp. že každý znalecký posudek bude spíše subjektivním (byť v dobré víře učiněným) dojmem příslušného znalce, než korektním odrazem objektivní reality.

Tyto logické závěry jsou ostatně podloženy i zkušenostmi z praxe. Jeden ze znalců v odvětví odškodňování nemateriálních újem na zdraví, který má současně i právní vzdělání, shrnuje praktické zkušenosti s aplikací Metodiky při hodnocení ZSU ve svém článku²²⁰ mj. následovně:

---

²²⁰ KLOS, Dušan. Aktuální praktické poznámky k aplikační praxi tzv. Metodiky NS ke stanovení náhrady nemajetkové újmy na zdraví z pohledu znalce a znalecké činnosti. *Bulletin advokacie* [online]. 9. 4. 2018 [cit 2020-06-30]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/aktualni-prakticke-poznamky-k-aplikacni-praxi-tzv.-metodiky-ns-ke-stanoveni-nahrady-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-z-pohledu-znalce-a-znalecke-cinnosti>.

„Při těchto omezených možnostech hodnocení ... dochází v aplikační praxi zejména k tomu, že:

- **znalecké posudky se v hodnocení ZSU zásadně odlišují i při hodnocení následků jednoduchého poškození zdraví, a to často v řádu statisíců nebo dokonce miliónů korun**

- jednotlivé znalecké posudky vycházejí z aktuálního stavu **subjektivního hodnocení poškozených** a dodané dokumentace, stávají se poté tak prakticky nepřezkoumatelné, jelikož **subjektivní hodnocení znalců** se může při vypracování následujících či revizních posudků významně lišit

- vzhledem k tomu, že neexistuje jednotný výklad ... posudky se často zakládají **na subjektivním hodnocení poškozeného a znalce**, a mohou se tak **diametrálně lišit**, byť jsou správně a náležitě odůvodněny

- **nejednoznačnost využití dotčených domén i při jasné argumentaci způsobuje v aplikační praxi spor prakticky o každou položku**, což sklouzává k přestřelkám mezi znalci a právními zástupci jednotlivých stran, aniž by se tím v řešila samotná podstata věci, tedy adekvátní určení náhrady nemateriální újmy na zdraví ...“ (zvýraznění doplněno).

4.4. Stanovení procenta omezení funkčních schopností u jednotlivých domén

Jak bylo zmíněno výše, Metodika jednotlivé stupně omezení (obtíží) využívá jako „převodní mechanismus“ mezi stavem funkčních schopností, resp. jejich omezení u poškozeného a procentuálním vyjádřením tohoto omezení pro každou z celkem 74 domén. Za tím účelem musela Metodika stanovit, jakým způsobem stupně 0 až 4 převést do procent. Každému stupni totiž v předemné 5stupňové škále odpovídá určité procentní *rozmezí*, nikoliv konkrétní procento. Zejména u stupně 3 je v důsledku asymetričnosti použité stupnice toto procentní rozmezí velmi široké – 50 až 95 %.

Metodika zvolila jednoduché řešení, že se proto tyto účely vyjde z průměru procentního rozpětí jednotlivých stupňů, a to s výjimkou stupňů 0 (kde se přiřazuje 0 %) ²²¹ a stupně 4 (kde se přiřazuje 100 %). ²²² To platí jak pro standardní kvalifikátor kapacity (nativní schopnosti), tak pro též případný kvalifikátor výkonu (facilitované schopnosti). ²²² Jednotlivá procenta ztráty životních příležitostí odpovídající stupňům omezení (obtíží) na úrovni domén jsou uvedena v tabulce 20 níže.

---

²²¹ Z logiky věci vyplývá, že pokud by stupni 0 nebylo přiřazena hodnota 0 %, ale hodnota 2 % jakožto průměr procentního rozpětí, měl by i zdravý člověk nárok na kompenzaci, což by pochopitelně bylo nežádoucí.

²²² Třetí odstavce bodu IX. (Použití MKF) Preambule Metodiky.

Tabulka 20 – Aproximovaná procenta omezení přiřazená jednotlivým stupňům obtíží dle Metodiky

Stupeň	Obtíž	Rozsah omezení	Aproximované procento omezení
0	žádná	0 až 4 %	0 %
1	lehká	5 až 24 %	14,5 %
2	středně těžká	25 až 49 %	37,0 %
3	těžká	50 až 95 %	72,5 %
4	úplná	96 až 100 %	100 %

Jak je vidět, způsob zvolený Metodikou převádí asymetrická rozpětí stupňů 1 až 3 (tj. omezení v celkovém rozsahu 5 až 95 %) na aproximované procentní údaje – 14,5 %, 37 % a 72,5 %. Tím je (pro účely ZSU zcela nelogická) asymetrie hodnocení zafixována, což ještě více vzdaluje výpočet náhrady ZSU dle Metodiky od reálného (objektivního) stavu funkčních omezení poškozeného. Metodika sice uvádí, že pokud je možné přesnější určení, stanoví se stupeň omezení přímo (konkrétní) procentní sazbou,²²² to však bude možné pouze v minimu případů²²³ – u většiny domén proto bude reálný stav značně deformován výše uvedenou asymetrií aproximovaných procent.

Tento pro adekvátní kompenzaci nepříznivý stav je ještě dále komplikován shora již zmíněným (jinak zcela logickým) pravidlem, že se nehodnotí aktuální stav poškozeného oproti zdravému člověku, nýbrž snížení potenciálu poškozenému oproti předúrazovému stavu, tedy zhoršení omezení poškozeného v jednotlivých doménách. Metodika však nestanoví naprosto žádná pravidla, jak snížení potenciálu oproti stavu v předchorobí zjišťovat či kvantifikovat. Smysluplným se jeví u každé jednotlivé domény posuzovat, zda v ní poškozený nebyl omezen již před úrazem či jinou újmou na zdraví, a pokud ano, stanovit stupeň obtíží pro předchozí stav a porovnat jej s aktuálním stupněm obtíží. Pokud by šlo o rozdílné stupně, odpovídalo by procento snížení potenciálu poškozeného rozdílu mezi výše uvedenými aproximovanými procentními sazbami. Do úvahy za dané situace připadá pouze šest variant zhoršení stupně obtíží – ze stupně 1 na stupeň 2, 3 nebo 4, ze stupně 2 na stupeň 3 nebo 4 a ze stupně 3 na stupeň 4.²²⁴ Tomu by pak odpovídala „rozdílová“ procenta uvedená v tabulce 21 níže.

²²³ Případně přesněji určené procento lze použít v zásadě pouze u domén, které příslušnému funkčnímu omezení nejvíce odpovídají, nikoliv však (v té samé procentní hodnotě) u ostatních domén, které jsou hodnoceny samostatně. Např. částečnou ztrátu sluchu lze přesněji určit pomocí audiometrie, což je relevantní primárně pro domény d 115 (Naslouchání) a d 310 (Přijímání mluvených zpráv), nikoliv však v témže – či vůbec nějakém – rozsahu pro ostatní domény, jako jsou např. domény d 166 (Čtení), d 170 (Psaní) či d 410 (Měnění základní pozice těla).

²²⁴ Zhoršení ze stupně 0 nemá v tomto kontextu smyslu uvažovat, protože jemu přiřazené 0% omezení odpovídá zdravému člověku.

Tabulka 21 – Rozdílová procenta snížení potenciálu poškozeného u jednotlivých variant zhoršení stupně obtíží

Varianta zhoršení	Stupeň 1 → 2	Stupeň 1 → 3	Stupeň 1 → 4	Stupeň 2 → 3	Stupeň 2 → 4	Stupeň 3 → 4
Rozdílová procenta snížení potenciálu	22,5	58,0	85,5	35,5	63,0	27,5
Způsob výpočtu	37 - 14,5	72,5 - 14,5	100 - 14,5	72,5 - 37	100 - 37,0	100 - 72,5

Při reálné aplikace uvedeného postupu je však problémem již zjišťování předchozího stupně omezení u každé jednotlivé domény, neboť to ještě více zvyšuje závislost znalce na informacích od poškozeného, jak bylo popsáno v předchozí kapitole 4.3 (Stupnice omezení (obtíží) dle Metodiky).

Hlavní problém však spočívá ve shora popsané asymetričnosti stupnice obtíží, resp. aproximovaných procentních hodnot – 14,5, 37, 72,5 a 100 %. Pokud se např. v doméně d 540 (Oblékání) objektivně zhorší schopnosti poškozeného z 60procentního na 90procentní omezení funkčních schopností, tedy o celých 30 procentních bodů, pořád půjde (vzhledem k asymetričnosti použité stupnice obtíží) o stupeň 3. Rozdíl mezi oběma značně rozdílnými stavy dle Metodikou zvoleného způsobu hodnocení bude nulový ($72,5 \% - 72,5 \% = 0 \%$), tedy nekompensovatelný. Absurdita tohoto závěru ještě vynikne v porovnání se situací, kdy v téže (či v jakékoliv jiné) doméně dojde ke zhoršení ve shodném rozsahu, tedy o 30 procentních bodů, avšak z 20procentního omezení na 50procentní omezení. V tomto případě nepůjde o setrvání na stejném stupni jako v předchozím případě, ale naopak o „skok“ dokonce o 2 stupně výše, konkrétně ze stupně 1 (omezení 5 až 24 %) na stupeň 3 (omezení 50 až 95 %), což je dle Metodiky považováno za zhoršení o celých 58 %!²²⁵ Obdobného je to u srovnatelné ztráty funkčních schopností z plného zdraví, tedy z nulového na 30procentní omezení – v tomto případě se poškozený dostane na stupeň 2 (25 až 49 %), což je považována za zhoršení omezení o 37 %.

Zatímco tedy i výrazná zhoršení v rámci široce nastaveného stupně 3, byť i v řádu desítek procentních bodů, vedou dle Metodiky k nulové kompenzaci, v jiných případech vede ke kompenzaci ZSU i zhoršení o pouhých 10 procentních bodů – např. v případě původně 20procentního či 40procentního omezení vede zhoršení o 10 procentních bodů k přesunu

²²⁵ Viz tabulka 21 výše, sloupec „Stupeň 1 → 3“.

na vyšší stupeň (1 → 2, resp. 2 → 3), s rozdílovými procenty ve výši 22,5, resp. 35,5 %.²²⁶ Ztráta funkčních schopností z plného zdraví ve stejném rozsahu (z nulového na 10% omezení) je pak považována za zhoršení (snížení potenciálu) o 14,5 %.

Opět se vracíme k tomu, že účely MKF, ze které Metodika vychází, jsou zcela mimoběžné s účely Metodiky. Zatímco MKF umožňuje mít a dále zpracovávat informace např. o tom, kolik subjektů má v určité doméně obtíže stupně 3, účelem Metodiky je kompenzovat *konkrétního* poškozeného, jehož objektivní újma, a tudíž i jí odpovídající kompenzace, nemůže být závislá na tom, jak široce či naopak úzce byly *pro statistické účely* vymezeny jednotlivé stupně obtíží (viz příklady výše). Pro účely náhrady ZSU je jakákoliv vnitřně asymetrická stupnice nejen nelogická, ale zejména zcela nevhodná.

Obecně platí, že je-li velké množství informací prostřednictvím nějakého algoritmu zredukováno na menší množství informací, nelze z takto redukováného množství informací získat všechny původní (zdrojové) informace. Jinými slovy, lze-li 100 lidí *s konkrétními* funkčními schopnostmi a omezeními možno rozdělit na 5 různých skupin podle stupně jejich obtíží, resp. podle rozsahu jejich omezení, jak to možno na základě MKF, nelze z počtů lidí v jednotlivých skupinách zpětně zjistit jejich *konkrétní* funkční schopnosti a omezení. Vždy půjde o určitou aproximaci, která však bude tím menší (méně skutečnost zkreslující), čím konzistentněji a úžeji budou jednotlivé skupiny definovány. Vnitřní asymetrie skupin tedy jde jak proti požadavku na konzistentnost vymezení jednotlivých skupin, tak proti požadavku na jejich (realisticky) úzké vymezení, protože asymetrie nutně vede k tomu, že minimálně jedna skupina bude oproti jiným vymezena značně široce.

Metodika nejprve pomocí nedostatečně specifikovaných (a mnohdy vzájemně rozporných) tří kritérií zařazuje poškozeného u každé domény do jedné z pěti vnitřně asymetrických skupin dle stupně jeho obtíží, a následně se z takto určeného stupně snaží získat informaci o *konkrétním* funkčním omezení poškozeného v dané doméně ve formě konkrétního procentuálního vyjádření. Tento postup je již v samotném principu vadný a logicky nevede k ničemu jinému, než k rozmělnění individuality každého případu prostřednictvím nepřesných odhadů a zbytečně velkých aproximací (určitá míra aproximace bude při obdobných hodnoceních objektivně existovat vždy). Metodika nijak nevysvětluje, proč tak lpí na vnitřně asymetrické stupnici obsažené v MKF, která při aplikaci na náhradu ZSU vede k naprosto neadekvátním rozdílům mezi rozsahově srovnatelnými ztrátami funkčních schopností, nebo dokonce k tomu, že méně výrazné ztráty těchto schopností jsou kompenzovány více, než

---

²²⁶ *Tamtéž*, sloupec „Stupeň 1 → 2“, resp. sloupec „Stupeň 2 → 3“

mnohem zásadnější ztráty. Již v tomto ohledu se způsob stanovení náhrady ZSU zcela vymkl požadavku na důvodové zprávy k § 2958 NOZ na individualizaci každého případu, resp. na spravedlivé rozhodnutí v *konkrétním* případě jakožto protikladu nivelizace soukromého života v jeho rozmanitostech.

Bohužel však stále nejde o nejzásadnější problém určování náhrad ZSU dle Metodiky, jak vyplývá hned z následující kapitoly.

4.5. Nastavení vah jednotlivých domén

V předchozích kapitolách byly popsány první dva kroky při určování celkového procentního vyjádření ztráty životních příležitostí (lepší budoucnosti) dle Metodiky, tedy nejprve stanovení příslušného stupně obtíží a následně „přetavení“ tohoto stupně do konkrétního (aproximovaného) procenta omezení funkčních schopností poškozeného v jednotlivých doménách. Výsledkem těchto dvou kroků je, že máme k dispozici celkem 74 různých procentních vyjádření omezení funkčních schopností dle jednotlivých domén. Abychom mohli určit výsledné procento ztráty životních příležitostí, je třeba stanovit, jakým způsobem těchto 74 doménově specifických procentuálních hodnot zprůměrovat do hodnoty jediné.

Aritmetický průměr (součet všech hodnot vydělený jejich počtem) je pro dané účely již na první pohled nevhodný, neboť význam jednotlivých domén je pro život typického poškozeného značně odlišný, a proto i omezení funkčních schopností v různých doménách bude typický poškozený vnímat různě intenzivně - např. 37% funkční omezení v doméně d 330 (Mluvení) bude průměrný poškozený pociťovat výrazně negativněji, než omezení téhož rozsahu v doméně d 950 (Politický život a občanství). Nevhodnost aritmetického průměru pro účely kompenzace ZSU tedy spočívá v tom, že při jeho kalkulaci má každá doména stejnou váhu,²²⁷ což neodpovídá obsahu, resp. významu jednotlivých domén.

Jako jednoznačně vhodnější se proto jeví použít vážený průměr, tedy přiřadit každé doméně váhu odpovídající skutečnému významu této domény pro typického poškozeného a výsledné procento ztráty životních příležitostí vypočítat na základě takto adekvátně „navážených“ domén.²²⁸

---

²²⁷ V případě aritmetického průměru je váha každé hodnoty rovna $1/n$, kde n je počet hodnot. Např. v případě 3 hodnot 3, 6 a 9 je váha každé hodnoty $1/3$ a aritmetický průměr lze spočítat též jako součet těchto hodnot poté, co každou hodnotu vynásobíme její (pro všechny hodnoty identickou) vahou, tj. $(3 \times 1/3) + (6 \times 1/3) + (9 \times 1/3) = 1 + 2 + 3 = 6$. Jde o stejný výsledek, jako kdybychom postupovali klasickou cestou, tj. sečetli všechny hodnoty a následně je vydělili jejich počtem, tj. $(3 + 6 + 9)/3 = 18/3 = 6$. Platí totiž, že $(a + b + c)/n = a/n + b/n + c/n$. V případě aritmetického průměru počítaného z 74 domén by váha každé domény odpovídala $1/74$ a výpočet by pak byl delší než v případě 3 hodnot, nicméně princip by zůstal stejný.

²²⁸ Váhy jednotlivých hodnot se pro účely váženého průměru standardně nastavují jako podíl na celku (na číslu 1, resp. na 100 %), např. $1/74$, $1/146$ či $1/25$ tak, aby se součet všech jednotlivých vah rovnal číslu 1. Vážený průměr

Z vhodnosti váženého průměru vychází i Metodika, když ve svém textu mj. uvádí:

„Předpokladem skutečně zevrubného a proporciálně vypovídajícího posouzení dopadů trvalých zdravotních následků do života poškozeného je kvalifikace všech domén v komponentě Aktivita a participace. Pomocí vhodného výpočtového zařízení (např. excelové tabulky či počítačové aplikace) lze přepočítat jednotlivé dílčí výsledky metodou váženého průměru na výsledné celkové omezení vyjádřené procentem nižším než 100 (teoretické 100% kompletní vyřazení žijící osoby ze všech sfér lidského života).²²⁹ (zvýraznění doplněno)

Obdobně Metodika ve své technické části uvozuje seznam jednotlivých domén jako *„přehled domén, do nějž se odborné závěry znalce zapisují, aby mohl být proveden výpočet podle váženého průměru jednotlivých položek.“²³⁰ (zvýraznění doplněno)*

Text Metodiky tedy počítá s tím, že jednotlivé domény budou mít své váhy, na základě čehož bude vypočítán vážený průměr jim odpovídajících procentních hodnot jakožto výsledné procento ztráty životních příležitostí. Ve vztahu ke stanovení vah jednotlivých domén však budila jisté pochybnosti jiná pasáž Metodiky, kde se uvádí, že *„procentní vyjádření ztráty životních příležitostí (lepší budoucnosti) ve škále 0 – 100 % pro jednotlivé položky (domény) ... při vhodném matematickém zpracování (vážený průměr jednotlivých kapitol) umožňuje zjistit i výsledné procentní omezení poškozeného ve všech oblastech společenského uplatnění“²³¹ (zvýraznění doplněno). Hovoří se zde totiž o váženém průměru jednotlivých kapitol, což se zdá nelogické za situace, kdy jsou ze strany soudních znalců jednotlivé domény, a nikoliv kapitoly, do kterých jsou tyto domény rozčleněny.*

Pokud jde o vlastní nastavení vah, tohoto úkolu se Metodika bohužel zhostila velmi nešťastným (fakticky nejhorším možným) způsobem, který do značné míry znehodnocuje veškeré úsilí autorů Metodiky, a především pak vede k naprosto neadekvátně nízkým náhradám ZSU.

Nejprve došlo k tomu, že původní text Metodiky, tedy ten, který byl dne 14. 4. 2014 publikován na internetových stránkách Nejvyššího soudu, resp. dne 21. 7. 2014 zveřejněn ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 63/2014, žádné nastavení vah neobsahoval.

---

pak lze spočítat jako součet příslušných hodnot poté, co každou hodnotu vynásobíme její individuální vahou, tj. např. $(14,5 \times 1/74) + (37 \times 1/146) + (72,5 \times 1/25) + \dots$ atd. = vážený průměr. Pokud by se – z důvodu jinak zvoleného systému nastavení vah – součet vah nerovnal číslu 1, bylo by pak ještě třeba součet jednotlivých hodnot vynásobených těmito vahami vydělit součtem těchto vah. Pravidlo o dělení součtem vah formálně vzato platí též pro standardní případy, kdy součet vah je roven číslu 1, dělení číslem 1 však dává stejný výsledek jako bez dělení tímto číslem, proto je v těchto případech závěrečné dělení nadbytečné.

²²⁹ Poslední odstavec bodu IX. (Použití MKF) Preambule Metodiky.

²³⁰ Poslední odstavec úvodního textu části D (Technická část) Metodiky.

²³¹ Čtvrtý odstavec bodu VIII. (MKF) Preambule Metodiky.

To svědčilo o tom, že tomuto aspektu Metodiky věnovali její autoři minimum pozornosti, ač jde paradoxně o aspekt, který je pro konečnou výši náhrady ZSU jeden z nejdůležitějších. Metodika tak byla prakticky nepoužitelná, protože bez znalosti vah jednotlivých domén nešlo náhradu ZSU vypočítat.

K nápravě tohoto nežádoucího stavu došlo až 10. 2. 2015 v rámci tzv. redakční opravy Metodiky, zveřejněné v č. 1/2015 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek. Přes její poněkud zavádějící název totiž redakční oprava obsahovala též zcela nová pravidla pro stanovení vah jednotlivých domén, jimiž byla doplněna část D Metodiky (Technická část), a to v rámci pravidel pro výpočet celkového stupně (procenta) postižení funkčních schopností.

Z obsahu doplněných pravidel pro stanovení vah jednotlivých domén však bohužel vyplynulo, že Metodika na skutečné nastavení vah nakonec zcela rezignovala. V ní nastavená pravidla jsou totiž zcela arbitrární a s významem jednotlivých domén pro život průměrného poškozeného nemají nic společného.

Metodika naprosto nepochopitelně odvíjí váhy domén pouze od zcela nesouvisejícího „kritéria“ kapitol, do kterých byly domény v rámci MKF a následně též Metodiky zařazeny. Konkrétně každá ze 74 domén patří pod jednu z devíti (tematických) kapitol – např. kapitola 1 má název „Učení se a aplikace znalostí“, kapitola 3 „Komunikace“ a kapitola 5 se jmenuje „Péče o sebe“. Počet domén v jednotlivých kapitolách je přitom značně odlišný – od čtyř do šestnácti domén v jedné kapitole.²³² Navíc soudní znalci hodnotí omezení funkčních schopností poškozeného na úrovni jednotlivých domén, nikoliv kapitol. I z tohoto důvodu se zohledňování kapitol při výpočtu vah jeví jako nelogické.

Metodika navíc „kritérium“ těchto kapitol pro nastavení vah domén používá hned dvakrát – nejprve kapitoly analyzuje „uvnitř“ a váhy domén nastavuje podle počtu domén v příslušné kapitole a následně též kapitolám samým znovu přiděluje váhy. O absenci jakékoliv snahy pokusit se o reálné nastavení příslušných vah svědčí **základní „váhové“ pravidlo Metodiky**, že *„váha je u všech stejná“*, tedy že všechny domény v rámci jedné kapitoly mají stejnou váhu a následně též že všechny kapitoly jako takové mají stejnou váhu. Výsledkem je zcela absurdní stav, že váha domén závisí toliko na tom, kolik dalších domén je zařazeno do stejné kapitoly, neboť v ní obsažené domény se musí „dělit“ o jednu devítinu (0,1111) celkové váhy. Nejvyšší váhu tak mají domény v kapitolách o pouhých čtyřech doménách, a naopak nejnižší je váha domén v kapitole 1 (Učení se a aplikace znalostí), kde je domén celkem 16. Na obsahu domén tedy vůbec nezáleží, určujícím je rozdělení domén do jednotlivých kapitol! Kdyby bylo kapitol

---

²³² K počtu domén v jednotlivých kapitolách přehledně viz tabulka 17 na s. 137 výše.

více, případně méně, nebo kdyby distribuce domén v těchto kapitolách byla jiná, byly by váhy týchž domén zcela jiné. Tímto absurdním způsobem nastavené váhy domén jsou shrnuty v tabulce 22 níže.

Tabulka 22 – Váhy domén v jednotlivých kapitolách

Číslo kapitoly	Název kapitoly	Váha kapitoly	Počet domén	Váha domén v rámci kapitoly	Celková váha domén v kapitole (též v %)	
1	Učení se a aplikace znalostí	0,1111	16	0,0625	0,0069	0,69 %
2	Všeobecné úkoly a požadavky	0,1111	4	0,2500	0,0278	2,78 %
3	Komunikace	0,1111	9	0,1111	0,0123	1,23 %
4	Pohyblivost	0,1111	12	0,0833	0,0093	0,93 %
5	Péče o sebe	0,1111	7	0,1429	0,0159	1,59 %
6	Život v domácnosti	0,1111	6	0,1667	0,0185	1,85 %
7	Mezilidská jednání a vztahy	0,1111	8	0,1250	0,0139	1,39 %
8	Hlavní oblasti života	0,1111	8	0,1250	0,0139	1,39 %
9	Život komunitní, sociální a občanský	0,1111	4	0,2500	0,0278	2,78 %

Z obsahu uvedené tabulky vyplývá matematický prostý, leč z hlediska kompenzace poškozených naprosto neospravedlnitelný princip stanovení vah domén, totiž že **váha domén je nepřímo úměrná jejich počtu v příslušné kapitole**. Např. váha domén v kapitole 9 (Život komunitní, sociální a občanský), kde jsou pouze 4 domény, je oproti vahám v kapitole 7 (Mezilidská jednání a vztahy) s 8 doménami 2krát vyšší ($8/4 = 2$), oproti vahám v kapitole 4 (Pohyblivost) s 12 doménami 3krát vyšší ($12/4 = 3$) a oproti kapitole 1 (Učení se a aplikace znalostí), kde je domén 16, dokonce 4krát vyšší ($16/4 = 4$)!

Metodika tím stanovila velmi pokřivené pořadí vah domén v jednotlivých kapitolách, kdy „nejhodnotnější“ jsou domény v kapitole 9 (Život komunitní, sociální a občanský), které by při korektním nastavení byly naopak mezi posledními v pořadí, a naproti tomu k „nejméně důležitým“ patří domény v kapitole 1 (Učení se a aplikace znalostí), jež naopak objektivně patří mezi nejzásadnější. Tento velmi svérázný žebříček hodnot domén je uveden v tabulce 23 níže.

Tabulka 23 – Pořadí vah domén podle kapitol vyplývající z Metodiky

Pořadí	Číslo a název kapitoly	Počet domén	Celková váha domén	Příklady domén v kapitole
1.-2.	9 - Život komunitní, sociální a občanský	4	2,78 %	Náboženství a duchovní život, Politický život a občanství
1.-2.	2 - Všeobecné úkoly a požadavky	4	2,78 %	Provádění mnohočetných úkolů, Zvládání obtíží a jiných psychických nároků
3.	6 - Život v domácnosti	6	1,85 %	Získání obydlí, Příprava jídla, Pomoc druhým
4.	5 - Péče o sebe	7	1,59 %	Sám se umýt, Používání toalety, Oblékání, Jídlo, Pití
5.-6.	7 - Mezilidská jednání a vztahy	8	1,39 %	Jednání s cizími lidmi, Rodinné vztahy, Intimní vztahy, Schopnost reprodukce
5.-6.	8 - Hlavní oblasti života	8	1,39 %	Neformální výchova, Placené zaměstnání, Ekonomická soběstačnost
7.	3 - Komunikace	9	1,23 %	Přijímání mluvených zpráv, Mluvení, Psaní zpráv
8.	4 - Pohyblivost	12	0,93 %	Využití ruky k jemným pohybům, Chůze, Pohyb, Řízení
9.	1 - Učení se a aplikace znalostí	16	0,69 %	Pozorování, Získání dovedností, Myšlení, Čtení, Psaní, Počítání

Arbitrárnost kritéria kapitol ve vztahu k vahám domény je patrná též ze skutečnosti, že Metodika člení kapitoly s vyšším počtem domén do menších podkapitol – např. kapitola 1 (Učení se a aplikace znalostí) je rozčleněna do podkapitoly Účelné smyslové zkušenosti se 3 doménami, do podkapitoly Základní učení se 6 doménami a konečně do podkapitoly Aplikace znalostí se 7 doménami. Kdyby se tyto podkapitoly staly samostatnými kapitolami, najednou by se např. doména d 110 (Pozorování), dle Metodiky jedna z 16 nejméně významných domén, stala naopak doménou s nejvyšší vahou, protože kapitola Účelné smyslové zkušenosti by měla pouze 3 domény. O váze domén v Metodice tedy rozhoduje zvolená struktura klasifikace, nikoliv obsahová náplň domén. Stěží si lze představit větší odtržení vah domén od reality, než je Metodikou zvolený systém.

Ještě absurdněji pak Metodikou zvolené „řešení“ působí při srovnání vah individuálních domén. Tak např. doména d 950 (Politický život a občanství) má 4krát vyšší váhu, než doména d 166 (Čtení) či d 163 (Myšlení), a 3krát vyšší váhu, než doména d 450 (Chůze) či d 440 (Využití ruky k jemným pohybům). Skutečně existuje člověk, kterému omezení ve čtení, myšlení, chůzi či používání rukou vadí několikanásobně méně, než nemožnost kandidovat ve volbách? Obdobných případů bychom našli mnoho desítek – např. omezení v doméně d 330 (Mluvení),

pro běžný život naprosto zásadní, má dle Metodiky více než 2krát *menší* váhu, než omezení v doméně d 920 (Rekreace a volný čas), která je do značné míry zbytná. Jiný příklad – omezení v používání toalety (doména d 530), tedy ve schopnosti sám si pomoci v naprosto nezbytné fyziologické potřebě, má *menší* váhu, než omezení ve schopnosti pomoci druhým (doména d 660).

Nastavování vah v kontextu kapitol je nesmyslné též z důvodu, že jednotlivé domény v těchto kapitolách obsažené se v závažnosti dopadu na život průměrného poškozeného výrazně odlišují, a nemohou tedy z logiky věci mít stejnou váhu. Tak např. v rámci kapitoly 7 (Mezilidská jednání a vztahy) je na jedné straně doména d 740 (Formální společenské vztahy), na druhé straně doména d 770 (Intimní vztahy) či d 798 (Schopnost reprodukce). Pravidlo Metodiky zní jasně – tyto domény jsou ve stejné kapitole, mají tedy stejnou váhu. Skutečně si však většina poškozených cení formální společenského vztahu stejně, jako vztahy intimní či možnost mít děti? I zde se Metodika dostává do extrémního rozporu s elementárními principy vnímání lidského bytí.

Nivelizace vah domén na úrovni kapitol vede až k tragikomickým důsledkům, kdy v rámci kapitoly 4 (Pohyblivost) je na stejnou úroveň kladena doména d 440 (Využití ruky k jemným pohybům), která je pro lidský život naprosto zásadní, a doména d 435 (Přemísťování předmětů pomocí dolních končetin), kam dle bližšího popisu domény patří činnosti typu kopání do míče²³³ – bez toho se však většina populace jistě obejde.

Již v kapitole 4.2 (Domény jako položky jednotlivých aktivit a participací) byl kritizován počet 74 hodnocených domén jako nadměrný, obsahující mnohé duplicity, resp. multiplicity. To kromě problémů s korektním (konzistentním) hodnocením těchto domén vede též k dalšímu negativnímu jevu, a sice rozmělnění reálných dopadů i těžkých postižení v „moři“ mnoha desítek různých domén. Již z logiky věci vyplývá, že je-li 100 % všech vah rozděleno mezi 74 domén, je průměrná váha každé domény mnohem nižší ($1/74 = 0,0135 = 1,35 \%$), než např. v případě pouze 10 domén (10 %). I 100% postižení funkce v jedné konkrétní doméně tak má na celkový výsledek vliv pouze zanedbatelný, v řádu jednoho procenta. Tím spíše to pak platí v případě nastavení vah dle Metodiky, kde v rozporu s vnímáním průměrného poškozeného mají nejvyšší váhu domény v oblasti komunitního, sociálního a občanského života, a naopak nejmenší váhu domény ve zcela kruciólních oblastech jako je schopnost se pohybovat, mluvit nebo učit se.

---

²³³ Část C (Aktivity a participace) Metodiky ve verzi k 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/88001E14AC64BB4EC125807A004A8F64/\\$file/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/88001E14AC64BB4EC125807A004A8F64/$file/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-19].

Lze namítnout, že jakékoliv těžší postižení se projeví nikoliv v jedné, ale ve více doménách, a tudíž nepůjde o vliv v řádu jednoho procenta, ale vliv vyšší. To je bohužel pravda pouze částečně – „moře“ domén je tak rozsáhlé (počet domén) a hluboké (procentuální ohodnocení jednotlivých stupňů obtíží), že se v něm do značné míry ztratí i těžší postižení. I těžké trvalé následky se tak v praxi většinou nedostanou na více, než na celkových 10 až 20 % ztráty životních příležitostí.

Např. bude-li poškozenému v důsledku úrazu amputována jeho (dominantní) pravá ruka v úrovni zápěstí, což jej výrazně postihne na celý jeho život, může jít o 100% omezení, tj. stupeň obtíží 4, pouze v doméně d 440 (Využití ruky k jemným pohybům) s váhou 0,93 %, ²³⁴ ale s vysokou pravděpodobností v již žádné další. Obsahově nejbližší doména d 445 (Využití ruky a paže) z téže kapitoly totiž již ve svém názvu indikuje, že je třeba zohlednit též funkčnost paže, a půjde tedy pravděpodobně o stupeň obtíží 3 (omezení 50 až 95 %), s aproximovaným procentem omezení ve výši 72,5 %. ²³⁵ Stejný stupeň omezení bude zřejmě ještě u domén d 170 (Psaní) a d 145 (Učení – psaní), kde bude třeba zohlednit možnost psát druhou rukou, zároveň však dle Metodiky jde o domény se zcela nejnižší vahou (0,69 %). ²³⁴ Lehké až středně těžké obtíže (aproximované omezení 14,5, resp. 37 %) ²³⁵ lze ještě očekávat v sedmi doménách obsažených v kapitole 5 (Péče o sebe); lehké obtíže (aproximované omezení 14,5) ²³⁵ pak i v některých dalších doménách, to však matematicky nevychází na celkové omezení vyšší než uvedených 10 až 20 % (spíše však pouze 10 %) ztráty životních příležitostí.

K tomu kromě výše uvedeného přispívá velké množství domén, které i při amputaci pravé ruky budou bez obtíží – namátkou a současně průřezově např. domény d 110 (Pozorování), d 330 (Mluvení), d 450 (Chůze), d 610 (Získání obydlí), d 760 (Rodinné vztahy), d 870 (Ekonomická soběstačnost) a d 930 (Náboženství a duchovní život). Ke snížení celkového procenta přispívá též skutečnost, že vzhledem k současným možnostem protézy ruky bude u postižených domén třeba stupeň obtíží hodnotit též v rámci kvalifikátoru výkonu (facilitované schopnosti), kde bude stupeň postižení, a tedy i aproximované procento omezení často nižší. ²³⁶

Redukce celkového procenta takto zhodnoceného omezení se přirozeně projeví na celkové částce náhrady ztížení společenského uplatnění, jak bude na konkrétních číslech ukázáno v kapitole 4.7 (Důsledky výpočtu dle pravidel Metodiky na výši náhrady ZSU i náhrad obecně) níže.

---

²³⁴ Přehled vah domén podle jednotlivých kapitol je obsažen v tabulce 22 na s. 155.

²³⁵ Ohledně aproximovaných procent přiřazených jednotlivým stupňům obtíží viz tabulka 20 na s. 149.

²³⁶ Jak bylo uvedeno v kapitole 4.2 (Domény jako položky jednotlivých aktivit a participací), v případě současné aplikace kvalifikátoru kapacity (nativní schopnosti) a výkonu (facilitované schopnosti) se pro celkové zhodnocení příslušné domény použije aritmetický průměr aproximovaných procent obou kvalifikátorů.

4.6. Určení výše náhrady ztížení společenského uplatnění

Doposud jsme věnovali pozornost prvním třem krokům směřujícím ke stanovení náhrady ZSU, které by se daly shrnout jako 1) stanovení příslušných stupňů obtíží v jednotlivých doménách → 2) transformace těchto stupňů na aproximované procentní hodnoty → 3) kalkulace celkového procenta ztráty životních příležitostí (lepší budoucnosti) prostřednictvím vah jednotlivých domén.

Dalším (v pořadí čtvrtým) krokem je transformace tohoto celkového procenta do konkrétní částky náhrady ZSU. Jak uvádí Metodika, tento způsob určení výše náhrady se neobejde bez definování částky, která představuje pomyslnou hodnotu zmařeného (byť neskončeného) lidského života při absolutním vyřazení ze všech sfér společenského zapojení (100 %).²³⁷ Metodika tuto částku nazývá „**výchozí rámcovou částkou**“ a dospívá k závěru, že její úvodní nastavení by se mělo pohybovat kolem 10 000 000,- Kč.²³⁷

Podobně jako u určení hodnoty bodu pro účely bolestného však Metodika ani v případě výchozí rámcové částky nestanovila její výši konkrétní sumou, ale navázala ji na průměrnou měsíční mzdu, a to jako 400násobek průměrné měsíční mzdy za kalendářní rok předcházející roku, v němž se ustálil zdravotní stav poškozeného, tj. kdy je možno přistoupit k vyčíslení náhrady.^{238,239} Důvodem vazby na tento mzdový ukazatel bylo (stejně jako u určení hodnoty bodu), aby výše výchozí rámcové částky nemusela být opakovaně revidována a aby reflektovala vývoj hladiny cen a ekonomické ukazatele.²³⁸ Důvodem pro čerpání údajů *z předcházejícího* roku oproti roku ustálení zdravotního stavu pak byly praktické aspekty, neboť v roce vyčíslování náhrady ještě pochopitelně nejsou k dispozici údaje za celý rok. Nicméně i tak může dojít k určitému zpoždění, neboť ČSÚ údaje za celý předchozí rok zveřejňuje až v první polovině března roku následujícího.²⁴⁰

Pro rok 2014 (jakožto první možný rok ustálení zdravotního stavu pro účely Metodiky) výchozí rámcová částka činila **10 051 200 Kč**, nicméně následně její výše v důsledku růstu průměrné měsíční mzdy v posledních letech narostla poměrně významně, a to až na částku **13 650 000,- Kč** pro rok 2020, jak je uvedeno v tabulce 24 níže. Samozřejmě pokud by

---

²³⁷ První odstavec bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky.

²³⁸ Druhý odstavec bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky.

²³⁹ Jak bylo uvedeno v kapitole 2.2 (Zvýšení hodnoty bodu), „průměrnou měsíční mzdou“ se pro účely Metodiky rozumí průměrná hrubá měsíční nominální mzda na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství, zveřejňovaná Českým statistickým úřadem.

²⁴⁰ K tomu viz např. datumové údaje jednotlivých zpráv ČSÚ u poznámek pod čarou č. 241 až 247.

v následujících letech došlo v důsledku negativního ekonomického vývoje k poklesu průměrné měsíční mzdy, snížila by se pro příslušné roky i výchozí rámcová částka.

Tabulka 24 - Hodnoty výchozí rámcové částky pro roky 2014 až 2020

Rok ustálení zdravotního stavu	Předchozí rok	Průměrná měsíční mzda v předchozím roce	Hodnota výchozí rámcové částky pro rok ustálení zdravotního stavu
2014	2013	25 128 Kč ²⁴¹	10 051 200 Kč
2015	2014	25 686 Kč ²⁴²	10 274 400 Kč
2016	2015	26 467 Kč ²⁴³	10 586 800 Kč
2017	2016	27 589 Kč ²⁴⁴	11 035 600 Kč
2018	2017	29 504 Kč ²⁴⁵	11 801 600 Kč
2019	2018	31 885 Kč ²⁴⁶	12 754 000 Kč
2020	2019	34 125 Kč ²⁴⁷	13 650 000 Kč

Výši výchozí rámcové částky, zejména pak s ohledem na její dynamické navázání na vývoj průměrné měsíční mzdy, lze hodnotit jako adekvátně nastavenou. Jak však vyplývá z předchozích kapitol, problém je v kalkulaci celkového procenta ztráty životních příležitostí poškozeného, neboť jemu odpovídající procentní podíl z výchozí rámcové částky dle Metodiky představuje základní ohodnocení ztížení společenského uplatnění.²⁴⁸

Toto ohodnocení ZSU Metodika dále v textu nazývá „základní částkou“, resp. v jednom případě též „částkou základního ohodnocení“.

²⁴¹ ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2013*. 11. 3. 2014 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2013-2w1wzcx2x>.

²⁴² ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2014*. 11. 3. 2015 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truea9fbwn>.

²⁴³ ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2015*. 11. 3. 2016 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2015>.

²⁴⁴ ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2016*. 10. 3. 2017 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2016>.

²⁴⁵ ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2017*. 9. 3. 2018 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2017>.

²⁴⁶ ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2018*. 8. 3. 2019 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2018>.

²⁴⁷ ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2019*. 6. 3. 2020 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019>.

²⁴⁸ Třetí odstavce bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky ve verzi ke dni 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/\\$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-28]. Jak již bylo zmíněno v poznámce pod čarou č. 194 na s. 136, tato verze se v predmetném bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky (s výjimkou aktualizovaných informací ohledně průměrné měsíční mzdy) obsahově neliší od verze Metodiky publikované pod č. 63/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, avšak některé odstavce bodu X. (počínaje již druhým a třetím) v ní byly sloučeny a početně zredukovány z 13 na 8, což je relevantní z hlediska pořadí odkazovaných odstavců.

Adjektivum „základní“ je používáno proto, že dle Metodiky může být základní částka v rámci individualizace případu ještě dále modifikována (zvýšena, případně též snížena), což představuje pátý a poslední krok při stanovování celkové výše náhrady za ztížení společenského uplatnění. Tato modifikace je prováděna na základě tří Metodikou specifikovaných okolností – věku poškozeného, nadprůměrného či naopak podprůměrného zapojení do společenských aktivit ze strany poškozeného a dále okolností zvláštního zřetele hodných (§ 2957 NOZ) na straně škůdce.²⁴⁹ Metodika tyto tři okolnosti nazývá „výjimečnými okolnostmi“,²⁴⁹ což však není u prvních dvou okolností příliš přiléhavé, neboť každý poškozený je určitého věku a např. nezapojování se do společenských aktivit lze stěží hodnotit jako „výjimečné“; skutečně „výjimečné“ tak jsou (více méně *per definitionem*) pouze okolnosti zvláštního zřetele vhodné na straně škůdce ve smyslu § 2957 NOZ. To však neznamená, že by kritéria typu věku či např. nadprůměrného zapojení se do společenských aktivit neměla mít pro modifikaci základní částky náhrady ZSU relevanci.

Metodika v souvislosti s těmito modifikacemi zmiňuje „*individuální přístup a zohlednění zvláštností každého jednotlivého případu*“,²⁴⁹ nelze však nevidět, že jednou z hlavních motivací pro formulaci pravidel pro navyšování základní částky bylo stanovit strop pro výslednou (konečnou) částku náhrady za nemajetkovou újmu spočívající ve ztížení společenského uplatnění. To ostatně Metodika sama nepřímou přiznává, když v návaznosti na její předpoklad, že procentní (stupňové) vyjádření rozsahu ZSU převedené do základní částky dokáže „*dostatečně podrobně a plasticky popsat objektivní míru potenciálního omezení*“, dospívá k závěru, že „*lze opustit dosavadní metodu mnohonásobků*“, užívanou při aplikaci § 7 odst. 3 náhradové vyhlášky, a „*modifikovat základní částku již jen v řádu desítek procent, maximálně do celkového dvojnásobku, čímž se zohlední specifické a výjimečné individuální poměry poškozeného*“²⁴⁹ (zvýraznění doplněno).

S argumentací Metodiky *contra multiples* lze v obecné rovině souhlasit, protože v principu jakákoliv „metoda mnohonásobků“ do značné míry devaluje smysl precizního určování částky, která je pak s širokou mírou diskrece násobena. Při řešení jakéhokoliv problému je však třeba řešit primárně příčiny, nikoliv následky. Důvodem nadužívání § 7 odst. 3 náhradové vyhlášky ze strany soudů bylo všeobecné vnímání základní výše kompenzace dle náhradové vyhlášky jako nedostatečné, nezohledňující specifika konkrétního poškozeného. Bohužel však způsob stanovení náhrady za ZSU dle Metodiky trpí obdobnými neduhy.

---

²⁴⁹ Čtvrtý odstavce bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky ve verzi ke dni 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/\\$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-28].

Metodika předpokládá, že struktura výpočtu základní částky dokáže „*dostatečně podrobně a plasticky popsat objektivní míru potenciálního omezení*“²⁴⁹ (zvýraznění doplněno), tento předpoklad však bohužel zůstal nenaplněn. Namísto „dostatečné podrobnosti“ zde máme atomizaci do celkem 74 obtížně uchopitelných a funkčně se překrývajících domén a jakákoliv plasticita (schopnost přiléhavě vystihnout situaci konkrétního poškozeného) se nutně ztrácí v systému asymetrických a rozporně definovaných stupňů obtíží, asymetrických aproximací procent omezení a arbitrárně nastavených doménových vah. Za této situace se jakékoliv „modifikační ladění“ základní částky náhrady ZSU – namísto zásadního přepracování způsobu jejího výpočtu – jeví jako leštění paluby na lodi, do které povážlivě zatéká.

Korektnějšímu způsobu výpočtu náhrady ztížení společenského uplatnění se budu věnovat v kapitole 4.10 (Návrh nového způsobu ohodnocení ZSU), níže jsou pak rozebrány jednotlivé okolnosti, které dle Metodiky mohou základní částku náhrady dále modifikovat.

První z těchto okolností je **věk poškozeného**. Metodika vychází z toho, že vrcholu sil i intenzity společenského zapojení se obvykle dosahuje ve věku od 45 do 55 let,²⁵⁰ proto je-li poškozený ve svých životních příležitostech a aktivitách omezen před tímto obdobím, je třeba základní částku náhrady o desítky procent navýšit, a naopak nastanou-li trvalé následky po tomto období, je na místě tuto částku náhrady o desítky procent snížit. Konkrétní procentní hodnoty navýšení, resp. snížení základní částky náhrady ZSU dle Metodiky jsou následující:^{250,251}

Tabulka 25 – Modifikace základní částky náhrady ZSU v návaznosti na věk poškozeného

Věk	0 až 24 let	25 až 34 let	35 až 44 let	45 až 54 let	55 až 69 let	70+ let
Modifikace	+ 30 až 35 %	+ 20 %	+ 10 %	žádná	– 10 %	– 20 %

S těmito procentuálními modifikacemi dle věku poškozeného lze v principu souhlasit, stejně jako s argumentací Metodiky, že nemajetkové újmy na zdraví jsou vnímány přibližně stejně úkorně každou lidskou bytostí a nelze dost dobře tvrdit, že by měly být odškodněny *mnohonásobně* více jen proto, že je poškozený mladší nebo byl před zraněním aktivnější.²⁵² Stejně tak je logická navazující úvaha Metodiky, že mladší člověk je sice závažným poškozením

²⁵⁰ Pátý odstavec bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky ve verzi ke dni 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/\\$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-28].

²⁵¹ Jednotlivá věková období, pro která je dle Metodiky základní částku náhrady ZSU třeba modifikovat, začínají vždy věkem s koncovou číslicí 0 nebo 5 (0, 25, 35, 55 a 70 let) a končí „nekulatým“ věkem s koncovou číslicí 4 nebo 9 (24, 34, 44 a 69 let). Proto je v tabulce 25 věkový interval, ve kterém se obvykle dosahuje vrcholu sil i intenzity společenského zapojení, specifikován jako „45 až 54 let“, i když v textu Metodiky je tento interval obecně popsán jako „od 45 do 55 let“.

²⁵² Poslední odstavec bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky ve verzi ke dni 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/\\$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-28].

zdraví připraven o radosti života, které si již starší člověk užil, a bude nucen se vyrovnávat se svým handicapem po delší dobu, ale na druhé straně má mladší člověk více sil, je adaptabilnější a dokáže se po fyzické i psychické stránce s postižením vyrovnat zpravidla lépe, než člověk starší.²⁵² Metodika tímto způsobem vysvětluje, proč z důvodu věku korigovat základní částku náhrady ZSU v rádech desítek procent, a nikoliv v rádech mnohonásobků.

Metodika však není příliš důsledná v určení času, ke kterému posuzovat věk poškozeného s ohledem na navyšování, resp. snižování základní částky v závislosti na věku. V tomto ohledu v jedné větě odkazuje na „*věk, v němž trvalé následky nastanou*“,²⁵³ hned v následující větě však hovoří o navýšení částky, „*utrpěl-li poškozený zranění*“²⁵³ v příslušném věkovém období. Je přitom zřejmé, že v den, kdy poškozený utrpěl zranění, ještě nenastávají (nemusí nastat) trvalé následky, neboť to ve značné míře závisí na úspěšnosti následné léčby, jakož i rehabilitace. Ostatně Metodika sama uvádí, že k hodnocení trvalých následků by mělo být přistoupeno teprve poté, co se zdravotní stav relativně ustálí, což je zpravidla jeden rok, ve výjimečných případech až dva roky od ublížení na zdraví.²⁵⁴

Ustálení zdravotního stavu znamená, že úzdravné procesy v těle poškozeného dosáhly i přes případné terapeutické či operační intervence svého limitu a přetrvávající následky zranění či jiného ublížení na zdraví staly trvalými.²⁵⁵ Teprve za této situace lze hovořit o tom, že nastaly trvalé následky, proto se jako nejlogičtější jeví posuzovat věk poškozeného k datu, resp. období, kdy je (může vůbec být) hodnocení trvalých následků hodnoceno. Ostatně i stanovení základní částky náhrady ZSU (určování stupně obtíží v jednotlivých doménách) je prováděno na základě skutečností existujících k aktuálnímu datu, a je proto logické, aby i modifikace této částky byly prováděny na základě aktuálních skutečností. Navíc v Metodice uvedená procenta jsou pouze doporučením, proto soud může v hraničních případech procento stanovit jinak, např. jako 15% navýšení v případech, kdy půjde o poškozeného ve věku 34 až 35 let.

Pro úplnost budiž uvedeno, že omezení, která v důsledku ublížení na zdraví nastala do doby ustálení zdravotního stavu, jsou dle mnou prezentované koncepce odškodnitelná v rámci dalších nemajetkových újem – k tomu viz blíže kapitola 3 (Náhrada dalších nemajetkových újem dle Metodiky), zejména pak kapitola 3.6 (Návrh kompenzačního rámce pro DNÚ).

---

²⁵³ Pátý odstavec bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky ve verzi ke dni 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/\\$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-28].

²⁵⁴ Poslední odstavec bodu VII. (Ztížení společenského uplatnění) Preambule Metodiky.

²⁵⁵ Viz k tomu též první odstavec části D (Technická část) Metodiky, podle kterého lze zdravotní stav poškozeného „*považovat za ustálený až po skončení kontinuálně probíhající léčby předpokládaného vývoje následků zdravotního poškození*“, přičemž ustálení zdravotního stavu poškozeného „*je třeba hodnotit komplexně, nikoliv zvlášť pro jednotlivé lékařské obory, na které se lékařská věda formálně dělí.*“

Další okolností, na základě které lze dle Metodiky základní částku náhrady ZSU ještě modifikovat, je **zapojení poškozeného do společenských aktivit**. Metodikou používaný pojem „společenské aktivity“ je zřejmě odrazem pojmu ztížení *společenského* uplatnění, nicméně podobně jako ZSU, je třeba i „společenské aktivity“ vykládat s akcentem na osobní a rodinné aktivity poškozeného, spíše než na jeho aktivity veřejné.²⁵⁶ Metodika vychází z toho, že je-li společenské zapojení poškozeného nadprůměrné či výjimečné, je třeba základní částku náhrady o desítky procent navýšit, a naopak bylo-li zapojení poškozeného do společenských aktivit podprůměrné nebo prakticky nulové, je na místě tuto částku náhrady o desítky procent snížit.²⁵⁷ Konkrétně Metodika navrhuje následující procentní modifikace základní částky náhrady ZSU:²⁵⁷

Tabulka 26 - Modifikace základní částky náhrady ZSU v návaznosti na zapojení poškozeného do společenských aktivit

Zapojení poškozeného	nadprůměrné	výjimečně intenzivní	zcela mimořádné	podprůměrné	prakticky žádné
Modifikace	až + 10 %	až + 20 %	až + 30 %	až – 10 %	až – 20 %

S tímto přístupem Metodiky lze souhlasit pouze ve vztahu k navyšování základní částky v případě nadprůměrného či výjimečného zapojení do společenských aktivit. Jak uvádí sama Metodika, člověk čínorodý, který se věnuje mnoha aktivitám, o něž je v důsledku poškození zdraví připraven, se jeví být více poškozen než ten, kdo dosud vedl fádni a pohodlný život;²⁵⁸ je proto logické v těchto případech základní částku náhrady navýšit. Je možno souhlasit i s další argumentací Metodiky (součástí její širšího boje *contra multiplices*), že však lze jen stěží usuzovat, že trauma, stres a frustrace jsou u čínorodého člověka *mnohonásobně* větší než u poškozeného s fádním životem, neboť vzhledem k povahovým vlastnostem obou to může být právě naopak, nehledě k tomu, že dokud je člověk vedoucí fádni a pohodlný život zdrav, závisí jen na jeho svobodném rozhodnutí, zda svůj způsob života radikálně změní – po poškození zdraví však tuto možnost již nemá a právě ono vědomí, že natrvalo možnosti zdravého člověka ztratil, je podstatou nehmotné újmy, kterou utrpěl.²⁵⁸

Poukazem na svobodné rozhodování poškozeného ohledně způsobu jeho života však Metodika zároveň sama nepřímou uvádí důvod nepřijatelnosti jí doporučeného *snížování*

²⁵⁶ Blíže k tomu viz kapitola 4.1 (Pojem „ztížení společenského uplatnění“ dle Metodiky) na s. 135.

²⁵⁷ Šestý odstavec bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky ve verzi ke dni 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/\\$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-28].

²⁵⁸ Poslední odstavec bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky ve verzi ke dni 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/\\$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-28].

základní částky náhrady ZSU v případě podprůměrného či nulového zapojení do společenských aktivit. Podle § 3 odst. 1 NOZ chrání soukromé právo mj. svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým; jinými slovy jde o právo člověka prožívat svůj život podle svého, na základě vlastního svobodného uvážení, aniž by jej někdo penalizoval za to, že nežije či doposud nežil dostatečně „čínorodý“ život. Takovouto penalizací je však i snižování základní částky náhrady ZSU v důsledku „podprůměrného“ či „prakticky žádného“ zapojení do společenských aktivit; takovéto hodnocení navíc vyvolává reminiscence na výtky různých komisí z dob socialismu, že se posuzovaný občan „nedostatečně angažuje“.

Zatímco navyšování základní částky při nadprůměrném zapojení do životních aktivit je zcela přiměřené sledovanému cíli, penalizace poškozeného za to, že mu více vyhovuje „nečínorodý“ způsob života, je v přímém rozporu s výše citovaným § 3 odst. 1 NOZ, a snižování základní částky z tohoto důvodu tedy nelze považovat za přijatelné. Osobně se domnívám, že Metodika k tomuto snižování přistoupila spíše se setrvačností, v návaznosti na snižování základní částky v důsledku věku, kde však jde o snižování ospravedlnitelné objektivním faktem průměrné délky lidského života, a tudíž přiměřené sledovanému cíli.

S ohledem na logický požadavek § 3 odst. 1 NOZ, aby člověka své právo brát se o vlastní štěstí vykonával „*takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým*“, však lze souhlasit se snížením náhrady ZSU v případě, že zapojení poškozeného do společenských aktivit bude nikoliv podprůměrné či nulové, ale záporné, typicky ve smyslu páchání trestné činnosti. K tomu srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3475/2015 ze dne 21. 3. 2017, ve kterém dovolací soud shledal náhradu ZSU ve výsledné výši 2 452 500,- Kč (přiznanou ještě podle náhradové vyhlášky) nepřiměřeně vysokou za situace, kdy poškozený byl předtím mj. třikrát soudně trestán zejména pro majetkovou trestnou činnost.

Tyto případy však budou u typických poškozených spíše výjimečné, navíc i u trestné činnosti poškozeného je třeba hodnotit, zda šlo o úmyslné či nedbalostní jednání, jaký byl charakter trestné činnosti, zda šlo o ojedinělé vybočení z řádného života či naopak o opakovanou činnost atd. To jsou ovšem okolnosti, které není vhodné řešit předem nastavenými procenty dle Metodiky, ale zcela individuálně, a to jako výjimečný případ moderace náhrady nemajetkové újmy z důvodů zvláštního zřetele vhodných na straně poškozeného ve smyslu § 2953 odst. 1 NOZ.²⁵⁹

---

²⁵⁹ K tomu viz též rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 190/2017 ze dne 20. 9. 2017, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 39/2018 (dále též jen „**Rt 39/2018**“), podle kterého snížení náhrady nemajetkové újmy moderací podle § 2953 odst. 1 NOZ není v obecné rovině u bolestného a ZSU vyloučeno, bude

Konečně třetí a poslední okolností, na základě které může dle Metodiky dojít k modifikaci základní částky náhrady ZSU, jsou **výjimečné okolnosti ve smyslu § 2957 NOZ na straně škůdce**. Předmětné ustanovení vyjmenovává „okolnosti zvláštního zřetele hodné“, mezi které řadí zejména různé formy úmyslného způsobení újmy, jako je způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužití závislosti poškozeného na škůdci, nebo způsobení újmy v důsledku diskriminace poškozeného (např. z důvodu pohlaví, zdravotního stavu, etnického původu nebo víry poškozeného), a dále pak „jiné obdobně závažné důvody“. Ustanovení § 2957 NOZ mezi okolnosti zvláštního zřetele hodné řadí též obavu *poškozeného* ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, Metodika však výslovně uvádí, že pro účely modifikace základní částky má jít pouze o okolnosti na straně škůdce.²⁶⁰ To je ostatně logické, neboť obavy poškozené ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví budou typicky přítomné bezprostředně po ublížení na zdraví, případě v průběhu léčby,²⁶¹ a nikoliv v době, kdy se již zdravotní stav relativně ustálil.

Okolnosti vyjmenované v § 2957 NOZ je těžké konkrétněji strukturovat a přiřazovat jim konkrétní procenta navýšení. Metodika proto uvádí, že přihlédnutí k těmto okolnostem není pro jejich předpokládanou šíři a variabilitu možné vyjádřit konkrétními pojmy ani jim přiřazenými procentními pásmy, a ponechává z tohoto důvodu navýšení zcela na úvaze soudu s doporučením, aby po celkovém výsledném zvýšení nepřesahovala náhrada dvojnásobek základní částky.²⁶² Tento přístup je pochopitelný a rozumný, včetně omezení celkové náhrady dvojnásobkem základní částky, neboť princip stanovení spravedlivé náhrady by měl být založen na korektně nastavených pravidlech kalkulace základní částky, nikoliv na těžko předvídatelném stanovování mnohonásobků této částky.

---

však přicházet v úvahu spíše výjimečně (z důvodů zvláštního zřetele hodných) s tím, že snížit náhradu nemajetkové újmy bude možné jen tehdy, jestliže kritéria, na jejichž základě lze uvedené moderační ustanovení uplatnit, nebyla brána v úvahu již při určení vlastní výše náhrady nemajetkové újmy.

²⁶⁰ Čtvrtý odstavec bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky ve verzi ke dni 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/\\$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-28].

²⁶¹ Půjde zejména o negativní emoční stavy spojené s vnímáním ublížení na zdraví jako takového, popsané na s. 93 až 95 této práce.

²⁶² Předposlední odstavec bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky ve verzi ke dni 1. 11. 2016, dostupné z: [http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/\\$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf](http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/8517900DEC23DEA4C125807A004A24E3/$file/A%20-%20Preambule%20-%20Sbirka.pdf) [cit. 2020-05-28].

4.7. Důsledky výpočtu dle pravidel Metodiky na výši náhrady ZSU i náhrad obecně

Očekávání většiny odborné i laické veřejnosti ohledně částek náhrad nemajetkových újem podle nového občanského zákoníku byla taková, že tyto náhrady budou podstatně vyšší, než tomu bylo dle náhradové vyhlášky.²⁶³ Soudní praxe se s nízkými kompenzacemi dle náhradové vyhlášky vypořádávala pomocí „metody mnohonásobků“, tj. násobným zvýšením náhrad s využitím § 7 odst. 3 náhradové vyhlášky, a to typicky i poté, co příslušné bodové hodnoty již byly navýšeny v lékařském posudku, což dle § 6 odst. 1 náhradové vyhlášky bylo možné v rozsahu až o 100 % (v případě bolestného), resp. až o 50 % (u náhrady ZSU). Poškození však byli (a jsou) z podstatné části odškodňováni v rámci mimosoudní likvidace pojistných událostí, a benefícia soudní „metody mnohonásobků“ tak nemohli využít, aniž by museli iniciovat nákladný soudní spor.

Bylo tedy přirozené očekávat, že po účinnosti nového občanského zákoníku nebude nutné „metodu mnohonásobků“ používat, a že tedy Metodika adekvátním způsobem navýší základní hladinu kompenzací tak, aby je již nebylo potřeba tyto částky násobně navyšovat, a adekvátní náhrada tak zároveň bude přístupná všem poškozeným, včetně příjemců mimosoudních plnění od pojišťoven.

U kompenzace bolestí však již bylo v kapitole 2.4 (Pravidla pro hodnocení bolesti) ukázáno, že se Metodika zaměřila primárně na odstranění „metody mnohonásobků“, když jednak pětinasobně zredukovala možnost navýšení bodového ohodnocení ze strany posuzujících lékařů (z maximálně dvojnásobného na maximálně 20% navýšení) a dále prakticky zrušila možnost mnohonásobného navýšení náhrady ze strany soudů, když jej omezila pouze na „výjimečné okolnosti“ uvedené v ustanovení § 2957 NOZ, které se na drtivou většinu poškozených nevztahují.²⁶⁴

Hodnotu bodu naproti tomu Metodika v roce 2014 navýšila oproti náhradové vyhlášce pouze cca dvojnásobně, což v kombinaci s redukcí možnosti navyšování ze strany posuzujících lékařů a soudů vedlo k tomu, že i přes následný nárůst hodnoty bodu až na současný 2,8násobek oproti náhradové vyhlášce je průměrné vyplácené bolestné stále pouze lehce nad dvojnásobkem „předrekodifikačního“ stavu.²⁶⁵ V důsledku toho nárůst výše bolestného po 1. 1. 2014 již

²⁶³ Ohledně relevantních důvodů pro tato očekávání viz výklad na s. 12 v rámci kapitoly 1.1 (Proč vůbec vznikla potřeba Metodiky?)

²⁶⁴ K velmi omezené použitelnosti § 2957 NOZ v tomto kontextu viz výklad na s. 64 výše v rámci kapitoly 2.4 (Pravidla pro hodnocení bolesti).

²⁶⁵ V podrobnostech k těmto kalkulacím viz výklad na s. 62 až 64 výše v rámci kapitoly 2.4 (Pravidla pro hodnocení bolesti), který zahrnuje též tabulku 5, porovnávající nárůst průměrného bolestného na jednu pojistnou událost oproti nárůstu hodnoty jednoho bodu a průměrné mzdy, a obrázek 1, kde jsou rozdíly v jednotlivých nárůstech zobrazeny graficky. V poznámce pod čarou č. 109 na s. 58 je pak obsaženo porovnání hodnoty bodu v roce 2020 a roce 2001.

v současnosti nedosahuje ani růstu průměrné měsíční mzdy od doby vzniku náhradové vyhlášky (s hodnotou bodu 120,- Kč), když v mezidobí tato průměrná mzda vzrostla cca 2,4násobně.²⁶⁵

Za této situace se nyní pojďme podívat na to, jak se způsob výpočtu náhrady dle Metodiky projevil na celkové výši kompence ZSU. Již na základě předchozího výkladu lze dopředu identifikovat hlavní problematický aspekt, který má značný potenciál tlačit celkovou výši náhrady ZSU směrem dolů – je to „moře“ celkem 74 mnohdy i obskurních domén, z nichž každá má ovšem svoji váhu, a to v důsledku absurdně nastaveného systému často tím větší, čím méně významná příslušná doména je.²⁶⁶ Tento systém je potenciálně způsobilý rozmělnit reálné dopady i těžkých postižení, tím spíše pak těch méně závažných – ale je tomu tak skutečně? Nejde pouze o pesimistické teoretické úvahy bez reálného odrazu v praxi? Konkrétní statistické údaje od ČKP (resp. její dceřiné společnosti SUPIN)²⁶⁷ o průměrné výši náhrady ZSU na jednu pojistnou událost za roky 2010 až 2019 ukazují, že bohužel nikoliv.

Tabulka 27 - Porovnání nárůstu průměrné náhrady ZSU oproti „předrekodifikačnímu“ období a oproti nárůstu průměrné mzdy

Rok vzniku pojistné události	Počet pojistných událostí s nenulovým ZSU	Průměrné ZSU na jednu pojistnou událost	Průměrná měsíční mzda	Nárůst průměrného ZSU oproti váženému průměru 2010 až 2013 (násobky)	Nárůst průměrné mzdy oproti roku 2001 (násobky)
2010	879	309 831	23 951 ²⁶⁸	1,00	1,67
2011	1 140	372 571	24 319 ²⁶⁹		1,69
2012	1 144	378 768	25 101 ²⁷⁰		1,75
2013	1 135	332 340	25 128 ²⁷¹		1,75
2014	803	543 457	25 686 ²⁷¹	1,55	1,79
2015	931	578 835	26 467 ²⁷¹	1,65	1,84
2016	923	627 944	27 589 ²⁷¹	1,79	1,92
2017	913	491 115	29 504 ²⁷¹	1,40	2,05
2018	1 059	605 729	31 885 ²⁷¹	1,73	2,22
2019	1 033	508 620	34 125 ²⁷¹	1,45	2,37

²⁶⁶ V podrobnostech viz zejména kapitulu 4.5 (Nastavení vah jednotlivých domén) na s. 152 a násl. výše.

²⁶⁷ Ohledně kompletních takto poskytnutých údajů viz přílohy č. 1 a 2 na posledních dvou stranách této práce.

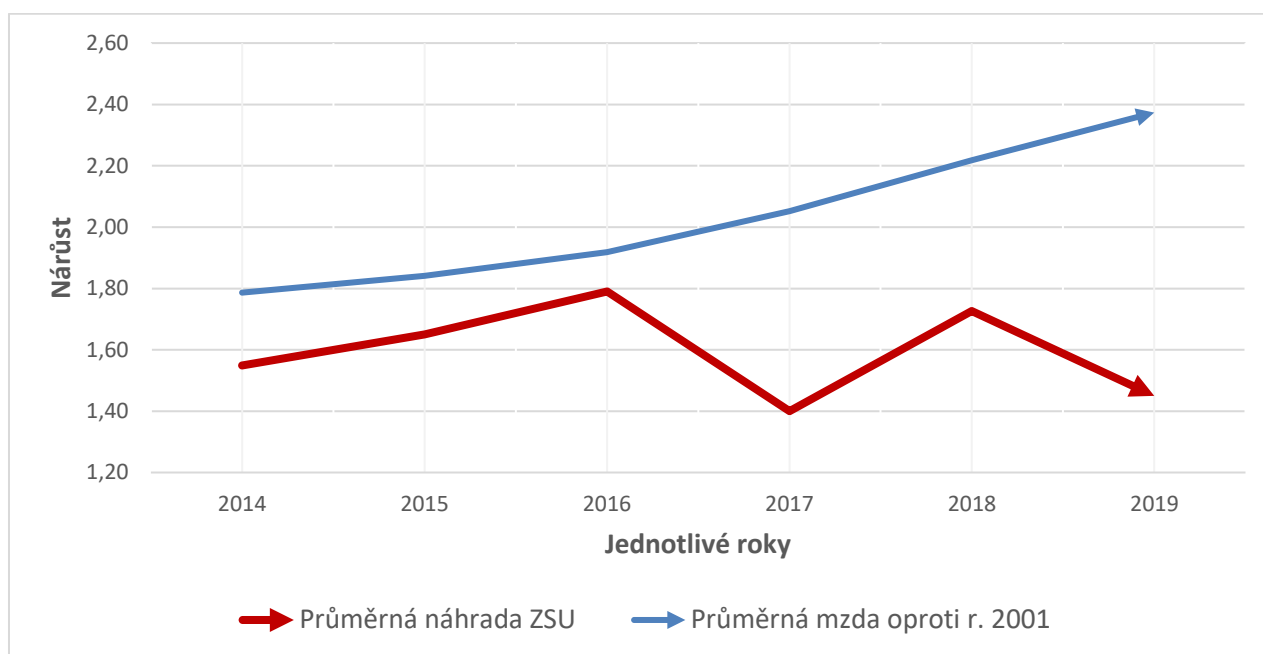
²⁶⁸ Zpráva ČSÚ „Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2010“ ze dne 9. 3. 2011, dostupná z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2010-d3rmaj0ytt> [cit. 2020-06-21].

²⁶⁹ Zpráva ČSÚ „Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2011“ ze dne 9. 3. 2012, dostupná z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2011-eklbwslk02> [cit. 2020-06-21].

²⁷⁰ Zpráva ČSÚ „Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2012“ ze dne 11. 3. 2013, dostupná z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2012-xjxhpyztbz> [cit. 2020-06-21].

²⁷¹ Bližší údaje ohledně zpráv ČSÚ o průměrných měsíčních mzdách za roky 2013 až 2019 poznámky pod čarou č. 91 až 97 na s. 47 a 48.

Z tabulky 27 výše vyplývá, že situace je u náhrad ZSU ještě horší, než u kompenzace bolesti – zatímco vyplácené částky bolestného se v důsledku aplikace Metodiky oproti „předrekodifikačnímu“ období 2010 až 2013 alespoň zdvojnásobily (byť tento nárůst v současnosti již neodpovídá růstu průměrné měsíční mzdy od doby vzniku náhradové vyhlášky), částky kompenzace ZSU se v průměru navýšily pouze o cca 60 %! Od roku 2001, kdy náhradová vyhláška i pro náhradu ZSU zafixovala hodnotu jednoho bodu na částce 120,- Kč, se přitom průměrná měsíční mzda navýšila (z pohledu roku 2019) 2,37krát, tedy téměř o 140 %. Ještě názorněji je tato situace patrná z grafu na obrázku 7 níže.

Obrázek 7 - Porovnání nárůstu průměrné „porekodifikační“ náhrady ZSU oproti nárůstu průměrné mzdy od roku 2001

Jinými slovy Metodika „metodu mnohonásobků“, aplikovanou za účinnosti náhradové vyhlášky soudy, ve vztahu k ZSU *de facto* nahradila „jistotou pouze 1,6násobku“, to vše za situace, kdy průměrná měsíční mzda od účinnosti náhradové vyhlášky narostla více než dvojnásobně. Hlavním efektem Metodiky se tak namísto podstatného navýšení náhrad ZSU stalo vymýcení „metody mnohonásobků“, když navyšování hodnocení ze strany posuzujících lékařů (resp. soudních znalců) není u ZSU oproti náhradové vyhlášce povoleno vůbec a soudy mají možnost základní částku náhrady navýšit pouze o desítky procent v případě, že trvalé následky nastaly u osoby mladší 45 let, nebo pokud zapojení poškozeného do společenských aktivit bylo nadprůměrné či vyšší, případně za výjimečných okolností ve smyslu § 2957 NOZ na straně škůdce. Očekávání odborné i laické veřejnosti tak bohužel zůstala nenaplněna, a hlavními poraženými se stali poškození, o které přitom mělo jít především.

K závěru o nedostatečných náhradách nemajetkových újem na zdraví lze dospět i v širším kontextu, a sice zhodnocením toho, kolik procent z pojistného na povinné ručení jde na plnění těchto náhrad. Vyjděme z roku 2019, kde jsou k dispozici nejčerstvější údaje. Ke konci roku 2019 evidovala Česká kancelář pojistitelů celkem 8 406 682 pojištěných vozidel²⁷² (osobních a nákladních automobilů, autobusů, motocyklů, přívěsů a jiných registrovaných silničních vozidel), přičemž průměrné pojistné činilo 2 969,- Kč.²⁷³ Předepsané pojistné na povinné ručení tedy v roce 2019 činilo 24 959 438 858,- Kč, tedy **cca 25 miliard Kč**.

Vývoj „porekodifikačních“ objemů náhrad bolestného a ztížení společenského uplatnění je pak zobrazen v tabulce 28 níže.²⁷⁴

Tabulka 28 – Objemy bolestného a ZSU dle pojistných událostí v jednotlivých letech (v Kč)

Rok	Objem bolestného	Objem ZSU	Celkem
2014	401 196 920	436 396 275	837 593 195
2015	583 256 567	538 895 604	1 122 152 171
2016	506 340 577	579 592 075	1 085 932 652
2017	462 425 283	448 387 559	910 812 842
2018	560 568 079	641 467 374	1 202 035 453
2019	502 514 146	525 404 249	1 027 918 395

Z údajů výše je patrné, že v roce 2019 připadala na úhradu nemateriálních újem na zdraví cca 1 miliarda Kč, z toho přibližně 500 miliónů Kč na bolestné a 500 miliónů Kč na náhradě ZSU (v důsledku skutečností popsanych v kapitole 3 nejsou DNÚ prakticky vypláceny, a proto je ČKP ani neeviduje). Tato částka, byť opticky vypadá velká, představuje v celkovém souhrnu pouhá cca 4 % (přesněji 4,12 %) z celkové výše pojistného za rok 2019.

4.8. Znalecké hodnocení ztížení společenského uplatnění

Podle § 8 odst. 1 písm. a) náhradové vyhlášky zpracovával tzv. lékařský posudek za účelem stanovení výše odškodnění primárně ošetřující lékař poškozeného; bylo-li ošetřujících lékařů zúčastněných na léčení poškozeného více, vycházel lékař zpracovávající posudek též z písemných informací předaných ostatními ošetřujícími lékaři (§ 8 odst. 3 náhradové vyhlášky).

²⁷² Česká kancelář pojistitelů. *Počet pojištěných vozidel v databázi ČKP*. [cit. 2020-06-30]. K dispozici z: <https://www.ckp.cz/statistiky/pocet-pojistenych-vozidel>.

²⁷³ Česká kancelář pojistitelů. *Vývoj povinného ručení 2019: Průměrně motoristé zaplatí 2969 Kč za povinné ručení, o 4 % více než loni. Cena za opravu vozidel ale vzrostla téměř o 7 %*. 24. 10. 2019 [cit. 2020-06-30]. K dispozici z: <https://www.ckp.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/137-vyvoj-povinneho-ruceni-2019-prumerne-motoriste-zaplati-2969-kc-za-povinne-ruceni-o-4-vice-nez-loni-cena-za-opravu-vozidel-ale-vzrostla-temer-o-7>.

²⁷⁴ Jde opět o údaje přímo od ČKP, dodané prostřednictvím její dceřiné servisní společnosti SUPIN (ohledně kompletních takto poskytnutých údajů viz přílohy č. 1 a 2 na posledních dvou stranách této práce).

Logika této úpravy spočívala v tom, že ošetřující lékař zná poškozeného ze všech lékařů nejlépe. To je v principu pravda, nicméně to ještě neznamenalo, že takový lékař také nejlépe zpracoval příslušný posudek, zejména pokud nikdy předtím nic takového nedělal a neměl k tomu ani patřičné instrukce či školení. Od toho se odvíjela též „ochota“ některých ošetřujících lékařů ke zpracovávání těchto lékařských posudků a namnoze též kvalita předmětných posudků.

Metodika přistoupila k principiálně jinému přístupu a doporučila, aby pro účely stanovení náhrady nemajetkové újmy na zdraví byly jako důkaz využívány znalecké posudky vypracované znalcem v oboru zdravotnictví, odvětví odškodňování nemateriálních újem na zdraví.²⁷⁵ Dle Metodiky musí mít tito znalci kromě medicínského vzdělání a specializované způsobilosti (atestace) v některém z lékařských oborů též absolvovaný nadstavbový kurs Odškodňování újem na zdraví.²⁷⁵

Metodika tak dala impuls ke vzniku **nového znaleckého odvětví** spočívajícího ve stanovení nemateriální újmy na zdraví, a to vedle již zavedených „klasických“ odvětví v oboru zdravotnictví typu chirurgie, interna, pediatrie, porodnictví či soudní lékařství. Fakticky toto odvětví vzniklo již publikací Metodiky, normativně se tak však stalo až 1. 6. 2015, kdy nabyla účinnosti vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti, v níž bylo toto nové odvětví uvedeno. Nutno však v této souvislosti uvést, že ani ostatní znalecké obory a odvětví nebyly předtím řádně normativně upraveny, když seznam znaleckých oborů a odvětví byl do té doby řešen *via facti* prostřednictvím seznamu vedeného na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti,²⁷⁶ ač k přijetí vyhlášky ke stanovení seznamu znaleckých oborů a odvětví zmocňoval Ministerstvo spravedlnosti zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, již od 1. 1. 2012, tedy od účinnosti novely předmětného zákona č. 444/2011 Sb. Důvodová zpráva k předmětné vyhlášce pak přiznávala, že pouze normativně zakotvuje stávající stav, přičemž jediná skutečná změna spočívá právě v potřebě „*nově zavést znalecké odvětví pro oblast stanovení náhrady nemajetkové újmy na zdraví*“.²⁷⁶

Vedle do značné míry „přesluhujícího“ zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, je od 9. 10. 2019 v platnosti též nově přijatý zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, který nabude účinnosti dne 1. 1. 2021. K tomuto dni bude zrušen aktuálně účinný zákon o znalcích a tlumočnících, stejně jako vyhláška Ministerstva

---

²⁷⁵ Druhý odstavec části D (Technická část) Metodiky.

²⁷⁶ Důvodová zpráva k vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti, s. 1, dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORN9VMF63E8> [cit. 2020-06-01].

spravedlnosti č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti. Nový zákon pak ohledně stanovení znaleckých oborů a odvětví zvolil hybridní přístup, kdy seznam znaleckých oborů je stanoven přímo v příloze zákona (§ 4 odst. 1 citovaného zákona), zatímco seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů stanoví vyhláškou Ministerstvo spravedlnosti (§ 4 odst. 2 citovaného zákona). Tato vyhláška doposud vydána nebyla, s ohledem na předchozí normativní zavedení odvětví odškodňování nemateriálních újem na zdraví je však lze logicky očekávat, že toto odvětví bude nadále příslušnou vyhláškou upraveno jako jedno z odvětví oboru zdravotnictví.

Dle oficiálního vyhledavače znalců a tlumočnicků na stránkách Ministerstva spravedlnosti²⁷⁷ je ostatně v současné době v tomto novém znaleckém odvětví evidováno již 91 znalců. K tomu je vhodné doplnit, že jde o „svěbytné“ znalecké odvětví v rámci oboru zdravotnictví, není tedy nutné, aby příslušný lékař byl současně zapsán jako znalec v některém z „obecných“ zdravotnických odvětví. Metodika žádný takový kvalifikační předpoklad nestanoví, neboť v oblasti kompenzace ZSU přistoupila k systému založenému na hodnocení důsledků úrazu či jiného ublížení na zdraví na život poškozeného, pro což je v zásadě rozhodné, jaká konkrétní újma („z jakého medicínského oboru“) k těmto důsledkům vedla. Přesto však lze v indikovaných případech doporučit, aby dosažená medicínská odbornost byla při zadávání znaleckých posudků zohledňována, a to s využitím oficiálních informací v seznamu registrovaných lékařů.²⁷⁸

I znalecký posudek totiž – jako každý jiný důkaz – podléhá přezkumu soudu, stejně jako se k němu mohou vyjadřovat (a případně jej i zpochybňovat) účastníci řízení. Jeden z možných způsobů zpochybnění, typicky protistranou, je pak poukazování na výrazný nesoulad mezi „kmenovou“ odborností znalce a charakterem jím posuzovaných trvalých následků (např. pokud by ortoped posuzoval dle Metodiky trvalé následky způsobené výlučně posttraumatickou stresovou poruchou, tedy psychiatrickou diagnózou). Problematiku takového nesouladu ostatně reflektuje i Nejvyšší soud, když ve svém rozhodnutí sp. zn. 6 Tdo 1017/2018 ze dne 18. 10. 2018, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 15/2020 (dále též jen „Rt 15/2020“) sice potvrdil, že k podání znaleckého posudku podle Metodiky je odborně způsobilý znalec v odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, aniž by byla vyžadována jeho odbornost odpovídající danému postižení, zároveň však doplnil, že tento znalec musí učinit své

---

²⁷⁷ Evidence znalců a tlumočnicků vedená Ministerstvem spravedlnosti ČR, která je k dispozici na: [http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/\\$\\$SearchForm](http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$SearchForm).

²⁷⁸ Seznam registrovaných lékařů vedený Českou lékařskou komorou, který je k dispozici na: <https://www.lkcr.cz/seznam-lekaru-426.html>.

závěry o stupni obtíží poškozeného s oporou o diagnózu a zjištění příslušného odborníka. To jenom posiluje výše uvedené doporučení, aby v indikovaných případech byla dosažená medicínská odbornost znalce při zadávání znaleckých posudků dle Metodiky zohledňována.

Znalecké odvětví odškodňování nemateriálních újem na zdraví vzniklo zejména z důvodu zcela nového způsobu hodnocení ztížení společenského uplatnění, a je proto otázkou, zda pro účely *toliko* hodnocení bolesti, kde byl prakticky plně zachován původní etiologický systém, je nutno využít služeb znalců pro odvětví odškodňování nemateriálních újem na zdraví, nebo postačí ohodnocení bolesti ze strany ošetřujícího lékaře jako doposud, pouze s tím rozdílem, že ošetřující lékař bude vycházet z přehledu bolestí dle Metodiky. Na tuto otázku Metodika jasnou odpověď nedává, když pouze obecně doporučuje, aby „*jako důkaz v soudních sporech byly využity znalecké posudky vypracované znalcem v oboru zdravotnictví, odvětví odškodňování nemateriálních újem na zdraví.*“²⁷⁹ Role ošetřujících lékařů není v Metodice nijak zmíněna, na druhou stranu v části věnující se hodnocení bolesti²⁸⁰ Metodika používá termín „posuzující lékař“, nikoliv znalec.

Dle ředitele právní kanceláře České lékařské komory je Nejvyšší soud názoru, že „*nejde-li o hodnocení ztížení společenského uplatnění, ale jde-li o pouhé bodové ohodnocení bolestného podle nové Metodiky Nejvyššího soudu ČR, pak může toto bodové ohodnocení ... provést kterýkoli ošetřující lékař*“²⁸¹ (zvýraznění doplněno). Nicméně od července 2015, kdy citovaný článek vyšel, ze strany Nejvyššího soudu oficiálně tento názor prezentován nebyl, proto je odpověď na výše uvedenou otázku třeba dovodit z celkového kontextu věci.

V první řadě je zřejmé, že v rámci mimosoudní praxe jde čistě o věc rozhodnutí soukromoprávních subjektů, typicky pojišťoven, zda budou za účelem náhrady (toliko) bolesti vyžadovat znalecký posudek znalce jmenovaného pro odvětví odškodňování nemateriálních újem na zdraví, nebo akceptují „pouze“ s lékařský posudek ze strany ošetřujícího lékaře. Poznatky z praxe pak nasvědčují tomu, že pojišťovnám většinou stačí lékařský posudek – ostatně v pracovněprávních věcech, odškodňovaných dle náhradového nařízení vlády, ani možnost odmítnout lékařský posudek nemají, přičemž jediný rozdíl je v tom, že ošetřující lékař v případě pracovněprávních újem na zdraví nevychází z bodových hodnot bolesti stanovených pro účely Metodiky, ale uvedených v náhradovém nařízení vlády. V jednodušších případech si pojišťovny v praxi dokonce vystačí i s pouhou lékařskou zprávou, kdy vlastní „obodování“ bolesti provádí

---

²⁷⁹ Druhý odstavec části D (Technická část) Metodiky.

²⁸⁰ Bod VI. (Hodnocení bolesti) Preambule Metodiky.

²⁸¹ MACH, Jan. Hodnocení bolestného a ztížení společenského uplatnění lékařem po účinnosti nového občanského zákoníku. *Tempus Medicorum*. 2015, č. 7-8, s. 30-31. ISSN 1214-7524. Dostupné též z: http://www.lkcr.cz/doc/tempus_file/tm-7-8_15-107.pdf.

právní zástupce poškozeného a po kontrole ze strany pojišťovny tato bolestné následně poškozenému vyplácí. Tento přístup je pro pojišťovny ostatně výhodný, protože pouhá lékařská zpráva se oproti bodovému ohodnocení ze strany lékaře většinou nepouští do hodnocení komplikací v léčbě za účelem navýšení bodového ohodnocení, a pojišťovny tak mohou ušetřit prostředky v řádu 5 až 20 %.²⁸²

I jen s přihlédnutím k výše uvedené praxi by bylo absurdní, pokud by soudy v občanskoprávních řízeních ohledně *bolestného* neakceptovaly jako dostatečný důkaz posudek ošetřujícího lékaře a lpěly na tom, aby žalobce bez dalšího předložil posudek vypracovaný soudním znalcem (který navíc předtím poškozeného nikdy neviděl), a to s představou, že jím vypracovaný znalecký posudek bude automaticky „hodnotnější“, než posudek ošetřujícího lékaře. Dalším důvodem ve prospěch zachování posudkové role ošetřujících lékařů u bolestného je to, že nelze srovnávat náročnost stanovení náhrady ZSU, kde je stanovení celkového procenta omezení poškozeného značně náročné, a tudíž vyžadující příslušnou znaleckou kvalifikaci, s relativně snadným bodovým ohodnocením bolesti – aniž bych chtěl bagatelizovat, jde v zásadě jde pouze o vyhledání příslušných položek poškození zdraví v Metodikou aktualizované klasifikaci bolestivých stavů a nalezení bodové hodnoty odpovídající tomuto stavu, což v mimosoudní praxi u jednodušších případů někdy zvládají i právní zástupci poškozených. Samozřejmě je třeba současně posoudit případné navýšení náhrady v důsledku komplikací a situace bude složitější v případě mnohočetných poranění či otevřených zlomenin, nicméně stále jde o jeden až dva řády méně náročnou činnost, než je komplexní posuzování ztížení společenského uplatnění ve vztahu k 74 různým doménám, nemluvě o aplikaci kvalifikátorů kapacity a výkonu. Jestliže soudy standardně vycházejí z lékařských posudků ošetřujícího lékaře v pracovněprávních sporech o náhradu nemajetkové újmy, bylo by absurdní, kdyby nepovažovaly za dostatečný důkaz bodové hodnocení bolesti dle Metodiky pouze proto, že vypracoval ošetřující lékař poškozeného, a nikoliv soudní znalec.

Dalším důvodem je skutečnost, že *početně* je odškodňování bolestí výrazně více než kompenzací ztížení společenského uplatnění, neboť (naštěstí pro poškozené) většina ublížení na zdraví nezanechává trvalé následky a poškození musí „pouze“ přestát bolesti s ublížením na zdraví spojené. Byť tento argument míří zejména na oblast mimosoudního řešení odškodňování, je zřejmé, že ze systémového hlediska není vhodné zahlcovat znalce relativně jednoduchou agendou hodnocení bolesti, kterou dostatečně zvládají i ošetřující lékaři, aby necelá

---

²⁸² K pravidlům navyšování základního bodového ohodnocení bolesti ze strany posuzujícího lékaře dle Metodiky, včetně důsledků nežádoucího omezení možného rozsahu tohoto navýšení, viz výklad na s. 61 až 63 v rámci kapitoly 2.4 (Pravidla pro hodnocení bolesti) výše.

stovka znalců (z nichž prakticky pro každého je znalecká činnost vedlejší aktivitou) měla dostatečnou kapacitu na mnohem náročnější agendu odškodňování ZSU. Samozřejmě tam, kde je znalcem hodnoceno ztížení společenského uplatnění, je efektivní, aby znalec současně hodnotil i bolest, nicméně v případě hodnocení bolesti bez ZSU by měl poškozený mít právo volby mezi posudkem ošetřujícího lékaře a soudního znalce. Pro poškozené jde ostatně i o otázku praktickou, protože posudek soudního znalce pro ně znamená dodatečný výdaj v řádu jednotek tisíc Kč. Ve finále bude samozřejmě bude záviset též na ochotě a schopnostech příslušného ošetřujícího lékaře, nicméně poškozený by alespoň v obecné rovině neměl být zatěžován povinností shánět soudního znalce, pokud mu bodové ohodnocení bude ochoten vypracovat jeho ošetřující lékař.

S problematikou znaleckých posudků souvisí též otázka, co by mělo být výstupem posudku znalce v odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví. V praxi totiž tito znalci tendují k tomu, že ve svých posudcích sami fakticky stanovují výši náhrady ztížení společenského uplatnění, případně bolestného, a to např. formou, že „vypočtená výše ZSU je XY,- Kč“). V některých případech (naštěstí stále méně častých) znalce o stanovení výše náhrady ZSU či bolestného dokonce žádá soud svými formulacemi zadání znaleckého posudku. Úlohou znalce přitom samozřejmě není suplovat úlohu soudu a rozhodovat o výši náhrady, nýbrž pouze stanovit celkové procento ztráty životních příležitostí, a to prostřednictvím posouzení jednotlivých domén lidského života (u bolestného pak stanovit celkový počet bodů na základě přehledu bolesti). Jakékoliv další kalkulace a modifikace náhrady nemajetkové újmy jsou pak již v rukou soudu.

S výše uvedeným rezonuje i postoj Nejvyššího soudu, jak vyplývá z jeho již výše citovaného rozhodnutí Rt 39/2018, které se nezabývá pouze moderací náhrady nemajetkové újmy,²⁸³ ale též rolí znalců při stanovování této náhrady. Právní věta Rt 39/2018 reagující na tuto problematiku zní následovně:

„Znalci z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, nepřísluší, aby na základě Metodiky Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 o. z.) sám stanovil a určil částku náhrady za ztížení společenského uplatnění, neboť je to soud, kdo stanoví její výši podle předem daných kritérií. Účelem znaleckého posudku je vytvořit pro soud dostatečně podrobný, strukturovaný a pochopitelný skutkový podklad, obsahující odborný lékařský závěr o míře vyřazení poškozeného ze životních činností definovaných v Metodice tak, aby soud mohl učinit právní závěr o výši náhrady za nemajetkovou újmu.“ (zvýraznění doplněno)

---

²⁸³ K této spíše výjimečné možnosti soudu viz blíže poznámka pod čarou č. 259 na s. 165 výše.

Jakkoliv shora uvedené závěry konvenují s rozdělením rolí mezi soudního znalce a soud, je třeba upozornit na skutečnost, že v případě znaleckých posudků vypracovaných dle Metodiky mají tyto závěry na praktický průběh soudních řízení minimální vliv. I když znalec výpočet výše náhrady do svého posudku nezahrne a korektně uvede pouze celkové procento ztráty životních příležitostí, z důvodu výrazné komplikovanosti a značné neintuitivnosti způsobu stanovování tohoto procenta soudu prakticky nezbývá, než celkové procento zjištěné znalcem bez dalšího zkoumání akceptovat. Jinými slovy znalecký posudek dle Metodiky má do „pochopitelného skutkového podkladu“ ve smyslu Rt 39/2018 dosti daleko, a pro soud je proto tento posudek prakticky nepřezkoumatelný. Ostatně kdyby tomu bylo jinak, soudní praxe by již dávno sama přišla na zásadní nedostatky a vady způsobu určování náhrady ZSU, jak byly popsány v předchozích kapitolách.

Při stanovování konečné výše náhrady je tak úloha soudu zredukována prakticky pouze na výpočet, jakou částku znalcem zjištěné celkové procento představuje při jeho aplikaci na výchozí rámcovou částku pro příslušný rok ustálení zdravotního stavu, a případné navýšení či snížení této částky v návaznosti na věk poškozeného; další modifikace v návaznosti na zapojení poškozeného do společenských aktivit či výjimečné okolnosti na straně škůdce jsou skutečně spíše výjimkou. Nelze se proto ubránit pocitu, že výše citovaná právní věta Rt 39/2018 má především vytvořit zdání, že při odčítování nemajetkové újmy soud vychází nikoliv z tabulek, nýbrž výhradně z dokazování a s náležitým zřetelem k okolnostem konkrétní věci, jak to požaduje Ústavní soud ve svém rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 3122/15 ze dne 2. 2. 2016, na které ostatně rozhodnutí Rt 39/2018 v tomto kontextu výslovně odkazuje (viz jeho bod 35).

Tento pocit je pak posílen skutečností, že ani Nejvyšší soud není v jím proklamovaném přístupu konzistentní, když ve shora citovaném rozhodnutí Rt 15/2020,²⁸⁴ který byl vydán cca 1 rok po rozhodnutí Rt 39/2018, Nejvyšší soud uvádí (byť nikoliv v rámci právních vět), že je nezbytné, aby posudek znalce dle Metodiky „*adekvátním způsobem vyložil důvodnost vyčíslené finanční kompenzace, která se z odborného hlediska jeví jako odpovídající zákonné úpravě*“ (bod 20 citovaného rozsudku; zvýraznění doplněno).

Bez ohledu na to, zda znalec ve svém posudku uvede pouze celkové procento ztráty životních příležitostí, jak to požaduje Rt 39/2018, nebo též současně „nepřípustně“ vyčíslí tomu odpovídající základní částku náhrady ZSU dle Metodiky, je však bohužel nutno konstatovat, že při současném znění Metodiky je jakýkoliv „zřetel k okolnostem konkrétní věci“ prakticky

---

²⁸⁴ Viz s. 172 výše v rámci této kapitoly; jde o rozhodnutí Nejvyššího soudu uvádějící, že k podání znaleckého posudku podle Metodiky není vyžadována odbornost znalce odpovídající danému postižení, avšak že tento znalec musí učinit své závěry o stupni obtíží poškozeného s oporou o diagnózu a zjištění příslušného odborníka.

vyložen. Je tomu tak z důvodu systému obtížně uchopitelných domén, asymetrických a nejasně definovaných stupňů obtíží, asymetricky aproximovaných procent omezení a arbitrárně nastavených doménových vah, v důsledku kterého je výsledné procento značně subjektivní (v závislosti na osobě znalce) a výrazně vzdálené od individuální situace konkrétního poškozeného.

4.9. Porovnání způsobu kompenzace ZSU dle Metodiky a dle náhradového nařízení vlády

Na více místech této práce již bylo uvedeno, že pracovníprávní náhrada újmy na zdraví je po rekonstrukci řešena samostatnou úpravou, kde jakousi paralelou Metodiky je náhradové nařízení vlády. Příčiny tohoto stavu, který rozhodně není ideální, byly rozebrány v kapitole 1.5 (S Metodikou paralelní pracovníprávní úprava). Výsledkem této dvojkolejnosti je, že identická újma na zdraví je kompenzována odlišně v návaznosti na *právní režim* daného vztahu, který sám o sobě nemusí být na počátku sporu zcela jednoznačný (viz např. „právně hraniční“ úrazy při teambuildingu či akci s klienty zaměstnavatele). Pozitivem tohoto stavu je prakticky jen širší pole působnosti pro právní komparatistiku, což je však benefit toliko pro odborně zainteresované právníky, nikoliv pro poškozené, o které přitom jde především.

Rozdíl mezi způsobem stanovení výše náhrady ztížení společenského uplatnění v občanskoprávních a pracovníprávních vztazích je navíc zcela zásadní, protože náhradové nařízení vlády zachovává etiologický bodový systém zrušené náhradové vyhlášky, který Metodika pro účely ZSU v plném rozsahu opustila ve prospěch konsekvenčního přístupu. Na rozdíl od bolestného však reprezentativní přímé srovnání výsledků obou přístupů není možné – jednak by to vyžadovalo hodnotit statisticky významný vzorek reálných poškozených současně oběma metodami, což je samo o sobě obtížně realizovatelné, ale zejména by výsledky posouzení dle Metodiky byly odlišné podle toho, jaký znalec by příslušné poškozené posuzoval,²⁸⁵ což by vyhodnocení komparace obou způsobů hodnocení do značné míry znehodnocovalo.

Pro pracovníprávní kompenzaci ZSU je relevantní zejména příloha č. 3 náhradového nařízení vlády, nazvaná „Počty bodů pro ohodnocení ztížení společenského uplatnění pro jednotlivá poškození zdraví způsobená pracovním úrazem“. Jednotlivá poškození zdraví jsou rozčleněna do celkem 12 kapitol, odpovídajících většinou částem těla nebo tělním orgánům, jak vyplývá z tabulky 29 níže. V každé kapitole jsou (v typických případech) řádově desítky různých položek, označených dvoj- až trojmístnými numerickými kódy, kdy číslovka před tečkou označuje kapitolu a číslovka za tečkou pořadí položky v této kapitole – např. položka s číslem

---

²⁸⁵ Ke značné subjektivitě posuzování stupňů obtíží v jednotlivých doménách a z toho plynoucích zásadních rozdílech v posudcích různých znalců viz zejména výklad na s. 146 až 148 výše.

6.5 (Ztráta sleziny) je pátou položkou v kapitole 6 (Břicho, zažívací orgány, pánev). Celkem je ve 12 kapitolách přílohy č. 3 náhradového nařízení vlády obsaženo 281 položek.

Tabulka 29 – Kapitoly přílohy č. 3 s příklady v nich obsažených položek

Číslo kapitoly	Název kapitoly	Počet položek	Příklady položek v kapitole (bez numerických kódů)
1	Hlava	31	Postkomoční syndrom, Duševní porucha těžkého stupně, Traumatické postižení trojklanného nervu, Ztráta čichu, Deformace nosu
2	Oko a zrak	19	Stav po vynětí oka s ohledem na zrakovou ostrot druhého oka, Deformace očnice, Ptóza horního víčka kryjící zornici
3	Ucho, sluch a vestibulární ústrojí	16	Ztráta jednoho boltce, Nedoslýchavost oboustranná středně těžkého stupně, Hluchota jednostranná praktická nebo úplná, Neurotizující tinitus
4	Chrup, jazyk, krk	15	Ztráta více zubů, Ztráta jazyka úplná, Porucha řeči centrálního původu po úrazu, Stav po tracheotomii s trvale zavedenou kanylou
5	Hrudník, plíce, srdce, jícn, páteř a mícha	30	Poruchy srdeční a cévní těžké, Poúrazové omezení hybnosti páteře lehké, Poúrazová paraplegie, Poúrazová kvadruplegie
6	Břicho, zažívací orgány, pánev	9	Porušení funkce zažívacích orgánů těžké, Ztráta sleziny, Trvalá stomie
7	Močové a pohlavní orgány	21	Ztráta jedné ledviny, Ztráta jednoho varlete nebo ztráta jednoho vaječníku, Ztráta jednoho prsu u žen
8	Horní končetina	68	Ztráta horní končetiny v ramenním kloubu, Ztráta ruky v zápěstí, Porucha úchopové funkce palce středního stupně, Obrna loketního nervu
9	Dolní končetina	60	Zkrácení jedné dolní končetiny o 2 – 4 cm, Úplná ztuhlost kyčelního kloubu, Omezení pohyblivosti hlezenného kloubu středního stupně, Úplná ztuhlost palce nohy
10	Jizevnaté deformace po popáleninovém traumatu a jiných úrazech	4	Rozsáhlé plošné jizvy, Keloidní jizvy, Karcinom kůže v jizvě po poranění
11	Následná postižení orgánů	7	Toxické poškození jater těžkého stupně, Chronický atrofický zánět sliznice nosní
12	Heterotopická osifikace po popáleninovém traumatu	1	Omezení pohyblivosti po popáleninovém traumatu
Položek celkem		281	

Každé položce je přiřazen určitý počet bodů, a to nejčastěji jedním konkrétním číslem, případně v rámci širšího rozpětí podle závažnosti či rozsahu následků. Posuzující lékař přirozeně

nehodnotí každou položku, ale identifikuje toliko položky, které jsou pro stav konkrétního poškozeného relevantní,²⁸⁶ což je typicky pouze jedna či několik položek. Na základě těchto položek v lékařském posudku mj. uvede bodové ohodnocení ztížení společenského uplatnění, na základě kterého lze potom vypočítat výši náhrady za ztížení společenského uplatnění, když současná hodnota bodu činí 250,- Kč (§ 3 odst. 1 náhradového nařízení vlády). Příklady bodových hodnot vybraných položek a tomu odpovídají náhrady za ZSU jsou uvedeny v tabulce 30 níže.

Tabulka 30 – Výše náhrad za ZSU u vybraných položek přílohy č. 3

Číslo položky	Název položky	Počet bodů	Výše náhrady ZSU
1.6	Postkomoční syndrom	400	100 000 Kč
1.14	Duševní porucha těžkého stupně	1 800	450 000 Kč
2.14	Deformace očnice	360	90 000 Kč
3.12	Hluchota jednostranná praktická nebo úplná	2 000	500 000 Kč
4.15	Stav po tracheotomii s trvale zavedenou kanylou	1 600	400 000 Kč
5.25	Poúrazová paraplegie	5 600	1 400 000 Kč
5.26	Poúrazová kvadruplegie	6 000	1 500 000 Kč
6.5	Ztráta sleziny	600	150 000 Kč
6.9	Trvalá stomie	3 000	750 000 Kč
7.16	Ztráta jednoho prsu u žen	1 600	400 000 Kč
7.1	Ztráta jedné ledviny	1 000	250 000 Kč
8.1	Ztráta dominantní horní končetiny v ramenním kloubu	4 400	1 100 000 Kč
8.25	Ztráta dominantní ruky v zápěstí	2 400	600 000 Kč
9.9	Úplná ztuhlost kyčelního kloubu	2 000	500 000 Kč
9.36	Omezení pohyblivosti hlezenného kloubu středního stupně	1 200	300 000 Kč

Praktické problémy s hodnocením ZSU oproti *předúrazovému* stavu (předchorobí), který ne vždy odpovídá plnému zdraví, vyřešilo náhradové nařízení vlády porovnáním s rozsahem předchozích změn zdravotního stavu, tedy změn, které vedly *k předúrazovému* stavu, a nesouvisely tedy s poškozením zdraví pracovním úrazem. Pokud předchozí změny zdravotního stavu byly lehkého rozsahu, sníží se bodové ohodnocení ZSU o 10 %, v případě předchozích změn středního rozsahu dojde ke snížení o 20 % a konečně u předchozích změn těžkého rozsahu se bodové ohodnocení ZSU snižuje o 30 % (§ 4 odst. 5 náhradového nařízení vlády). Pokud bylo již dříve ohodnoceno ZSU a poté nastalo zhoršení trvalých následků poškození zdraví, provede

²⁸⁶ K tomu viz § 4 odst. 4 náhradového nařízení vlády, podle kterého pokud pracovní úraz způsobil více poškození zdraví, hodnotí se ztížení společenského uplatnění pro každé poškození zdraví zvlášť a bodové ohodnocení jednotlivých poškození zdraví se sčítá.

se nové ohodnocení ZSU s tím, že v takovém případě se z nově určeného bodového ohodnocení ZSU odečte výše bodového ohodnocení dříve přiznaná (§ 7 odst. 3 a 4 náhradového nařízení vlády).

Z výše uvedeného je zřejmé, že způsob stanovení náhrady ZSU je pracovněprávním režimu výrazně předvídatelnější a jednodušší, než je tomu podle Metodiky. Jednoduchost systému výpočtu pak též znamená, že i posudky ohledně ZSU mohou zpracovávat ošetřující lékaři formou lékařských posudků (§ 8 náhradového nařízení vlády), a není tedy třeba speciálně vyškolených znalců. Samozřejmě daní za jednoduchost systému náhradového nařízení vlády je skutečnost, která byla hlavním důvodem zrušení náhradové vyhlášky, totiž že není dostatečně zohledněna konkrétní situace individuálního poškozeného, když každému poškozenému v určité typové situaci (např. při ztrátě jedné ledviny) náleží shodná náhrada, bez ohledu na to, jak se to konkrétnímu poškozenému (např. s ohledem na jeho zdravotní stav, sportovní aktivity či zaměstnání) promítne do života.

Metodika v tomto ohledu směřovala ke správnému cíli, tedy řádnému zohlednění individuální povahy ZSU u konkrétního poškozeného. Výsledek těchto snah v podobě aktuální podoby Metodiky je bohužel takový, že jednoduchý systém náhradové vyhlášky byl nahrazen systémem velmi komplikovaným, který je ve svém důsledku od objektivního zohlednění situace konkrétního poškozeného vzdálen více, než systém zrušené náhradové vyhlášky či náhradového nařízení vlády, a který navíc produkuje velmi nekonzistentní výsledky, když velkou roli hraje osoba znalce a jeho pojetí obtížně uchopitelného systému 74 domén a vágně formulovaných stupňů obtíží.

V důsledku toho v praxi dochází k naprosto paradoxní situaci, kdy mnozí soudní znalci při hodnocení ZSU dle Metodiky postupují tak, že naleznou odpovídající položky trvalých následků v náhradovém nařízení vlády, vypočítají příslušnou částku a podle toho pak modelují náhradu ZSU dle Metodiky.²⁸⁷ Jinými slovy **dochází přesně k tomu, čemu se autoři nového občanského zákoníku výslovně snažili zabránit**, totiž aby výši náhrad nemateriálních újem namísto soudu určoval prostřednictvím různých sazebníků zákon „*nebo dokonce podzákonný předpis*“, pouze s tím rozdílem, že Metodika tomuto postupu nepřimo poskytuje „krytí“ v podobě zdání, že je adekvátně zohledňováno hned 74 aspektů života poškozeného.

Příčiny tohoto alarmujícího stavu byly podrobně popsány v kapitolách 4.2 až 4.5 výše a vzhledem k jejich charakteru je zřejmé, že odstranění těchto příčin vyžaduje zásadní

---

²⁸⁷ KLOS, Dušan. Aktuální praktické poznámky k aplikační praxi tzv. Metodiky NS ke stanovení náhrady nemajetkové újmy na zdraví z pohledu znalce a znalecké činnosti. *Bulletin advokacie* [online]. 9. 4. 2018 [cit 2020-06-30]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/aktualni-prakticke-poznamky-k-aplikacni-praxi-tzv-metodiky-ns-ke-stanoveni-nahrady-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-z-pohledu-znalce-a-znalecke-cinnosti>.

přepřeracování celého systému Metodiky, čemuž se budu věnovat v následující kapitole 4.10 (Návrh nového způsobu ohodnocení ZSU). Stejně tak je ovšem nežádoucí současná dvojkolejnost kompenzace nemajetkových újem na zdraví. Proto *de lege ferenda* navrhuji občanskoprávní i pracovněprávní úpravu kompenzace újmy na zdraví sjednotit, a to na platformě Metodiky. K tomu by postačovalo, aby zákoník práce namísto stávajícího § 271c ZP (který odkazuje na náhradové nařízení vlády) obsahoval obdobné ustanovení, jako je ustanovení § 2958 NOZ. Tato změna zákona však bude vhodná až v době, kdy bude k dispozici přepřeracovaná podoba Metodiky, která bude jednak skutečně přiléhavě hodnotit konkrétní újmu poškozeneého, ale současně také bude schopna produkovat ve srovnatelných případech srovnatelné výsledky, bez ohledu na osobu soudního znalce. V současné době totiž náhradové nařízení vlády bohužel paradoxně zajišťuje větší úroveň individualizace a předvídatelnosti než Metodika.

Do doby, než bude výše uvedené naplněno, je však třeba vypořádat s důsledky současné existence náhradového nařízení vlády a Metodiky, a to zejména s ohledem na zájmy poškozeneých, kteří mají právo na spravedlivou kompenzaci jim vzniklé újmy a tuto újmu pociťují zcela shodně bez ohledu na to, zda její odčinění podléhá občanskoprávnímu či pracovněprávnímu režimu.

Je logické, že pokud je tatáž újma na zdraví posuzována na základě dvou různých hodnotících systémů, vyjdou v drtivé většině případů odlišné výsledky. I kdyby šlo v mnoha případech (např. v důsledku výše popsaného „komparativního“ postupu soudních znalců) o méně významné rozdíly, pořád zůstává značná část případů, kdy tyto rozdíly budou signifikantní. Tento stav není akceptovatelný ani z hlediska ústavněprávního principu rovnosti, podle kterého jsou lidé svobodní a rovní v důstojnosti i právech (čl. 1 Listiny základních práv a svobod), ani z hlediska principu proporcionality mezi jednotlivými typy náhrad nemajetkových újem, jak jej Ústavní soud zdůraznil např. v nálezu I. ÚS 2844/14 ze dne 22. 12. 2015. Zejména pak nikoliv v tom gardu, že by zaměstnanec měl nárok na nižší kompenzaci než „klasický občan“ jenom proto, že se mu úraz přihodil při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Tento výsledek by byl též v rozporu se základními zásadami pracovněprávních vztahů, jako je zvláštní zákonná ochrana postavení zaměstnance (§ 1a písm. a) ZP) či zákaz diskriminace (§ 1a písm. e) ZP). Nicméně ani v opačném gardu neexistují důvody pro rozdílné úrovně kompenzace – proč by měl mít např. drobný živnostník nárok na nižší kompenzaci, než vysoce postavený manažer?

Pokud bychom si konkrétní důsledky ukázali na konkrétním příkladu ztráty jedné ledviny (viz položka 7.1 v tabulce 30 výše), je akceptovatelné, aby s tím spojené ztížení společenského uplatnění bylo zaměstnanci kompenzováno částkou 250 000,- Kč, zatímco jeho stejně starému kolegovi, kterému se stejný úraz přihodil při víkendovém sportování, například částkou

400 000,- Kč? Domnívám se, že rozhodně nikoliv, proto je třeba najít cestu, jak tuto neodůvodněnou nerovnost, resp. disproporcionalitu interpretačně překonat.

Relativně jednoduchou cestu nabízí § 271c ZP, který stanoví, že náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění se poskytuje zaměstnanci „*nejméně*“ výši dle náhradového nařízení vlády. Pro případ soudního řízení je využitelné též ustanovení § 271s ZP, z něhož vyplývá, že soud může výši odškodnění stanovenou náhradovým nařízením vlády „*přiměřeně zvýšit*“. Z dříve platného analogického ustanovení § 388 ZP vyplývalo, že soud může výši odškodnění stanovenou prováděcím právním předpisem přiměřeně zvýšit pouze „*ve výjimečných případech*“, tato přísná podmínka tedy byla ze zákona vypuštěna.

Odkazem na „přiměřené“ zvýšení tak § 271s ZP víceméně výslovně odkazuje na výše zdůrazněný princip proporcionality, neboť slova „přiměřenost“ a „proporcionalita“ jsou do značné míry synonymní. Ostatně lze se domnívat, že text ustanovení § 271s a § 271c ZP (jež jsou součástí zákoníku práce až s účinností od 1. 10. 2015), byl formulován právě s náležitým zřetelem k tomu, aby soudy nebyly podzákonými právními předpisy moci výkoné limitovány v přiznávání spravedlivé a dostatečné náhrady nemajetkových újem na zdraví zaměstnancům, zároveň však aby zaměstnancům byla garantována určitá minimální (a snadno zjiřitelná) výše kompenzace. Jde tedy jak o reflexi důvodové zprávy k novém občanskému zákoníku jakožto základního soukromoprávního kodexu, tak i o zohlednění zvláštní zákonné ochrany postavení zaměstnance ve smyslu zásad zákoníku práce. Citovaná ustanovení ostatně dávají soudu potřebnou možnost, jak se nestát automaticem na přepočtení bodové hodnoty z lékařského posudku na částku náhrady ZSU (víceméně kalkulačkou násobící počet bodů částkou 250,- Kč), ale skutečně nalézat právo a zohlednit všechny relevantní aspekty konkrétní projednávané věci, včetně ústavněprávních aspektů rovnosti před zákonem a proporcionality.

Jestliže tedy sama pracovněprávní úprava výslovně normuje přiměřené (tj. proporcionalní) zvýšení výše kompenzace, je při aplikaci ústavněprávních principů rovnosti před zákonem a proporcionality jenom logické, že měřítkem rovnosti a proporcionality by měla být též výše kompenzace vypočtená dle Metodiky. Nejde tedy o přímou aplikovatelnost Metodiky v pracovněprávních vztazích, ale její zohlednění při stanovení spravedlivé (tedy mj. proporcionalní) náhrady poškozenému zaměstnanci. Bude tedy nutné provést kalkulaci odškodnění jak podle náhradového nařízení vlády, tak podle Metodiky, přičemž pokud Metodika povede k vyšším částkám odškodnění, bude to třeba příslušným způsobem zohlednit při stanovení konečné výše náhrady. To neznamena, že soud by měl poškozenému zaměstnanci automaticky přiznat naprosto totožnou částku, která byla určena dle Metodiky, nýbrž měl by s oběma údaji pracovat tak, aby se odškodnění podle obou režimů lišila maximálně v řádu

jednotek procent. Z praktického hlediska lze v tomto ohledu zohlednit též to, že z důvodu odlišného systému výpočtu náhrad vycházejí pracovněprávní částky kompenzace jako kulatá čísla, zatímco částky náhrad dle Metodiky jsou prakticky vždy nekulatá; jeví se proto vhodné i nadále zachovat v pracovněprávních věcech kulaté (zaokrouhlené) částky odškodnění.

Podporu pro mnou navržené řešení, zohledňující u pracovněprávní náhradu ZSU též občanskoprávní Metodiku, lze nalézt i v judikatuře Ústavního soudu, konkrétně v nálezu sp. zn. IV. ÚS 3122/15 ze dne 2. 2. 2016. Ústavní soud v něm řešil situaci, která skutkově spadala do období před účinností nového občanského zákoníku (2009 – pracovní úraz spočívající ve vymknutí bederního obratle, 2010 – operace páteře, 2011 – pozbytí zdravotní způsobilosti vykonávat práci daného druhu), odškodňování tedy probíhalo ještě podle náhradové vyhlášky. Stěžovatelka svojí ústavní stížností brojila proti tomu, že jí odvolací soud podstatně snížil odškodnění přiznané prvoinstančním soudem, což následně prostřednictvím odmítnutí dovolání stěžovatelky potvrdil i Nejvyšší soud. Odvolací soud ve věci rozhodoval 28. 1. 2014, tedy krátce po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, dovolací soud pak dne 6. 8. 2015.

Ústavní soud obě napadená rozhodnutí zrušil, a to jednak z důvodu nedostatečného odůvodnění odvolacího rozhodnutí ve vztahu k úvahám vedoucím k zásadnímu snížení částek odškodnění, jednak z důvodu porušení principu proporcionality. V této souvislosti Ústavní soud zmínil „*zjevnou a dlouhodobou disproporci mezi základními sazbami odškodnění podle vyhlášky č. 440/2001 Sb. a skutečným rozsahem újmy poškozených*“ a uvedl, že i při vázanosti tehdy účinnou úpravou nebránilo soudům „*při stanovení konkrétní výše odškodnění ... **zohlednit i navazující, zásadním způsobem odlišný vývoj, který reflektoval neudržitelnost dosavadní právní úpravy***“ (zvýraznění doplněno). Ústavní soud přitom poukázal na to, že zatímco rozhodnutí soudu prvního stupně bylo vydáno ještě před účinností nového občanského zákoníku, „*rozhodnutí odvolacího soudu bylo vyneseno již za jeho účinnosti a dovolací soud o věci rozhodoval s výrazným časovým odstupem, více než rok a půl po projednání metodiky v březnu 2014*“.

Jestliže tedy Ústavní soud navrhuje zohlednit Metodiku i v případech, na které se aplikuje předrekodifikační právní úprava, pak tím spíše je nutné výši kompenzace dle Metodiky zohlednit při aplikaci aktuální pracovněprávní úpravy. Zejména tedy půjde o mnou navrhované porovnání výše kompenzace dle náhradového nařízení vlády a dle Metodiky tak, aby v rámci zachování ústavněprávních principů rovnosti a proporcionality nedošlo ke znevýhodnění zaměstnanců.

Se shora prezentovanými závěry nálezu sp. zn. IV. ÚS 3122/15 se v obecné rovině zcela ztotožňuji, v rámci objektivit je však vhodné uvést, že jejich aplikace na konkrétní procesní stav nebyla zcela přílehavá, neboť v době rozhodování odvolacího soudu (28. 1. 2014) nebyla

Metodika ještě k dispozici; Nejvyšší soud je pak při svém rozhodování vázán skutkovým a právním stavem v době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu (§ 243f odst. 1 OSŘ), rozhoduje tedy v tomto ohledu *ex tunc*. Proto – i když Nejvyšší soud o dovolání rozhodoval cca 1,5 roku po „vydání“ Metodiky – neměl možnost rozhodnutí odvolacího soudu zrušit z důvodu nezohlednění dokumentu, který v době vydání napadeného rozsudku ještě neexistoval.

Není překvapivé, že v rámci *obiter dictum* předmětného nálezu označil též Ústavní soud jako „problematický“ i systém založený na nově přijatém náhradovém nařízení vlády, a to právě z důvodu znovuzavedení systému bodového hodnocení. Ústavní soud (aniž aby však zohlednil dikci § 271c a § 271s ZP) tomuto postupu vytýká opomenutí „*výchozí premisy rekodifikovaného civilního soukromého práva*“, totiž že rozhodovací činnost soudů při stanovení konkrétních částek kompenzace je třeba oprostit od vlivu moci výkonné, která „*není oprávněna limitovat soudy v přiznávání spravedlivé a dostatečné náhrady*“. Problematičnost zvolené pracovníprávní úpravy vidí Ústavní soud též v nerespektování systému kompenzace ztížení společenského uplatnění zavedeného Metodikou, což rezonuje s mnou výše prezentovaným návrhem na sjednocení občanskoprávní i pracovníprávní úpravu kompenzace újmy na zdraví na platformě (zásadně ovšem přepracované) Metodiky. I Metodiku však Ústavní soud vnímá jako zčásti problematickou – konkrétně tu její část, která řeší kompenzaci bolesti, neboť ta také zachovává bodový systém náhradové vyhlášky – v této souvislosti Ústavní soud uvedl, že „*při o odčinění újmy pojmově nelze rozhodovat na základě určitých tabulkově předvídaných bodových počtů, nýbrž výhradně vycházejí z dokazování a s náležitým zřetelem k okolnostem konkrétní věci.*“

Nejvyšší soud byl vždy méně přirozenoprávně „naladě“ než Ústavní soud, z čehož plyne i jeho větší zdrženlivost k aplikační prioritě obecných principů oproti textu zákona. Nicméně zdá se, že i recentní judikatura Nejvyššího soudu připouští možnost zohlednění výše náhrady určené dle Metodiky v pracovníprávních sporech. Konkrétně jde o rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3687/2018 ze dne 28. 5. 2019, ve kterém šlo o kauzu, kdy náhrada ZSU vycházela dle náhradového nařízení vlády na 2 300 000,- Kč, zatímco dle Metodiky na 2 578 188,- Kč, tedy o 278 188,- Kč více. Soud prvního stupně přiznal poškozenému zaměstnanci náhradu ZSU ve výši dle Metodiky (s odkazem na neústavnost náhradového nařízení vlády), zatímco odvolací soud ve výši dle náhradového nařízení vlády (když náhradové nařízení vlády neústavním neshledal). Zaměstnanec se ve svém dovolání domáhal toho, aby mu Nejvyšší soud formou změnového rozhodnutí přiznal na ZSU zbylých 278 188,- Kč odpovídajících znaleckému posudku dle Metodiky. Argumentoval přitom neústavností náhradového nařízení vlády a tím, že neexistuje žádný racionální ani morálně ospravedlnitelný důvod, aby se mu jako zaměstnanci,

který utrpěl pracovní úraz, dostalo o 278 188 Kč nižšího odškodnění za ZSU oproti situaci, kdyby se mu úraz s naprosto shodnými následky stal například při dopravní nehodě.

Nejvyšší soud odmítl argument o neústavnosti náhradového nařízení vlády právě s odkazem na § 271s ZP, umožňující přiměřené zvýšení náhrady. Dle Nejvyššího soudu je tak příslušnému soudu „*ponechán plný prostor k tomu, aby konečná výše odškodného (s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu) vždy odpovídala zásadě přiměřenosti (proporcionality)*“ (zvýraznění doplněno). Nejvyšší soud odmítl přímou aplikovatelnost občanskoprávní úpravy na kompenzaci ZSU v pracovněprávních vztazích s tím, že Metodiku nelze použít ani v případě, že by poškozenému podle náhradového nařízení vlády náleželo nižší odškodnění, než které by mu náleželo podle Metodiky, zároveň však žalobci v rámci přiměřeného zvýšení odškodnění přiznal na náhradě ZSU dalších 250 000,- Kč, tedy v celkovém součtu částku jen o 28 188,- Kč (cca 1 %) nižší, než by odpovídalo náhradě ZSU dle Metodiky. I když výsledkem znaleckého posudku dle Metodiky Nejvyšší soud v tomto kontextu výslovně neargumentoval, své úvahy ohledně navýšení náhrady ZSU vztahoval „*k soudy zjištěnému rozsahu omezení (ztráty) možností uplatnění žalobce v jeho dalším životě*“ (zvýraznění doplněno), což je jednoznačně terminologie Metodiky, a je tedy zřejmé, že obsah znaleckého posudku dle Metodiky měl pro navýšení náhrady ze strany Nejvyššího soudu zcela určující význam. Nejvyšší soud si byl zřejmě vědom, že v případě významnějšího rozdílu mezi přiznanou částkou a znaleckým posudkem dle Metodiky by žalobce podal ústavní stížnost, která by (s ohledem na názory Ústavního soudu prezentované ve výše analyzovaném nálezu sp. zn. IV. ÚS 3122/15) byla pravděpodobně úspěšná, navíc s potenciálem ještě důraznějšího vymezení se Ústavního soudu vůči náhradovému nařízení vlády, než tomu bylo předtím.

Pro úplnost budiž uvedeno, že vzhledem k datu pracovního úrazu (11. 6. 2014) soudy uvedenou kauzu posuzovaly podle právních předpisů účinných k uvedenému datu, tedy zejména podle zákoníku práce ve znění účinném do 23. 6. 2014. V tu dobu ještě součástí zákoníku práce nebyla ustanovení § 271c a § 271s ZP (účinná až od 1. 10. 2015), proto Nejvyšší soud při rozhodování o dovolání postupoval podle tehdy platného § 388 ZP, který taktéž umožňoval soudu výši odškodnění stanovenou prováděcím právním předpisem „*přiměřeně zvýšit*“, ale pouze ve „*výjimečných případech*“.²⁸⁸

---

²⁸⁸ V době pracovního úrazu (11. 6. 2014) ovšem nebylo součástí právního řádu ani náhradové nařízení vlády, podle kterého přiznal náhradu ZSU nejprve odvolací a následně (s navýšením o 250 000,- Kč) též dovolací soud, neboť toto nařízení vyšlo ve Sbírce zákonů a současně nabylo účinnosti až 26. 10. 2015. Dle § 10 náhradového nařízení vlády však bylo možno podle tohoto nařízení stanovit i náhradu za bolest a ZSU způsobené *přede dnem* nabytí účinnosti předmětného nařízení, pokud do té doby nebyl k odškodnění bolesti nebo ZSU vydán lékařský posudek podle náhradové vyhlášky. Žaloba byla v tomto případě podána 9. 1. 2017 a žalobce vycházel toliko ze znaleckého posudku dle Metodiky vydaného dne 9. 2. 2016; znaleckým posudkem téhož znalce vypracovaným již dle

Výjimečnost posuzovaného případu pak shledal Nejvyšší soud v zásadě v tom, že bodové ohodnocení ZSU stanovené v posudku dle náhradového nařízení vlády „*nezohledňuje (nemůže zohledňovat) všechny ... okolnosti případu, a nevystihuje tedy zcela rozsah omezení (ztráty) možností žalobce uplatnit se ve svém dalším životě a ve společnosti v porovnání s předchozím rozsahem a kvalitou společenského i jiného uplatnění a rozsahem aktivit, které vykonával před vznikem škody*“ (zvýraznění doplněno). Tuto argumentaci však lze v principu vztáhnout k jakémukoliv posudku dle náhradového nařízení vlády, neboť to svými paušálními náhradami logicky nikdy nemůže zcela vystihnout rozsah omezení poškozeného. Jestliže však tato hlediska Nejvyšší soud považoval za natolik významná, že jej vedly k závěru o výjimečnosti daného případu, pak tím spíše je výsledek znaleckého posudku dle Metodiky zohlednit za stávající pracovněprávní úpravy, která již pro přiměřené zvýšení kompenzace stanovené náhradovým nařízením vlády podmínku výjimečnosti případu nestanoví.

4.10. Návrh nového způsobu ohodnocení ZSU

V předchozích kapitolách jsem podrobně rozebral největší vady a nedostatky kompenzace ZSU dle Metodiky, v důsledku kterých nelze náhrady ZSU určované dle Metodiky považovat za spravedlivé ani adekvátní. Mezi hlavní příčiny tohoto stavu patří především velký počet funkčně se překrývajících domén, asymetricky stanovené (a tudíž i obtížně definovatelné) stupně obtíží a z toho plynoucí asymetrie aproximovaných procentních hodnot omezení, a v neposlední řadě pak naprosto nevhodně stanovené váhy jednotlivých domén. Z tohoto důvodu považuji za nutné systém hodnocení ZSU dle Metodiky zásadně přepracovat.

Níže proto prezentuji návrh nového způsobu určování náhrady ztížení společenského uplatnění, kterých vychází z principů obsažených v Metodice, avšak implementuje tyto principy tak, aby mnou vytýkané vady a nedostatky byly odstraněny či v maximální možné míře redukovány, a to též s přihlédnutím k reálným možnostem soudních znalců. Podstata mého návrhu spočívá především v redukcí počtu hodnocených domén, odstranění vnitřní asymetrie stupňů obtíží a s tím související obtížnosti jejich stanovení, jakož i v adekvátnějším nastavení vah jednotlivých domén. Teprve po implementaci uvedených změn lze vypočtené celkové procento ztráty životních příležitostí považovat za korektní, resp. adekvátně reflektující situaci a její vnímání ze strany poškozeného, a s tímto procentem dále nakládat dle Metodiky. Konkrétní implementaci výše uvedeného se podrobněji věnuji v podkapitolách 4.10.1 až 4.10.4 níže.

---

náhradového nařízení vlády doplnil dokazování až později odvolací soud. Z těchto důvodů bylo zcela v pořádku, že odvolací soud i dovolací soud postupovaly dle náhradového nařízení vlády, byť toto nařízení v době úrazu ještě nebylo platné ani účinné.

4.10.1. Nový systém hodnocených domén

V kapitole 4.2 (Domény jako položky jednotlivých aktivit a participací) bylo podrobně vyargumentováno, že počet posuzovaných aktivit a participací (celkem 74) je nadměrný a že z funkčního hlediska obsahuje mnohé duplicity, resp. multiplicity. Pro znalce to znamená nutnost hodnotit poškozeného z mnoha desítek často se překrývajících a mnohdy nejasně definovaných aspektů, což jednak vede jednak ke značné subjektivitě výsledku znaleckého hodnocení, jednak k rozmělnění reálných dopadů i těžkých postižení v „moři“ často méně významných domén.²⁸⁹

S ohledem na výše uvedené **je třeba počet posuzovaných domén zredukovat** tak, aby byly zachovány všechny významné oblasti lidského života, ale zároveň byl počet hodnocených oblastí pokud možno co nejmenší. Vybancování těchto dvou protikladných požadavků vede k počtu 25 hodnocených domén, což je podle mého názoru horní hranice smysluplně hodnotitelných oblastí lidského života, zároveň jde však (při vhodném výběru domén) o dostatečně reprezentativní vzorek. Jde o redukci na cca jednu třetinu původního počtu domén s tím, že některé „nové“ domény v sobě většinou zahrnují dvě či několik domén původních, a to v rámci posunu k více „celostnímu“ posuzování příslušných oblastí lidského života (jakožto opaku jejich atomizace pro statistické účely, jak to činí MKF a z podstatné části přebírá též Metodika).

Vzhledem k tomu, že hodnocení probíhá na úrovni jednotlivých domén, lze zcela opustit zařazení těchto domén do jednotlivých kapitol, neboť to je z hlediska poškozeného i znaleckého posuzování nevýznamné. Pořadí kapitol a jednotlivých domén v kapitolách však bylo z důvodu návaznosti respektováno při sestavování pořadí seznamu „nových“ domén, který je uveden v tabulce 31 níže, a to (pro přehlednost) i s uvedením čísla kapitoly dle současného členění aktivit a participací v Metodice. Jak vyplývá z předmětné tabulky, s výjimkou kapitoly 2 (Všeobecné úkoly a požadavky) má každá původní kapitola v novém seznamu 25 domén alespoň jednoho zástupce.

---

²⁸⁹ K statistickému potvrzení tohoto závěru viz kapitola 4.7 (Důsledky výpočtu dle pravidel Metodiky na výši náhrady ZSU i náhrad obecně) na s. 167 a násl. výše.

Tabulka 31 – Seznam redukovaneho počtu 25 hodnocených domén

Číslo domény	Název domény	Kapitola dle současného členění Metodiky
1	Zrak (pozorování)	Kapitola 1 (Učení se a aplikace znalostí)
2	Sluch (naslouchání)	
3	Ostatní základní smysly (jiné účelné vnímání)	
4	Myšlení (vč. řešení problémů)	
5	Přijímání mluvených zpráv/Přijímání zpráv ve znakové řeči (u neslyšícího)	Kapitola 3 (Komunikace)
6	Mluvení/Vytváření zpráv ve znakové řeči (u neslyšícího)	
7	Měnění a udržování pozice těla	Kapitola 4 (Pohyblivost)
8	Využití ruky a paže (vč. zvedání a nošení předmětů)	
9	Využití ruky k jemným pohybům	
10	Chůze	
11	Používání dopravy	
12	Řízení	
13	Péče o části těla (vč. mytí)	Kapitola 5 (Péče o sebe)
14	Používání toalety	
15	Oblékání	
16	Jídlo a pití	
17	Péče o své zdraví	Kapitola 6 (Život v domácnosti)
18	Péče o domácnost	
19	Rodinné vztahy	Kapitola 7 (Mezilidská jednání a vztahy)
20	Partnerské vztahy (vč. schopnosti reprodukce)	
21	Vztahy s ostatními lidmi	
22	Vzdělávání	Kapitola 8 (Hlavní oblasti života)
23	Výdělečná činnost	
24	Občanský život (v komunitě, příp. v politice)	Kapitola 9 (Život komunitní, sociální a občanský)
25	Odpočinek a volný čas	

Nové domény jsou číslovány od 1 do 25 (d 1 až d 25), což umožňuje jejich jednoznačné odlišení od stávajících domén, které mají trojmístné číselné kódy (d 110 až d 950). Obdobně jako doposud by každá doména byla posuzována z hlediska dvou kvalifikátorů, a to nativní schopnosti (bez použití kompenzačních pomůcek, resp. facilitátorů)²⁹⁰ a facilitované schopnosti (s použitím kompenzačních pomůcek, resp. facilitátorů),²⁹¹ samozřejmě jenom v případech, kdy je facilitátor poškozenému standardně dostupný (např. z prostředků veřejného zdravotního

²⁹⁰ K pojmu „nativní schopnost“ jakožto lepší alternativě Metodikou používaného termínu „kapacita“ viz s. 142 v rámci kapitoly 4.2 (Domény jako položky jednotlivých aktivit a participací) výše.

²⁹¹ K pomu „facilitovaná schopnost“ jakožto lepší alternativě Metodikou používaného termínu „výkon“ viz s. 142 v rámci kapitoly 4.2 (Domény jako položky jednotlivých aktivit a participací) výše.

pojištění), a současně používání tohoto facilitátoru skutečně vede k nižšímu stupni či procentu omezení; v opačném případě totiž nemá význam oba kvalifikátory rozlišovat.

K obsahu jednotlivých domén pak lze uvést následující:

Doména d 1 – Zrak (pozorování): V principu odpovídá stávající doméně d 110 (Pozorování), ovšem s novým důrazem na posouzení zraku jako takového. Název domény d 110 vychází z toho, že MKF – a v návaznosti na to Metodika – je katalogem aktivit (provádění úkonů nebo činností člověkem) a participací (zapojení do životních situací), přičemž aktivitám a participacím více odpovídá slovo „pozorování“ než „zrak“. Pro účely náhrady ZSU (trvalých následků v podobě postižení zraku) však považují za vhodnější zaměřit se na zrak jako takový a schopnost „pozorování“ posuzovat pouze tam, kde zrak je sice fyziologicky zachován, avšak z důvodu postižení funkcí mozku jej nelze využít k pozorování (např. u vigilního kómatu). Toto pojetí domény (při vhodném nastavení její váhy) umožňuje eliminaci posuzování atomizovaných domén jako je např. doména d 140 (Učení – čtení) či d 166 (Čtení).

Doména d 2 – Sluch (naslouchání): Principiálně odpovídá doméně d 115 (Naslouchání), ovšem – obdobně jako u domény d 1 – s důrazem na posouzení sluchu jako takového. Pokud je trvalým následkem postižení sluchu, je vhodnější vyšetřovat přímo sluch, než posuzovat schopnost „naslouchání“, opět s výjimkou stavů jako je vigilní kóma, kdy problém je na centrální (mozkové) úrovni.

Doména d 3 – Ostatní základní smysly (jiné účelné vnímání): V zásadě koresponduje s doménou d 120 (Jiné účelné vnímání), opět však s důrazem na posouzení ostatních základních smyslů, tedy čichu, chutě a hmatu. Vzhledem k tomu, že jde o souhrnnou kategorii, posuzuje se vždy ten základní smysl, který je postižen, případně který je postižen více.

Doména d 4 – Myšlení (vč. řešení problémů): Na rozdíl od stávající domény d 163 (Myšlení) jde o komplexnější kategorii, která zahrnuje též domény d 175 (Řešení problémů) a d 177 (Rozhodování). Jde o jednu z nejdůležitějších domén, která se ve konečném důsledku promítá do většiny ostatních domén, protože vyvinuté myšlení je to, co člověka nejvíce odlišuje od ostatních forem života.

Doména d 5 – Přijímání mluvených zpráv/Přijímání zpráv ve znakové řeči (u neslyšícího): Odpovídá stejnojmenné doméně d 310/d320 dle Metodiky. Jde o schopnost přijímat komunikaci od ostatních lidí; její párovou doménou je následující doména d 6 – Mluvení/Vytváření zpráv ve znakové řeči (u neslyšícího). Opět jde o jednu z nejdůležitějších domén, protože schopnost komunikovat je pro každého člověka zcela zásadní.

Doména d 6 – Mluvení/Vytváření zpráv ve znakové řeči (u neslyšícího): Odpovídá stejnojmenné doméně d 330/d340 dle Metodiky. Jde o schopnost aktivní komunikace směrem

k ostatním lidem; její párovou doménou je předchozí doména d 5 – Přijímání mluvených zpráv/Přijímání zpráv ve znakové řeči (u neslyšícího), se stejnou důležitostí. Jedna z nejdůležitějších domén.

Doména d 7 – Měnění a udržování pozice těla: Jde opět o komplexnější doménu, která zahrnuje stávající domény d 410 (Měnění základní pozice těla), d 415 (Udržení pozice těla) a d 420 (Přemístování). Z hlediska poškozeného jde o spojitě nádoby, a není tedy důvod tyto činnosti posuzovat fragmentovaně, jak to činí pro klasifikační, resp. statistické účely MKF.

Doména d 8 – Využití ruky a paže (vč. zvedání a nošení předmětů): Odpovídá stávajícím doménám d 445 (Využití ruky a paže) a d 430 (Zvedání a nošení předmětů). Jde o komplexnější posouzení toho, jak je poškozený schopen provádět činnosti vyžadující současné použití ruky a paží. Využívání ruky k jemným pohybům je posuzováno separátně v následující doméně d 9.

Doména d 9 – Využití ruky k jemným pohybům: Odpovídá stejnojmenné doméně d 440 dle Metodiky. Vývoj ruky (tzv. opozice palce a jemná motorika) je jedním z hlavních rysů vývoje člověka jakožto druhu, přičemž jemná motorika ruky je pro praktický život člověka zcela zásadní.

Doména d 10 – Chůze: Jde o komplexní posouzení schopnosti chůze jako takové, bez ohledu na prostředí či lokalitu (byt, budova, ulice ve městě atd.). V tomto ohledu doména d 10 v principu odpovídá doménám d 450 (Chůze) a d 460 (Pohyb po různých lokalitách). Obdobně jako dle Metodiky vozík není facilitátor, neboť pohyb na vozíku není chůzí.

Doména d 11 – Používání dopravy: Koresponduje se stejnojmennou doménou d 470 dle Metodiky. Jde o pasivní využití (způsobilost být pasažérem), její párovou doménou je proto následující doména d 12, kde jde o aktivní činnost.

Doména d 12 – Řízení: Odpovídá stejnojmenné doméně d 475 dle Metodiky; jde o aktivní využití dopravních prostředků. Stejně jako v Metodice se hodnotí ztráta potenciálu, není tedy např. rozhodné, zda poškozený před úrazem vlastnil řidičský průkaz či nikoliv.

Doména d 13 – Péče o části těla (vč. mytí): Jde o posouzení schopnosti starat se o různé části těla (pokožka, obličej, zuby, vlasy, nehty a genitál), ať již jde o mytí a osoušení či jakoukoliv jinou péči. Jde o komplexnější posouzení toho, co Metodika hodnotí v rámci domén d 510 (Sám se umýt) a d 520 (Péče o části těla).

Doména d 14 – Používání toalety: Odpovídá stejnojmenné doméně d 530. Stejně jako v případě Metodiky se nehodnotí transport k toaletě.

Doména d 15 – Oblékání: Hodnocené činnosti jsou shodné, jako u stejnojmenné domény d 540 dle Metodiky.

Doména d 16 – Jídlo a pití: V rámci této domény se komplexně posuzují činnosti, které odpovídají doménám d 550 (Jídlo) a d 560 (Pití) dle Metodiky.

Doména d 17 – Péče o své zdraví: V principu odpovídá stejnojmenné doméně d 570 dle Metodiky, jejíž popis je však poněkud nepřehledný. Schopnost péče o své zdraví lze lépe vyjádřit tak, že zahrnuje schopnost provádět činnosti směřující k prevenci onemocnění (udržování přiměřené fyzické výkonnosti a duševní pohody, dodržování dietních opatření, ochrana před škodlivými vlivy), schopnost rozpoznat zdravotní problém a v případě potřeby si přivolat nebo vyhledat pomoc, jakož i schopnost dodržovat stanovený léčebný režim (včetně používání potřebných léků nebo pomůcek).

Doména d 18 – Péče o domácnost: Jde o komplexní posouzení schopnosti „fungovat jako platný člen domácnosti“, tj. schopnosti vykonávat různé domácí práce (včetně běžné údržby), schopnost vařit a v případě potřeby pomáhat ostatním členům domácnosti. V souhrnu to odpovídá doménám d 640 (Vykonávání domácích prací), d 650 (Péče o předměty v domácnosti), d 630 (Příprava jídla) a d 660 (Pomoc druhým) dle Metodiky.

Doména d 19 – Rodinné vztahy: Zahrnuje schopnost vytvářet a udržovat úzké vztahy s dětmi, rodiči, sourozenci a vzdálenějšími příbuznými. V principu odpovídá stejnojmenné doméně d 760 dle Metodiky.

Doména d 20 – Partnerské vztahy (vč. schopnosti reprodukce): Zahrnuje schopnost vytvářet a udržovat partnerské (romantické, sexuální, milenecké, manželské) vztahy, jakož i schopnost reprodukce, a to v rozsahu, v jakém se s ohledem na věk a partnerský stav poškozeného může schopnost reprodukce promítnout do jeho schopnosti partnerské vztahy vytvářet či udržovat. Zahrnuje domény d 770 (Intimní vztahy) a d 798 (Schopnost reprodukce) dle Metodiky.

Doména d 21 – Vztahy s ostatními lidmi: Zahrnuje schopnost vstupovat do dočasných kontaktů s cizími lidmi a schopnost s ostatními lidmi (sousedé, kamarádi, známí, kolegové, spolupracovníci, nadřízení atd.) vytvářet a udržovat neformální či formální vztahy. Odpovídá doménám d 730 (Jednání s cizími lidmi), d 750 (Neformální společenské vztahy) a d 740 (Formální společenské vztahy) dle Metodiky.

Doména d 22 – Vzdělávání: V rámci této domény se komplexně posuzuje schopnost vykonávat úkoly a činnosti spojené s výukou a vzděláváním, a to bez ohledu na vzdělávací stupeň či skutečnost, zda jde o vzdělávání formální či neformální (samostudium), zaměřené obecně či specializačně. V principu odpovídá doménám d 839 (Formální vzdělávání), d 840 (Vzdělávání (příprava na práci)) a d 810 (Neformální výchova) dle Metodiky.

Doména d 23 – Výdělečná činnost: Jde o komplexní posouzení schopnosti účastnit se výdělečné činnosti, ať již jako zaměstnanec nebo jako osoba samostatně výdělečně činná. V zásadě odpovídá doméně d 850 (Placené zaměstnání), která je však nevhodně nazvána, neboť i dle své specifikace v Metodice obsahuje samostatnou výdělečnou činnost („... nebo se sám zaměstnávat“),²⁹² dále pak doména d 23 v sobě obsahově zahrnuje též doménu d 845 (Získání, udržení a ukončení zaměstnání) dle Metodiky.

Doména d 24 – Občanský život (v komunitě, příp. v politice): Zahrnuje komplexní posouzení schopnosti účastnit se všech aspektů společenského života jakékoliv komunity, ať již jde o komunity zájmové, profesní, náboženské či jakékoliv jiné, jakož i schopnosti participovat na politickém životě. V principu odpovídá doménám d 910 (Občanský život (v komunitě)), d 930 (Náboženství a duchovní život) a d 950 (Politický život a občanství) dle Metodiky.

Doména d 25 – Odpočinek a volný čas: V rámci této domény se posuzuje schopnost zapojit se do odpočinkových a volnočasových aktivit, jako jsou různé hry, sporty, koníčky, kulturní představení, zájezdy, turistika či cestování. Doména d 25 odpovídá doméně d 920 (Rekreace a volný čas)²⁹³ dle Metodiky.

4.10.2. Odstranění vnitřní asymetrie stupňů obtíží a aproximovaných procent

Dalším problémem Metodiky je vnitřní asymetrie procentního rozpětí stupňů obtíží stanovovaných u jednotlivých domén, kdy stupeň 1 má cca rozpětí cca 20 procentních bodů, stupeň 2 rozpětí cca 25 procentních bodů a stupeň 3 rozpětí cca 45 procentních bodů. I v tomto ohledu Metodika bez dalšího převzala vymezení stupňů obtíží obsažené v MKF, aniž by ovšem (podobně jako při výběru posuzovaných domén) jakkoliv zohlednila, že kritéria vhodnosti toho či onoho vymezení jsou pro statistické či klasifikační účely zcela jiná, než pro účely náhrady ztížení společenského uplatnění.

Asymetrie dává pro kompenzační účely smysl pouze u hraničních stupňů 0 a 4, kde úzké vymezení těchto stupňů obtíží (v rozpětí 4 procentních bodů) je víceméně diktováno jejich

---

²⁹² V anglické verzi MKF je doména d 850 nazvána „Remunerative employment“, což však není vhodné překládat jako „Placené zaměstnání“, jak to činí česká verze MKF a Metodika, neboť slovo „employment“ má v angličtině širší význam, než jen „zaměstnání“, a zahrnuje mj. též „self-employment“ neboli samostatnou výdělečnou činnost. Vhodnější překlad výrazu „Remunerative employment“ je proto „Výdělečná činnost“, což bylo promítnuto též do názvu nové domény d 23. Tam, kde skutečně myšleno „zaměstnání“ ve smyslu závislé činnosti, používá angličtina spíše výrazu „job“, což je též případ domény d 845, v anglické verzi nazvané „Acquiring, keeping and terminating a job“.

²⁹³ I v tomto případě se domnívám, že český překlad názvu domény není zcela ideální, neboť slovo „recreation“ v angličtině znamená „odpočinek“ ve smyslu znovunabytí sil prostřednictvím odpočinku či zábavné činnosti, kdežto slovo „rekreace“ je v češtině primárně asociováno s „rekreačním pobytem“, což není těžiště obsahu domény d 920 (v angličtině nazvané „Recreation and leisure“). Proto je této doméně odpovídající nová doména d 25 nazvána „Odpočinek a volný čas“.

slovním vyjádřením („žádná obtíž“, resp. „úplná obtíž“). Asymetrie u vnitřních stupňů 1, 2 a 3 je však zcela kontraintuitivní a ve svém důsledku vede k vyřazení přirozeného citu posuzujícího lékaře pro adekvátní nastavení stupně obtíží, který je pak nutně nahrazen mechanickým přístupem aplikujícím mnohdy protikladná kritéria pro stanovení „správného“ stupně obtíží.

Vnitřní asymetrie procentního rozpětí stupňů obtíží pak logicky způsobuje vnitřní asymetrii z nich odvozených aproximovaných procent omezení – 14,5 % (stupeň 1), 37 % (stupeň 2) a 72,5 % (stupeň 3), jak vyplývá též z obrázku č. 8 níže.

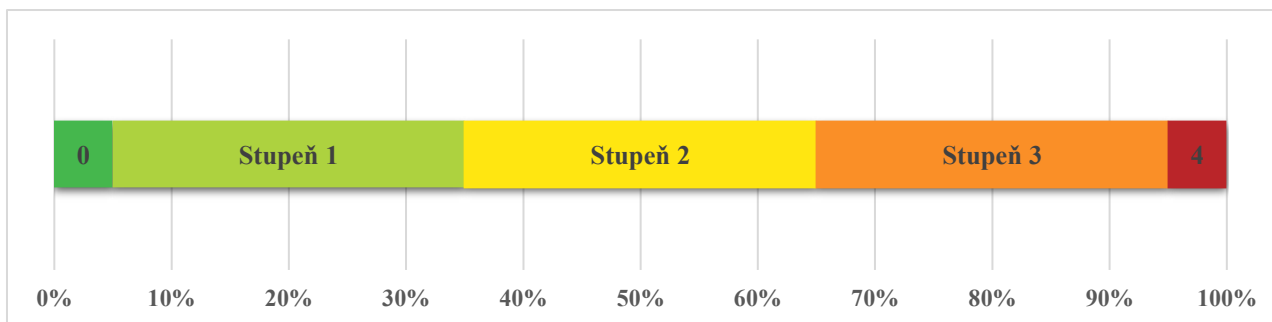
Obrázek 8 – Vnitřní asymetrie aproximovaných procent pro jednotlivé stupně omezení dle Metodiky

Pokud nastavíme procentní rozpětí u stupňů obtíží 1 až 3 *symetricky*, bude to mnohem více odpovídat přirozenému vnímání situace ze strany poškozených i posuzujících lékařů. Bude-li hraničním stupňům obtíží 0 a 1 přiřazeno celkem 10 procentních bodů (tj. 5 procentních bodů pro každý z nich), bude mezi vnitřní stupně obtíží rozdělováno celkem 90 procentních bodů. Vnitřní symetrie tedy dosáhneme tím, že každý vnitřní stupeň obtíží bude mít rozpětí 30 procentních bodů. V důsledku tohoto budou i aproximovaná procenta těchto stupňů (odpovídajícího *středu* konkrétního intervalu) vzájemně symetrická – konkrétně půjde o hodnoty 20 % (stupeň 1), 50 % (stupeň 2) a 80 % (stupeň 3), vzdálené od sebe vždy 30 procentních bodů. Konkrétní navrhovaná procentní rozpětí stupňů obtíží a jim odpovídajících aproximovaná procenta omezení jsou patrná z tabulky 32 níže.

Tabulka 32 – Navrhované procentních rozpětí stupňů obtíží a jim odpovídající aproximovaná procenta omezení

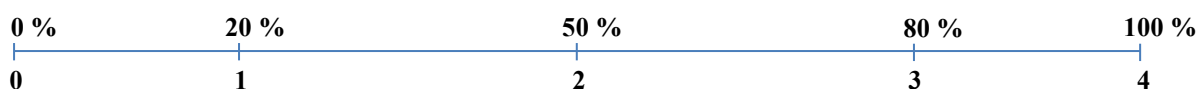
Stupeň	Obtíž	Rozsah omezení	Aproximované procento omezení
0	žádná	0 až 5 %	0%
1	lehká	5 až 35 %	20%
2	středně těžká	35 až 65 %	50%
3	těžká	65 až 95 %	80%
4	úplná	95 až 100 %	100%

Jak je z tabulky vidno, podobně jako v Metodice je stupni 0 přiřazeno 0 % a stupni 4 odpovídá 100 %. I přes užší procentní rozpětí těchto stupňů (5 procentních bodů) je tedy zachována symetrie celé škály, jak je patrné též z obrázku 9 níže.

Obrázek 9 – Nově navrhovaná symetrická stupnice obtíží

Díky symetrii a intuitivnosti celé škály je možné spojit určování stupně obtíží a přiřazování jim odpovídajícího aproximovaného procenta omezení do jednoho kroku, kdy stupně 0 a 4 lze v úvahách posuzujícího znalce ztotožnit s aproximovanými hodnotami 0, resp. 100 % a stupně 1, 2 a 3 s aproximovanými hodnotami 20, 50 a 80 %. Pro větší názornost jsou jednotlivé symetrické procentní hodnoty znázorněny na obrázku 10 níže.

Obrázek 10 – Symetrická aproximovaná procenta omezení dle nově navrhovaného způsobu hodnocení

Stupeň obtíží, resp. jemu odpovídající aproximované procento (jde o spojitě nádoby) bude znalec moci u každé domény určit prostřednictvím následujícího postupu, vždy nejlépe s vizuální kontrolou stupnic znázorněných na obrázcích 9 a 10 výše:

1) Jde o úplnou či naopak žádnou obtíž? Pokud ano, lze příslušné doméně bez dalšího přiřadit 100%, resp. 0% omezení. Pokud nikoliv, znalec pokračuje na bod 2.

2) Jde o obtíže spíše těžšího nebo naopak spíše lehčího rázu? Pokud otázku nelze jednoznačně odpovědět, lze posuzované doméně přiřadit 50% omezení. Jde-li o obtíže spíše těžšího rázu, pokračuje znalec na bod 3a, v případě obtíží spíše lehčího rázu na bod 3b.

3a) Jde o obtíže spíše těžšího rázu, které mají blíže 50% (střednímu) omezení, nebo spíše 80% (těžkému) omezení? Podle odpovědi znalec posuzované doméně přiřadí buď 50% nebo 80% omezení. Tím je posuzování domény ukončeno a znalec může pokračovat hodnocením další domény.

3b) Jde o obtíže spíše lehčího rázu, které mají blíže k 20% (lehkému) omezení, nebo spíše 50% (střednímu) omezení? Podle odpovědi znalec posuzované doméně přiřadí buď 20% nebo 50% omezení a může přejít k hodnocení následující domény.

Dle navrženého způsobu tedy znalec typicky prostřednictvím 3 kroků s vysokou mírou konzistence identifikuje jedno ze tří procent omezení (20, 50 nebo 80 procent) podle toho, které považuje za nejvíce příléhavé. Princip tohoto hodnocení je založen na tom, že jestliže směřujeme k určení konkrétního (aproximovaného) procenta omezení pro každou doménu, je mnohem efektivnější postup, který vede *přímo* k výběru konkrétního procenta omezení, než Metodikou praktikovaný způsob, kdy jsou nejdříve aplikována tři relativně vágní (v některých případech též protichůdná) kritéria²⁹⁴ za účelem stanovení stupně obtíží, navíc v rámci asymetrické škály, a na základě toho jsou teprve dovozována konkrétní (opět asymetrická) procenta omezení. Lidský mozek je schopen generovat přesnější výsledky či odhady, může-li pracovat s konkrétním cílem oproti stavu, kdy pouze plní dílčí zadání bez širších souvislostí.

Kromě aproximovaných procent omezení odpovídajících jednotlivým stupňům obtíží lze v rámci mnou navrženého systému **určovat též konkrétní, resp. méně aproximovaná procenta**, a to ve třech případech.

První případ odpovídá též pojetí Metodiky²⁹⁵ a týká se domén, u kterých je možné cíleným vyšetřením stanovit přesnější procento omezení. To bude relevantní především u domén d 1 – Zrak (pozorování) a d 2 – Sluch (naslouchání), kde lze ve spolupráci s oftalmology, resp. otorhinolaryngology podle přesně měřitelných kritérií sestavit tabulku omezení s přesností na cca 5 %. Do určité míry je to představitelné též u domény d 9 – Využití ruky k jemným pohybům, a to ve spolupráci s chirurgy či ortopedy, resp. též fyzioterapeuty, kde by na základě posouzení různých funkcí ruky mohlo být možné sestavit tabulku omezení s přesností na cca 10 %.

Druhý případ možnosti určování jiných než „předepsaných“ tří aproximovaných hodnot (samozřejmě vedle 0% a 100% omezení) je v rámci mnou navrženého systému možný tam, kde znalec bude při posuzování určité domény v rámci kroku 3a) či 3b) přesvědčen, že ani jedna z dvou aproximovaných procentních hodnot (50% vs. 80% omezení, resp. 20% vs. 50% omezení) není pro tuto doménu dostatečně příléhavá. V takovém případě znalec příslušné doméně přiřadí dle svého přesvědčení příléhavější procento omezení zaokrouhlené na celé desítky procent, tedy 60, resp. 70 % v rámci kroku 3a) nebo 30, resp. 40 % v rámci kroku 3b).

Třetí případ souvisí s pravidlem, že znalec nemá hodnotit aktuální stav poškozeného oproti zdravému člověku, nýbrž snížení potenciálu poškozenému oproti předúrazovému stavu, tedy zhoršení omezení poškozeného v jednotlivých doménách.²⁹⁶ I když Metodika nijak blíže

---

²⁹⁴ K bližší analýze těchto kritérií viz výklad na s. 145 až 147 v rámci kapitoly 4.3 (Stupnice omezení (obtíží) dle Metodiky) výše.

²⁹⁵ Třetí odstavce bodu IX. (Použití MKF) Preambule Metodiky, kde je uvedeno, že jestliže je možné přesnější určení, stanoví se stupeň omezení přímo procentní sazbou.

²⁹⁶ První odstavce bodu IX. (Použití MKF) Preambule Metodiky.

nerozvádí, jak při hodnocení snížení potenciálu oproti stavu v předchorobí postupovat, jako nejlepší řešení se jeví v případě zjištění předchozího omezení stanovit jeho stupeň (aproximované procento) obtíží a porovnat jej s aktuálním stupněm (aproximovaným procentem) obtíží. Pokud půjde o rozdílné stupně, bude procento snížení potenciálu poškozeného odpovídat rozdílu mezi aproximovanými procentními sazbami. Těto problematice jsem se věnoval již v rámci analýzy jednotlivých kroků dle Metodiky v kapitole 4.4 (Stanovení procenta omezení funkčních schopností u jednotlivých domén), kde je též uvedeno, že za dané situace připadá do úvahy pouze šest variant zhoršení stupně obtíží – ze stupně 1 na stupně 2, 3 nebo 4, ze stupně 2 na stupeň 3 nebo 4 a ze stupně 3 na stupeň 4.²⁹⁷ V rámci mnou navrhovaného systému by tomu odpovídala „rozdílová“ procenta uvedená v tabulce 33 níže.

Tabulka 33 - Rozdílová procenta snížení potenciálu poškozeného u jednotlivých variant zhoršení stupně obtíží při symetrických aproximovaných hodnotách

Varianta zhoršení	Stupeň 1 → 2	Stupeň 1 → 3	Stupeň 1 → 4	Stupeň 2 → 3	Stupeň 2 → 4	Stupeň 3 → 4
Rozdílová procenta snížení potenciálu	30	60	80	30	50	20
Způsob výpočtu	50 - 20	80 - 20	100 - 20	80 - 50	100 - 50	100 - 80

Z uvedené tabulky vyplývá též to, že díky symetrické stupnici je vyloučena situace, ke které může dojít dle stávajících pravidel Metodiky, totiž že objektivní zhoršení schopností poškozeného o 30 procentních bodů vede k rozdílovým procentům v rozmezí 0(!) až 58 %, tedy k naprosto neodůvodnitelným odlišnostem u téhož rozsahu zhoršení.²⁹⁸

Pro hodnocení stupně, resp. procenta omezení v předchorobí nebude mít znalec dostatek objektivních podkladů a bude odkázán pouze na tvrzení poškozeného ještě více, než je tomu u hodnocení aktuálního stavu, proto u „rozdílových“ procent nebude zásadně připadat do úvahy stanovování jiných procent, než které vyplývají z tabulky 33 výše. Ve dvou výjimečných případech k tomu však může dojít.

Jde jednak o hodnocení domén d 1 – Zrak (pozorování) a d 2 – Sluch (naslouchání), případně též domény d 9 – Využití ruky k jemným pohybům, kde lze sestavit tabulky omezení s přesností na cca 5 %, resp. cca 10 %, jak bylo zmíněno výše. V případě, že znalec bude mít

²⁹⁷ Budiž i zde zopakováno, že zhoršení ze stupně 0 nemá smysl uvažovat, protože jemu přiřazené 0% omezení odpovídá zdravému člověku.

²⁹⁸ Blíže k tomuto problému viz výklad na s. 150 v rámci kapitoly 4.4 (Stanovení procenta omezení funkčních schopností u jednotlivých domén) výše.

díky zdravotnické dokumentaci k dispozici výsledky příslušných vyšetření (oftalmologická, audiometrická, případně fyzioterapeutická), bude moci stanovit přesnější procenta omezení jako pro předchorobí, tak pro aktuální stav, a tím pádem též vypočítat méně aproximované rozdílové procento.

Druhým výjimečným případem je situace, kdy přes předpokládané ustálení předchozího zdravotního stavu dojde ke zhoršení trvalých následků poškozeného a tento je vyšetřován stejným znalcem, který jeho ztížení společenského uplatnění posuzoval již předtím.²⁹⁹ Tento znalec může být u některých domén schopen zhodnotit, že sice došlo k určitému dosud nekompensovanému zhoršení, ale nikoliv takového rozsahu, aby šlo o „skok“ na další stupeň; v návaznosti na to může znalec v příslušné doméně stanovit rozdílové procento ve výši 10 %. Pojmově může jít o zhoršení pouze v rámci relativně široce vymezených stupňů obtíží 1 až 3, a to navíc v oblasti napravo od středu procentního intervalu těchto stupňů, neboť středu každého takového intervalu odpovídá aproximované procento omezení, a do této výše tedy již bylo předchozí ZSU kompenzováno. Z téhož důvodu připadá v daném případě do úvahy prakticky pouze rozdílové procento ve výši 10 % (polovina intervalu odpovídá 15 procentním bodům).

Obecně platí, že není v reálných možnostech znalců určovat omezení s přesností na jednotky procent. Proto též nevádí, že hraniční procenta jednotlivých rozsahů omezení dle mnou navrhovaného systému (5, 35, 65 a 95 procent) se na rozdíl od Metodiky stýkají, neboť prakticky nemůže dojít k situaci, kdy by procento omezení bylo zjištěno např. přesně ve výši 35 %, a nebylo tak zřejmé, zda jde „stále ještě“ o stupeň 1, nebo „už“ o stupeň 2. Kdyby ve výjimečných případech (např. při existenci podrobnějších tabulek pro domény d 1 a d 2) k takové situaci přeci jenom došlo, nebude otázka určení stupně rozhodná, neboť se bude vycházet z takto přesně určeného procenta omezení. Přesto lze z čistě algoritmických důvodů stanovit pravidlo, že hraniční procenta odpovídají vyššímu z obou v úvahu připadajících stupňů obtíží (např. 65 % odpovídá již stupni 3).

Pro úplnost budiž zopakováno, že i v rámci mnou prezentovaného systému může být v indikovaných případech každá doména posuzována z hlediska dvou kvalifikátorů. Tyto kvalifikátory odpovídají kvalifikátorům kapacity a výkonu dle Metodiky, pro účely nového systému však považuji za vhodnější je nazývat kvalifikátor nativní schopnosti (= schopnosti bez použití kompenzačních pomůcek, resp. facilitátorů) a kvalifikátor facilitované schopnosti

---

²⁹⁹ Pro úplnost budiž uvedeno, že podmínkou odškodnitelnosti tohoto zhoršení (ve výši rozdílu mezi nově zjištěnou a dříve přiznanou částkou náhrady ZSU) je samozřejmě též existence příčinné souvislosti mezi původní škodní událostí a nastalým zhoršením ztížení společenského uplatnění.

(= schopnosti s použitím kompenzačních pomůcek, resp. facilitátorů).³⁰⁰ V takovém případě se obdobně jako dle stávající verze Metodiky³⁰¹ pro hodnocení příslušné domény použije aritmetický průměr obou kvalifikátorů.

4.10.3. Nové nastavení vah hodnocených domén

Na základě výše uvedeného postupu získáme celkem 25 různých procentních vyjádření omezení poškozeného dle jednotlivých domén. Za účelem stanovení výsledného procenta ztráty životních příležitostí je třeba těchto 25 doménově specifických procentuálních hodnot zprůměrovat do hodnoty jediné. Jednoznačně nejvhodnějším přístupem je použít vážený průměr, tedy přiřadit každé doméně váhu odpovídající reálnému významu této domény pro typického poškozeného a na základě takto řádně „navážených“ domén vypočítat výsledné procento ztráty životních příležitostí.

Jak bylo podrobně analyzováno v kapitole 4.5 (Nastavení vah jednotlivých domén), Metodika v tomto ohledu bohužel zcela selhává, když váhy domén neodvívá od jejich obsahu, nýbrž od zcela nesouvisejícího „kritéria“ kapitol, a váhy domén nastavuje podle počtu domén v příslušné kapitole (s tím, že všech devět kapitol má stejnou váhu). V konečném důsledku tedy pravidlo Metodiky pro stanovení vah domén spočívá v tom, že váha domény je nepřímo úměrná počtu domén v kapitole, do které je doména zařazena.

Výsledkem je velmi pokřivený a s realitou zcela mimoběžný žebříček vah hodnot, který je uveden v tabulce v tabulce 23 na straně 156 výše. Např. váha domén v kapitole 9 (Život komunitní, sociální a občanský), kde jsou pouze 4 domény, je 4krát vyšší než váha domén v důležité kapitole 1 (Učení se a aplikace znalostí), kde je domén 16. Obdobně absurdně vyznívá srovnání vah individuálních domén – např. doména d 950 (Politický život a občanství) má 4krát vyšší váhu, než doména d 166 (Čtení) či d 163 (Myšlení), a 3krát vyšší váhu, než doména d 450 (Chůze) či d 440 (Využití ruky k jemným pohybům).

Je zřejmé, že jediným adekvátním přístupem je stanovení váhy každé individuální domény **podle jejího obsahu**, bez ohledu na kapitolu, do které je v rámci MKF či Metodiky zařazena. I v rámci stejné kapitoly jsou totiž obsaženy domény se zcela rozdílným významem, když např. kapitola 7 (Mezilidská jednání a vztahy) obsahuje na jedné straně doménu d 740 (Formální společenské vztahy) a na druhé straně doménu d 770 (Intimní vztahy) či doménu d 798 (Schopnost reprodukce). Stejně tak je zřejmé, že adekvátní nastavení vah není snadným

---

³⁰⁰ K nevhodnému pojetí termínů „kapacita“ a „výkon“ ze strany Metodiky viz výklad na s. 140 až 142 v rámci kapitoly 4.2 (Domény jako položky jednotlivých aktivit a participací) výše.

³⁰¹ První odstavec bodu IX. (Použití MKF) Preambule Metodiky.

úkolem a i sebelogičtěji sestavený žebříček vah 25 různých domén může být předmětem kritiky a zpochybňování, proč ta či ona doména má vyšší váhu než doména jiná, případně proč je poměr vah mezi některými doménami takový a nikoliv jinaký atd.

Řešením tohoto jistě nelehkého úkolu však není na řádné stanovení zcela rezignovat, ale naopak předestřít návrh řešení, které nastaví co možná nejspravedlivější váhy s tím, že v průběhu času může být toto řešení částečně modifikováno, pokud na tom bude odborná shoda. Níže návrh takového řešení předkládám. Jeho podoba je založena na skutečnosti, že stejně jako není v reálných možnostech znalců stanovit přesná procenta omezení v jednotlivých doménách, stejně tak není realistické (ani nutné) sestavit žebříček vah, kde každá doména bude mít svoji jedinečnou, naprosto přesně „naváženou“ hodnotu, lišící se od sousedících domén o pouhé desetiny procentních bodů. Je však možné celkový počet 25 domén rozdělit do 5 různých skupin (pásem) podle váhových hodnot odpovídajících (odhadovanému) vnímání příslušných domén ze strany průměrného poškozeného s tím, že domény v každém pásmu budou mít stejnou bodovou hodnotu.

V rámci stanovení těchto pásem je třeba zohlednit, že pro kvalitu života má nejvyšší hodnotu elementární schopnost vnímat podněty zvenčí (což zajišťuje především zrak a sluch, jakož i část mozku odpovědná za porozumění řeči, tzv. Wernickeova oblast), jakož i schopnost tyto informace prostřednictvím vlastního myšlení zpracovávat a jakékoliv myšlenkové výstupy v případě potřeby komunikovat vůči svému okolí. Hodnotově pak následuje schopnost elementární sebeobsluhy, jakož i schopnost pohybu a rozmnožování („zachování rodu“), a teprve poté následují „nadstavbové“ činnosti odpovídající širším mezilidským vztahům, využívání různých možností doby a či zapojení do fungování společnosti, ať již primárně pro sebe sama (výdělečná činnost) nebo spíše ve prospěch ostatních (v komunitě, případně v politice).

Po rozčlenění domén do 5 různých pásem po 5 doménách v intencích výše uvedeného je dále třeba stanovit, o kolik procent váhy se domény obsažené v bezprostředně sousedících pásmech budou od sebe lišit. Například pokud doménám v nejnižším pásmu předělíme váhu 1, jakou váhu má mít pásmo o jeden stupeň výše? V tomto ohledu vycházím z toho, že nejmenší reálně vnímatelný rozdíl ve váze domén je 50 %, proto jsou váhy v „hodnotnějších“ doménových pásmech vždy přesně nebo přibližně 1,5násobkem váhy nižšího doménového pásma tak, aby váha vždy odpovídala buď celému číslu, nebo celému číslu „a půl“. Váhy jednotlivých pásem jsou proto nastaveny ve vzestupné řadě $1 \rightarrow 1,5 \rightarrow 2,5 \rightarrow 4 \rightarrow 6$, což zároveň zajišťuje, že poměr mezi váhami domén v nejvyšším a nejnižším pásmu není příliš dramatický – 6 ku 1, když v případě Metodiky obdobný poměr činí 4 ku 1. Jednoduchou matematickou operací pak

Ize takto popsané „násobkové“ váhy převést na „klasické“ váhy stanovené jako podíl na celku (na čísle 1, resp. na 100 %).

Mnou navrhovaný systém vah jednotlivých domén, zohledňující všechny výše popsané úvahy, je uveden v tabulce 34 níže.

Tabulka 34 – Nastavení vah jednotlivých domén v rámci nového systému

Pořadí domény	Číslo domény	Název domény	Váha		
			násobky čísla 1	vůči celku	v %
1.	d 1	Zrak (pozorování)	6,0	0,0800	8,00 %
2.	d 4	Myšlení (vč. řešení problémů)	6,0	0,0800	8,00 %
3.	d 2	Sluch (naslouchání)	6,0	0,0800	8,00 %
4.	d 5	Přijímání mluvených zpráv/Přijímání zpráv ve znakové řeči (u neslyšícího)	6,0	0,0800	8,00 %
5.	d 6	Mluvení/Vytváření zpráv ve znakové řeči (u neslyšícího)	6,0	0,0800	8,00 %
6.	d 16	Jídlo a pití	4,0	0,0533	5,33 %
7.	d 14	Používání toalety	4,0	0,0533	5,33 %
8.	d 10	Chůze	4,0	0,0533	5,33 %
9.	d 13	Péče o části těla (vč. mytí)	4,0	0,0533	5,33 %
10.	d 20	Partnerské vztahy (vč. schopnosti reprodukce)	4,0	0,0533	5,33 %
11.	d 15	Oblékání	2,5	0,0333	3,33 %
12.	d 9	Využití ruky k jemným pohybům	2,5	0,0333	3,33 %
13.	d 8	Využití ruky a paže (vč. zvedání a nošení předmětů)	2,5	0,0333	3,33 %
14.	d 7	Měnění a udržování pozice těla	2,5	0,0333	3,33 %
15.	d 17	Péče o své zdraví	2,5	0,0333	3,33 %
16.	d 19	Rodinné vztahy	1,5	0,0200	2,00 %
17.	d 22	Vzdělávání	1,5	0,0200	2,00 %
18.	d 23	Výdělečná činnost	1,5	0,0200	2,00 %
19.	d 18	Péče o domácnost	1,5	0,0200	2,00 %
20.	d 3	Ostatní základní smysly (jiné účelné vnímání)	1,5	0,0200	2,00 %
21.	d 11	Používání dopravy	1,0	0,0133	1,33 %
22.	d 12	Řízení	1,0	0,0133	1,33 %
23.	d 25	Odpočinek a volný čas	1,0	0,0133	1,33 %
24.	d 21	Vztahy s ostatními lidmi	1,0	0,0133	1,33 %
25.	d 24	Občanský život (v komunitě, příp. v politice)	1,0	0,0133	1,33 %
Součty			75,0	1,0000	100,00 %

Jsem přesvědčen, že výše prezentované nastavení vah je výrazně přiléhavější a ve svém důsledku spravedlivější, než současné nastavení vah dle Metodiky. Při aplikaci tabulky 34 již nemůže dojít k tomu, že méně významné domény budou mít vyšší či dokonce násobně vyšší váhu, než domény pro život člověka naprosto zásadní, a zároveň je i v maximální možné míře zohledněno to, jak význam jednotlivých domén vnímá průměrný poškozený, byť si lze jistě představit diskusi nad jednotlivými detaily.

V rámci diskuse by mohl zaznít i argument, že například schopnosti zraku si průměrný poškozený váží více, než pouze 6násobně oproti doménám v nejnižším doménovém pásmu. Tento argument je při izolovaném posuzování jednotlivých domén zcela legitimní, nicméně nezohledňuje skutečnost, že poškození zraku se u poškozeného nepromítá pouze do domény d 1 – Zrak (pozorování), ale ovlivňuje též mnoho dalších domén, a to včetně všech domén v nejnižším doménovém pásmu. Část hypotetické „izolované“ váhy domény d 1 je tak obrazně řečeno přesunuta na ostatní (zrakem více či méně ovlivňované) domény, v důsledku čehož je konečná váha domény d 1 znatelně nižší, než by tomu bylo při samostatném hodnocení jejího významu. Obdobné závěry pak platí též ohledně vah ostatních domén ve vyšších pásmech tabulky 34 výše. Na druhou stranu ještě níže nastavené váhy těchto domén by již neodpovídaly významu, jaký jim odpovídající aktivity mají pro elementární fungování a život každého člověka.

4.10.4. Další postup v rámci navrhovaného způsobu ohodnocení ZSU

Na základě postupu popsaného v podkapitolách 4.10.1 až 4.10.3 výše získáme celkové procento ztráty životních příležitostí, resp. lepší budoucnosti, které bude dostatečně věrně zohledňovat jak individuální situaci poškozeného (díky objektivnějšímu posouzení adekvátního počtu 25 různých domén), tak i vnímání této situace ze strany průměrného poškozeného (díky korektnějšímu nastavení vah jednotlivých domén).

S výjimkami uvedenými níže lze dále již pokračovat standardním způsobem dle Metodiky. Dalším krokem je tedy transformace celkového procenta do konkrétní částky náhrady ZSU prostřednictvím výchozí rámcové částky jakožto pomyslné hodnoty zmařeného (byť neskončeného) lidského života při absolutním vyřazení ze všech sfér společenského zapojení.³⁰² Ta je v Metodice navázána na průměrnou měsíční mzdu, a to jako 400násobek průměrné měsíční mzdy za kalendářní rok předcházející roku, v němž se ustálil zdravotní stav poškozeného,³⁰³ což

---

³⁰² První odstavec bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky.

³⁰³ Druhý odstavec bodu X. (Určení výše náhrady) Preambule Metodiky.

je vhodný rámec jak z hlediska základního nastavení této částky,³⁰⁴ tak z hlediska průběžného zohledňování ekonomického kontextu. Aplikací zjištěného celkového procenta na výchozí rámcovou částku pak dospějeme k výši tzv. základní částky náhradu ZSU.

Závěrečným krokem dle Metodiky je modifikace základní částky v návaznosti na věk poškozeného, jeho zapojení do společenských aktivit a na okolnosti zvláštního zřetele hodné na straně škůdce s tím, že na základě těchto tří kritérií lze základní částky modifikovat již jen v řádu desítek procent, maximálně do celkového dvojnásobku.³⁰⁵ I pro účely mnou prezentovaného způsobu ohodnocení ZSU bude vhodné tento postup aplikovat, a to včetně konkrétních procentuálních hodnot modifikace základní částky v závislosti na věku poškozeného,³⁰⁶ resp. případného navýšení základní částky v návaznosti na zapojení poškozeného do společenských aktivit.³⁰⁷ Nepovažuji však za vhodné snižovat základní částku náhrady ZSU v důsledku „podprůměrného“ či „prakticky žádného“ zapojení do společenských aktivit, jak to navrhuje Metodika, neboť je podle mého názoru v přímém rozporu s § 3 odst. 1 NOZ, který chrání právo každého člověka (tedy i poškozeného) prožívat svůj život podle svého, aniž by jej někdo penalizoval za to, že nežije dostatečně „čिनorodý“ život.³⁰⁸

Zatímco dle Metodiky je modifikace základní částky dle výše uvedených tří kritérií závěrečným krokem při stanovování výše náhrady ZSU, za účelem co největší individualizace této částky je součástí mnou navrhovaného systému **ještě jeden krok**. Ten souvisí se skutečností, že jakýkoliv počet hodnocených domén nemusí vždy zajistit řádné zohlednění situace poškozeného. Například ztráta sleziny, dle náhradového nařízení vlády kompenzovaná částkou 150 000,- Kč,³⁰⁹ se při absenci jakýchkoliv příznaků nemusí v hodnocení podle domén (ať již v počtu 74 či 25) nijak projevit, a přesto se zdá zcela neadekvátní, aby ztráta tohoto pro imunitní systém důležitého orgánu (byť nejde o orgán k životu bezpodmínečně nutný) byla ponechána zcela bez kompenzace. Z dalších vhodných příkladů, kdy hodnocení dle domén není dostatečně přiléhavé (tj. příslušné poškození se „doménově“ neprojeví vůbec či nedostatečně) je pak v literatuře uváděno např. iatrogenní (lékařem způsobené) poranění žlučových cest či

³⁰⁴ Jak vyplývá z tabulky 24 na s. 160 výše, hodnota výchozí rámcové částky pro rok 2020 činí 13 650 000,- Kč.

³⁰⁵ Ohledně bližší analýzy kritérií pro modifikaci základní částky náhrady ZSU dle Metodiky a omezení dvojnásobkem základní částky viz výklad na s. 161 až 166 v rámci kapitoly 4.6 (Určení výše náhrady ztížení společenského uplatnění) výše.

³⁰⁶ Ohledně modifikace základní částky náhradu ZSU v návaznosti na věk poškozeného dle Metodiky viz tabulka 25 na s. 162.

³⁰⁷ Metodikou doporučená procenta modifikace základní částky v návaznosti na zapojení poškozeného do společenských aktivit jsou shrnuta v tabulce 26 na s. 164.

³⁰⁸ V podrobnostech v tomto směru odkazuji na svoji argumentaci na s. 164 v rámci kapitoly 4.6 (Určení výše náhrady ztížení společenského uplatnění) výše.

³⁰⁹ Viz položka 6.5 v tabulce 30 na s. 179 výše.

chronická bolest čelistního kloubu s pocity lupání v kloubu jako důsledek zlomeniny dolní čelisti.³¹⁰

Jakkoliv tyto případy nebudou příliš časté, v rámci skutečně individuálního hodnocení každého případu a zřetele k okolnostem konkrétní věci je třeba ve znaleckých posudcích dle Metodiky tyto situace *proaktivně* identifikovat. Jakkoliv by tedy i nadále mělo být hlavní úlohou znalce stanovení celkového procenta ztráty životních příležitostí, znalec by se měl obligatorně vyjádřit též k tomu, zda se lze konstatovat, že hodnocení ZSU dle domén v daném konkrétním případě adekvátně zohledňuje celkovou situaci poškozeného. Pokud bude znalec (ve spíše výjimečných případech) přesvědčen, že tomu tak není, bude jeho úkolem vysvětlit, jaké důvody ho vedou k tomuto závěru, zejména pak popsat, jaké konkrétní trvalé následky nejsou dle jeho názoru při postupu dle Metodiky adekvátně zohledněny.

Stanovení náhrady v těchto specifických případech pak samozřejmě nebude na znalci, ale na soudu, jak tomu ostatně je (resp. má být) ve všech případech, kdy soud rozhoduje o náhradě nemajetkové újmy na zdraví. Celkové omezení maximálně dvojnásobkem základní částky ve smyslu požadavků Metodiky (po zohlednění též věku a dalších modifikačních kritérií) by v zásadě platilo i nadále, a to typicky v případech, kdy by dle znalce nedostatečně zohledněný trvalý následek pouze „nasedal“ na ostatní významnější či stejně významné trvalé následky. Pokud by však „doménově“ nedostatečně zohledněný trvalý následek byl trvalým následkem jediným či nejvýznamnějším, bylo by omezení dvojnásobkem základní částky (která by reálně byla nulová či méně významná) ve zřejmém rozporu s požadavkem na co nejúplnější kompenzaci vzniklé nemajetkové újmy, resp. se zásadami slušnosti ve smyslu § 2958 NOZ.

Vzhledem k tomu, že je to primárně soud, kdo je odpovědný za spravedlivé rozhodnutí v konkrétním případě, může pochopitelně i soud sám oproti názoru znalce dojít k závěru, že v daném případě hodnocení ZSU podle domén nezohledňuje plně celkovou situaci poškozeného, a to například na základě písemných podání nebo účastnického výsledku poškozeného či jeho příbuzných. V takovém případě přizná poškozenému takovou náhradu ZSU, která bude zohledňovat též Metodikou nedostatečně reflektovaný trvalý následek; jako u každého jiného rozsudku týkající se náhrady nemajetkové újmy soud v odůvodnění vysvětlí, podle jakých kritérií či jakým postupem dospěl k jím přiznané výši náhrady ZSU. Ohledně případného omezení dvojnásobkem základní částky pak platí totéž, co bylo uvedeno v odstavci výše.

---

³¹⁰ KLOS, Dušan. Aktuální praktické poznámky k aplikační praxi tzv. Metodiky NS ke stanovení náhrady nemajetkové újmy na zdraví z pohledu znalce a znalecké činnosti. *Bulletin advokacie* [online]. 9. 4. 2018 [cit 2020-06-30]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/aktualni-prakticke-poznamky-k-aplikacni-praxi-tzv.-metodiky-ns-ke-stanoveni-nahrady-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-z-pohledu-znalce-a-znalecke-cinnosti>.

Závěr

Metodikou se s různou intenzitou zabývám již přes 6 let, prakticky již od jejího zveřejnění na internetových stránkách Nejvyššího soudu v dubnu 2014. Přivítal jsem ji jako velmi potřebnou pomůcku ke stanovování náhrad nemajetkových újem na zdraví za situace, kdy po zrušení náhradové vyhlášky neměla praxe k dispozici nic více, než vznešeně, leč vágně znějící ustanovení § 2958 NOZ. Tento stav ohrožoval možnost mimosoudního řešení pojistných událostí (zejména v oblasti povinného ručení), s rizikem zahlcení soudů žalobami poškozených, jakož i nejednotného rozhodování jednotlivých soudů, aniž by navíc zúčastněné subjekty měly o výši náhrad alespoň rámcovou představu.

Pozitivní efekt samotné *existence* Metodiky však nutně neznamená, že Metodika jako taková je bez vad a nedostatků – ze závěrů této práce bohužel vyplývá, že spíše opak je pravdou. Z osobního pohledu mohu říci, že čím více jsem se do pravidel a nastavení Metodiky ponořoval, tím více vad a nedostatků (navíc většinou systémových) jsem objevoval. Nashromáždilo se jich nakonec tolik, že jsem hluboce přesvědčen, že Metodika ve své dosavadní podobě nesplňuje záměr zákonodárce na spravedlivou náhradu nemajetkových újem vyjmenovaných v § 2958 NOZ.

Než se dostaneme ke shrnutí hlavních vad a nedostatků Metodiky, je vhodné připomenout hlavní příčiny tohoto stavu. Vedle nedostatečného časového prostoru pro přípravu Metodiky vidím jako hlavní důvod její neuspokojivé podoby nevyvážené složení tzv. hlavní pracovní skupiny jejích autorů, konkrétně pak absenci zástupců poškozených. Má jistě svá pozitiva, že se vypracování Metodiky ujali primárně zástupci justice (především Nejvyššího soudu), ti však v optimálním případě měli též – podobně jako tak činí v soudních řízeních – vyhodnocovat protichůdné představy jednotlivých účastníků (názorových oponentů) a balancovat je tak, aby byl naplněn smysl a účel zákona.

V daném případě však nebylo co vyhodnocovat či balancovat, neboť zatímco pojišťovny byly v hlavní pracovní skupině zastoupeny hned třemi osobami, reprezentanti poškozených v ní zcela absentovali, když k účasti vůbec nebyli přizváni. To se logicky projevilo tak, že zástupci justice měli k dispozici převážně jednostranné informace a argumenty od pojišťoven, zatímco názorová opozice poškozených, přirozeně tendující k násobnému zvyšování částek odškodnění oproti náhradové vyhlášce, zůstala nevyslyšena. Tím není řečeno, že by snad zástupci justice či ostatních autorů Metodiky nekriticky přejímali představy pojišťoven – vzniklou situaci však lze přirovnat k tomu, kdy jeden z účastníků řízení není předvolán k soudnímu jednání a soud následně jedná pouze za účasti druhého účastníka, který naopak v řízení vystupuje velmi aktivně.

Pokud soud slyší pouze argumenty jedné strany, je pro něj velmi obtížné vedle vlastního rozhodovacího procesu zároveň ještě proaktivně nalézat potenciální argumenty protistrany, aby mohl situaci posoudit z obou stran; soud většinou věc posoudí toliko na základě vlastních úvah a toho, co přednesl řádně zastoupený účastník řízení. To je ostatně jedním z hlavních důvodů existence zásady *audiatur et altera pars*, která by měla být dodržována tím spíše za situace, kdy je fakticky předmětem rozhodování formulace pravidel týkajících se tisíců poškozených ročně.

Nelze vyčítat pojišťovněm, že chtěly mít co největší vliv na to, jaká částka z jimi každoročně vybíraných cca 25 miliard Kč³¹¹ na povinné ručení půjde na náhrady nemajetkových újem na zdraví; bylo by ostatně jejich obchodním pochybením, pokud by tak nečinily. Zároveň se však nelze divit tomu, že při absenci zástupců poškozených jakožto přirozených názorových oponentů pojišťoven se (i přes optimistická očekávání odborné i laické veřejnosti) tyto náhrady po rekodifikaci navýšily pouze tak, že v současné době nekryjí ani nárůst průměrné měsíční mzdy od roku 2001, tedy doby vzniku náhradové vyhlášky.³¹² To, co soudy před Metodikou často kompenzovaly pomocí *mnohonásobků*, se v důsledku nevhodně stanovených pravidel Metodiky přetavilo toliko do cca dvojnásobku v případě bolestného, a u náhrad ZSU dokonce pouze do cca 1,6násobku.³¹² Výsledkem je stav, že na náhrady nemajetkových újem na zdraví jdou z vybraného pojistného na povinné ručení pouhá cca 4 procenta,³¹¹ a to pouze formou bolestného a náhrad ZSU, když další nemajetkové újmy nejsou kompenzovány prakticky vůbec.

Hlavní vady a nedostatky Metodiky vedoucí k tomuto nespokojivému stavu jsem v této disertační práci podrobně zanalyzoval v rámci jednotlivých kapitol věnujících se bolestnému, kompenzaci DNÚ a náhradě ZSU. Na tomto místě je lze shrnout následovně:

V případě kompenzace bolesti je hlavním problémem příliš nízko nastavená hladina částek bolestného, kterou je třeba navýšit minimálně dvojnásobně. To lze v rámci „první pomoci“ učinit prakticky okamžitě navýšením hodnoty bodu na 2 % průměrné měsíční mzdy a rozšířením možnosti posuzujících lékařů navýšit bodové ohodnocení bolesti z důvodu komplikací v léčbě až o 60 % oproti současným 20 %. Hodnocení bolesti však současně trpí též kvalitativními problémy, a to především nevhodným (bolestivostí jednotlivých stavů neodpovídajícím) nastavením relací mezi jednotlivými položkami, jakož i nepřehledným a příliš rozsáhlým systémem samotných položek bolestivých stavů. Proto jsem v této práci předložil nový způsob hodnocení bolesti, založený na 11stupňové numerické hodnotící škále DVPRS

---

³¹¹ K výpočtu tohoto údaje viz výklad na s. 170 v rámci kapitoly 4.7 (Důsledky výpočtu dle pravidel Metodiky na výši náhrady ZSU i náhrad obecně) výše.

³¹² V podrobnostech viz ohledně bolestného výklad na s. 62 až 64 v rámci kapitoly 2.4 (Pravidla pro hodnocení bolesti) a ohledně náhrad ZSU kapitolu 4.7 (Důsledky výpočtu dle pravidel Metodiky na výši náhrady ZSU i náhrad obecně) na s. 167 a násl. výše.

(jakožto externím referenčním rámci pro hodnocení bolesti), na převodní tabulce jednotlivých stupňů bolesti na body a na časových profilech bolesti, aplikovaných na redukovaný počet bolestivých stavů; na základě tohoto systému by každému bolestivému stavu byla přidělena realitě mnohem více odpovídající bodové ohodnocení. Tento způsob si však vyžádá vytvoření jednotlivých časových profilů ze strany příslušných odborníků, a proto jej nelze implementovat ihned. Po vypracování časových profilů pak bude možné nastavit hodnotu bodů dle nového způsobu hodnocení bolesti tak, aby i celková hladina nově posuzovaného bolestného byla oproti současnému stavu minimálně dvojnásobná.

Důvodem praktické absence kompenzace dalších nemajetkových újem je skutečnost, že Metodika a na ni navazující judikatura Nejvyššího soudu bohužel nerespektují jednoznačné znění § 2958 NOZ, které odškodnění DNÚ klade – bez jakýchkoliv dodatečných podmínek – na roveň kompenzací bolestí, navíc v kontextu základních zásad nového občanského zákoníku, které na jedno z nejvyšších míst staví právo člověka prožívat svůj život podle svého, v kruhu jeho rodiny či jiných blízkých lidí, při zachování jeho důstojnosti a soukromí. V důsledku tohoto přístupu Metodiky, resp. judikatury Nejvyššího soudu je kategorie dalších nemajetkových újem, ač obsahově velmi bohatá, zcela nepřipadně redukována pouze na obskurní či mimořádné (běžně nenastávající) situace, v důsledku čehož je většina skutečných DNÚ neorganicky včleňována do paralelní kategorie „bolestí v širším smyslu“. Tento přístup je navíc ve zjevném rozporu s požadavkem kauzality, neboť DNÚ jsou *samy o sobě* následkem ublížení na zdraví, zcela nezávislým na existenci bolestí, které (podobně jako např. trvalé následky či ztráta na výdělku) mohou či nemusejí vedle DNÚ nastat. Metodikou navrhovaná „kompenzace“ drtivé většiny dalších nemajetkových újem v rámci bolestného ve svém důsledku znamená, že DNÚ nejsou kompenzovány vůbec, neboť bolestné je odškodňováno paušálně bez ohledu na to, zda kromě bolestí vznikly poškozenému též další nemajetkové újmy.

Vzhledem k výše uvedené marginalizaci DNÚ ve své práci prezentuji podrobné třídění jednotlivých dalších nemajetkových újem, aby byly patrné rozsáhlé dopady, jež má ublížení na zdraví na poškozeného *vedle* jeho bolestí a případných trvalých následků, jak to ostatně vnímá i samotný § 2958 NOZ. V návaznosti na to současně předkládám návrh kompenzačního rámce pro DNÚ, který je založen je denních sazbách v rozmezí 250 až 2 000,- Kč/den v závislosti na intenzitě DNÚ. Tento kompenzační systém lze implementovat prakticky okamžitě, neboť při existenci kompenzačního rámce již prakticky jde pouze o vynásobení jednotlivých počtů dní příslušnými sazbami.

U ztížení společenského uplatnění je hlavním důvodem nedostatečných náhrad velký počet mnohdy marginálních domén v kombinaci se zcela nevhodně nastavenými vahami těchto domén, které jsou často *nepřímo* úměrné jejich reálnému významu (tedy čím méně významná doména, tím větší má paradoxně váhu). Tento systém bohužel prakticky za všech okolností (snad s výjimkou vigilního kómatu) v rámci hodnocení „rozmělní“ *skutečný* dopad příslušného postižení na život poškozeného. Hodnocení ZSU současně trpí i kvalitativními problémy, když stupně obtíží musí soudní znalci hodnotit na základě zcela kontraintuitivní *asymetrické* stupnice, což v kombinaci s nutností hodnotit více než sedm desítek různých domén vnáší do jejich hodnocení vysokou subjektivitu. Tato situace mnohdy nabývá až absurdních rozměrů, kdy soudní znalci za účelem vyššího stupně objektivitě často nejprve poškozeného „tajně“ ohodnotí podle pracovněprávního náhradového nařízení vlády a v návaznosti na to své hodnocení ZSU dle Metodiky upraví tak, aby vypočtená kompenzace byla přibližně stejná. Náhradové nařízení vlády přitom vychází ze systému náhradové vyhlášky, kterou nový občanský zákoník výslovně zrušil s tím, že se opouští myšlenka, že by sazebník výše náhrad měl stanovit zákon „*nebo dokonce podzákonný předpis*“. V důsledku vad Metodiky tak praxe jde prakticky přímo proti záměrům nového občanského zákoníku.

Za účelem odstranění výše uvedených problémů při hodnocení ZSU dle Metodiky jsem v této práci představil nový způsob hodnocení ZSU, který vychází ze stejných principů jako Metodika, ale korektněji nastavuje jednotlivé parametry. Konkrétně jde zejména o redukci počtu hodnocených domén ze 74 na 25 reprezentativních domén, přílehavější nastavení jejich vah, jakož i nahrazení asymetrické stupnice obtíží výrazně intuitivnější symetrickou škálou. I tento systém lze aplikovat prakticky okamžitě, neboť je detailně rozpracován včetně popisu jednotlivých domén a pro soudní znalce vyškolené pro aplikaci Metodiky bude bezpochyby jednodušší, než systém současný.

Pokud shora uvádím, že jednotlivé změny Metodiky představující korekci současné nedostatečné kompenzace nemajetkových újem na zdraví lze implementovat prakticky okamžitě, vzniká otázka, kdo by měl v praxi tuto implementaci iniciovat. Pojišťovny to jistě nebudou, neboť těm pochopitelně nízká hladina náhrad vyhovuje. Aktivita ze strany právních zástupců poškozených pak není způsobilá přinést okamžitou změnu poměrů, neboť soudy i pojišťovny aplikují Metodiku v její současné podobě.

Odpověď je v zásadě jednoduchá – jestliže odborná i laická veřejnost Metodiku k náhradě nemajetkových újem na zdraví přirozeně vnímá jako „Metodiku Nejvyššího soudu“, neboť se jejím vypracování zásadní měrou podíleli soudci Nejvyššího soudu, byla publikována ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu a je k dispozici na internetových

stránkách Nejvyššího soudu, pak je stejně přirozený závěr, že implementaci navržených změn by měli iniciovat primárně soudci Nejvyššího soudu, kteří se podíleli na původním znění Metodiky, neboť ti mají v tomto ohledu dostatečnou odbornou i formální autoritu. Ostatně Metodika byla ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu publikována s tím, že „*Nejvyšší soud ... žádá o sdělování zkušeností s praktickým využitím Metodiky, aby mohla být případně doplňována či zpřesňována*“.³¹³

Je vhodné na tomto místě zmínit, že na vady a nedostatky Metodiky (zejména na nízkou hladinu bolestného, zcela nevhodně nastavené doménové váhy a nepřipadnou marginalizaci DNÚ) jsem na různých fórech během posledních 6 let opakovaně upozorňoval, aniž by to však ze strany Nejvyššího soudu vyvolalo viditelnou snahu o změnu Metodikou nastaveného kursu. Na druhou stranu je pravdou, že doposud byly některé mé návrhy na změny pouze obecného rázu (např. „je třeba změnit nastavení vah domén“), aniž bych prezentoval konkrétní a zároveň komplexní návrh příslušné změny, který by bylo možné okamžitě implementovat. Stejně tak jsem neprezentoval žádná statistická data, která by potvrdovala správnost mých předpovědí o negativním vlivu mnou kritizovaných pravidel Metodiky na výši náhrad jednotlivých újem na zdraví.

Oboje jsem se v této práci snažil napravit. Veškeré vady a nedostatky Metodiky jsem nejprve podrobně zanalyzoval a na základě toho předložil komplexní návrhy na změnu kompenzace bolestí, DNÚ i ztížení společenského uplatnění v rámci Metodiky, které lze uplatnit prakticky okamžitě (pouze změna v oblasti bolestného je dvoufázová, a to v návaznosti na nutnost vypracování časových profilů bolesti po prvotním navýšení hodnoty bodu). Stejně tak jsem doložil konkrétní statistická data (přímo od České kanceláře pojistitelů), ze kterých jednoznačně vyplývají nedostatečné „porekodifikační“ nárůsty kompenzací nemajetkových újem, zůstávající hluboko pod předchozími očekáváními odborné i laické veřejnosti, a dokonce i pod prostým zohledněním nárůstu průměrné měsíční mzdy od doby vzniku náhradové vyhlášky, která od počátku roku 2002 až do konce roku 2013 držela hodnotu bodu na fixních 120,- Kč. Domnívám se proto, že nyní již nastal čas pravidla Metodiky změnit tak, aby došlo k navýšení náhrad nemajetkových újem na zdraví zohledňující jak účel § 2958 NOZ a s ním spojená očekávání, tak i významný nárůst průměrné měsíční mzdy doby vzniku zrušené náhradové vyhlášky.

Méně vhodnou alternativou iniciativy ze strany soudců Nejvyššího soud by mohla být iniciativa Ministerstva spravedlnosti, podobně jako ji toto ministerstvo projevilo u revize

---

³¹³ Poslední odstavec první strany úvodního textu Metodiky (před Preambulí), ve znění publikovaném pod č. 63/20014 Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

přehledu bolestí a sazeb bodového hodnocení těchto bolestí koncem roku 2019³¹⁴ (což však podle všeho povede ke změnám spíše kosmetickým). Vedle skutečnosti, že by šlo (byť dobrými úmysly vedenou) formu ingerence moci výkonné do podoby pomůcky pro potřeby moci soudní, je zřejmé, že bez alespoň implicitního souhlasu soudců Nejvyššího soudu není možné očekávat okamžitou akceptaci nové podoby Metodiky ze strany justice, a tím pádem ani pojistné praxe.

Nelze zcela vyloučit ani variantu, že Nejvyšší soud bude nadále setrvávat na Metodice v jejím současném znění, a to přes všechny její vady a nedostatky a nízké náhrady, které v neprospěch poškozených produkuje. V takovém případě poškozeným nezbude, než aby se náhrad ve výši dle mnou navržených pravidel Metodiky domáhali prostřednictvím nižších soudů a v konečné (ústavní) instanci prostřednictvím Ústavního soudu. I pravomoci Nejvyššího soudu mají totiž své limity – jako čistě *právní* instance není Nejvyšší soud oprávněn přezkoumávat *skutkové* závěry odvolacích soudů, mezi které patří též stanovení konkrétní výše náhrady nemajetkové újmy úvahou soudu podle § 136 OSŘ; přezkumná pravomoc dovolacího soudu je v tomto ohledu omezena pouze na právní otázku případné zjevné nepřiměřenosti úvah odvolacího soudu ohledně výše náhrady.³¹⁵

Limity Nejvyššího soudu ve vztahu k Ústavnímu soudu jsou pak celkem zřejmé a vyplývají z precedenční závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu pro všechny orgány a osoby (čl. 89 odst. 2 Ústavy), tedy i pro Nejvyšší soud. Jak známo, Ústavní soud je k současné podobě Metodiky poněkud rezervovaný a z jeho judikatury (zejména z nálezů sp. zn. IV. ÚS 2578/19 a sp. zn. IV. ÚS 2706/19) vyplývá, že pokud by existence vad a nedostatků Metodiky v jakémkoliv konkrétním případě indikovala odchylku od Metodikou stanoveného základu směrem nahoru, bude povinností soudu tak učinit.³¹⁶

Ostatně případy, kdy Ústavní soud koriguje názory Nejvyššího soudu, jsou relativně časté, a to zejména v oblasti náhrad nemajetkových újem, kde jde většinou o zásahy do těch nejzákladnějších lidských práv. Jako příklad lze uvést hojně citovaný nález sp. zn. I. ÚS 2844/14 ze dne 22. 12. 2015, kterým Ústavní soud zrušil mj. rozhodnutí Nejvyššího soudu, jenž neshledal nic závadného na neadekvátním snížení náhrad ze strany Vrchního soudu v Olomouci v kauze, kdy 15letý pacient zcela zbytečně zemřel v důsledku několikerého zásadního selhání lékařů

³¹⁴ K této iniciativě Ministerstva spravedlnosti viz výklad na s. 35 v rámci kapitoly 1.3.5 (Neujasněnost otázky autorství Metodiky).

³¹⁵ Ohledně podrobné analýzy přezkumných pravomocí Nejvyššího soudu ve vztahu k náhradám nemajetkových újem na zdraví viz MALIŠ, Daniel. Je Nejvyšší soud oprávněn snižovat náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví či usmrcení blízké osoby? *epravo.cz* [online]. 1. 11. 2016 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/je-nejvyssi-soud-opravnen-snizovat-nahrady-nemajetkove-ujmy-pri-ublizeni-na-zdravi-ci-usmrceni-blizke-osoby-103734.html>.

³¹⁶ K bližšímu rozboru pohledu Ústavního soudu na Metodiku viz výklad na s. 40 a 41 výše v rámci kapitoly 1.4 (Závaznost Metodiky).

Nemocnice Prostějov. Dalším příkladem může být nálezný sp. zn. II. ÚS 46/16 ze dne 1. 8. 2016, kdy Ústavní soud zrušil rozhodnutí Nejvyššího soudu, který „od stolu“ o více než 1 milion Kč snížil náhradu ZSU ženě, která v důsledku dopravní nehody způsobené opilým řidičem ochrnula na obě dolní končetiny a trpí dlouhodobými psychickými problémy. A konečně jako třetí příklad lze uvést celkem nedávný nálezný Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2149/17 ze dne 10. 12. 2019, kterým ukončil aplikaci Nejvyšším soudem dlouhodobě prosazovaného názoru, že pozůstalým nenáleží úroky z náhrady nemajetkové újmy způsobené usmrcením osoby blízké, pokud je škůdce s poskytnutím této náhrady v prodlení.

Validace korigovaných pravidel Metodiky prostřednictvím nižších soudů a Ústavního soudu je však cesta na mnoho let, během kterých by se poškozeným nadále nedostávalo spravedlivé kompenzace. Tento stav by vyhovoval toliko pojišťovně, které však – na rozdíl od poškozených – mají dostatečné institucionální zázemí k hájení vlastních zájmů. Vzniklé vícenásobné pak navíc pojišťovny mohou promítnout do výše pojistného, jakkoliv by to vzhledem ke konkurenci na trhu s povinným ručením zřejmě nebylo v rozsahu, který by si představovaly. Z hlediska vlastníků vozidel jakožto plátců pojistného je pak vhodné zmínit, že i dvoj- až trojnásobné zvýšení náhrad nemajetkových újem na zdraví by se (vzhledem k současnému pouze cca 4% podílu těchto náhrad na celkovém vybraném pojistném) neprojevilo více, než cca 10% navýšením pojistného. To představuje přibližně 300,- Kč ročně, což je částka, kterou si vlastníci vozidel v rámci solidarity s poškozenými (kterými se ostatně sami mohou stát) jistě budou schopni připlatit.³¹⁷

Věřím proto, že se ke změně Metodiky najde i u Nejvyššího soudu potřebná vůle a poškození tak budou mít po mnoha letech čekání nárok na skutečně adekvátní náhrady, jejichž výše Českou republiku alespoň přiblíží k zemím, kde je kompenzace nemajetkových újem na vysoké úrovni, jako je např. Francie, Itálie či Anglie. Pokud k tomu mnou předkládaná disertační práce přispěje, bude i její praktický účel naplněn. Současně věřím, že má práce i v rámci občanskoprávní teorie přispěje k lepšímu pochopení problematiky náhrady nemajetkové újmy na zdraví, ať již jde o nové pohledy na kompenzaci „zavedených“ institutů bolestí a ztížení společenského uplatnění, nebo o podrobné rozpracování zcela nového institutu dalších nemajetkových újem na zdraví.

---

³¹⁷ Ke konci roku 2019 evidovala Česká kancelář pojistitelů celkem 8 406 682 pojištěných vozidel (ohledně zdroje viz poznámka pod čarou č. 272 na s. 170), proto by navýšení průměrného pojistného o 300,- Kč představovalo celkem cca 2,5 miliardy navíc ($8\,406\,682 \times 300,- \text{ Kč} = 2\,522\,004\,600,- \text{ Kč}$). Tato roční částka navýšení by tedy byla 2,5krát vyšší, než je cca 1 miliarda Kč ročně vyplácená na náhradách nemajetkových újem v současnosti (ohledně objemů těchto kompenzací v letech 2014 až 2019 viz tabulka 28 na s. 170 výše). Celkem by tak na náhrady nemajetkových újem na zdraví bylo k dispozici cca 3,5 miliardy Kč ročně.

Seznam zkratek

autorský zákon	zákon č. 212/2000 Sb., autorský zákon
AZ	zákon č. 212/2000 Sb., autorský zákon
ČKP	Česká kancelář pojistitelů
ČLS JEP	Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně
ČSÚ	Český statistický úřad
DN	dočasné následky
DNÚ	další nemajetkové újmy
DVPRS	numerická hodnotící škála bolesti Ministerstva obrany a Ministerstva pro záležitosti veteránů USA (z anglického Defense & Veterans Pain Rating Scale)
Metodika	Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví
Mezinárodní klasifikace nemocí	Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů
MKF	Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví
MKN-10	Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů
náhradová vyhláška	vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění
náhradové nařízení vlády	nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání

nařízení	nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. 2. 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů
NES	negativní emoční stavy
nový občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
občanský soudní řád	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
průměrná měsíční mzda	průměrná hrubá měsíční nominální mzda na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství
R 12/2020	rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2635/2018 ze dne 2. 5. 2019, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 12/2020
R 52/2012	rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2357/2010 ze dne 11. 1. 2012, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 52/2012
R 7/2019	usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2245/2017 ze dne 1. 11. 2017, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 7/2019
Rt 15/2020	usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 1017/2018 ze dne 18. 10. 2018, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 15/2020

Rt 39/2018	usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 190/2017 ze dne 20. 9. 2017, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 39/2018
Sbírka	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu
skupinové kódy	skupinové názvy odpovídající trojmístným alfanumerickým kódům S00 až S99 a T17 až T70 v náhradové vyhlášce
Smlouva o koordinaci	smlouva o koordinaci expertní činnosti a zpracování metodiky uzavřená dne 30. 12. 2013 mezi Ministerstvem spravedlnosti a Společností medicínského práva
SOZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
starý občanský zákoník	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
starý zákoník práce	zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce
SZP	zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce
zákon č. 82/1998 Sb.	zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců	zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců
zákoník práce	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
ZP	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
ZSS	zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích
ZSU	ztížení společenského uplatnění

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BENDINGER, Tom; PLUNKETT, Nick. Measurement in pain medicine. *BJA Education*. 2016, č. 9, s. 310–315. ISSN 2058-5357. Dostupné z: <https://academic.oup.com/bjaed/article/16/9/310/1743769>.

BUCKENMAIER, Chester et al. Preliminary Validation of the Defense and Veterans Pain Rating Scale (DVPRS) in a Military Population. *Pain Medicine*. 2013, č. 1, s. 110–123. ISSN 1526-2375

DIJKERS, Marcel. Comparing quantification of pain severity by verbal rating and numeric rating scales. *The Journal of Spinal Cord Medicine*. 2010, č. 3, s. 232-242. ISSN 1079-0268. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2920116>.

DOLEŽAL, Tomáš; LAVICKÝ, Petr. Pojetí náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví podle nového občanského zákoníku a s tím spojené procesní aspekty. *Právní rozhledy*. 2014, č. 10, s. 358-363. ISSN 1210-6410.

ELISCHER, David. Citová újma, ztráta naděje, reflexní újma, újma na kráse, budoucí škoda aneb pojetí újmy ve francouzském právu. *Zdravotnické fórum. Pravidelná příloha časopisu Právní fórum*. 2012, č. 4, s. 21–30. ISSN 1804-9664.

HADAMČÍK, Lukáš; VOJTEK, Petr. Z květnového zasedání občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu. *Soudce*. 2018, č. 6, s. 34-35. ISSN 1211-5347.

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

JIRSA, Jaromír. Odčinění újmy na zdraví „ponovu“. *Právní prostor* [online]. 1. 3. 2016 [cit. 2020-06-30]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/odcineni-ujmy-na-zdravi-ponovu>.

Judicial College: *Guidelines for the Assessment of General Damages in Personal Injury Cases*. 14th Edition. Oxford: Oxford University Press, 2017. ISBN 978-0-19-881452-8.

KLOS, Dušan. Aktuální praktické poznámky k aplikační praxi tzv. Metodiky NS ke stanovení náhrady nemajetkové újmy na zdraví z pohledu znalce a znalecké činnosti. *Bulletin advokacie* [online]. 9. 4. 2018 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/aktualni-prakticke-poznamky-k-aplikacni-praxi-tzv.-metodiky-ns-ke-stanoveni-nahrady-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-z-pohledu-znalce-a-znalecke-cinnosti>.

MACH, Jan. Hodnocení bolestného a ztížení společenského uplatnění lékařem po účinnosti nového občanského zákoníku. *Tempus Medicorum*. 2015, č. 7-8, s. 30-31. ISSN 1214-7524. Dostupné též z: http://www.lkcr.cz/doc/tempus_file/tm-7-8_15-107.pdf.

MALIŠ, Daniel. Je Nejvyšší soud oprávněn snižovat náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví či usmrcení blízké osoby? *epravo.cz* [online]. 1. 11. 2016 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/je-nejvyssi-soud-opravnen-snizovat-nahrady-nemajetkove-ujmy-pri-ublizeni-na-zdravi-ci-usmrceni-blizke-osoby-103734.html>.

MELZER, Filip; TÉGL, Petr, a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894 – 3081*. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-199-1.

Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví: MKF. Přeložil Jan PFEIFFER, přeložila Olga ŠVESTKOVÁ. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1587-2.

Ministerstvo spravedlnosti. *Újma za narušení dovolené*. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/nahrada-ujmy/konkretni-zmeny/ujma-za-naruseni-dovolene>.

PETROV, Jan; VÝTISK, Michal; BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, komentář k § 2543, m. č. 10, s. 2534. ISBN 978-80-7400-653-1.

POLOMANO, Rosemary et al. Psychometric Testing of the Defense and Veterans Pain Rating Scale (DVPRS): A New Pain Scale for Military Population. *Pain Medicine*. 2016, č. 8, s. 1505–1519. ISSN 1526-2375.

Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky. *Přehled o nehodovosti na pozemních komunikacích v České republice za rok 2014*. Praha květen 2015. Dostupné z: <https://www.policie.cz/soubor/prehled-nehodovosti-za-rok-2014-pdf.aspx>.

SHABU, Martin. Iva Brožová: Problémem soudů není rychlost.... *Lidové noviny* [online]. 20. 2. 2015 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: https://ceskapozice.lidovky.cz/tema/iva-brozova-problemem-neni-rychlost-ale-duveryhodnost-soudu.A150217_145438_pozice-tema_kasa.

ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. (§ 2521-3081)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-630-3.

TOMÍČEK, Petr. S přelomem roku odchází osm soudců Nejvyššího soudu, je to více než desetina z celkového počtu. *Aequitas. Čtvrtletník Nejvyššího soudu*. 2018, č. 4. ISSN 2570-57. Dostupné z: [http://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/AAF1D674DAB5AB95C125836A00325187/\\$file/AEQUITAS4.pdf](http://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/AAF1D674DAB5AB95C125836A00325187/$file/AEQUITAS4.pdf).

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. *Zdravotnická ročenka České republiky 2018*. Praha: ÚZIS ČR, 2019. ISSN 1210-9991. Dostupné též z: <https://www.uzis.cz/res/f/008280/zdrroccz-2018.pdf> [cit 2020-05-14].

VOJTEK, Petr. Jak vznikala Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (§ 2958 obč. zák.). *epravo.cz digital*. 2015, č. 3. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://tablet.epravo.cz/3-2015/tema-vydani-komentare-jak-vznikala-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-2958-obc-zak>.

VRCHA, Pavel. Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví podle § 2958 občanského zákoníku. *Tempus Medicorum*. 2014, č. 12, s. 34-35. ISSN 1214-7524. Dostupné též z: https://www.lkcr.cz/doc/tempus_file/tempus_medicorum_12_2014-100.pdf.

WENDSCHE, Peter; DRÁČ, Pavel. Jsou operace malleolárních zlomenin snadné? *Acta chirurgiae orthopaedicae et traumatologiae Českoslovacae*. 2012, č. 6, s. 540–54. ISSN 0001-5415. Dostupné z: http://www.achot.cz/dwnld/achot_2012_6_540_548.pdf.

ŽDÁREK, Roman; TĚŠINOVÁ, Jolana; ŠKÁROVÁ, Marta; WALTR, Robert; PÚRY, František a kol.: *Metodika odškodňování imateriálních újem na zdraví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-280-9.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

BLAŽEK, Vojtěch. Proč si mě prezident vybral? To nevím, říká nový předseda Nejvyššího soudu. *Seznam Zprávy* [online]. 10. 6. 2020 [cit. 2020-06-30]. K dispozici z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/proc-si-me-prezident-vybral-to-nevim-rika-novy-predseda-nejvyssiho-soudu-108480>.

Česká kancelář pojistitelů. *Počet pojištěných vozidel v databázi ČKP*. [cit. 2020-06-30]. K dispozici z: <https://www.ckp.cz/statistiky/pocet-pojistenych-vozidel>.

Česká kancelář pojistitelů. *Vývoj povinného ručení 2019: Průměrně motoristé zaplatí 2969 Kč za povinné ručení, o 4 % více než loni. Cena za opravu vozidel ale vzrostla téměř o 7 %*. 24. 10. 2019 [cit. 2020-06-30]. K dispozici z: <https://www.ckp.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/137-vyvoj-povinneho-ruceni-2019-prumerne-motoriste-zaplati-2969-kc-za-povinne-ruceni-o-4-vice-nez-loni-cena-za-opravu-vozidel-ale-vzrostla-temer-o-7>.

ČLS JEP. *Základní informace o ČLS JEP*, z. s. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.cls.cz/zakladni-informace>.

ČSÚ. *Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců v národním hospodářství podle ekonomické činnosti (sekce CZ-NACE) a sfér - kumulace ze čtvrtletních zjišťování*. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/60664312/1100251812.pdf/299d0360-97f2-4183-8897-dcb32e2ab931>.

ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2010*. 9. 3. 2011 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2010-d3rmaj0ytt>.

ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2011*. 9. 3. 2012 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2011-eklbwslk02>.

ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2012*. 11. 3. 2013 [cit. 2020-06-30]. Dostupná z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2012-xjxhpyzbtz>.

ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2013*. 11. 3. 2014 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2013-2w1wzcxx2x>.

ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2014*. 11. 3. 2015 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truea9fbwn>.

ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2015*. 11. 3. 2016 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2015>.

ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2016*. 10. 3. 2017 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2016>.

ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2017*. 9. 3. 2018 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2017>.

ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2018*. 8. 3. 2019 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2018>.

ČSÚ. *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2019*. 6. 3. 2020 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019>.

ČTK. *Ministerstvo chce upravit metodiku Nejvyššího soudu k nemajetkové újmě. Česká justice* [online]. 21. 11. 2019 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/11/ministerstvo-chce-upravit-metodiku-nejvyssiho-soudu-k-nemajetkove-ujme>.

Důvodová zpráva k vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti, s. 1, dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORN9VMF63E8> [cit. 2020-06-01].

FARYOVÁ, Ivana. *Kvůli odškodnění se zjišťuje i to, jestli se lidé měli rádi, říká soudce*. *iDnes.cz* [online]. 19. 5. 2018 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/soud-odskodneni-smrt-ujma-na-zdravi-db0-/domaci.aspx?c=A180517_401785_domaci_skr.

Groupe de travail dirigé par Jean-Pierre Dintilhac. *Rapport du groupe de travail chargé d'élaborer une nomenclature des préjudices corporels*. Červenec 2005 [cit. 2020-06-30]. K dispozici z: https://solidarites-sante.gouv.fr/IMG/pdf/Rapport_groupe_de_travail_nomenclature_des_prejudices_corporels_de_Jean-Pierre_Dintilhac.pdf.

JF Law Limited. *Difference Between General And Special Damages*. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.accidentclaimsadvice.org.uk/difference-between-general-and-special-damages>.

KNOTT, Ron. *Fibonacci Numbers and Nature*. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <http://www.maths.surrey.ac.uk/hosted-sites/R.Knott/Fibonacci/fibnat.html>.

LÉKO, Kristián. Petr Vojtek: Újma na zdraví je velmi subjektivní. *Lidové noviny* [online]. 26. 1. 2016 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: https://ceskapozice.lidovky.cz/tema/petr-vojtekujma-na-zdravi-je-velmi-subjektivni.A160125_144058_pozice-tema_lube.

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. *Mezinárodní klasifikace nemocí*. [cit. 2020-05-08] Dostupné z: <https://www.uzis.cz/index.php?pg=registry-sber-dat--klasifikace--mezinarodni-klasifikace-nemoci>.

VISMARA, Lorenzo. *The Court of Milan Tables – Bodily Injury Compensation in Italy*. Červenec 2018 [cit. 2020-06-30]. K dispozici z: <https://media.genre.com/documents/cfpc1807-en.pdf>.

Výpis z registru doménových jmen ohledně domény datanu.cz, dostupný z: <https://www.nic.cz/whois/domain/datanu.cz> [cit. 2020-04-15].

Výpis z registru doménových jmen ohledně domény nahradazsu.cz, dostupný z: <https://www.nic.cz/whois/domain/nahradazsu.cz> [cit. 2020-04-15].

3. Seznam použitých právních předpisů

nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. 2. 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů

nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání

vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti

vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění

zákon č. 212/2000 Sb., autorský zákon

zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce

zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla

zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících

4. Seznam použité judikatury

nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 566/05 ze dne 20. 9. 2006

nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2844/14 ze dne 22. 12. 2015

nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 733/01 ze dne 24. 2. 2004

nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2283/17 ze dne 28. 8. 2018

nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1975/08 ze dne 12. 1. 2009

nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2149/17 ze dne 10. 12. 2019

nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 46/16 ze dne 1. 8. 2016

nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 252/04 ze dne 25. 1. 2005

nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2578/19 ze dne 31. 3. 2020

nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2706/19 ze dne 21. 4. 2020

nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3122/15 ze dne 2. 2. 2016

nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2062/18 ze dne 22. 10. 2018

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3687/2018 ze dne 28. 5. 2019

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1222/2012 ze dne 3. 2. 2015

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2109/2018 ze dne 28. 11. 2019

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2635/2018 ze dne 2. 5. 2019, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 12/2020

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3228/2014 ze dne 16. 12. 2015, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 7/2017

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3475/2015 ze dne 21. 3. 2017

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2357/2010 ze dne 11. 1. 2012, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 52/2012

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tdo 1402/2015 ze dne 12. 4. 2016

rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve spojených věcech Christopher Sturgeon, Gabriel Sturgeon, Alana Sturgeon proti Condor Flugdienst GmbH (C-402/07) a Stefan Böck, Cornelia Lepuschitz proti Air France SA (C-432/07) ze dne 19. 11. 2009

stanovisko pléna Nejvyššího soudu sp. zn. Plsn 1/2011 ze dne 14. 9. 2011

stanovisko pléna Nejvyššího soudu sp. zn. Plsn 1/2015 ze dne 5. 1. 2017

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 5452/2016 ze dne 20. 4. 2017

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2245/2017 ze dne 1. 11. 2017, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 7/2019

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2596/2018 ze dne 30. 5. 2019

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 986/2015 ze dne 23. 9. 2015

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 1017/2018 ze dne 18. 10. 2018, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 15/2020

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 1309/2019 ze dne 31. 10. 2019

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 1791/2016 ze dne 25. 1. 2017

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 176/2018 ze dne 11. 7. 2018

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 190/2017 ze dne 20. 9. 2017, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 39/2018

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 594/2016 ze dne 1. 6. 2016

usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 sp. zn. 17 C 71/2015 ze dne 10. 10. 2016

usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 4156/18 ze dne 23. 4. 2019

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Průvodní e-mail k statistickým údajům poskytnutým společností SUPIN

Příloha č. 2 – Statistické údaje poskytnuté společností SUPIN

Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví

Abstrakt

Práce se zabývá posouzením, do jaké míry Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (publikovaná Nejvyšším soudem) naplňuje požadavek § 2958 NOZ a jeho důvodové zprávy na spravedlivou kompenzaci nemajetkových újem na zdraví. Je podrobně analyzován jak vznik, tak zejména jednotlivá pravidla Metodiky, a to postupně ve vztahu k bolestnému, tzv. dalším nemajetkovým újmám a ke ztížení společenského uplatnění. Právní a logické závěry o vlivu jednotlivých pravidel na výši náhrad jsou doloženy též konkrétními statistickými údaji, včetně údajů o průměrné výši bolestného a náhrad ztížení společenského uplatnění v letech 2010 až 2019.

Na základě zevrubné analýzy jednotlivých pravidel Metodiky i relevantních statistických údajů dospívá práce k závěru, že Metodika ve své dosavadní podobě záměr zákonodárce na spravedlivou náhradu nemajetkových újem na zdraví nesplňuje; proto jsou současně předkládána konkrétní řešení tohoto problému. U náhrady bolesti je navrhováno v první fázi navýšení hodnoty bodu minimálně na dvojnásobek a v druhé fázi zavedení upraveného bodového systému, založeného na numerické hodnotící škále DVPRS a na časových profilech bolesti. Pokud jde o další nemajetkové újmy, práce prezentuje návrh jejich zcela nového kompenzačního systému založeného na denních sazbách v průběhu pracovní neschopnosti. U ztížení společenského uplatnění je navrhována podstatná úprava stávajících pravidel Metodiky, spočívající zejména v redukci počtu hodnocených domén, přílehavějším nastavení doménových vah, jakož i nahrazení asymetrické stupnice obtíží výrazně intuitivnější symetrickou škálou.

Práce též zevrubně rozpracovává nový institut dalších nemajetkových újem a předkládá podrobné třídění těchto újem, a to jednak v rámci objektivní kategorie dočasných následků, jednak v rámci subjektivní kategorie negativních emočních stavů. V tomto kontextu se práce též věnuje požadavku kauzality a její důležitosti při obsahovém vymezení jednotlivých typů náhrad nemajetkových újem na zdraví.

Klíčová slova: Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, ublížení na zdraví, náhrada nemajetkových újem na zdraví

Methodology for Determination of General Damages in Personal Injury Cases

Abstract

The thesis examines to what extent the Methodology for Determination of General Damages in Personal Injury Cases (published by the Czech Supreme Court) meets the requirement of Section 2958 of the Czech Civil Code and its explanatory memorandum requesting that fair and just compensation is provided in personal injury cases. Detailed analysis is applied to the process of creating the Methodology, as well as to its individual rules, addressing, consecutively, the compensation of pain and suffering, of “other non-material harm” (a new legal concept under Czech law) and of lowered quality of life. Legal and logical conclusions regarding effects of the respective rules on the amounts of general damages are substantiated also by concrete statistical data, including data on the average amount of compensation for pain and suffering, and for lowered quality of life in the years 2010–2019.

Based on detailed analysis of individual Methodology rules and of the statistical data, the thesis draws a conclusion that the Methodology, in its current form, is not in line with aim of the legislator to provide fair and just compensation in personal injury cases. Therefore, targeted solutions of the respective issues are presented. For the compensation of pain and suffering, it is proposed that as a first step, the value of a “point of pain and suffering” is at least doubled; as a second step, the proposal pertains in a modified point system based on the Defense & Veterans Pain Rating Scale and chronological pain profiling. As to the “other non-material harm”, the thesis proposes a brand-new compensation framework that is based on daily rates during the course of temporary incapacity for work. For compensation of lowered quality of life, it is proposed that a significant modification of the current Methodology rules be implemented, pertaining in lowering the amount of domains under valuation, more adequate setting of the domain weights, as well as replacing the asymmetrical scale of problems with a substantially more intuitive symmetrical scale.

The thesis also elaborates on the new concept of “other non-material harm” and presents a detailed classification of this type of harm, both within an objective category of temporary disability, and within a subjective category of negative emotional states. In this context, the thesis also addresses the requirement of causality and its importance in defining different types of general damages.

Keywords: Methodology for Determination of General Damages in Personal Injury Cases, personal injury, general damages

Příloha č. 1 - Průvodní e-mail k statistickým údajům poskytnutým společností SUPIN

1. 7. 2020

Seznam Email

Jedlička Petr petr.jedlicka@supin.cz

19. 6. 2020, 9:53

Komu: daniel_malis@seznam.cz

✉ RE: Souhrnné statistiky

Dobrý den,

V příloze zasílám statistiku včetně počtu případů a průměrné výše nároku na jedné škodě.

Zdraví a hezký den přeje
Petr Jedlička

From: Jedlička Petr
Sent: Thursday, June 18, 2020 9:53 AM
To: 'daniel_malis@seznam.cz'
Subject: Re: Souhrnné statistiky

Dobrý den,

Zasílám Vám poptávané údaje o objemech škod za nemajetkovou újmu za posledních 10 let:

	objemy škod z POV		
	Bolestné	Ztížení společenského uplatnění	jednorázová odškodnění pozůstalých
2010	225 465 710	272 341 502	310 274 954
2011	229 168 814	424 731 260	323 839 967
2012	201 862 505	433 310 722	248 831 660
2013	279 688 644	377 205 341	271 660 609
2014	401 196 920	436 396 275	515 197 294
2015	583 256 567	538 895 604	451 110 661
2016	506 340 577	579 592 075	624 506 017
2017	462 425 283	448 387 559	580 752 301
2018	560 568 079	641 467 374	748 507 272
2019	502 514 146	525 404 249	630 391 134

Zdraví a hezký den přeje
Petr Jedlička

Petr Jedlička
vedoucí oddělení pojistné matematiky a analýz

<https://email.seznam.cz/#search/prefix%3Ajedli%C4%8Dka/77017>

1/3

Příloha č. 2 - Statistické údaje poskytnuté společnostmi SUPIN

objemy škod z POV				počet finančně nenulových případů škod POV s výskytem tohoto typu nároku			průměrná výše nároku na jedné škodě POV		
	Bolestné	Ztížení společenského uplatnění	jednorázová odškodnění pozůstalých	Bolestné	Ztížení společenského uplatnění	jednorázová odškodnění pozůstalých	Bolestné	Ztížení společenského uplatnění	jednorázová odškodnění pozůstalých
2010	225 465 710	272 341 502	310 274 954	4 795	879	312	47 021	309 831	994 471
2011	229 168 814	424 731 260	323 839 967	5 760	1 140	335	39 786	372 571	966 686
2012	201 862 505	433 310 722	248 831 660	5 569	1 144	272	36 248	378 768	914 822
2013	279 688 644	377 205 341	271 660 609	6 221	1 135	297	44 959	332 340	914 682
2014	401 196 920	436 396 275	515 197 294	4 658	803	239	86 131	543 457	2 155 637
2015	583 256 567	538 895 604	451 110 661	5 287	931	262	110 319	578 835	1 721 796
2016	506 340 577	579 592 075	624 506 017	5 962	923	244	84 928	627 944	2 559 451
2017	462 425 283	448 387 559	580 752 301	5 397	913	285	85 682	491 115	2 037 727
2018	560 568 079	641 467 374	748 507 272	5 836	1 059	288	96 053	605 729	2 598 984
2019	502 514 146	525 404 249	630 391 134	5 692	1 033	280	88 284	508 620	2 251 397